

ಜಲಸಾಕ್ಷರತೆಗೆ ನಾಂದಿ

ಹೌದು, ಜಲ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗ್ಗೆ ಕಾಲದ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಯಾರನ್ನೂ ತರಲಿ ಬೋಪ್ಪು ಮೂಡಿ ಚೋಲಸಚಚೆಕೆಂದಡಿ. ಮೊದಲು ಬೆರಳು ಸಮೀಪದಲ್ಲೆ ಇರಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಜಲ ಮನುಷ್ಯನಿಗಿಲ್ಲ. ಕ್ರಾಂತಿಯ ಕಾಲದವೇ ಅದರ ಹರಿತಾಲೋಕವುಂಟಾಗಿ. ಆರೇತನು ಚುಗುಡಿ ಸಾಧ್ಯ

ಈ ನೆಲೆಯನ್ನು ಮುಚ್ಚುವ ಸುತ್ತುವು. ಅಕ್ಷರಗಳೂ ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಇರಬೇಕು. ಇದು ನಮ್ಮ ಸಮಾಜಕ್ಕೆ ಇಳಿಜಾರು. ಇಳಿಜಾರು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೊಳಕೆ ಎಂದರೆ ಹಲವು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಮೊಳಕೆ ಪುಸ್ತಕದ ಅಕ್ಷರಗಳ

ಶ್ರೀ. ಜತ್ತಾ

ಮೊಳಕೆ ಪುಸ್ತಕದ ಅಕ್ಷರಗಳನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವುದು

22-32.
39-41

ಮತ್ತೆ ರೂಪಾರೇಲ್ ಬತ್ತಲಿಲ್ಲ....

'ಶ್ರೀ' ಪಡೆ

ಶ್ರೀ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಪ್ರಕಾಶನ
ನಂ. 3-1-40(1), 1ನೇ ಮಹಡಿ, ಕಮರ್ಷಿಯಲ್ ಬಿಲ್ಡಿಂಗ್,
ಬಿಜ್ಜೆ, ಮಂಗಳೂರು - 575 004.
ದೂರವಾಣಿ : 0824 - 212623, 222505.

Maththe Rooparel Baththaililla – a collection of success stories of Soil and Water Conservation written by 'Shree' Padre. Post: Vaninagar, Via Perla, Kerala – 671 552. Tel : 08251 – 47234, 0499 – 866148. Published by Margadharsi Prakashana, No. 3 – 1 – 40 (2), 1st Floor, Commercial Building, Bejai, Mangalore – 575 004. Tel : 0824-212623, 222505.

'ಮರುಭೂಮಿ'ಯ ನದಿಯ ಮೌನ ಸಂದೇಶ

ಬಲ್ಲವರು ನದಿಯನ್ನು ಜೀವನದಿ ಎಂದೇ ಬಣ್ಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಅದು ಆಯಾ ಊರಿನ ಜೀವಾಳ. ಬದುಕು - ಕೃಷಿಗಳನ್ನಾಧರಿಸುವ ಜೀವನರೇಖೆ. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಬತ್ತದೆ ಹರಿಯುವ ನದಿ - ತೋಡುಗಳಿರುವ ಊರವರು ಭಾಗ್ಯವಂತರು.

"ನನಗೆ ಹೂಳಿ - ನದಿಗಳ ಹಂಗೇ ಇಲ್ಲ" ಎಂದು ಬಿಣ್ಣುವವರು ಅಪರೂಪಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟುರಾದರೂ ಸಿಗುತ್ತಾರೆ. ತಮಗೆ ಧಾರಾಳ ನೀರು ಕೊಡುವ ಕೊಳವೆಬಾವಿ ಇದೆ ಎನ್ನುವುದು ಇಂಥವರ ವಾದ. ಒಂದು ರೀತಿಯ ಬ್ರಹ್ಮವು ಅನ್ನಿ.

ಜೀವನದಿ ತುಂಬಿ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಎಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಜಲಾಶಯಗಳಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿತ್ತು ಎನ್ನುವುದು ಸರಿಯಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗುವುದು ಅದು ಬತ್ತಿದಾಗ. ಈಗ ಆಗುತ್ತಿರುವುದೂ ಹೀಗೆಯೇ. ಫೈವರ್ ಬಂತೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಹೆಚ್ಚಿನ ತೋಡು, ನದಿಗಳು ಸೊರಗಿ ಭಣಭಣ ಎನ್ನುತ್ತವೆ.

ಹೊಳೆಗಳು ಒಣಗಿ ನಿಲ್ಲುವ, ಬಾವಿ - ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳು ಬರಡಾಗುವ, ಕುಡಿಸಿರನ್ನು ಟ್ಯಾಂಕರಿನಲ್ಲಿ ತಂದು ಹಂಚಿಬೇಕಾಗುವ, ರಸ್ತೆ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಜಾನುವಾರುಗಳ ಕಳೇಬರ ಬಿದ್ದು ಕೊಂಡಿರುವ, ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹಳ್ಳಿಯೇ ಗುಳೇ (ವಲಸೆ) ಹೋಗುವ ಅವನತಿ ಸರಣಿಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಿವೆ. ಈ ಕಾರ್ಮೋಡದ ನಡುವೆ ಒಂದು ಬೆಳ್ಳಿಯ ರೇಖೆ - ನಮ್ಮ ಬೆಂಗಳೂರು ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಮತ್ತೆ ಬತ್ತಿದ ಪುಟ್ಟ ನದಿ - ರೂಪಾರಿಲ್. ಅದು ನೀರ ಸುಸ್ಥಿರತೆಯ, ಜನಶಕ್ತಿಯ ಗಾಂಧೀಜಿ ಕನಸು ಕಂಡ ಶಕ್ತೆ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಸಂಕೇತ.

ಆರೆಂಟು ತಿಂಗಳು ಮಾತ್ರ ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಆಲೋವಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಐದು ನದಿಗಳು ಮರುಜನ್ಮ ಪಡೆದುದು ಒಂದು ಜಾಗತಿಕ ಸುದ್ದಿ. ಇದರ ರೂಪಾರಿಲ್ 'ತರುಣ್ ಭುರತ್ ಸಂಘ'ದ ಡಾ. ರಾಜೇಂದ್ರ ಸಿಂಗ್ ವೊನ್ನೆಮನ್ನೆ ಮ್ಯಾಗ್ಸೆಸೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿಗೆ ಅರ್ಹರಾದುದು ನಿಜಕ್ಕೂ ಸಾಧನೆಗೆ ಸಂದ ಗೌರವ.

ಇದೇನೂ ಹಿಂದರಜೊಗಿಯ ಕತೆಯಲ್ಲ. ಈ ಅಚ್ಚರಿಯ ಹಿಂದೆ ಊರ ಹಳ್ಳಿಗರ ಸಂಘಟಿತ ಯತ್ನವಿದೆ. ದಶಕದ ಬೆವರು ಇದೆ. ತನ್ನ ಫಲಿತಾಂಶದಿಂದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ವಿಧಾನದಿಂದಲೂ ಕೂಡಾ ಈ ಜಲಾ - ಜಂಗಲ್ ಆಂದೋಲನ ಮಹತ್ವ ಪಡೆಯುತ್ತದೆ.

ಮಳೆನೀರಿಂಗಿಸುವ ಜೊಹಾಡ್ (ಮದಕದಂತಹ ರಚನೆ) ರಚಿಸುವ ನಿರ್ಧಾರ, ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಊರವರ ಪಾಲುಗಾರಿಕೆ, ನಿರ್ವಹಣೆ, ನೀರು ಹಂಚಿಕೆಗೆ ಸುಸೂತ್ರ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಜೊಹಾಡಿಗೆ ಹೂಳು ಬಂದು ತುಂಬದಂತೆ ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯೀಕರಣ, ಹಸಿರು ಉಳಿಸಲು ಹಳ್ಳಿಯದೇ ಆದ ಕಾನೂನು ರಚನೆ, ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಿನ ಅನುಷ್ಠಾನ - ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಊರ ಜನರೇ ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸ. ನಿರ್ಧಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇವರ ಗ್ರಾಮ ಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ, ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ.

ನಗರಗಳಿಂದ ಎಂಜಿನಿಯರುಗಳನ್ನು ಕರೆಸದೆ ಇಲ್ಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗರೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಮಳೆನೀರಿಂಗಿಸುವ ರಚನೆಗಳು ಹೊಡೆದ 100 ರೂಪಾಯಿ ಬಂಡವಾಳಕ್ಕೆ 400 ರೂಪಾಯಿಗಳ ಆದಾಯ ತಂದಿದೆ ಎಂದು ಸ್ವತಂತ್ರ ತಂಡವೊಂದರ ಅಧ್ಯಯನ ಹೇಳುತ್ತದೆ. ಸರಕಾರ ಕಟ್ಟಿಸಿದ ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳು ಭಾರೀ ಮಳೆಗೆ ಒಡೆದರೂ ಹಳ್ಳಿಗರ ರಚನೆಗಳು ಹಾಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ ಇವುಗಳಿಗೆ ತಗಲಿದ ವೆಚ್ಚವೂ ಕಡಿಮೆ.

ಈ ಐದು ನದಿಗಳು ಎದೆಬಡೆದ ಹರಿಯುವುದರೊಂದಿಗೆ ಎಂಟುಕೆರೆ ಅಲ್ಲಾ ಧನುಸನಂತಹ ಎಷ್ಟೋ ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಕ್ಕಿತು. ದಹಲಿ, ಸೂರತ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟು ಹೊರುತ್ತಿದ್ದ ಆಲೋವಾರಿಗರು ಮರಳಬಂದರು ತಮ್ಮ ಮುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೇಗಲು ಹಿಡಿಯತೊಡಗಿದರು. ಧಾನ್ಯ ತರಕಾರಿಗಳಿಗೆ ಪರಜಿಲ್ಲೆಯಿಂದ ಬರುವ ಲಾಂ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದ ಇವರು ಈಗ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ರಷ್ಟು ಮಾಡುವ ಮುಟ್ಟುಕೈರಿದರು. ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಕುಡಿತ -

ಹಕ್ಕುಗಳು	:	ಲೇಖಕರದು
ಮೊದಲ ಮುದ್ರಣ	:	2001
ದ್ವಿತೀಯ ಮುದ್ರಣ	:	Sept. 2002
ಪುಟ	:	90 + 10
ಬೆಲೆ	:	80-00
ಹೊದಿಕೆ ವಿನ್ಯಾಸ	:	ರವಿ ವಿಶ್ವಜ್ಞ, ಧಾರವಾಡ
	:	ಚಿತ್ರಗಳ ವಿವರ
ಮುಖಪುಟ (ಮೇಲ್)	:	ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಕ್ಷಾಮಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ದನ
ಮುಖಪುಟ (ಕೆಳಗೆ)	:	ಮತ್ತೆ 'ಹುಟ್ಟಿದ' ರೂಪಾರಿಲ್ ನದಿ
ಚಿತ್ರಗಳು	:	ತರುಣ ಭಾರತ ಸಂಘ
ಹಿಂಬದಿ	:	ಚಿಕ್ಕ ತಡೆಗಟ್ಟು
ಚಿತ್ರ	:	'ಶ್ರೀ' ಪದ್ಧತಿ
ಮುದ್ರಣ	:	ಮನೋರಮಾ ಆಫ್‌ಸೆಟ್ಸ್ ಆಂಚಿ ಪೆಟ್ಟಿಗೆ : 1017, ಮಂಗಳೂರು - 575 008

ಜಗಳ ಇಳಿಯಿತು. ಮತ್ತೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಸಂಚೆ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಜನಪದ ಹಾಡು ಗುನುಗಿತು; ಹುಕ್ಕಾದ ಕಮಟು ವಾಸನೆ ಬೆರೆಯಿತೊಡಗಿತು.

ಗೂರ ಮಂದಿಯೇ ಸೇರಿ ಮಾವುವ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾಮಗಾರ ಎಂದೂ ಕಳಪೆ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಳ್ಳಿಗರ ಅಂತಃಸತ್ವವನ್ನು ಎಚ್ಚಿಸಿ ಸರಿಯಾದ ಹಳೆಯ ಮೇಲೆ ಒಯ್ಯಬಿಟ್ಟು ನಿರ್ವಹಿಸಿ ನಾಯಕತ್ವ ಇದ್ದರೆ ಇಂತಹ ಯಶಸ್ಸು ಉಳಿದಡೆಯೂ ಸಿಗಬಹುದು. ತಂತಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ಅವನತಿಗೆ ಪರಿಹಾರ ಆಯಾ ಗೂರಿನಲ್ಲೇ ಸುಪ್ತವಾಗಿ ಇರಬಹುದು. ನೆಲ - ಜಲ - ಅರಣ್ಯಗಳು ಮತ್ತೆ ನಸುನಗತೊಡಗಿದರೆ ರೊಕ್ಕದ ಚಲವೂ ಝಣಿಯಾಗಿ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ; ಬಡತನ, ವಲಸೆಗಳನ್ನು ದೂರ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಜೀವಜಲದ ಸೆಳೆ ಬತ್ತಿದಾಗ ಸರ್ವಾಂಗೀಣ ನಷ್ಟ ಅನಿವಾರ್ಯ. ಅದೇ ಗೂರನ್ನು ಮರಳಿ ನೆಲ - ಜಲ - ಅರಣ್ಯ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿಸಿದರೆ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿನ ಸಿರಿ - ಸ್ವಾಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ಗಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಬರ - ನೆರೆಗಳೆರಡೂ ಮನುಷ್ಯನಿರ್ಮಿತ; ಆದ ಕಾರಣ ಇದಕ್ಕೆ ಪರಿಹಾರವೂ ನಮ್ಮ ಕೈಗಳಲ್ಲೇ ಇದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆಗಾಗ ನೆನಪಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ರೂಪಾರ್ಥ ರಾಷ್ಟ್ರ ಭೂಪಟದಲ್ಲಿದ್ದ ಜಾಗ ಪಡೆಯದಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ನದಿ. ಆದರೆ ಮತ್ತೆ ಸವಾಕಾಲ ಹಿರಿಯತೊಡವನು ಮುನ್ನ ಅದು ದೇಶದ ಬಲುದೊಡ್ಡ ಜಲಾಂದೋಲನಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಯಿತು. ತನ್ನ ಜುಳುಜುಳು ಸದ್ದಿನೊಂದಿಗೆ ಇಡೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ತುತವಾದ ಎಷ್ಟೊಂದು ಮೌನ ಸಂದೇಶಗಳನ್ನೆದು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿದೆ!

ಹೇಳಿಕೆಗಳ ರಾಜಸ್ಥಾನ ನಾವೆಲ್ಲ ಮರುಳುಗಾಡೆಂದು ತಳ್ಳಿಹಾಕಿರುವ ರಾಜ್ಯ ಬಿಳುವ ಮಳೆ 2500ರಿಂದ 500 ಮಿಲಿಮೀಟರು. ಅಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೆ ಐದು ನದಿಗಳನ್ನು ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ಅದಕ್ಕಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಪಟ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ಸುರಿಯುವ, ವಿದ್ಯಾವಂತರೂ - ಸಮರ್ಥರೂ ಇರುವ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಏಕೆ ನದಿಗಳು ಫೆಬ್ರವರಿಯಲ್ಲೇ ಒಣಗಿಹೋಗಬೇಕು?

ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ, ರೂಪಾರ್ಥನದು ಅನಾಧ್ಯವನ್ನು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಸಿದ ಅನನ್ಯ ದೃಷ್ಟಾಂತ. ಅದು ಬರಹೀಡಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳೆಂದೂ ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಣ ನೆಲೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳ ಕಾಯಕಲ್ಪದ ಹರಿಹಾರ. ರೂಪಾರ್ಥ ಎಂಬ ಸಂಕೇತವನ್ನು ಅರ್ಥ ಮೃಗಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ, ಅನುಷ್ಠಾನಿಸುವ ಕೆಲಸ ಆಗಬೇಕು.

ಈ ಅಂಕಣ ಬರಹಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ದೈನಂದ ಸುಜಲಾಂ - ಸುಫಲಾಂ ಅಂಕಣದ ಮೂಲಕ ಬೆಳೆಗಳನ್ನೊದ್ದಿದ ಜನವಾಹಿನಿಯ ಆಡಳಿತ ನಿರ್ದೇಶಕ ಫಾ. ಸಾಮ್ಯುವಲ್ ಸಿಕ್ಟೇರಾ, ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ ಸಂಪಾದಕ ಶ್ರೀ ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಗಟ್ಟಿ, ಪುಸ್ತಕ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರತುಪಡಿಸುವ ಮಾರ್ಗದರ್ಶಿ ಪ್ರಕಾಶನದ ಶ್ರೀ ರವಿಕುಮಾರ್, ಶ್ರೀ ಶಶಿಕುಮಾರ್, ಹಲವು ರೀತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪುಸ್ತಕ ಹೊರತರಲು ಸಹಕರಿಸಿದ ಮಿತ್ರ ಡಾ. ಶಿವರಾಮ್ ಪೈಲೂರ್, ಮುಹೂರು ಹೊದಿಕೆ ಚಿತ್ರಿಸಿದ ಶ್ರೀ ರವಿ ವಿಶ್ವಸ್ತ - ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಾನು ಋಣಿ.

ಜನವಾಹಿನಿಯಲ್ಲಿ ಸುಜಲಾಂ ಸುಫಲಾಂ ಅಂಕಣ ಒಂದು ವರ್ಷ ಮುಗಿಸಿದಾಗ ಓದುಗರಿಂದ ಬಂದ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗಳು ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕು ಪುಟಗಳಲ್ಲಿವೆ. ಇದು ನನ್ನ ಪುಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಶ್ರೀನಾಮಾಸ್ಕರು ಬರೆದ ಮುನ್ನುಡಿ ಅಂದುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ.

ಶ್ರೀ ಪಡೆ

ಬಲಕಟು
ಜಲಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಜನಾಂದೋಲನ
ಅಂಚೆ : ವಾಣಿನಗರ
ಮಾರ್ಗ - ಪೆರ್ಲ
ಕೀರಳ - 671 552
☎ : 08251 - 47234 ; 0499 - 866148

ನೀರಿನ ಮಹತ್ವ ಸಾರಿ

ಬಹುಮುಖ ಅಂಕಣಗಳಲ್ಲಿ ಜನಪ್ರಿಯವಾದುದು ಸುಜಲಾಂ ಸುಫಲಾಂ ಅಂಕಣವೆಂದರೆ ಉತ್ತಮವೆನಿಸಲಾರದು. ಅದು ಜಲಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಅರಿವು, ಪರಿಹಾರೋಪಾಯವನ್ನು ಜಾಗೃತಿಯನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ.

ಅಂತಹ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕರು ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುದು ವಿಷಾದದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಸರಕಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಕಾಂಡಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯ ಕೊರತೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಭಾರತದಂತಹ ದೊಡ್ಡ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಲೆಕ್ಕಕ್ಕೆ ಸಿಗದಷ್ಟು ನೀರಿನ ದುರ್ಬಳಕೆಯ ಘಟನೆಗಳು ಜರುಗುತ್ತಿವೆ. ಶೇ. 80 ರಷ್ಟು ವ್ಯವಸಾಯಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲ ಹೊಂದಿದ್ದರೆ ರೂಪೂಣ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದಷ್ಟು ಅಸಹಾಯಕತೆಯಲ್ಲಿದ್ದೇವೆ. ಸಮಷ್ಟಿ ಜನತೆಗೆ ನೀರಿನ ಸಲಾಹದ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದೇವೆ. ಹೀಗೆ ಭಾರತದ ಅಗಾಧ ಜಲಪ್ರಮಾಣ ದುರ್ವ್ಯಯವಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಭಾರತಕ್ಕೆ ಮತ್ತೊಂದು ಕಟುಕವೆಂದರೆ ಪ್ರಾಕೃತಿಕ ವಿಪತ್ತು. ಮೂಲತಃ ಭಾರತದ ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲದ ಕಣವೆಂದರೆ - 'ನೈರುತ್ಯ ಮ್ಯಾನ್ಯೂನ್ ಮಾರುತ ತರುವ ಮಳೆ'... ಇದೂ ಕೂಡ ಅನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿದೆ! ಇಂತಹ ನೈರುತ್ಯ ಮಾರುತ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ ತಂದರೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಭಾರ ಹಸಿರುಕಾಂತಿ! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಭೀಕರ ಛಾಮವೇ ಗತಿ. ಇಂದು ಭಾರತದ ಜನಸಂಪನ್ಮೂಲ ಇಲಾಖೆಯ ಯೋಜನೆಗಳು ಅವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಕೂಡಿವೆ. ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ಪರಿಸರಭಯರ ಚಳುವಳಿಯು ನೀರಿನ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಬಳಕೆಗೆ ಅಡ್ಡಿಯಾಗಿದೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಮಂಡ್ಯ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಅಣೆಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಹಿರಿಯರುತ್ತಿರುವ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನೀರು ಕಾವೇರಿ ಹೊಳೆಯಾಗಿ ಹಿರಿಯುತ್ತಿದೆ. ನೂರಾರು ವರ್ಷಗಳಿಂದಲೂ ಆ ಹೆಚ್ಚುವರಿ ನೀರು ಮೆಟ್ಟಿರು ಅಣೆಕಟ್ಟಿಗೆ ಸರಿಯಂತರ ಬಂಗಾಳ ಕೊಲ್ಲಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ಪೋಲಾಗುವ ನೀರನ್ನು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಂಡರೆ ಕಾವೇರಿ ಹೊಳೆಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ವ್ಯವಸಾಯ ಉತ್ಪನ್ನ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಏತೆ ನೀರಾವರಿ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳ ಯೋಜನೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹೊಳೆಯ ನೀರನ್ನು ದಕ್ಷವಾಗಿ ಬಳಸಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಗಳ ದೂರದೃಷ್ಟಿಯ ಕೊರತೆಯಿಂದ ಈ ಹೊಳೆಯ ಅಚ್ಚುಕಟ್ಟು ಪ್ರದೇಶದ ಜನರು ಇಂತಹ ಸೌಲಭ್ಯಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನೀರಿನ ಸಮರ್ಪಕ ಬಳಕೆಯ ಅರಿವು ಜನರಲ್ಲಿ ಮೂಯುವಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಅಂಕಣವು ಇಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಭೀತಿಯಿಂದ ಜನರ ಮುಂದಿಟ್ಟಿದೆ. ನೀರಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಸಾರಿದೆ.

ನಿಮ್ಮ ಅಂಕಣದ ವಿಶೇಷತೆಯಿಂದ ವಿದೇಶಗಳ ಅಂತರ್ಜಲದ ಕಾಪಾಡುವಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವುದು. ಧ್ಯಾಲೆಂಡಿನ ಪ್ರಾಣ ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಸ್ಥಳವು ಅಲ್ಲಿಯ ಪ್ರವಾಸಿಗರಿಗೆ ಅಂತರ್ಜಲದ ಬಗ್ಗೆ, ನೀರಿನ ಉಳಿತಾಯದ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡಿರುವುದು.

ಹಾಗಲವಾನ ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿ

ಮಂಗಳ

ಪ್ರಸ್ತುತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿ

'ಸುಜಲಾಂ ಸುಫಲಾಂ' ಪ್ರಕಟವಾದಾಗಿನಿಂದ ಓದುತ್ವಾ ಬಂದಿರುವ ನಾನು - ಜಲರಕ್ಷಣೆಯ ಅನೇಕ ವಿಧಾನಗಳ ಕುತೂಹಲಕರ ಅಂಶಗಳನ್ನು ತಿಳಿದಾಗ ಸಂತೋಷ ಆಗಿದೆ. ಈ 'ಅಂಕಣದ ಎಲ್ಲಾ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆನ್ನುವ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾತ್ರ ಈರ್ಷಯವಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಈ ಲೇಖನ ಪ್ರತಿವಾರವೂ ಒಂದೊಂದು ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದು ನನಗೆ ತೀವ್ರ ನಿರಾಶೆ ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಂಥ ಅನೇಕರಿಗೆ ಮಾಚಬಹುದಾದ ಮಹದುಪಕಾರವೆಂದರೆ ಈವರೆಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದ ಎಲ್ಲಾ ಲೇಖನಗಳನ್ನು (ಚಿತ್ರ ಸಹಿತ) ಪ್ರಸ್ತುತ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಹೊರತೆಂದು ರಿಯಾಯಿ ದರದಲ್ಲಿ ಓದುಗರಿಗೆ ತಲುಪುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ಅವರವರ ಪರಿಷ್ಕಿತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಅಳವಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತದೆ.

ಕರೀಷಾಶಾ

ಶ್ರವಣ ಬೆಳಗೊಳ

ಹೀಗೊಂದು ಸ್ವಾನುಭವ

ನನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಡಿದ ಪಾಯದಲ್ಲಿ 30 ಮರುಷಗಳ ವೆಂದಲೇ ನನ್ನ ಹಿತ್ತಲಿನ ಎಲ್ಲ ನೀರು ಶೇಖರಿಸಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮೇಲ್ಮಣ್ಣು ಸಮೆದು ಹೋಗದಂತೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಕಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ್ದೆನು. ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳ ಬುಡಕ್ಕೆ ಮಳನೀರನ್ನು ಬಿಡಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅಂಗಳಕ್ಕೆ ಸಿಮೆಂಟ್ ಹಾಕಿದ್ದರಿಂದ ಅದರ ನೀರನ್ನು ಎರಡು ತೆಂಗಿನ ಬುಡಕ್ಕೆ ತುಂಬಿಸಿದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ನೆರೆಕರೆಯ ಮೂರು ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಒಸರು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

ತೆಂಗಿನ ಬುಡಕ್ಕೆ ಮಳನೀರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮಣ್ಣು ತೆಂಗಿನ ಬುಡಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ನೀರೂ ಅಂಗುತ್ತದೆ. ಈ ವಿಷಯ ನಿಮಗೆ ಹೇಗೆನಿಸುತ್ತದೆ?

ಹುತ್ತವಿದ್ದಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಒಸರು ಜಾಸ್ತಿ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಇದು ನಿಜವೇ? ಹುತ್ತದಲ್ಲೂ ಮಳೆ ನೀರು ಅಂಗುತ್ತದೆ ಅಲ್ಲವೆ? ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ತೊರೆ-ತೋಡುಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಗೆ ನೀರುಣಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಆ ಸಂಪ್ರದಾಯವಿಲ್ಲ.

ಪಿಲಿಕುಳದಂತೆ ಅಡ್ಡ ಕಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಕೆಳಗಿನ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೇಲ್ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ 'ಬೋರ್‌ಪೆಲ್'ನಲ್ಲಿ ನೀರು ಸಿಗದ ನಿರಾಶಾದವರಿಗೆ ನಾನು ಅವರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಮಳೆ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿಸಿರುವ ಹೇಳಿದ್ದೆ. ಅದೇ ಮರುಷ ಅವರ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಜಾಸ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

ಕೈಮೆಯರ್ ಸಿಕ್ಲೇ

ಕುಲಶೇಖರ

'ನೀರಿಗಿಸುವ ಚಳವಳಿ ಆರಂಭವಾಗಬೇಕು'

ಕಳೆದ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಜನವಾಟಿನಿ ದೈನಿಕದಲ್ಲಿ 'ಸುಜಲಾಂ - ಸುಫಲಾಂ' ಎಂಬ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಶೀ' ಪತ್ರೆಯವರ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಒಂದು ಉತ್ತಮವಾದ ವಿಚಾರ ಪ್ರತಿ ವಾರ ಹೊರಹೊಮ್ಮುತ್ತಿತ್ತು. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಹಳ್ಳಿಯಿಂದ ದಿಲ್ಲಿ ವರೆಗೆ ಹಾಗೂ ದೇಶದಿಂದ ವಿದೇಶಗಳ ವರೆಗೆ ಸರಳ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ, ಚಿತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ (ಮಾದರಿಯಾಗಿ) ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಶೀ ಪತ್ರೆಯವರ ಈ ಅಮೂಲ್ಯ ಲೇಖನಗಳು 'ಜ್ಞಾನದಾಹ' ವಿದ್ಯವರಿಗೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಅವರ ದಾಹವನ್ನು ನೀಗಿಸದೆ ಇರಲಾರವು.

ನಾನು 'ಸುಜಲಾಂ - ಸುಫಲಾಂ' ಅಂಕಣದ ಬಗ್ಗೆ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸಿದಾಗ ನಗೆ ಪಾಟಲಿಗ ಗುರಿಯಾಗಿದ್ದೆ. ಕೆಲವು ತಿಕ್ಕಕರು ಸಹ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಅಸಡ್ಡೆ ತೋರಿಸಿದ್ದು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ನನಗೆ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿತ್ತು. ಆದರೂ ಪ್ರತಿ ಲೇಖನಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ನೀರಿನ ಕೃಷಿ - ಅಂತರ್ಜಲದ ಬಗ್ಗೆ ನೀರು ಇಂಗಿಸುವ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟು ಸಫಲತೆ ಪಡೆದುದನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ನಂಬಲು ಅಸಾಧ್ಯವಾದರೂ ಖಂಡಿತವಾಗಿಯೂ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ಮುಂದಿನ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದ ವಿಚಾರವಾಗಿದೆ. ಜಿಲ್ಲಾವ್ಯಾಪಿ ದೇಶದ ವೃದ್ಧ 'ಬೀಲಿ ಮಸಕೊ' ಅವರ ಅನುಭವ ತಿಳಿದಾಗ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ.

ನೀರಿನ ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ಜನರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಮೂಡಿಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಸಂಕಲನಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿ ನೀರಿನ ಕೃಷಿಯ ಮಹತ್ವ ಹಾಗೂ ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನಗಳನ್ನು ಅನರ್ಥರಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಮನವರಿಕೆ ಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದರೆ ಜನರು ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ನೀರಿನ ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತವಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಂಘ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿಷಯದ ಬಗ್ಗೆ ಜನಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸಬೇಕು. ತೆಂಗಿನ ಮರದಿಂದ ನೀರು ಇಳಿಸುವ ಚಳುವಳಿ ಆರಂಭವಾದಂತೆ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ನಿರ್ಧಾರಗಳ ಭಾವದಿಂದ ಚಳುವಳಿಯಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಬೇಕು, ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು. ಗ್ರಾಮ ಪಂಚಾಯತ್, ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್, ಜಿಲ್ಲಾ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳು ಸಹಕಾರ ಕೊಡಬೇಕು. ಸೂಕ್ತ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಗದರ್ಶಕರಾಗಿ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಹಂತದಿಂದಲೇ ನೀರಿನ ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಮೂಡಿಸಬೇಕು. ಪ್ರಾಯೋಗಿಕವಾಗಿ ಸಮೀಪದ ಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ತ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ, ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಕೆಂಪು ಕಡಿದು ಬಿಟ್ಟ ಎಷ್ಟು ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಇಂಗಿಸುವ ಸುಲಭದ ಕೆಲಸ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕೃಷಿಗೆ ದುಬಾರಿ ಖರ್ಚು ಎಂದು ಎಷ್ಟು ವಾರದ ಎಕ್ರೆ ಜಮೀನು ಪಾಳು ಬಿದ್ದಿವೆ. ಅಂತಹ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಯಾಗಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ (ಬೆಟ್ಟು ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ) ನೀರು ಇಂಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬಹುದು. ಬೆಟ್ಟು ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಗದ್ದೆ ತೆ ಉಂಟಾ ಇದ್ದ ನೀರು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಗಮನ ವಹಿಸಿದರೆ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲು ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನ ದೊರಕುವುದು.

ನಮ್ಮ ದ.ಕ. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತುತ ಭರ್ಜರಿ ಮಳೆಗಾಲ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿದೆ. ನೀರಿನ ಕೊರತೆಯ ಬಗ್ಗೆ

ಯಾರೂ ಚಿಂತಿಸಲಿಕ್ಕೆಲ್ಲ ಆದರೆ ಸರಿಯಾದ ಕ್ರಮ ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ಸೂಕ್ತ ಕಾಲವಾಗಿದೆ. ನೀರು ಇಂಗಿಸುವ ಪ್ರಾತ್ಯಕ್ಷಿಕೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಲು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಮಂಡಿಸಲು ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು. ಸಾಮೂಹಿಕವಾಗಿ ನೀರಿನ ಕೃಷಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೆ ಖಂಡಿತ ಫಲ ಸಿಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಈಗಲೂ ನನ್ನ ಮಿತ್ರರಲ್ಲಿ ಚರ್ಚಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸವನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಮಳೆಯ ನೀರನ್ನು ಭೂಮಿ ಅಡಿಗೇ ಇಳಿಸಿದರೆ ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಅಡಿಗಮನೆಗೆ ಧಾರಾಳ ನೀರು ಬರುವುದೆಂದು ಜನರು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಶ್ರೀ ಪತ್ರೆಯವರು ಪತ್ರಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಕೊಟ್ಟ ವಿಚಾರವು ಜನರಿಗೆ ಖಂಡಿತ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರಲಿ. ಜನರಿಗೆ ಹಾಗೂ ದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರಿನ ಕ್ಷಾಮದಿಂದ ಮೋಕ್ಷ ಸಿಗಲಿ.

ವಿಲಿಯಂ

ಪೇಜಾವರ

ನೀರ ಕ್ರಾಂತಿ

ತಿವ್ರ ಜಲಕ್ಷಾಮದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಜನರಲ್ಲಿ ನೀರ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಾಂತಿ ಎಬ್ಬಿಸಿರುವುದು ಸಂತಸದ ವಿಚಾರ. ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲರೂ ಎಚ್ಚತ್ತು ಮಳೆ ನೀರ ಬಗ್ಗೆ ಮತ್ತು ನೀರ ಸಮಪರ್ಕ ಬಳಕೆ ಬಗ್ಗೆ ಜನರು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಮತ್ತು ಈ ಅಂಕಣದ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಅಂಶ ಜನರಲ್ಲಿ ಚಿಂತನೆ ಮೂಡಿಸಿದರೆ ಎಂದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಲ್ಲ. ಜನಸಾಮಾನ್ಯಿಯು ಆರಂಭವಾದಾಗ ಜನರು ಹೊಸತನ್ನು ಆಶಿಸಿದ್ದರು. ಹಾಗೆಯೇ ತಾವು ನೀಡುವಲ್ಲಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದೀರಿ.

ಮುದರಂಗಡಿ

ಆರುತ್ ಕಾಮತ್

ಮಳೆ ಕೊಯ್ಲಿಗೆ ಸಾಲ ಕೊಡಬೇಕು

ಈಗ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ, ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಜನರು ಅವರ ಮನೆಯ ಛಾವಣಿಗಳಿಂದ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಹಣದ ಸಹಾಯ ಇದೆ. ಕಡಿಮೆ ಪಕ್ಷ 10'x10'x10' ಗಾತ್ರದ ಸಿಮೆಂಟಿನ ಟಾಂಕಿ ಕಟ್ಟಿಸಲು ಬಡವರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ? ಅದೂ ಕಡು - ಬಡವರು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ವರ್ಷದ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಕುಡಿಯಲು ನೀರಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂಥಹವರಿಗೆ ಬ್ಯಾಂಕು ಸಾಲ ಕೊಟ್ಟರೆ ಅವರ ಕೆಲಸ ಸುಲಭವಾಗಬಹುದು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಅವರು ತೋಡಿನ ನೀರು ಕುಡಿದು, ಸಾಂಕ್ರಮಿಕ ರೋಗಗಳಿಗೆ ತುತ್ತಾಗಿ ನಾಯುವರು. ಇದು ಖಂಡಿತ.

ಒಂದು ವರ್ಷವಿಡೀ ನೀರನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿಡಲು ಟಾಂಕಿಯು ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ತೋಡುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಟಾಂಕಿ ಕಟ್ಟಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಸಾಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಿಮೆಂಟಿನ ಪ್ಲಾಸ್ಟರ್ ಈಗ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಹಣ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒದಗಿಬಂದಾಗ ಸಿಮೆಂಟಿನ ಲೇಪನವನ್ನು ಟಾಂಕಿಯ ಒಳಗಡೆ ತೆಗೆಯಬಹುದು. ಆದರೆ ಟಾಂಕಿ ಕಟ್ಟಲು ಸುಮಾರು ರೂ. ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಬೇಳಬಹುದೆಂತ ಇಲ್ಲಿಯ ಮೇಲ್ವಿಳಿಗಳು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಗಳು ಹೂಳು ತುಂಬಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳ ಹೂಳನ್ನೆತ್ತಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಸಿಡಬಹುದು. ಆದರೆ ಆ ನೀರೂ ಸಹ ಕುಡಿಯಲು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ಅದು ಬೇನಾಯಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ಯೋಗ್ಯ ಸಿಮೆಂಟಿನ ಟಾಂಕಿ

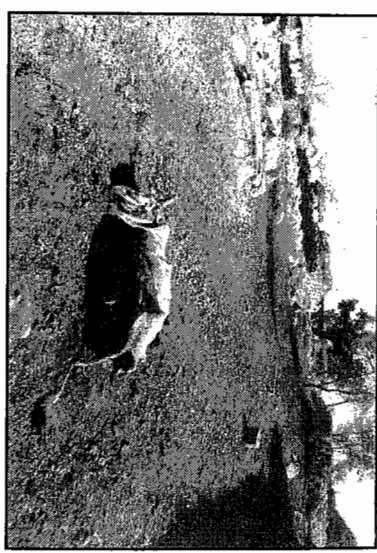
ಕಟ್ಟಿದ ನಂತರವೂ ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಲು ಸಿಮೆಂಟಿನ ಹಲಗೆಗಳು ಬೇಕು. ಅವುಗಳಿಂದಾಗಿ ಹೋಬೇಕು. ಅದುದರಿಂದ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಬ್ಯಾಂಕು ಕಡಿಮೆ ಬಡ್ಡಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಕೊಡುವುದಾದರೆ, ಕಡು ಬಡವರು ಇಂತಹ ಟಾಂಕಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಬಹುದು. ಅವರು ಅದನ್ನು ಕಂತುಗಳಲ್ಲಿ ಮರುಪಾವತಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಅವರು ಬೇಸಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಒಂದು ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಿಂದ ಹೊತ್ತು ತರಲು ಪೋಲಾಗುವ ಸಮಯವನ್ನು ಅವರು ದುಡಿತಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಿದರೆ ಅವರ ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದು. ಇದರಿಂದ ಸಮಯದ ಅಪವ್ಯಯ ಉಳಿಯುವುದರಲ್ಲದೆ ಆದಾಯವೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಬಹುದು.

ವಿ. ಬಿ. ಬಾರ್ಡೆಟ್

ವಾಮಂದೂರು

ಬರದ ಪಿಶಾಚಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದೇಕೆ?

ಗುಜರಾತ್, ರಾಜಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಭೀಕರ ಬರಗಾಲ ಆಘರಂಭವಲ್ಲ.

ರಾಜಸ್ಥಾನ, ಉತ್ತರ ಗುಜರಾತಿನ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ, ಕಚ್ ನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಕ್ಷಾಮ ಹೊಸತಲ್ಲ. ಆದು ಎರಡು ಮೂರು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ತಲೆಯೆತ್ತುವ ಭೂತ. ರಾಜಸ್ಥಾನದ ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆ ಲೆಕ್ಕ ಪ್ರಕಾರ 2500ಂದ 500 ಮಿ.ಮೀ. ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲೂ ಇಷ್ಟೇ. ಆದರೆ ಬರಬೇಕಾದ ಮಳೆ ಬಾರದೇ ಸೋಲಿಸುವುದೇ ಹೆಚ್ಚು.

ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೇರಳದ ಮಂದಿಗೆ ಹಾಗಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಬರದ ಬಿಸಿ ತಟ್ಟಿದ್ದು ತೀವ್ರ ಈಚೆಗೆ. 1983ರ ಅಭೂತಪೂರ್ವ ಕ್ಷಾಮದ ನೆನಪು ಹಳೆ ತಲೆಗಳಿಗೆ ಇನ್ನೂ ಇದೆ. ಬಿಕೆಂದರ ಆ ಪೀಡೆ ಮತ್ತೆ ತೊಲಗಲಿಲ್ಲ.

ದ.ಕೆ., ಕಾಸರಗೋಡುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಎರಡಾಳೆತ್ತರದ ಮಳೆ ಪದರ ತಪ್ಪದೆ ಸುಂಯುತವಿದೆ. ಆದರೂ ಮಾರ್ಚ್ ಬಂತೆಂದರೆ ಪೇಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಳ ಸಾಲು. ಕೃಷಿಗೆ ನೀರಿನ ಪಡಿತರ. ಬೋರ್ಲಾಂಗಳ ಭರಾಟೆ. ನೀರು ಮಾರಾಟದ ಹೊಸ ದಂಧೆಗೆ ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ಕುಮ್ಮಕ್ಕು.

ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ

• 'ಬರ'ದ ಪಿಶಾಚಿ ಬರುತ್ತಿರುವುದೇಕೆ?	1
• ಕಾಡೇ ನದಿಗಳ ತಾಯಿ	4
• ಸಾಲದೇ ಇನ್ನೂ ಅಂತರ್ಜಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನ?	7
• ವಿದ್ಯಾಪಂತರು ಸರಿ, ನೀವು ಜಲಸಾಕ್ಷರರೇ?	11
• ಓಡಲು ಬಿಡದಿರಿ ಮಳೆ ನೀರು...	15
• ಭೂಮಿಯೇ ನಮ್ಮ ಜಲಪಾತ್ರ	18
• ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಕು ಮೂರು 'ಶನ್'ಗಳು	21
• ಒರತೆಯೇ ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿಗೆ ಧಾರಾಳ ನೀರು	25
• ಮುರಕಲ್ಲಿನ ಬಾವಿಯಲ್ಲೂ ನೀರ ಹೆಚ್ಚಳ	29
• ಬಾಯಿಕಟ್ಟೆಯ 'ಪಳ್ಳ' ಮದಕವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಲಿ	32
• ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲಿತಾಂಶ	36
• ತಾನೇ 'ಗಳಿಸಿದ' ನೀರು ಬಳಸುವ ತೋಟ	39
• 'ನೋಡಿ ಕಲಿತ' ಪಾಠದಿಂದ ನೆಲ-ಜಲ ಸಮ್ಮಂದಿ	43
• ಕೇರಳ ಕೃಷಿಕರ ಅನುತೋಷನ: 'ಕಬ್ಬಿಗೊದ ತಗಡಿನ 'ಕಟ್ಟಿ'	46
• ನೀರ ಪಾಠ ಹೇಳಬಲ್ಲ 'ಟಿಪ್ಪಿ ಟ್ಯಾಪ್'	49
• ಸಸೆಗಲ್ : ನೀರ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ 'ಬೋರ್ಲಾವಲ್ ಸಮಿತಿ'	52
• ನೀವು ಖಾಸಗಿ ಕಾಡಿನ ಒಡೆಯರಾಗಬಾರದೆಕೆ?	55
• ಅಬ್ಬುಲ್ ಕರೀಮರ ಖಾಸಗಿ ಕಾಡು	58
• ಕಾಡಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಕಂದಕ: ಅಂದ್ರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕ್ರಮ	62
• ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಟೊಂಡ ಕಟ್ಟಿದ ಜಿಲ್ಲಾ ಧಿಕಾರಿ	66
• 'ಒಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತೋರಿದ್ದು ಸಾಕು, ಉಳಿದುದನ್ನು ಅವರೇ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ತಾರೆ."	69
• ಕೆರೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ	73
• ಮತ್ತೆ ರೂಪಾರಲ್ ಬತ್ತಲಿಲ್ಲ	76
• ಜಲಸಂರಕ್ಷಣೆಯಿಂದ 'ಬಲ್-ಜಂಗಲ್-ಜಮೀನ್ ಬಜಾವ್ನೇದತ್ತ	80
• ಧನುವನ ಊರಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳೇ ಪ್ರಭುಗಳು	84
• ಜೀವಜಲ ಮತ್ತು ವಾಹಕವೂ ಆಗಬಹುದು	87

ಕಾಡು ತೆಳ್ಳಗಾದರೆ,
ಬೋಳಾದರೆ, ಹತ್ತಿರದ
ನೀರಾಶ್ರಯಗಳು
ಬುತ್ತವೆ. ಕೆರೆ -
ಹೊಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಳು
ತುಂಬುತ್ತದೆ.

ಶಾಲಾಮಕ್ಕಳ ಪಾಠ ಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚುಗಿರುವಂತೆ ಈಗ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂರು ಕಾಲವಲ್ಲ; ನಾಲ್ಕು. ಬೇಸಿಗೆಕಾಲ, ಮಳೆಗಾಲ, ಚಳಿಗಾಲ ಮತ್ತು ಬರಗಾಲ!

ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆಯ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ದೇಶ (1,150 ಮಿ.ಮೀ.) ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಎರಡನೆಯ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ. ವೊದಲ ಪಟ್ಟ ದಕ್ಷಿಣ ಅಮೇರಿಕ(1,596 ಮಿ.ಮೀ.)ಕ್ಕೆ. ಕರ್ನಾಟಕ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ (3,932 ಮಿ.ಮೀ.) ಮೊದಲ ಕರೀಟು.

ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ತಿರಾ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ರೀತಿಯ ಭೌಗೋಳಿಕ ಪರಿಸರಗಳಿವೆ. ಬಯಲುಸೀಮೆ, ಮಲೆನಾಡು ಬಯಲುಸೀಮೆಯವರಿಗೆ ಪಾಪ, ಮಳೆ ಅಂದರೆ ಅದ್ವಷ್ಟ. ಮಳೆಯಾದಾರಿಂತೆ ಕೃಷಿ ಒಂದು ರೀತಿಯ ಜೂಜು. ಅಲ್ಲಿನ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ನೀರು ಓಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಗನಾದ ಮಣ್ಣು.

ಮಲೆನಾಡಿನ ಕತೆಯೇ ಬೇರೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ಮಳೆ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ತಪ್ಪದೆ ಸುರಿಯುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮಳೆಯನ್ನು ದೂರುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಇಲ್ಲಿನವರ ಕತೆ ಹಸಿರಿಗೆ ಕ್ಷೀರಣಾಗರ ಭಟ್ಟಿ....' ಎಂಬ ಗಾದೆಯಂತೆ.

ಯುರೋಪಿಯನ್ ದೇಶಗಳಂತೆ ವರ್ಷದುದ್ದಕ್ಕೂ ಆಗಾಗ ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಲ್ಲೂ ನೀರ ಕೊರತೆ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆಂದು ನಿರ್ಗನಿಯಮವನ್ನು ಬದಲಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ?

ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ನಿರ್ಗನಕ್ಕೆ ನಾವು ಏನು ಹಾನಿಮಾಡಿದ್ದೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಒಂದಿಷ್ಟು ಗಮನಿಸೋಣ. ಕ್ಷಾಮಕ್ಕೆ ಇಂದು ಹಲವು ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಕೊಡಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕಾಡುಗಳ ನಾಶ, ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಸ್ಫೋಟ, ನೀರಾವರಿ ಕೃಷಿಯ ಹೆಚ್ಚಳ, ನಗರೀಕರಣ, ಅಂತರ್ಜಲದ ಬಳಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಜತೆಗೆ ಮನುಷ್ಯಕಿಯಿಂದ ತೊಡಗಿ ಕೃಷಿ ಮತ್ತಿತರ ಎಲ್ಲಾ ರಂಗಗಳಲ್ಲೂ ನೀರಿನ ಪೋಲು, ಅತಿಬಳಕೆ. ಅಂತರ್ಜಲಕ್ಕೆ ಭಾರೀ ಕನ್ನ. ನಮ್ಮ ಸೋಲಿನ ಶುರು ಇಲ್ಲಿಂದ.

'ಚಿಪ್ಪೋ' ನೇತಾರ ಸುಂದರ್‌ಲಾಲ ಬಹುಗುಣ ಸಂದರ್ಭ ಸಿಕ್ಯಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುವ ಮಾತೊಂದಿದೆ. 'ಕಾಡೇ ನದಿಗಳ ತಾಯಿ. ಬದುಕಿರುವ ಮರದ ಬೆಲೆ ತಿಳಿಯದೆ ಸತ್ತ ಮರಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ ಕಟ್ಟುವ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಸೆಪಡುವ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಹೆಚ್ಚಾದಂತೆ ನಮ್ಮ ಕಾಡುಗಳಿಗೆ ಕುತ್ತು ಬಂದಿದೆ' ಅಂತ.

ಕಾಡಿದ್ದ ರಷ್ಟೆಯೇ ನಾಡು. ಎಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳೂ ನೀರೊರತೆಯಿದೆಯೋ, 'ಅಬ್ಬಿ ನೀರು' ಹರಿದಿಳಿಯುತ್ತದೆಯೋ, ಆದರೆ ಹಿಂದೊಂದು ದಟ್ಟ ಕಾಡು ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಕಾಡು ತೆಳಗಾದಂತೆ, ಬೋಳಾದಂತೆ ನೀರಾಶ್ರಯಗಳು ಬತ್ತುತ್ತವೆ. ಕೆರೆ ಹೊಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಳು ತುಂಬುತ್ತದೆ.

ಯಾವುದೇ ಭೂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೂರರಲ್ಲೊಂದು ಭಾಗ ಕಾಡಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲಿನ ಬದುಕು ಸುಸ್ಥಿರ (ಸಸ್ಟೇನೇಬಲ್) ಆಗಬಹುದೆಂಬುದು ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸತ್ಯ. ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟದಂತಹ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಅಂಶ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ ಇಂದು?

ಉತ್ತರ ಪ್ರದೇಶದ ಎಂಟು ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಜಿಲ್ಲೆಗಳು ಸೇರಿದ ಮಧ್ಯ ಹಿಮಾಲಯದಲ್ಲಿ

28.7 ಶೇ., ಹಿಮಾಚಲ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ 17 ಶೇ. ಕಾಡಿದೆ. ಇಲ್ಲೂ 60 ಶೇ. ಹಸಿರುಹೊದಿಕೆಯಿರುವ ಕಾಡುಗಳು ಕೇವಲ 4.4 ಶೇ. ಮಾತ್ರ. (ಇದು 1983ರ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ. ಈಗ ಹೇಗೋ?) ದೇಶದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಇಂದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ 11 ಶೇ. ಮಾತ್ರ 'ಕಾಡು' ಎಂದು ಕರೆಯಬಲ್ಲಂಥದ್ದಿದೆ.

'ಕಾಡು ಬೋಳಾದರೆ ನೀರು ಬತ್ತುವುದು ಸತ್ಯವಾದರೆ, ನೀವು ಕೇಳಬಹುದು, 'ಕಾಡು ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಜಲವೃದ್ಧಿಯಾದೀತೇ?' ಸಂಶಯವೇಕೆ? ಬೋಳು ಮೈಗೆ ಹಸಿರು ಸೆರಗು ಹೊದಿಸಿದ ಹಲವು ಕಡೆ ಬರಡು ಕೆರೆ, ಬಾವಿಗಳು ಮತ್ತು ನೀರೂಡುವೆ.

ಕೆರೆಳದ 'ಸಾರಂಗ್'ನ ಅದ್ಭುತ ಉದಾಹರಣೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿದೆ. ಹನ್ನೆರಡು ಎಕರೆ ಕಾಡು ಬೋಳಾದಾಗ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ನೀರಿನ ಎಕೆಕೆ ಬುಗ್ಗೆ ಬತ್ತಿತ್ತು. ಜನ - ದನಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿ ಪುನಃ ಕಾಡೆಳುವಂತೆ ಮೂಡಿದ ಅದೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನೀರ ಊಟೆ ಮರುಹುಟ್ಟು ಪಡೆಯಿತು.

ಅದಕ್ಕೇ ಅನುಭವಿಗಳು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ, 'ನಲ - ಜಲ ಉಳಿಸುವ ಅತಿ ಅಗ್ಗ ಮತ್ತು ಶಾಶ್ವತ ಉಪಾಯವೆಂದರೆ ಅರಣ್ಯೀಕರಣ.'

ಡೆಕ್ರಾಡನಿನ ಕೇಂದ್ರಿಯ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ನೀರು ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕೇಂದ್ರ (CSWCRTI)ದ ಅಂಕಿ - ಅಂಶಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ 5334 ದಶಲಕ್ಷ ಟನ್ ಮಣ್ಣು ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 29% ಖಾಯಮ್ಯಾಗಿ ಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. 10% ನಮ್ಮ ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಳಾಗಿ ತಂಗುತ್ತದೆ. 61% ಒಂದು ಜಾಗದಿಂದ ಇನ್ನೊಂದು ಜಾಗಕ್ಕೆ ಸ್ಥಾನಪಲ್ಲಟವಾಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನಮ್ಮ ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಜಮೀನಿನಿಂದ 16 ಮೆಲ್ಯೂಣ್ನು ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗಬಹುದಾದ ಮಣ್ಣಿನ ಗರಿಷ್ಠ ಮಿತಿ ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೆ 4 ಟನ್.

ಕಾಡೇ ನದಿಗಳ ತಾಯಿ

ಕಾಡು ಬೋಳಿಸಿದರೆ ನೆಲ - ಜಲಗಳಿಗೆ ಆಹಾರಯ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟಿ ಗಂಟು.

ನೆಲ, ಜಲ ಮತ್ತು ಪರಿಸರಗಳ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧ ತುಂಬ ಗಾಢ. ಒಂದರ ಅನನತಿ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಮರಣ ಗಂಟೆ. ಅಷ್ಟೊಂದು ಪರಸ್ಪರ ಅವಲಂಬನೆ.

ಜೀವಜಾಲಕ್ಕೆಲ್ಲ ಆಹಾರಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣು ಮೂಲಭೂತ ಅಂಶ. ಆದರೆ ನಿರಲ್ಪದ ಅದರಿಂದ ಈ ಕೆಲಸ ಆಗದು. ಇವೆರಡರ ಸಂಯೋಜನೆ ಸಂಯುಗಬೇಕೋ, ಬಾನಿನಿಂದ ಸುರಿಯುವ ಮಳೆಯನ್ನು ತಡೆದಿಳಿಸಿಕೊಡುವ 'ಸ್ವಂಜು' - ಕಾಡು - ಅತ್ಯಗತ್ಯ. ಇಳಿಯಲ್ಲಿಳಿದ ಮಳೆಯನ್ನು ನಮಗಾಗಿ ಕಾಡಿಡುವ ಅತಿ ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರೆಯೇ ಭೂಮಿ.

ಆರಣ್ಯ ಒಂದು ಮರಗಳ ಗುಂಪು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಬಹು ಬಗೆಯ ಸಸ್ಯ - ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ. ಮುಸಲಧಾರೆ ನಿಂತು ಗಂಟೆಗಳ ನಂತರ ಅಡವಿ ಹೊಕ್ಕು ನೋಡಿ. 'ಟಿಪ್..ಟಿಪ್..ಟಿಪ್..' ಅಂತ ನೀರಹನಿಗಳು ಬೀಳುವ ಸದ್ದು.

ದೊಡ್ಡ ಮರದ ಎಲೆಗಳು, ರೆಂಬೆ - ಕೊಂಬೆಗಳು, ಕಾಂಡ, ಮರವನ್ನೆತ್ತಿದ ಬಳ್ಳಿ, ಕೆಳಗೆ ಮರಿಮರಗಳು, ಗಿಡ - ಪೊದೆಗಳು, ಇನ್ನೂ ಕೆಳಗೆ ತರಗಲೆಗಳ ಹಾಸಿಗೆ, ಅದರ ತಳದಲ್ಲೆ ಸಾವಯವ

ತ್ಯಾಜ್ಯ ಮಣ್ಣಿಗೆ ರೂಪಾಂತರಗೊಳ್ಳುವ ಹಿಂದಿನ ಘಟ್ಟದ ವಸ್ತು - ಹ್ಯೂಮಸ್, ಇನ್ನೂ ಕೆಳಗೆ ಪೋಷಕಾಂಶಭರಿತ ಎರೆ ಮಣ್ಣು. ಮಣ್ಣಿನಡಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರಿಸ ಸಮೂಹ. ದೊಡ್ಡ ಬೆಳೆ, ಕಿರು ಬೆಳೆ, ಕೊದಲು ಬೆಳೆಗಳೆಂದು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾಣುವ ಭಾಗದಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಲ್ಲವಾದರೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಜಗವನ್ನಾವರಿಸುವ ಅಂತರ್ಗತ ಭಾಗ. ಮಳೆ ಹೇಗೆ ಬಂದರೂ ಅದರ ವೇಗವನ್ನಿಳಿಸಲು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೊಂದು ತಡೆಗಳು! ಬೇರು ಹೋದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಗಾಳಿ ಎಡೆಗಳು. ಈ ಬಹುತಡೆಗಳ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ದಟ್ಟಜವಿಯಲ್ಲಿ ಸುರಿದ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನೊಳಕ್ಕೆ ಸೇರುವ ನೀರು ಹೆಚ್ಚು. ಇಂಗದೇ ಓಡುವುದು ಅತ್ಯಲ್ಪ. ಹಸೆರಡು ತಿಂಗಳೂ ಹರಿಯುವ ನೀರೊಸರು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಒಂದು ಮರ ಕೆಡಿದರೂ ಹಲವು ಬದಲಾವಣೆಗಳಿಗೆ ಆಹ್ವಾನ. ಮಣ್ಣು - ನೀರಿನ ವಿಚಾರವನ್ನಷ್ಟೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಬಿದ್ದ ಮಳೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇಲ್ಲದೆ ನೀರು ಮೇಲ್ಮಯಿಂದಲೇ ರಭಸದಿಂದ ಓಡುವುದು ಮೊದಲ ವ್ಯತ್ಯಾಸ. ಇದನ್ನು ನೀರೋಟಿ (run-off) ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಓಡುವ ನೀರು ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿನ ಮಣ್ಣನ್ನೂ ಕೊರೆದೊಯ್ಯುತ್ತದೆ. ತೋಡು, ನದಿಗಳು ಎಷ್ಟು ಕೆಂಪಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತವೆಯೋ, ಅಷ್ಟೂ ಮಣ್ಣುಕೊರೆತ ಹೆಚ್ಚು ಎಂದರ್ಥ. ತಡೆಗಳಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಭೂಮಿಯಿಂದ ಸರಾಸರಿ 16 ಟನ್ ಫಲವತ್ತಾದ ಮೇಲ್ಮಣ್ಣು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದುಹೋಗುತ್ತದೆ.

ಗಿಡ, ಮರ, ಆಹಾರ ಬೆಳೆಯಲು ಬೇಕಾದ ಸಕಲ ಪೋಷಕಾಂಶಗಳೂ ಅಡಕವಾಗಿರುವುದು ಭೂಮಿಯ ಅತಿ ಮೇಲಿನ ಆರರಿಂದ ಹಸೆರಡು ಇಂಚಿನ ವರೆಗಿನ ಈ ಮೇಲ್ಮದರದ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ. ಅದರ ಕೆಳಗಿನ ಮಣ್ಣು ಸತ್ಯಹೀನ. ಮೇಲ್ಮಣ್ಣು ಕೊಚ್ಚಿಹೋದಲ್ಲಿ ಮುಂಚೆಗಿಟ್ಟಲೆ ಗೊಬ್ಬರ ಸುರಿಯದೆ ಕೃಷಿ ಫಲ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮಣ್ಣು ಬರಡಾಗುತ್ತಾ ಸಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಮೇಲ್ಮಣ್ಣಿನ ನಷ್ಟ, ನಿಜವಾಗಿ ನೀರ ನಷ್ಟಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದು. ನಮ್ಮ ಇಡೀ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲಿ ಈ ನಷ್ಟವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಡುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ. ಮೇಲ್ಮಣ್ಣಿನ ಪದರ ನೂರಾರು ಸಾವಿರಾರು ವರ್ಷಗಳ ಬಂಡೆಗಳ ಶಿಥಿಲೀಕರಣದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. "ಈ ಭೂಮಿ ನಮ್ಮ ಸ್ವಂತದ್ದಲ್ಲ. ತಾತ ಮುತ್ತಾತರಿಂದ ಬಂದ, ನಮ್ಮ ಅನಂತರದ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸಬೇಕಾದ ಬಳುವಳಿ" ಎಂಬ ಮಾತು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಇದೂ ಒಂದು ಕಾರಣ.

ನಮ್ಮ ಜನ ನೀರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸಿದಷ್ಟು ಕೂಡಾ ಮಣ್ಣಿನ ಕೊರೆತದ ಬಗ್ಗೆ ತಲೆಬಿಸಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದೊಂದು ವಿಪರ್ಯಾಸ. ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೀರಿಂಗಿಸುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದರೆ ಮಣ್ಣಿನ ಕೊರೆತ (soil erosion) ಕೂಡಾ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಸಮಾಧಾನ.

ನೆಲ - ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಹೊರಡುವ ಮಂದಿ ತಿಳಿದಿರಬೇಕಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಸತ್ಯವಿದೆ. ಇಂಗದ ಹರಿಯುವ ನೀರೋಟದ ವೇಗ ತುಂಬಾ ಜಾಸ್ತಿ. ಕೋರಿಯಕ್ಕೋಡಿನ 'ಸಂಟರ್ ಫಾರ್ ವಾಟರ್ ರಿಸೋರ್ಸಸ್ ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್ ಅಂಡ್ ಮ್ಯಾನೇಜ್‌ಮೆಂಟ್' (CWFRDM)ನ ವಿಜ್ಞಾನಿಗಳು, ಕೆರೆಗಳ ವಯವಾಡು ಅರಣ್ಯದಿಂದ ಸುರುವಾದ ನೀರೋಟು 24 ಗಂಟೆಗಳಲ್ಲೇ ಲಕ್ಷದ್ವಿಪು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ (ಹಿಂದಿನ ಅರಬ್ಬಿ ಸಮುದ್ರ) ಸೇರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿದ್ದಾರೆ. ಬದಲಿಗೆ ಮಣ್ಣೊಳಗೆ ಸೇರದೆ,

ಎಲೆ, ರೆಂಬೆ ಕೊಂಬೆ, ಕಾಂಡ, ಮರಿಮರ, ಪೊದೆಗಳು, ಬಳ್ಳಿ, ತರಗಲೆಯ ಹಾಸಿಗೆ, ಹ್ಯೂಮಸ್, ಕೆಳಗೆ ಬೀರುವಲಯ. ಈ ಬಹುತಡೆಗಳ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ದಟ್ಟಜವಿಯಲ್ಲಿ ಸುರಿದ ಮಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನೊಳಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣಿನೊಳಕ್ಕೆ ನೋಳಿಸಲಾಗುವುದು ಹೆಚ್ಚು. ಇಂಗದ ಓಡುವುದು ಅತ್ಯಲ್ಪ.

ನೀರಿನ ಅನಂತರದ ಪಯಣ ಅತಿ ನಿಧಾನ. ಮುರುಮಣ್ಣು (laterite, ಜಂಜಿಟ್ಟಿಗೆ ಮಣ್ಣು) ಹೊಂದಿರುವ ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕ, ಕೇರಳಗಳಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯೊಳಗಿನಿಂದ ನೀರು ದಿನಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ಒಂದು ಮೀಟರ್ ಚಲಿಸುತ್ತದೆ ಎಂದೂ ಅವರು ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಹೀಗಿದ್ದ ಕಾರಣವೇ ಸಪ್ಟೆಂಬರ್ ವೇಳೆಗೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ 'ಕೋಟಾ' ಖಾಲಿ ಮಾಡುವ ಮಳೆಯ ಪ್ರಸಾದ ನಮ್ಮ ನೀಲಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದಿನ ಬೇಸಿಗೆ ಕೊನೆವರೆಗೂ ಸಿಗುತ್ತಿರುತ್ತದೆ.

ಉಡುಪಿ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲೊಂದು ಸಿದ್ಧಾಪುರವಿದೆ. ಇಲ್ಲೇ ಹತ್ತಿರ ಮೋಹನದಾಸ ಹೆಬ್ಬಾರರ ಐದು ಎಕರೆ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿ. ಮನೆ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಎಕರೆ ಗುಡ್ಡ. ಅವರು ಖರೀದಿಸುವಾಗ 'ಬೆಕ್ಕು ಓಡಿದರೂ ಕಾಣುವಷ್ಟು' ಬೋಳು. ಹೆಬ್ಬಾರರು ಗುಡ್ಡಕ್ಕೆ ಬೇಲಿ ಹಾಕಿ ಒಳಗೆ ಕಾಡಿನ ಗಿಡ ನೆಟ್ಟರು. ಕತ್ತಿಗೆ ರೆಡೆ. ಆ ಜಾಗದಲ್ಲಿಂದು 'ಕಾಡು' ಎಂದು ಕರೆಯುವಷ್ಟು ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಹಸಿರಿದ್ದ.

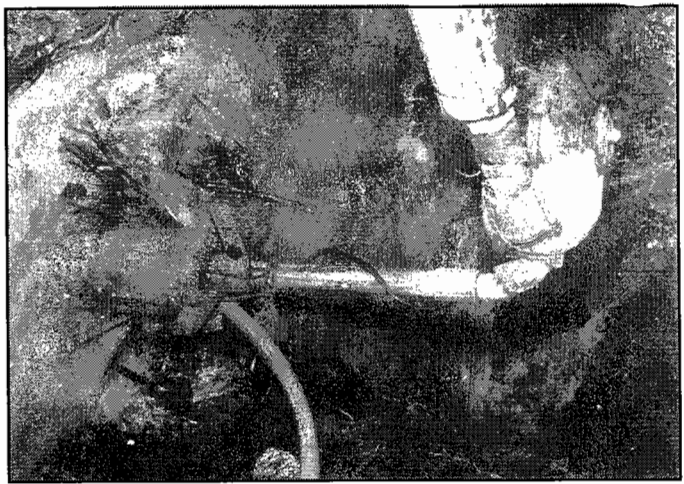
ಊರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ 'ನೀರು ಕಡಿಮೆ' ಎಂಬ ಬೊಬ್ಬೆ. ಆದರೆ ಹೆಬ್ಬಾರರಿಗೆ ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನೀರು ಹೆಚ್ಚು. ದಶಂಬರದಲ್ಲಿ ಬತ್ತುತ್ತಿದ್ದ ಕೈತೋಡು (stream) ಈಗ ವಿಷು ಕಳೆದರೂ ಹರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ಕೆರೆ ಹಿಂದಿನಂತೆ ಬತ್ತದ ಕಾರಣ ಎರಡನೇ ನೀಲಾಶ್ರಯಕ್ಕೆ ಚೋಡಿಸಿದ ಪಂಪನ್ನು ಕಳಚಿದ್ದಾರೆ. 'ಗುಡ್ಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಎಡೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮೂರ ಕಾಡಗಿಡ ನೆಡಿ, ನೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಖಂಡಿತಾ ಕಡಿಯಬೇಡಿ' ಎಂದು ಕಂಡವರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವರಿಂದ ಬೈಸಿಕೊಂಡದ್ದೂ ಇದೆ.

ಅರಣ್ಯ ತಾನು ಹೇಳುವ ಮರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಕೂಗಿ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಟುಕರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲು ಅದರ ಬಳಿ ಇರುವ ವಿಧಾನ ಒಂದೇ. ಕೊಟ್ಟ ಮರಗಳ ಹಿಂತೆಗೆತ. ದುಷ್ಟ ಮಗ ಕೆಟ್ಟ ಕೆಲಸ ನಿಲ್ಲಿಸಿದರೆ ಬೇಷರತ್ ಕ್ಷಮಿಸುವ ಅಮ್ಮಂದಿರಂತೆ ಈ ಆಡವಿಯೂ ಕೂಡಾ. ನಾಶವಾದ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಚೇತರಿಸಲು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಒಂದಷ್ಟು ಅವಕಾಶ ಮಾಡಿಕೊಡಿ, ಆಕೆ ಪುನಃ ನಳನಳಿಸತೊಡಗುತ್ತಾಳೆ.

ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಮಾತೆ ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ಹೇಗಿದ್ದಳೋ, ಅದಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಿ. ಆಕೆ ಹಿಂದಿನ ಎಲ್ಲ ಮರಗಳನ್ನೂ ಪುನಃ ಕುರುಸತೊಡಗುತ್ತಾಳೆ. ಹೆಬ್ಬಾರರ ಯಶೋಗಾಢೆಯಂತೆ. ಇದನ್ನು ಕಣ್ತಾರ ನೋಡಿದರೂ ನಂಬಲು ಕಷ್ಟವಾಗಬಹುದು. ಅಂಥವರು ಮಾಡಿನೋಡಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿ.

ಸಾಲದೇ ಇನ್ನೂ ಅಂತರ್ಜಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನ?

ನಮ್ಮ ಅಂತರ್ಜಲ ಬಳಕೆ ಎತಿಮೀರಿದೆ.

'ಬೆನೋರೊಪೆಲೊನಲ್ಲಿ ಎರಡುಂಟು ನೀರು ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ನಾನು ಎಷ್ಟೆ ಅಡಿಕೆ ತೋಟ ಎಬ್ಬಿಸಬಹುದು?' ಕೃಷಿಕರೊಬ್ಬರ ಪ್ರಶ್ನೆ. ಅಡಿಕೆ ಮರಕ್ಕೆ ದಿನಕ್ಕೆ 14 ಲೀಟರ್ ನೀರು ಬೇಕು. ಇದನ್ನಾಧರಿಸಿ ಒಂದು ಅಂದಾಜು ಉತ್ತರ ಹೇಳಬಹುದು ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳೋಣ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಶ್ನೆ ಯೊಂದಿಲ್ಲವೆ? 'ಪ್ರತಿವರ್ಷ, ವರ್ಷದಲ್ಲಾರು ತಿಂಗಳು

ನೀರಿಡ್ತಿದರೆ, ಈ ಬೋರ್ಡ್‌ವೆಲ್ಡ್‌ನಲ್ಲಿ ಮುಂದೆಯೂ ಇಷ್ಟು ನೀರು ಉಳಿದೀತೇ? ಈ ಅಸ್ಥಿರತೆಯ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದವರೇ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು.

ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಹೆಚ್ಚು ನೀರ ಬಳಕೆ - ಸುಮಾರು 80 ಶೇ. ಆಗುವುದು ಕೃಷಿಗೆ. ನೀರಾವರಿಯ ಹೆಚ್ಚಳ, ಆದರಲ್ಲೂ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳ ವ್ಯಾಪೋಹ, ನಮ್ಮ ಕ್ಷಾಮ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಕರಂಟು, ಪಿವಿಸಿ ಪೈಪುಗಳ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ನೀರಾವರಿಯ ಪ್ರಮಾಣ ಬಹುಪಟ್ಟು ಬಂದಿದೆ. ತೋಡು ಬಾವಿ (dug - well) ತೆಗೆಯಲು ಆಳುಗಳ ಕೊರತೆ, ಕೆಲಸ ನಿಧಾನ ಎಂಬ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಉಳ್ಳವರೆಲ್ಲಾ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬೋರ್ಡ್‌ವೆಲ್ಡ್ ಕೊರೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ ಮಿತಿಮೀರಿದೆ.

1950ರಿಂದ 1990ರ ನಡುವಣ ನಾಲ್ಕು ದಶಕಗಳಲ್ಲಿ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಲ ಮೊಗೆಯುವ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಆಗಿರುವ ಹೆಚ್ಚಳದ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದು ಅಂಕಿ - ಅಂಶ ಕೆಳಗಿನಂತಿದೆ.

	1951	1990
ಬಾವಿ	38,60,000	94,90,000
ಕಡಿಮೆ ಆಳದ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ	3,000	47,50,000
ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ	2,400	63,000
ವಿದ್ಯುತ್ ಪಂಪ್	21,000	82,20,000
ಡೀಸೆಲ್ ಪಂಪ್	65,000	43,60,000

ಈ ಅಂಕಿ - ಅಂಶ ಒಂದು ಸೂಚಕ ಮಾತ್ರ. ಕಡಿಮೆ ಬಾವಿಗಳ ಅಂಕಿ - ಅಂಶ ವಾಸ್ತವಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಎನಿಸಬಹುದು. ಖಾಸಗಿ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳು ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಲ್ಲ.

ಚಿನ್ನದ ಮೊಟ್ಟೆ ಇಡುವ ಬಾಹುಕೋಳಿಯ ಹೊಟ್ಟೆ ಕೊಯ್ದ ಕೆಳಗಿಂತ ನಮ್ಮ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳ ಕೆಲೆ ಭಿನ್ನವಲ್ಲ. ಈ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನವೇ ನಿಷಿದ್ಧ ಎಂದಿದರ ಅರ್ಥವಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅತಿ ಬಳಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಬೋರ್ಡ್‌ವೆಲ್ಡ್‌ಗಳು ಸರಿಪಡಿಸಲಾಗದ ಹಾನಿಯನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸುತ್ತಿವೆ. ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ಕೊರೆದಾಗ ನಿರಟುವಲಯದ ಬಾವಿ, ಕೆರೆಗಳು ಬತ್ತಿ ಬರಡಾದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಆಸಂಖ್ಯೆ. ನೀರ ಸ್ಥಿತಿ ಇನ್ನ ಒಂದು ಊರಿನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ದುಡುಕಿನಿಂದಾಗಿ ಊರಲ್ಲಾ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳ ಮರಹೊಕ್ಕೆ ವ್ಯವ್ರೋಚನದೇ ದುರಂತಗಳು ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲ. ಚಿನ್ನಗಿರಿ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ಊ ಇನ್ನಿಲ್ಲದ ಅಡಿಕೆ ಕೃಷಿಯ ಹುಕ್ಕು. ಸಾಲುಸಾಲು ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ, ಹನಿ ನೀರಾವರಿ. ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೇ ಗರಿಷ್ಠ ಹನಿ ನೀರಾವರಿ ಆಳವಡಿಸಿದ ಖ್ಯಾತಿ. ಆದರೇನು, ಇಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಅದು ಭೀಮನ ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಕಾಸಿನ ಮಜ್ಜೆಗೆ ಬೇಸಿಗೆ ಒಂದಷ್ಟು ಕಠಿಣವಾದರೆ ನೀರಿಲ್ಲದ ಅಡಿಕೆಮರ ನಾಶ ಅಡಿಕೆ ಕೃಷಿಗಾಗಿ ಭಾರೀ ಬೋರ್ಡ್‌ವೆಲ್ಡ್ ನೀರಾವರಿಯಿಂದ ಭೀಮನುಮದ್ರದಲ್ಲಿ ವರ್ಷವರ್ಷ ಅಂತರ್ಜಲ ಆಳಕ್ಕೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಚಿಂತನಶೀಲ ಕೃಷಿಕರೊಬ್ಬರ ಪ್ರಕಾರ, 'ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದುವರಿದರೆ ಒಂದು ದಶಕಾನಂತರ ಅಡಿಕೆ ಕೃಷಿಗೇ ನಾವು ವಿವಾಯಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗದೀತು.'

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡದ ಇಳಂತಿಲ ಗ್ರಾಮ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಡಿಕೆ ಬೆಳೆಯುವ ಕೇಂದ್ರ. ಅರ್ಧ ಎಕರೆ ತೋಟಕ್ಕೆ ಈಗ ಬೋರ್ಡ್ ನೀರೇ ಆಧಾರ.

"ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಇದೇ ರೀತಿ ಅಂತರ್ಜಲ ಮೇಲೆತ್ತುತ್ತಾ ಸಾಗಿದರೆ ಮಂಗಳೂರು, ಉಡುಪಿಗಳಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪುನೀರ ಆಕ್ರಮಣ ಸನ್ನಿಹಿತ." ಹೀಗೆಂದು ರಾಜ್ಯ ಗಣಿ ಮತ್ತು ಭೂಗರ್ಭಶಾಸ್ತ್ರ ಇಲಾಖೆ ಎಚ್ಚರಿಸಿ ವರ್ಷ ನಾಲ್ಕು ಕಳೆದಿದೆ. ಸಿಹಿನೀರಿನ ಮಟ್ಟ ತುಂಬ ಇಳಿದಾಗ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಕಡಲ ಕರೆಯಿಂದ ಉಪ್ಪುನೀರು ಈಚೆಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಸೂಪರ್‌ನೀರಿನ ತೊಂದರೆಯು. ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಅಂಟಿನಲ್ಲಿ ಈಗಾಗಲೇ ಹೀಲಾಗಿದೆ ಎಂಬ ದೃಢೀಕರಿಸದ ವರದಿ ಇದೆ.

ಬಾವಿ, ಕೆರೆ, ತೋಡು ಮೊದಲಾದ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ನೀರಾಶ್ರಯ ಖಾಲಿಯಾದರೆ ಕೊಳವೆಬಾವಿ ಕೊರೆಯದ ವಿಧಿಯಿಲ್ಲ ಎಂಬ ನಂಬಿಕೆ ಇಂದಿಗೂ ಹಲವರಲ್ಲಿದೆ. ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪರ್ಯಾಯ ವಿಧಾನಗಳ ತಿಳಿವಳಿಕೆ, ಮಾದರಿ - ಎರಡೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಹಾಗಲ್ಲ. ವಿದ್ಯೆ ಇದೆ. ಅನುಸರಿಸುವ ಉಮೇದು ಮೂಡಬೇಕಷ್ಟೇ.

ಬೋರ್ಡ್‌ವೆಲ್ಡ್ ಆಶ್ರಯದ ದ.ಕ., ಕಾಸರಗೋಡುಗಳ ಹತ್ತೆರಲ್ಲಿ ಆರಳು ಅಡಿಕೆ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಇವು ಖಂಡಿತ ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ ಅಂತ ಈಗ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಇರುವ ನೀರಿಗೆ ಹನಿ ನೀರಾವರಿ ಆಳವಡಿಕೆ, ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೀರಿಂಗಿಸುವುದು, ಅಡ್ಡ ಬೋರು ನಿರ್ಮಾಣ, ತೋಡುಗಳಿಗೆ ತೆಡೆಗಟ್ಟು, ಗುಡ್ಡಗಳಿಗೆ ಹಸಿರು ಹೂದಿಸುವುದು - ಇವೆಲ್ಲಾ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನ, ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬಾಳುವ ಪರ್ಯಾಯ ಕ್ರಮಗಳು. ಜತೆಗೆ ನೀರಿನ ಪೋಲಿನ ನಿಯಂತ್ರಣ, ಸೂಕ್ತ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಓರೊಡ್ಡಾಫ್ಲೆ ಸಾಲ ಹೇಗೆಯೋ, ಅಂತರ್ಜಲವೂ ಹಾಗೆಯೇ. ನಾವಿಂದು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಎತ್ತುವ ನೀರು, ಆಜ್ಞೆ - ಪಿಚ್ಚಂದಿರ ಕಾಲದಿಂದ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ನಿಧಿ. ಮಿತಿಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕುಡಿನೀರಿನಾಗಿ ಎತ್ತಿದರಾದರೂ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ತೆಗೆಯುವ ಕ್ರಿಯೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರಸಾರ ಉಣಿಸದ ಹೋದರೆ ಮಾತ್ರ ಬಿತ್ತುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಜಾಸ್ತಿ.

ನೀರುಳಿಸುವ, ಇಳಿಸುವ ಎಲ್ಲ ಮಾರ್ಗೋಪಾಯ ನಿರೀಕ್ಷಿತ ಫಲ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಕೊಳವೆಬಾವಿಯ ಮೊರೆಹೋಗಬಹುದು. ಈಗಾಗಲೇ ಕೊರಸಿದವರು ಕೂಡಾ, ನೀರಾವರಿಯ ಆರಂಭದಿಂದಲೇ ಬೋರ್ಡ್‌ವೆಲ್ಡ್‌ನಿಂದ ನೀರೆತ್ತುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದಲ್ಲ. ಉಳಿದ ಹಳೆಯ ಮೂಲಗಳಲ್ಲ ಖಾಲಿಯಾದ ನಂತರ, ಕಟ್ಟಕಡೆಗೆ ಕೊಳವೆಬಾವಿ ಬಳಸುವುದು, ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಜ್ಜರ, ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ಮರುಪೂರಣ ಯತ್ನ - ಈ ಕಡೆಗೆ ಮನಸ್ಸುಮಾಡಬೇಕು. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಜನ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವುದು ಕೂಡಾ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಹೊಣೆ.

ಕೇಂದ್ರ ಅಂತರ್ಜಲ ಇಲಾಖೆ ಈಗ ಜಲಮರುಪೂರಣದ ಸೊಲ್ಲೆತ್ತತೊಡಗಿದೆ. ಒಳ್ಳೆಯ ಬೆಳವಣಿಗೆ. ಆದರೆ ಇಲಾಖೆಯ ಒಳಗೇನೇ ಎಷ್ಟು ಮಂದಿ ಜಲಮರುಪೂರಣದ ತುರ್ತು ಮನಗಂಡಿದ್ದಾರೆ? ಇವರ ಪರಿಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ಬೋರ್ಡ್ ಕೊರೆದು ನೀರೆತ್ತುವುದನ್ನು ಇನ್ನೂ 'ಡೆವಲಪ್‌ಮೆಂಟ್' (ಅಭಿವೃದ್ಧಿ) ಅಂತರ್ಲೇ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ! ಈ ಮನೋಭಾವ ಬದಲಿಸಿ 'ನೀರು' ಹೇಳುವವರೆಲ್ಲ ಜಲಮರುಪೂರಣದ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಹೇಳುವಂತಾಗಬೇಕು.

ಪತ್ರಿಕಾ ವರದಿಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಉಡುಪಿಯ ತಾಲೂಕು ಪಂಚಾಯತ್ ಒಂದು ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ ನಿರ್ಣಯ ಕೈಗೊಂಡಿದೆ. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಅವರ ವತಿಯಿಂದ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ಕೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕಷ್ಟವಾದರೂ ತೋಡುಬಾವಿ ತೆಗೆಸುತ್ತಾರಂತೆ. ಹೈದರಾಬಾದಿನ ಮೆಟ್ರೋ ನೀರು ಸರಬರಾಜು ಮತ್ತು ಕೊಳಚೆ ಮಂಡಳಿ ತಾನು ಕೊರೆಯುವ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಮರುಪೂರಣದ ವಿಷಾರ್ಡು ಮಾಡಲಿದೆ. ಬಾಸಗಿಯವರೂ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿದೆ.

ಮುತ್ತಜ್ಜಂದಿರ ಕಾಲದಿಂದ ಹನಿಹನಿ ಕೂಡಿ ಅಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಜಮೆಯಾದ ನೀರಲ್ಲವನ್ನು ನಾವು ಒಮ್ಮೆ ಲೇ ಆಪೋಶನ ತೆಗೆದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮರುಭೂಮಿ ಹಸ್ತಾಂತರಿಸುವುದು ಸರಿಯೇ? ಬೇಡವೆನ್ನುವುದಾದರೆ, ಅಂತರ್ಜಲಕ್ಕೆ ಕನ್ನ ಕೊರೆಯುವ ಮುನ್ನ, ಒಂದಲ್ಲ, ಎರಡಲ್ಲ, ಹನ್ನೆರಡು ಬಾರಿ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ.

ಚೀನಾದ ಬೀಜಿಂಗ್ ನಗರದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 60 ಲಕ್ಷ ಕಬ್ಬಿಣದ ನಲ್ಲಿಗಳಿವೆ. ಇಲ್ಲಿನ ನಗರಪಾಲಿಕೆಯ ಜಲಸರಬರಾಜು ಕಚೇರಿಯ ಉಪನಿರ್ದೇಶಕ ವಾಂಗ್ ಮಿಂಗ್ ಮಿಂಗ್ ಅವರ ಪ್ರಕಾರ ಈ ನಲ್ಲಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಸೋರುತ್ತಿದ್ದು, ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಂದರಿಂದ ಆರು ಘನ ಮೀಟರ್ (1000 ರಿಂದ 6000 ಲೀಟರ್) ನೀರು ಕೆಳುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಂದಾಜು. ಇದಕ್ಕೆ ಬದಲು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಸೀಲ್ ಮಾಡಿದ ಸುಧಾರಿತ ನಲ್ಲಿ ಚೋಡಿಸಲು ನಗರಪಾಲಿಕೆ ಉದ್ದೇಶಿಸಿದೆ. ಹೊಸ ನಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೊಟ್ಟು ನೀರನ್ನೂ ಪೋಲುವುದಾದರೆ 6 ಲಕ್ಷ ಬಾರಿ ಬಳಸಬಲ್ಲ ಭರವಸೆ ಹೊಂದಿದೆ. ಜುಲೈ 99 ರ ನಂತರ ಹೊಸದಾಗಿ ಕಟ್ಟುವ ಕಟ್ಟಡಗಳೆಲ್ಲ ಹಳೆ ರೀತಿಯ ನಲ್ಲಿ ಬಳಸಬಾರದು ಎಂಬ ಕಾನೂನನ್ನು ನಗರಪಾಲಿಕೆ ತಂದಿದೆ. ನೀರಿನ ಶುದ್ಧತೆ ಇಲ್ಲಿ ಅತಿಯಾದ ಕಾರಣ ಹೊಸ ನಲ್ಲಿ ಚೋಡಿಸಲು ನಗರವಾಸಿಗಳೂ ತುಂಬ ಉತ್ಸಾಹ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ನಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 30 ಯುಎನ್ (3 - 6 ಆಮೆರಿಕನ್ ಡಾಲರ್) ಉಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆಂದಾದ ಮೇಲೆ ಕೇಳಬೇಕೇ?

(ಮೂಲ : ಚೈನಾ ಡೈಲಿ, 21-7-1999)

ವಿದ್ಯಾವಂತರು ಸರಿ, ನೀವು ಜಲಸಾರ್ಥಕರರೇ?

ನೀರತ್ತುವುದರಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿಪುಣರು; ಆದರೆ ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿ?

'ನೂತ್ನ ರತೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಮುಂದೆ ನೀವಿಲ್ಲಿ ಪದವೀಧರ ಅಟೋ ಚಾಲಕ, ಬಸ್ ಕಂಡಕ್ಟರ್, ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ತಲೆಹೊರೆ ಕಾರ್ಮಿಕರನ್ನೂ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ ಜಲಸಾರ್ಥಕರತೆ ತೀರಾ ಕಮ್ಮಿ.'

ಕೀರಳಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟಂತೆ ಈ ಮಾತು ಹೇಳುವವರು 'ತಡೆಗಟ್ಟುಗಳ ಹರಿಕಾರ' ಟಿ.ಎನ್.ಎನ್. ಭಟ್ಟತ್ತಿರಿಪಾಣ್. 'ಜಲಸಾರ್ಥಕರತೆ ಹಾಗೆಂದರೆನು?' ಎಂಬ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿ ಅವರು ಉತ್ತರ ಸಿದ್ಧವಾಗಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. 'ತಂತಮ್ಮ ಊರುಗಳ ಜಲಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳು ಮತ್ತವುಗಳ ರಕ್ಷಣೆ, ಸುಸ್ಥಿರತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಸರಿಯಾದ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಇರುವುದೇ ಜಲಸಾರ್ಥಕತೆ.' ಈಗ ಹೇಳಿ, ನೀವು ವಿದ್ಯಾವಂತರಿರಬಹುದು, ಆದರೆ ಜಲಸಾರ್ಥಕರರೇ?

ಕೀರಳವೇ ಏಕೆ, ಇಡೀ ದೇಶಕ್ಕೆ ಟಿ.ಎನ್.ಎನ್ ಮಾತನ್ನು

ಅನ್ವಯಿಸಬಹುದು. ಸಮಾಜಹಿತ ಮನೆಯಿಂದಲೇ ತೊಡಗಬೇಕು ಎಂಬ ಮತಿದೆ. ಜಲಸಂರಕ್ಷಣೆಯೂ ಅಷ್ಟೇ. ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ, ಬೀದಿ ನಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳ, ಕೃಷಿ ರಂಗ, ಉದ್ಯಮ - ಇಂದು ನೀರು ಪೋಲು ಆಗದೆ ಇರುವ ಜಾಗ ಎಲ್ಲಾದರೂ ಇದೆಯೇ?

ಎರಡು ಸುಲಭ ಪ್ರಶ್ನೆ ಹಾಕೋಣ. "ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮನೆಬಳಿಗೆ ದಿನನಿತ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ತಲಾ ಎಷ್ಟು ಲೀಟರ್ ನೀರು ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ?" ನೀರಿನ ಕೊರತೆ ಇದ್ದಾಗ ಕನಿಷ್ಠ ಎಂದರೆ ಎಷ್ಟು ಲೀಟರಿನಲ್ಲಿ ನಿಭಾಯಿಸಬಲ್ಲೀರಿ?"

ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚಿನವರನ್ನು ಗೊಂದಲಕ್ಕೆ ಬೀಳಿಸುತ್ತವೆ. ಅನಂತರ ಅಂದಾಜಿಗೆ ಗುಂಡು. ವಾಸ್ತವ ಎಂದರೆ ನಾವು ಬಹುಮಂದಿ ಈ ವರೆಗೆ 'ನೀಲ' ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ನೀರುಳಿತಾಯದ ಮೊದಲು ಪಾಠ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ಅಮ್ಮನಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ, ಮಾತಿತೋರಿಸುವ ಮೂಲಕ ಆಗಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಪಾಠಪುಸ್ತಕಗಳಲ್ಲೂ ಜಲಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ವಿಷಯ ಸೇರಿಸಬೇಕು.

ವಿಶ್ವ ಆರೋಗ್ಯ ಸಂಸ್ಥೆ (WHO)ಯ ಪ್ರಕಾರ, ವ್ಯಕ್ತಿಯೊಬ್ಬನಿಗೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಗೃಹಬಳಿಗೆ 150 ಲೀಟರ್ ನೀರು ಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರೆಮಾತ್ರೆ ಶೌಚಾಲಯಕ್ಕೆ ಬಳಸುವ ನೀರೂ ಸೇರಿತು. ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಬಳಸಿದರೆ 100 ಲೀಟರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ಸುಧಾರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣೆ ಗಮನಿಸಿ. ಕನ್ನಡಿಯ ಮುಂದೆ ಮುಖದ ಅಂದ ಸವಿಯುತ್ತಾ, ನಲ್ಲಿ ತೆರೆದಿಟ್ಟು ಹಲ್ಲುಜ್ಜಿದರೆ, ಆರಳು ಲೀಟರ್ ಖಾಲಿ. ಬದಲಿಗೆ ಒಂದು ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಟ್ಟು ಬಳಸಿದರೆ, ಒಂದೇ ಲೀಟರಿನಲ್ಲಿ ಪೂರೈಸಬಹುದು. ಬಟ್ಟೆ ಒಗೆಯುವಾಗ, ಅಂಗಿಗಳ ಕಾಲಿನ ಹತ್ತಿರ, ಹೆಚ್ಚು ಕೊಳೆ ಇರುವಲ್ಲಿ, ಮೊದಲೇ ಒಂದಿಷ್ಟು ಸಾಬೂನು ಹಾಕಿ ತಿಕ್ಕಿಟ್ಟರೆ, ಒಟ್ಟು ಸೋಪು ಮತ್ತು ನೀರಿನ ಅಗತ್ಯ ಕಮ್ಮಿ. ಪಾತ್ರೆ, ತರಕಾರಿ ತೊಳೆದ ನೀರು ಹೂಗಿಡಗಳಿಗೆ ಸಾಕು.

ಕಷ್ಟಕಾಲದಲ್ಲಿ 50 ಲೀಟರ್ ನೀರಿನಲ್ಲೇ ಸುಧಾರಿಸುವ ಕೆಲವು ಕುಟುಂಬಗಳನ್ನು ಕೇರಳದಲ್ಲಿ ಕಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಅವರಿಂದ ಪಡೆದ ಲೆಕ್ಕ ಹೀಗಿದೆ : ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ - 14 ಲೀ., ಶೌಚ - 10, ಬಟ್ಟೆ ತೊಳೆಯಲು - 12, ಇತರ - 14, ಒಟ್ಟು 50 ಲೀಟರ್. ಅನಾರ್ಥವೇ? ಒಮ್ಮೆ ಯಶ್ವಿನಿ ನೋಡಿ.

ನಮ್ಮ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನಲ್ಲಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೋದರಿಯವರು ತುಂಬಾ ಕಮ್ಮಿ. ಹೆಚ್ಚು ಎದೆ ಬಿಡದೆ, ಬೊಟ್ಟುಬೊಟ್ಟಾಗಿ ನೀರು ಸುರಿದರೂ ಒಂದು ನಲ್ಲಿಯಿಂದ ದಿನಕ್ಕೆ 250 ಲೀಟರ್ ಖೋತಾ. ಅಂದರೆ ಐದು ಜನರ ಒಂದು ಕುಟುಂಬ ಒಂದು ದಿನ ಬಳಸಬಹುದಾದಷ್ಟು ನೀರು! ಯಾವುದೇ ಪೇಟೆ, ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಸೋರುವ ನಲ್ಲಿಗಳು ಸೋದರಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ತಾತ್ಕಿಕವಾಗಿ, ಆ ಪೇಟೆಗೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ತಿಂಗಳ ನೀರು ಉಳಿದೀತು!

ಇಂತಹ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಚಿಂತನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಈಗ ಸಕಾಲ. ಕುಡಿಯಲು ನೀರೇ ಇಲ್ಲದ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಸಾಲಸಾಲಾಗಿ 'ವಾಟರ್‌ಪಾರ್ಕ್' ನಿರ್ಮಿಸುವ ಕ್ರಮ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಹವಲ್ಲವೇ? ಇದು ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಮಾತ್ರ.

ಕೃಷಿರಂಗ ನೀರಿನ ಪೋಲಿನಲ್ಲೇನೂ ಹಿಂದುಳಿದಿಲ್ಲ. ನೀರಾವರಿ ಹೆಚ್ಚಾದರೆ ಫಸಲಿಗೆ ಹಾನಿ ಎಂಬ

ಸತ್ಯ ಇನ್ನೂ ಹಲವರಿಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ. ಆಗ್ರದ ವಿದ್ಯುತ್ ದರ, ಪಿವಿಸಿ ವೈಫು, ಅಟೋಮ್ಸ್‌ಚೌಗಳ ಆಗಮನ ಈ ದುರಘ್ನಾನವನ್ನು ಮತ್ತೂ ಬೆಳೆಸಿದೆ.

ಕೆಲವರನ್ನು 'ಅತಿಬಳಕೆ' ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಪೋಲು ಬರ ಬರಲು ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ. ಜಗತ್ತಿನ ನೀರಲ್ಲವನ್ನು ಮೂರು ಲೀಟರಿನ ಒಂದು ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಬಹುದಾದ ಶುದ್ಧ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಎಷ್ಟು ಗೊತ್ತೇ? ಅರ್ಧ ಚಮಚ!

ನೀರಿನ ಬಳಕೆ ಮೂಲ ಮಳೆ. ಬೇಸಿಗೆವರಗಿನ ನೀರ ಖರ್ಚನ್ನು ಮರಳಿ ತುಂಬಿಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಮುಂದಿನ ಮಳೆಗಾಲ ಬರಬೇಕು. ನೀರಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯಂತೂ ನಮಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಅಂದ ಮೇಲೆ ಅದರ ಪೋಲು ಸಮಾಜದಲ್ಲೇ ಹವ್ಯವೇ?

ನಗರೀಕರಣ ನೀರಹೊರತೆಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾರಣ. ನಗರ ಬೆಳೆದಂತೆ ಜನಸಂಖ್ಯೆಯೂ ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ದಶಕಗಳ ಹಿಂದಿನ ಯೋಜನೆಯ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ನೀರು ಪೂರೈಕೆ ಈಗಿರುವ ನಗರೀಕರಣೇ ಸಾಲದಿರುವಾಗ, ಹೆಚ್ಚಿದ ಜನಸಂಖ್ಯೆಗೆ ನೀರಲ್ಲೆಂದರೆ ಇದರೊಂದಿಗೆ ತಾರು ರಸ್ತೆ, ಸಿಮೆಂಟು ಕಟ್ಟಡಗಳ ವೃದ್ಧಿ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಗಿಪಾಯಿಸುತ್ತದೆ. ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ನೀರು ಇಂಗದೇ ಓಡುತ್ತದೆ. ಕೊರತೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತದೆ.

ರಸ್ತೆ, ಮನೆಗಳು ಅನಿವಾರ್ಯ, ಸರಿ. ಇಂದು ಒಂದು ಅಣೆಕಟ್ಟು ಕಟ್ಟಿದರೆ ಅದು ಮುಳುಗಿಸುವ ಅರಣ್ಯದ ಬದಲಿಗೆ ಒಂದಷ್ಟು ಗಿಡ ನೆಡಬೇಕು ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಎಲ್ಲಿ, ಯಾವ ಜಾತಿಯ ಗಿಡ, ಹೇಗೆ ನೆಡುತ್ತಾರೆ ಎಂಬ ಚರ್ಚೆ ಇಲ್ಲಿ ಬೇಡ. ಅದೇ ರೀತಿ, ರಸ್ತೆ, ಕಟ್ಟಡಗಳಿಂದಾಗುವ ನೀರಿಂಗುವಿಕೆಯ ನಷ್ಟವನ್ನು ತುಂಬಬೇಡವೇ? ಪರಿಹಾರೋಪಾಯಗಳೇನೂ ಛಾರೀ ಶ್ರಮ, ಖರ್ಚು ಬೇಡುವವಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾವಿದನ್ನು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿಲ್ಲ ಅಷ್ಟೇ.

ಜಪಾನಿನ ಸುಮಿತಾ ನಗರದಲ್ಲಿನ ಕಾಲುದಾರ್ಗಳ ಒಟ್ಟು ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 2,12,000 ಚದರ ಮೀಟರ್. ಇದರಲ್ಲಿ ಆರರಲ್ಲೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಈಗಾಗಲೇ ಬಿದ್ದ ಮಳೆ ನೀರು ಇಂಗುವಂತೆ ಪರಿವರ್ತಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಉಳಿದ ಭಾಗವನ್ನೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿಸುವ ಇರಾದೆ ಅಲ್ಲಿನ ನಗರಪಾಲಿಕೆಯವರಿಗಿದೆ.

ಚಿನ್ನ ನಗರದಲ್ಲಿಂದು ಮನೆ ಅಂಗಳ ಪೂರ್ತಿ ಸಿಮೆಂಟು ಹಾಕುವುದು ಕಾನೂನು ಪ್ರಕಾರ ನಿಷಿದ್ಧ. ಸಿಮೆಂಟಿಗೆ ಬದಲು ಅಲ್ಲಿ ಹಾಸು ಹುಲ್ಲು, ಒಂದಷ್ಟು ಹೂ ಗಿಡ ಬೆಳೆಸಿದರೂ ನೀರಿಂಗುವಿಕೆಯಲ್ಲಾಗುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲ. ಪೇಟೆ ಮಂದಿ ಹಿತ್ತಲಲ್ಲಿ ಹುಲ್ಲು, ಹೂ ಗಿಡ, ರಸ್ತೆ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಲಮರ ನೆಟ್ಟೆಬಿಡಿದರೆ, ಅದುವೇ ಅವರ ಅರಣ್ಯಕರಣ.

ಹೌದು, ಬರ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಕಾರಣ ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಯಾವರನ್ನಾದರೂ ಬಿಟ್ಟು, ಮಾಡಿ ತೋರಿಸಬೇಕೆಂದರೆ, ಮೊದಲು ಬೆರಳು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರತ್ತ ತಿರುಗಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ! ಬರ ಮನುಷ್ಯ ನಿರ್ಮಿತ. ಹಾಗಾದ ಕಾರಣವೇ ಅದರ ಪರಿಹಾರವೂ ನಮ್ಮಿಂದಲೇ ಆಗಬೇಕು. ಆಗಲು ಸಾಧ್ಯ.

ಈ ಮೊದಲು ಮಹಿಸದ ಸಣ್ಣ ಪುಟ್ಟ ವಿಚ್ಛರಗಳೂ ನಮ್ಮ ಸಮಸ್ಯೆ ನೀಗುವಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಬಲ್ಲವು. ಮುಂದಿನ ಬಾರಿ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನಲ್ಲಿ ಸೋರುವುದು ಕಂಡರೆ ಅದನ್ನು ಬಂದ್ ಮಾಡಿ.

ಜಲ ಅನುಕ್ರಮಣೆ ನೀರು ಹಾಳುಮಾಡುವುದು ಕಂಡರೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನವಿರಾಗಿ ಎಚ್ಚರಿಸಿ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಖ್ಯ ಅಡಿಪಾಯ ಎಂದರೆ ಮನೆ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಲಜಾಗೃತಿ ಪಾಲಿಸಿ, ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆ ಜಲಸಾಕ್ಷರರಾಗಿ ರೂಪುಗೊಳ್ಳುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು.

ಜಮೀನಿ ಮೂರೇ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಬಳಸುವ ಪಿಂಗಾಣಿಯ ಶೌಚಪಾತ್ರೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವ ತರಾತುರಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಬರ್ಲಿನ್‌ನ ಅರಬ್‌ಲ್ವಾ ಹೋಟೆಲಿನ ಎಲ್ವಾ ಕೋಣೆಗಳಲ್ಲೂ ನೀರುಳಿಸುವ ಶೌಚವ್ಯವಸ್ಥೆ ಅಳವಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಭಾಗಗಳಿವೆ. ಮೂತ್ರವನ್ನು ತೆಳೆದುಬಿಡಲು ಕೇವಲ 2.5 ಲೀಟರ್ ನೀರು ಖರ್ಚಾದರೆ, ಮಲಕ್ಕೆ 4 ಲೀ. ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ಓಡಲು ಬಿಡದಿರಿ ಮಳೆ ನೀರ...

ಓಡುವ ನೀರನ್ನು ಸಡೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕಿದೆ.

ಜನಸಂಖ್ಯೆಯ ಹೆಚ್ಚಳ ನೀರ ಕೊರತೆಗೆ ಕಾರಣ ಎಂದು ಹಲವರು ಬೆಟ್ಟು ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ದೇಶದ ಹಿತದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ವೃದ್ಧಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಕ್ರಮ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದುದು ಅದ್ವತೆಯ ವಿಚಾರ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮಾತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸೂಕ್ತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರದಿಂದ, ನೀರು ಬಳಸಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಅಳಿಸಿಕೊಂಡರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಲೆಗಳಿಗೂ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟು ನಮ್ಮ ದೇಶ ಜಲ ಶ್ರೀಮಂತವಾಗಿದೆ.

ಎಳೆಮಗು ಹೆಸವಾದಾಗ ಅಳುತ್ತದೆ. ಬಾಟಿಯಲ್ಲಿ

ಹಸಿವೆಚ್ಚಿದೆ ಎಂದು ಗಮನಿಸಿ ಮಗುವಿಗೆ ಹಾಲುಣಿಸಿದರೆ ಅದು ಆರೋಗ್ಯವಂತವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಭೂಮಿಯೂ ಆಪ್ತ! ಅದರ ನೀರು ಇಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಗನುಗುಣವಾಗಿ ಮಳೆನೀರು ಸಿಕ್ಕರೆ ಮುಂದಿನ ಬೇಸಿಗೆಗೂ ಸಾಕಾಗುವಷ್ಟನ್ನು ಓಡಲಿಗಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಬಿಂದುಬಿಂದುವಾಗಿ ಹಾಲುಂಡಿದರೆ ಕುಡಿದು ಜೀರ್ಣಿಸುತ್ತದೆ. ಬದಲಿಗೆ ಚೊಂಬಿನಲ್ಲಿ ಹಾಲು ಸುರಿದರೆ ಹೇಗಾಗುತ್ತದೆ? ಒಂದು ಗುಟುಕು ಹೊಟ್ಟೆಗೆ; ಉಳಿದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಹಾಳು. ಮಗು ಹಸಿದು ಕಂಗಾಲ.

ಇಡೀ ಜಗತ್ತನ್ನು ಈ ಕಂದನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಿ, ಭೂಮಿಗೆ ಅದರದೇ ಆದ ಒಂದಷ್ಟು ನೀರು ಇಂಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ. ಈ ಇತಿಮಿತಿಯನ್ನರಿತು ಕುಡಿಯಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವಂತೆ ಕೊಟ್ಟರೆ ಆಕೆ ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರು ಕುಡಿದು ಮಕ್ಕಳಾದ ನಮಗೆ ಬೇಕಾದಾಗ ಮರಳಿ ಕೊಡುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯ ಕುಡಿಯುವ ಶಕ್ತಿ ಖಾಲಿ ಮುಳಿ ಬಂದರೆ, ಕುಡಿಯುವುದು ಅತ್ಯಲ್ಪ, ಮಿಕ್ಕುಳಿದದ್ದು ಸಮುದ್ರಪಾಲ.

ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜಪಿಜ್ಜಂದಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಡು ಅಗತ್ಯ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿತ್ತು. ಅವರನೊಂ ಶ್ರಮಹೀನರಿದ್ದರೂ ಕಾಡು ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಇಳಿಯಲ್ಲಿ ಮಳೆಯಿಂಗಿಸಿ ಬೆಸಿಗೆಯ ಬಳಕೆಗಾಗಿ ಕಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಬದಲಾದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ, ಬರದೂರವಿಡಲು ಇರುವ ಏಕೈಕ ಮಾರ್ಗ - ಮಳೆನೀರಿಂಗಿಸುವುದು. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಮಳೆನೀರ ಕೊಯ್ಲು (rainwater harvesting), ಜಲಮರುಪೂರಣ (water recharging) ಎಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ ಬಿದ್ದ ಮಳೆನೀರನ್ನು ಅದರಠಾಡಿಗೆ ಹಂದಿರೋಡಲು ಬಿಡದೆ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿಡುವುದು.

ಜಲಮರುಪೂರಣಕ್ಕೆ ಕೆಲವರು ಅರ್ಥೈಸುವಂತೆ ಇಂಗುಗುಂಡಿ ತೆಗೆಯುವುದೊಂದೇ ಮಾರ್ಗವಲ್ಲ. ಒಂದಷ್ಟು ಇಂಗುಗುಂಡಿ ತೆಗೆದರಾಯಿತು' ಎಂದು ಹೇಳುವಷ್ಟು ಸರಳವೂ ಅಲ್ಲ. ನೀರಿಂಗಿಸಲು ಅದೆಷ್ಟೋ ವಿಧಾನಗಳಿವೆ. ಇದು ಒಂದು ವಿಜ್ಞಾನ. ಹಾಗೆಂದು ನೈಜ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವವರು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳದಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯೂ ಅಲ್ಲ.

ಮುಖ್ಯ ನೆನಪುಗಳ, ಭೂಮಿಯು ಇಳಿಜಾರು, ಮಳೆಯ ಪ್ರಮಾಣ, ಮಳೆದಿನಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಸಸ್ಯಾವರಣ, ನೀರೋಟಿ(run-off)ದ ಪ್ರಮಾಣ, ಆಯಾ ಜಾಗದ ಇನ್ನಿತರ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆ - ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಗಮನಿಸಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಗೆ ಹೊಂದುವ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈಗ ಕೆಲವೆಡೆ ಮಾಡಲಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಒಂದೆಡೆ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ವಿಧಾನವನ್ನೇ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆಗೆ ನೋಣಪ್ರತಿ ಮಾಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಮಳೆನೀರನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ತಡೆದು ಇಂಗಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆಧರಿಸಿ, ಈ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಎರಡಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಬಹುದು. ಮಳೆ ಎಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತದೋ ಅಲ್ಲೇ ಅದನ್ನು ಇಂಗಿಸುವುದು ತತ್ತ್ವಾಳ (in situ) ಜಲಸಂರಕ್ಷಣೆ. ಬಿದ್ದು ದೂರ ಹೋದ ನಂತರ ಮಾಡುವ ಈ ಯತ್ನಕ್ಕೆ ಹೊರಸ್ಥಳ ಜಲಸಂರಕ್ಷಣೆ ಎನ್ನಬಹುದು.

ಬೀಳುವಲ್ಲೇ ಮಳೆನೀರನ್ನು ತಡೆಯುವುದು ನಮಗೆ ಸೂಕ್ತ, ಅತಿ ಮುಖ್ಯ. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ಕೆಲಸ ಬಲು ಸುಲಭ. ಶ್ರೀನಾಮಾನ್ಯನ ಎಟಕೆಗೆ ಸಿಗುವಂಥದ್ದು; ಪೇಟೆಯಿಂದ ತರಬೇಕಾದ ವಸ್ತುಗಳಾಗಲಿ, ತಜ್ಞರ ಅವಲಂಬನೆಯಾಗಲಿ ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲ. ದಿನದಿನದ ಆದಾಯದ ಬಡವರೂ ಸಬ್ಬಿಡಿಗಾಗಿ ಕಾಯದ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬಹುದು.

ಬದಲಿಗೆ ನೀರು ಬಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಿಂದ ದೂರ ಓಡಿದಷ್ಟೂ ಅದಕ್ಕೆ ರಚನ ಜಾಸ್ತಿ. ತಡೆಯಲು ಹೆಚ್ಚು

ಶಕ್ತಿ ಬೇಕು. ಜಾಸ್ತಿ ವೆಚ್ಚ. ಪರಿಣಿತರ ಸಲಹೆ, ಸ್ಥಳೀಯಲಭ್ಯವಲ್ಲದ ವಸ್ತುಗಳ ಅಗತ್ಯ ಬೀಳುತ್ತದೆ. ಸರಕಾರಿ ಇಲಾಖೆಗಳು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದರಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ವಿದ್ಯೆಗಳೇ ಹೆಚ್ಚು.

ಜಲಮರುಪೂರಣ ಮಾಡುವುದರ ನಮ್ಮ ಮುಖ್ಯ ಲಕ್ಷ್ಯ ಒಂದೇ. ಇಳಿಯುತ್ತಿರುವ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟವನ್ನು ಏರಿಸುವುದು. ಜಲಮಟ್ಟ ಎಂದರೆ ನಮ್ಮ ಮೇಜಿನಂತೆ ಸಪಾಟಾಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ಮೈಗೆ ಸಮಾನಾಂತರವಾಗಿರುತ್ತದೆ ಎನ್ನಬಹುದು. ಅದ್ದರಿಂದ ಎತ್ತರದ ಗುಡ್ಡಗಳ ಮೇಲೂ ನೀರು ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಪ್ರದೇಶದ ಜಲಮಟ್ಟ ಏರುವಾಗ ಅದರ ಪ್ರಯೋಜನ ಆ ಇಡೀ ಭೂಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಮಟ್ಟ ಕುಸಿದರೆ ಬರುವ ತೊಂದರೆಯೂ ಹಾಗೆಯೇ. ಆದ್ದರಿಂದ ಜಲಸಂರಕ್ಷಣೆ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಅಗಬೇಕಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ. ಅದರ ಇತರರು ಯಾರೂ ಸೇರುತ್ತಿಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಕೈಕಟ್ಟಿ ಕೂರಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಕಾಂಪೌಂಡಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿಂಗಿಸಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಮಟ್ಟ ಏರುವುದಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಯಶಸ್ಸು ನೋಡಿ ಬರುವ ವರ್ಷ ಸೆರೆಕರೆಯವರೂ ಮುಂದೆ ಬಂದೇಬರುತ್ತಾರೆ.

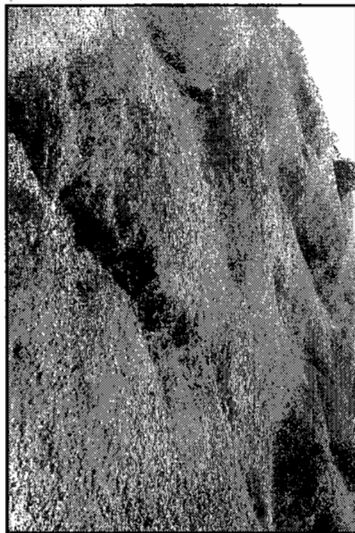
ಮನೆಯ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಂತುಕೊಂಡರೆ, ಹಾರೆ (ಗುಡ್ಡಲಿ) ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕಣೆ ಮಾಡಿ ನೀರು ಅದಷ್ಟು ಬೇಗ ಹೂರ ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬಂದ ಕ್ರಮ. ಈ ಕ್ರಮದ ಪುನರ್ವಿಮರ್ಶೆ ಅಗಬೇಕಿದೆ. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಂತರೆ ಬೇರೇನೂ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲ ಎಂದಾದರೆ ಅದನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಇಂಗಲು ಬಿಡಿ. ಬಿದ್ದ ಮಳೆನೀರು ಓಡಲು ಬಿಡದಿರುವುದು ಜಲಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಮುಖ್ಯ ಪಾಠ.

ಮಳೆನೀರು ಎಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತದೋ ಅದನ್ನು ಇಂಗಿಸುವುದು - ತತ್ತ್ವಾಳ ಜಲಸಂರಕ್ಷಣೆ ನಮಗೆ ಮುಖ್ಯ.

ಸರಕಾರದ ಯೋಜನೆ, ಸಹಾಯಧನಗಳಲ್ಲದೆಯೂ ಊರ ಜನ ಒಂದಾದರೆ ನೀರಿನ ಅಭಾವವನ್ನು ದೂರ ಇಡುವ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯ ಸಾಧ್ಯ.

ಭೂಮಿಯೇ ನಮ್ಮ ಜಲಪಾತ್ರ

ಕೊರಕೊರದು ಬರಡಾದ ಗುಹೆ.

"ಇಷ್ಟೊಂದು ಹೇಳುತ್ತೀರಲ್ಲ, ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಈಗ ಮಣ್ಣು ಕೊರತೆ ಎಲ್ಲಿದೆ?" ದೊಡ್ಡ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಓರಿಯಂಟಿಯೂನಿಯೊಬ್ಬರು ಕೇಳಿದರು.

'ಎಲ್ಲಿದೆ' ಎಂದಲ್ಲ, ಮಣ್ಣಿನ ಕೊರತೆ 'ಎಲ್ಲೆಲ್ಲ' ಎಂದು ಹುಡುಕಬೇಕಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಿದೆ. ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಮಳೆನೀರು ತೊರೆ, ತೋಡು, ಹೊಳೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಂಪಾಗಿ ಹರಿಯುತ್ತದೆಯೋ, ಅಲ್ಲೆಲ್ಲ ಮಣ್ಣಿನ ಕೊರತೆ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಕೆಂಪು ಹೆಚ್ಚಿದಷ್ಟೂ ಮಣ್ಣಿನ ನಷ್ಟ ಹೆಚ್ಚು.

ಮೇಲ್ಮಣ್ಣು ಅದು ಇರಬೇಕಾದ ಜಾಗ ಬಿಟ್ಟು ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಏನಾಗುತ್ತದೆ? ಇದರಿಂದ ಕೃಷಿಕರಿಗಾಗುವ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಈಗಾಗಲೇ ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಆದರೆ ಹಾನಿ ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ನಿಲ್ಲುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಸುತ್ತಲಿನ ಇಡೀ ಜನಸಮುದಾಯವನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ಹೇಗೆ? ಒಂದೆರಡು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ನೋಡೋಣ.

ರಾಜಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಾರ್ ಎಂಬ ಜಿಲ್ಲೆಯಿದೆ. ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಪಕ್ಕಿ ಮುಘಟ್ಟ ಹೇರಿಯೋ ಹಾಗೆಯೇ ಇಲ್ಲಿನವರಿಗೆ

ಅರಾವಳಿ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿ. ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ದಟ್ಟ ಕಾಡು. ರಾಜರು, ನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ಮರ ಕಡಿಯಲು ಧಾರಾಳ ಅನುಮತಿ. ಪರ್ವತವೆಲ್ಲಾ ಬೋಳುಬೋಳು. ಇದು 30 - 40 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಕತೆ. ಮಳೆ ಬಂದಾಗ ಕೊಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಮುಣ್ಣೆಲ್ಲಾ ಆ ಊರಿನ ಸಾವಿರಾರು ಮದಕೆ (ಜೊಹಾಡ್)ಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಬಿಟ್ಟಿತು. ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳು ಅವರ ನೀರ ನಿಧಿಗಳು. ಅಲ್ಲಿ ನೀರಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೆಳಗೆಲ್ಲಾ ಭೂಭಣ. ಉಳಿದ ನೀರಾಶ್ರಯಗಳಿಗೆ ಮೇಲಿನಿಂದ ನೀರೂಡಿಕೊಡುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಅಲ್ಪಾರಿನಲ್ಲಿ ಕೃಷಿ ಅಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಗಂಧಸರಲ್ಲಾ ಸಾರಾಸಗಟಾಗಿ ವಲಸೆ ಹೋದರು. ದೂರದ ನಗರಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟು ಹೊತ್ತೋ, ಬೂಟ್ ಪಾಲಿಶ್ ಮಾಡಿಯೋ ಉದರಂಭರಣ. ಮಿಕ್ಕುಳಿದ ಕಂಚಿತ್ ಮನೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಒಲೆ ಬಿಸಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ ಇದರ ಮನಿಯಾರ್ಡರ್ ಕೈಸೇರಬೇಕು.

ಕೇರಳದ ಮೌನಕೊಳ್ಳೆ (Silent Valley) ಗೊತ್ತಲ್ಲಾ? ಇದನ್ನು ಸೃಶೀಕೊಂಡೇ ಇದೆ ಅಟ್ಟಿಪ್ಪಾಡಿ. ರಾಜಕಾರಣಿ ಮತ್ತು ನಾಟಕ ಲಾಬಿಗಳು ಸೇರಿ ಅಟ್ಟಿಪ್ಪಾಡಿಯ ದಟ್ಟಕಾಡನ್ನು ಸೂರೆಗೊಂಡು ದಶಕಗಳು ಸಂದಿವೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣು ಬರಡಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದೆ. ನೀರಿಗೆ ಹಾಹಾಕಾರ. ಕೆಲವೆಡೆ ಮರುಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಬೆಳೆಯುವಂಥ ಕಳ್ಳಿ ಗಿಡಗಳು ಎದ್ದು ನಿಂತಿವೆ.

ದೂರದ ಮಾತು ಏಕೆ? ಎಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಮರುಭೂಮಿಯ ಚಿತ್ರ ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ಅಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಹೋಗಬೇಕಿಲ್ಲ. ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲೂ ಬಹಳೆಡೆಗಳಿಂದ 5 - 10 ರೂಪಾಯಿ ಟಿಕೆಟು ತೆಗೆದರೆ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಫೋಟೋ ಕ್ಲಿಕ್ಕಿಸಿ ಬರುವಂಥ ಧಾರಾಳ ಮಿನಿ ರಾಜಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ನಾವು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದೇವೆ.

ನಿಸರ್ಗ ದೇವಿಯ ಹೆಸರುಡುಗುನ್ನು ಒಂದೂ ಬಿಡದೆ ಅನಾವರಣಗೊಳಿಸಿದುದರ ಅನಂತರಫಲವೇ ಈ ಮಣ್ಣು ಕೊರತೆ. ಅರಣ್ಯನಾಶ - ಮಣ್ಣು ಕೊರತೆ - ಹೂಳು ತುಂಬುವುದು - ಜಲಸಂಗ್ರಹ, ಜಲ ಮರುಪೂರಣಗಳಲ್ಲಿ ಇಳಿತ. ಇದೊಂದು ಅವನತಿಯ ಸಂಕಲೆ. ಊರಿಗೇ ಶಾಪ.

ಇಂಗದೆ ರಭಸ ಪಡೆದು ಮಳೆನೀರು ಓಡುವುದನ್ನು ನೀರೋಟಿ (run - off) ಎನ್ನಬಹುದು. ತೋಡು ಹೊಳೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿದಾಗ ಇದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿನ ಜಾಗ ಸಾಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೆರೆ ದಡಮೀರಿ ಹರಿದು ಹೊಳೆ-ನದಿಗಳ ಇಕ್ಕೆಲಗಳನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನೇ ನದಿ ದಡ ಕೊರತೆ (stream bank erosion) ಎನ್ನುವುದು.

ಏಕೋ ಏನೋ, ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಕಡತೆರೆತ್ತಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಷ್ಟು ಪ್ರಧಾನವನ್ನು ನದಿ ದಡ ಕೊರತೆಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮೆಲ್ಲಾ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಹುಟ್ಟು ಆಗಿರುವುದು ನದಿ ತೀರಗಳಲ್ಲಿ ಎನ್ನುತ್ತದೆ ಇತಿಹಾಸ. ನದಿ ಯಾವುದೇ ಊರಿನ ಜೀವನರೇಖೆ. ನದಿ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ಒಬ್ಬ ಕೃಷಿಕ ತಾನು ನದಿಯಿಂದ ನೀರೆತ್ತುತ್ತಿಲ್ಲ, ನನ್ನ ನೀರೇ ಬೇರೆ ಎನ್ನುತ್ತಾ ತನ್ನ ಕೊಳವೆಬಾವಿ ತೋರಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ನದಿ ಬತ್ತುವಾಗ ಇಂತಹ ಹೇಳಿಕೆಗಳ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲ್ಲರೂ ನದಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಜೀವಿಸುವವರೇ.

ಹೊಳೆ-ತೋಡುಗಳ ಅಳವಡು ಮತ್ತು (ಗುರು)ಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲೂ ನೀರು ಬತ್ತುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ಹಸಿರು ನಾಶವಾದಲ್ಲಿ
ಮಣ್ಣು ಕೊರತೆ
ಅನಿವಾರ್ಯ. ಈ
ಮಣ್ಣು ಕೆರೆ-
ಹೂಳೆಗಳಲ್ಲಿ
ತೆಂಬಿಕೊಂಡರೆ
ಅಂತರ್ಜಲ
ಮರುಪೂರಣಕ್ಕೆ
ಸಂಚಕಾರ, ಅವನತಿಯ
ಉರಿಗೇ ಶಾಪ.

ವೊಸಳೆಗಳೂ ಸೇರಿದಂತೆ ಇಂಥ ಗೆರುಗಳು ಹಲವು ಬಲಚರಗಳ ಅಭಯ ಆವಾಸಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಬಲಚರಗಳ ಸಂತತಿ ನಾಶಕ್ಕೆ ಮೇಲ್ಕೈ ನ್ನು ಕೊರತೆವೂ ಒಂದು ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ.

ಜಮೀನುಗಳ ಸುತ್ತ ಅಗಳು ತೆಗೆಯುವಾಗ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುವ 'ಕೆಲಸ ಸುಲಭಗೊಳಿಸುವ ಉಪಾಯ' ಒಂದಿದೆ. ಅಗೆದ ಮಣ್ಣನ್ನು ಜಡಿಮಳೆ ಬರುವಾಗ ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಕರಗಿಸಿ ಬಿಡುವುದು. ಇದು ನಮ್ಮ ಜಲಾಶಯಗಳಿಗೆ ನಾವೇ ಸಂಚಿಕಾರ ತರುವ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ. ಐದು ಸೆಂಟಿಮೆಟರ್ ಮನ, ರಸ್ತೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಣ್ಣು ಕೆಲಸಗಳಾದ ಕೆಲವೆಡೆ ಮಣ್ಣು ಕೊಚ್ಚಿ ಹೋಗಿ ಕೆರೆ ಮುದಕಗಳು ಮುಚ್ಚಿ ಹೋದ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಅಸಂಖ್ಯ. ಹೊಸದಾಗಿ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣುಗೆಯುವಾಗ ನಾವು ಸಮಾಜಹಿತದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಇಂಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸಬೇಕಿದೆ. 'ಜೋಸೀಬಿ' ಗಳೆಂದೇ ಕರೆಯುವ ಇಂದಿನ ಮಣ್ಣುನೆಗೆಯುವ ರಾಕ್ಷಸ ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಭೂ ಬಿಡುವ ವೊದಲು ಈ ವಚ್ಚರ ಬೇಕು.

ಮಣ್ಣು-ನೀರಿನ ನಡುವಣ ಸಂಬಂಧದ ಬಗ್ಗೆ ಇನ್ನೂ ಮೈ ಗಮನಿಸೋಣ. ಮಳೆನೀರನ್ನು ಓಡಲು ಬಿಡಬಾರದು ಎನ್ನುತ್ತೇವಲ್ಲ, ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಸಿಡೋಣ? ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ಪಾತ್ರೆ - ಪರಡಿಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿದರೂ ನೂರರಿಂದ ಐನೂರು ಲೀಟರಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಚಿಂತೆ ಬೇಡ. ಪ್ರಕೃತಿ ನಮಗೊಂದು ಪಾತ್ರೆ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಅದುಮೇ ನಮ್ಮ ಭೂಮಿ. ಪಂಚಭೂತಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಅದರ ಸಂಗ್ರಹಣಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅಗಾಧ. ಈ ಉಚಿತ ಬಾಂಕಿಯೊಳಗೆ ನೀರನ್ನು ತೂರಿಸಿಬಿಡುವುದಷ್ಟೇ ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ.

ನೀರ ಕೊರತೆ ಇರಲಿ, ಇಲ್ಲದಿರಲಿ, ನಂನಮ್ಮ ಜಮೀನಿನಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಮಳೆನೀರಿನ ಬಹುವಾಲನ್ನೂ ಅಲ್ಪೇ ಇಂಗಿಸುವುದು ಇಂದಿನ ಅವಶ್ಯಕತೆ. ಬೇಕಾದರೆ, ಇದು ನಮ್ಮ ನಾಳೆಗಳನ್ನು ಹಸನಾಗಿಸಲು ಬೇಕಾದ ಶ್ರಮ ಎಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ನೀರುಳಿಸಲು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಹತ್ತು ಹಲವು ದೂರಗಾಮಿ ಚಿಂತನೆಗಳಿಂದ ನಾವು ಮಣ್ಣು ಕೊರತೆನನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ, ಮಣ್ಣಿನ ನಷ್ಟ ನೀರ ನಷ್ಟಕ್ಕಿಂತ ದೊಡ್ಡದು. ಕಷ್ಟ ಮೋಡವಾಚಿ ಇರುವ ಬೆಳ್ಳೆರೊಬ್ಬ ಎಂದರೆ - ಮಳೆ ನೀರು ಹರಿದೋಡದಂತೆ ತಡೆಯುವ ಅಗತ್ಯದ ಶ್ರಮ ಕೈಗೊಂಡರೆ ಮೇಲ್ಕೈ ನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಕು ಮೂರು 'ಶನ್'ಗಳು

ಶಿಕ್ಷಣ ಜಲಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಅಡಿಗಲ್ಲು.

ಇತ್ತರ ಯಾವುದೇ ದೊಡ್ಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳಂತೆ ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಮಳೆನೀರ ಕೊಯ್ಲುಗೂ ಮೂರು 'ಶನ್'ಗಳೇ ಅಡಿಪಾಯದ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಗಳು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ವಿಜುಕೇಶನ್ (ಶಿಕ್ಷಣ), ಪೀಪಲ್ಸ್ ಪಾರ್ಟಿಸಿಪೇಶನ್ (ಜನಸಹ ಭಾಗಿತ್ವ) ಮತ್ತು ಡೆಡಿಕೇಶನ್ (ಸಮರ್ಪಣಾ ಭಾವ).

ಕೋಟಗಟ್ಟಲೆ ಹಣ ಖರ್ಚುಮಾಡಿಯೂ, ಸರಕಾರ ಮುನ್ನು- ನೀರು ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಯೋಜನೆಗಳು ವಿಫಲವಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಈ ಮೂರು ಮೂಲಸತ್ಯಗಳ ಅಭಾವವೇ ಕಾರಣ. ಜನ ಜಾಗೃತಿಯ ವಿಷಯವನ್ನೇ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ದಶಕಗಳಿಂದ ಬಂಜರು ಭೂಮಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಪಶ್ಚಿಮಘಟ್ಟ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಮಳೆ ಆಧಾರಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ (ಎನ್‌ಡಬ್ಲ್ಯೂಡಿಪಿಆರ್‌ಎ), ವೊದಲಾದ ಹತ್ತು ಹಲವು ಹೆಸರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೋಟ್ಯಂತರ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾಮಗಾರಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಒಮ್ಮೆ ಈ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ

ವಿಮರ್ಶಿಸೋಣ.

ಪ್ರತಿ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲೂ ರೈತರ ತರಬೇತಿಗಂದೇ ಒಂದಷ್ಟು ಹಣ ಮೀಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆಯಾ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣು - ನೀರು ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಜನಸಾಮಾನ್ಯರು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿಸುವ ಒಂದು ಕಿರು ಹೊತ್ತಿಗೆಯಾಗಲೀ, ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯ ಒಂದು ವಿಡಿಯೋ ಕ್ಯಾಸೆಟ್‌ಗಲೀ ಈ ಇಲಾಖಾ ಯೋಜನೆಗಳು ಹೊರತಂದದ್ದಿದೆಯೇ? ತಂತಮ್ಮ ಜಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ಹಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವ ಜನರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ಮಾಹಿತಿ ಕೊಡಲು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆಯೇ? ಸುತಾರಾಂ ಇಲ್ಲ!

ಜನಸಹಭಾಗಿತ್ವ ಎಂಬ ಆಶಯಕ್ಕೆ ಮೂರು ಉದ್ದೇಶಗಳಿವೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಸ್ಥಳೀಯವಾಗಿ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಸಂಗ್ರಹ; ಆ ಮೂಲಕ ಸರಕಾರದ ಹೊರೆಯಲ್ಲಿ ಇಳಿತ; ಯೋಜನೆಗಳಲ್ಲಿ ಊರ ಜನ ಸೇರಿಕೊಂಡರೆ ಕೆಲಸದ ಗುಣಮಟ್ಟ ಕಳಪೆಯಾಗಲು ಅವರು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆಂದಾದರೂ ರಿಪೇರಿ ಬೆಳೆಕಾದರೆ ಇವರೇ ಜಾಗೃತರಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಉದಾಹರಣೆಗೆ ಊರ ಸೇತುವೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಇವತ್ತೆದು ರೂಪಾಯಿ ದೇಣಿಗೆಯೋ, ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಎರಡು ದಿನದ ಶ್ರಮವೋ ಇದೆ ಎಂದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಿ, ಆ ಸೇತುವೆ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟರೆ ಇವರಿಗೆ ನೋವಾಗುತ್ತದೆ. ತಕ್ಷಣ ಒಂದು ಪೋಸ್ಟ್‌ಕಾರ್ಡ್ ಬರೆದು ಹಾಕುವ ಅಥವಾ ಪೋನಿಸುವಷ್ಟು ಮುಂದೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಚಿಕ್ಕ, ಅವರೇ ಮಾಡಬಹುದಾದ ರಿಪೇರಿಯಾದರೆ, ಸದ್ದಿಲ್ಲದೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರೂ ಅಶ್ಚರ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರಿಂದ ಜನರ ಪಾಲಾಗಾರಿಕೆ ಯಾರಿಗೆ ಬೇಕು? ಜಂಟಿ ಅರಣ್ಯ ಯೋಜನೆಯಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಗೆ ಹೆಗೆ 'ಜಂಟಿ ಬದುಲು ಒಂಟಿಯಾಗಿಯೇ' ಹೋಗಲು ಆಸೆಯೋ, ಸರಕಾರಿ ಜಲಾನಯನ ಯೋಜನೆಗಳ ಒಳ ಉದ್ದೇಶವೂ ಬೇರೆಯಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಉಳಿದಿರುವುದು ಆತ್ಮಾರ್ಥತೆಯ ಸಂಗತಿ. ಈ ಬಗ್ಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೇಳಬೇಕಿಲ್ಲವಲ್ಲ?

ತಿಕ್ಷಣಿ ಎಥವಾ ಜನಜಾಗೃತಿಯ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲ, ದುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಒಂದಿಷ್ಟು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆಯಡಿ ಇದ್ದ ಮಣ್ಣು ಸಂರಕ್ಷಣಾ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಬ್ರಷ್ಟಾಚಾರ ನಡೆಯಿತೆಂದು ಆ ವಿಭಾಗವನ್ನೇ ರದ್ದು ಮಾಡಿ ವರ್ಷಗಳುಳಿವೆ. ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹುಣ್ಣಾದರೆ ಅದನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆಯೇ? ವಿಭಾಗವನ್ನೇ ರದ್ದು ಮಾಡಿದರೆ ಅಂತರ ಬ್ರಷ್ಟಾಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ವಿಚಾರಣೆ ಬೇಡವಂತೆ!

ನೆಲ - ಜಲದ ಸ್ಥಿತಿಗಿ ಮಣ್ಣು - ನೀರು - ಪರಿಸರಗಳ ಸಮಗ್ರ ಚಿಂತನೆ ಏಕೆ ಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಈ ಹಿಂದೆಯೇ ವಿಮರ್ಶಿಸಿದ್ದೇವೆ. ರಾಜ್ಯದ ಗಣಿ ಮತ್ತು ಭೂಗರ್ಭಶಾಸ್ತ್ರ ಇಲಾಖೆ ಅಂತರ್ಜಲ (ಭೂಜಲ, ಅಂದರೆ ನೆಲಮಟ್ಟದ ಕೆಳಗಿರುವ ಎಲ್ಲಾ ನೀರು) ಕಾಪಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಹೇಳಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಮಣ್ಣು, ಅರಣ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತ್ರ! ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯೂ ಮಣ್ಣು - ನೀರುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒತ್ತುಕೊಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಕೃಷಿ ಇಲಾಖೆ. ಉಳಿದ ಕೆಲಸಗಳ ನಡುವೆ ಕಾಟಾಚಾರಕ್ಕೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಕಿಂಡಿ ಆಣೆಕಟ್ಟೋ, ನೀರಿಂಗಿಸುವ ಅಳುಗಳನ್ನೋ ಮಾಡಿ ಕೈತೊಳೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆಯೇ ಎನಹ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜಾಗೃತಿ ಮೂಡಿಸುವ ಹೊಣೆ ಆದರೆ ಪರಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, 'ತಾನು ಮಗ್ಗಿನ ಮಗ' ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಆಳದ ಹಲವು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಗಳ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ

ಮಣ್ಣು - ನೀರಿನಂತಹ ಮೂಲಭೂತ ವಿಚಾರದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಕೊಡುವ ವಿವಾರ ಇಲ್ಲ. ಕೊಟ್ಟ ನೆರೆಯ ಅಂದ್ರದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಿರುವಂತಹ 'ಮಳೆನೀರ ಕೊಯ್ತು ಮಾಹಿತಿ ಕೇಂದ್ರ' ವನ್ನಾದರೂ ನಮ್ಮ ಸರಕಾರ ಅರಂಭಿಸಬಾರದೇ? ಆಯ್ಕೆ ಸರಕಾರಿ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಈ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಅನುಭವ ಇರುವ ಆಸಕ್ತರನ್ನೂ ಅದು ಒಳಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

ನಮ್ಮ ಬಹುತೇಕ ರಾಜಕಾರಿಗಳಿಗೂ, ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗೂ ಮಳೆನೀರ ಕೊಯ್ತು ನ ಬಗ್ಗೆ ಯಾಗಲೀ, ಜನಸಹಭಾಗಿತ್ವದ ಮೂಲಕ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯಾಗಲೀ ಇನ್ನೂ ನಂಬಿಕೆ ಕುದುರಿದಂತಿಲ್ಲ. ಕೇಂದ್ರ ಸರಕಾರ ರಚಿಸಿ, ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಸೂದೆಯ ಅನುಷ್ಠಾನವೊಂದೇ ಎಲ್ಲದಕ್ಕೂ ಮಧ್ಯೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹಲವರಿದ್ದಾರೆ. ಅಂಥವರು ಒಮ್ಮೆ ವಸ್ತುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತೆರೆದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಬೇಕು.

ದೇಶದಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲ - ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜನಜಾಗೃತಿಯಿಂದ ಆದವು. ಶ್ರೀನಾಮಾನ್ಯರು ಕೈಗೊಂಡಿದ್ದ ಮೊದಲ ದೊಡ್ಡ ಯಶಸ್ವಾದ ಸುಖೋಮಾಚಿಯಿಂದಾರಂಭಿಸಿ ರಾಳಿಗಾನ್ ಸಿದ್ಧಿ, ಸೌರಾಷ್ಟ್ರದ ಬಾವಿನೀರು ಮರುಪೂರಣ, ಅಲ್ಪಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಐದು ನದಿಗಳ 'ಪುನರ್ಜನ್ಮ' ಆಂದೋಳನ, ಐಜ್ವಾಲ್, ಅಲೆಪ್ಪಿ, ಚಿಲ್ಟಾನಂ, ಚಿನ್ನಮತ್ತು ಇತರಡೆ ಆಗಿರುವ ಚಾಮುನಿ ನೀರ ಸಂಗ್ರಹ ಆಂದೋಳನ ಕುನ್ನೂರ್‌ಪರಂಬುಡ ತಡೆಗಟ್ಟದಿಂದ ಆರಂಭವಾದ ನೀರ ಚಳವಳಿ - ಪಟ್ಟಿ ಬಹಳ ಉದ್ದವಿದೆ.

ಕೆರೆಗಳ ಕುನ್ನೂರ್‌ಪರಂಬುದಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿನ ಶಾಲಾ ಕಾಲೇಜುಗಳ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ-ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿನಿಯರು ನೀರಿನ ಮಹತ್ವ, ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆನೀರನ್ನಿಳಿಸುವ ಅಗತ್ಯ ತಿಳಿಸಲು ಬೀದಿ ನಾಟಕ ಆಡಿದರು. ಅರ್ಧ ಗಂಟೆಯ ಬೀದಿ ನಾಟಕ ಹಳ್ಳಿಗರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಒಂದು ದಿನದ ಸೆಮಿನಾರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪರಿಣಾಮ ಮಾಡಿತು. ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ ಲೋಕಮಂಚ (ಸೌರೋಮು) ಬಾವಿ ನೀರಿನ ಮರುಪೂರಣದ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸಲು ಅಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಧ್ಯಮಯ ಆಂದೋಳನವನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅಲ್ಲಿನ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮಧ್ಯಮಯ ಎಂದರೆ 100 - 150 ಚೋಡುಗಳು ಒಂದಾಗುವ, ಸಾವಿರಗಟ್ಟಲೆ ಜನ ಸೇರುವ ಸಂದರ್ಭ. ಅಲ್ಲೇ ಒಂದು ಶಾಮಿಯಾನ ಎಬ್ಬಿಸಿ 'ಸೌರೋಮು' ತಮ್ಮ ಜಲಮರುಪೂರಣ ವಿಧಾನ ಮಾಡಿ ಎದುರಿಸಿ, ಮಧ್ಯಮಯ ಬಂದವರಿಗೆ ನೀರಪಾರ ಹೇಳಿತು. ಚಿನ್ನೆ ಕೆಮಿಸ್ಟ್ರಿ ಪ್ರೊಫೆಸರ್ ಶೇಖರ ರಾಘವನಾರ ಕ್ರಮ ಬೇರೆ. ಆದಿತ್ಯವಾರಗಳಂದು ಸುತ್ತಲಿನ ಬಚಾವಣೆಗಳಿಗೆ ನಡೆದೇ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಒಂದೊಂದೇ ಮನೆ ಬಾಗಿಲು ತಟ್ಟಿ ನೀರಿಗಾಗಿ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಡುಪಡುವ ಬದುಲು ನೀವೂ ಏಕೆ ಚಾಮುನಿ ನೀರ ಸಂಗ್ರಹ ಮಾಡಬಾರದು ಎಂದು ಪ್ರಚೋದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಮೊದಲು ಕೆಲವರು ಬೇಸತ್ತು 'ಇವರನ್ನು ಗೇಟುಮೊಳಗೆ ಬಿಡಬೇಡ' ಎಂದು ಗೂರ್ಖಾನಿಗೆ ಆದೇಶಿಸಿದ್ದಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಬೇಜಾರುಪಟ್ಟು ಪ್ರಚಾರ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವಷ್ಟು ಅಲ್ಪಾಸಕ್ತಿ ರಾಘವನಾರದ್ದಲ್ಲ. 'ಹೋಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನೀರಿದೆಯೇ ಮಹಾರಾಯಾ?' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಅವರು ಗೂರ್ಖಾನ ಮನವೊಲಿಸತೊಡಗುತ್ತಾರೆ!

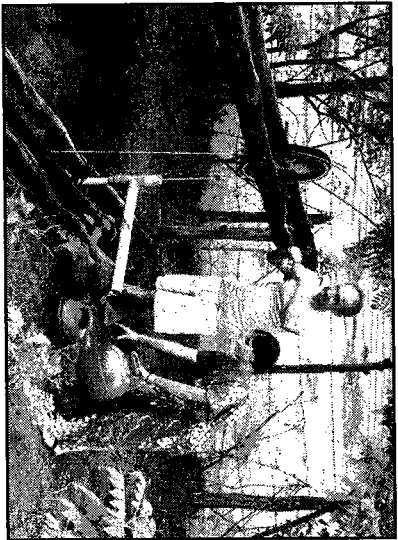
'ಸೌರೋಮು'ದ ನೇತಾರ ಶ್ಯಾಮ್‌ಜಿ ಭಾಯಿ ಅಂಟಾಲ ಹೇಳುವ ಮಾತೊಂದಿದೆ: "ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನೀವು ಸರಕಾರವನ್ನು ಮರೆತು ಬಿಡಿ. ನೀರು ಎಲ್ಲರ ಸಮಸ್ಯೆ ಹೌದಲ್ಲಾ? ಒಂದಷ್ಟು ಮನಃ

ಪೂರ್ವಕ ಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ನೀವು ನೀವೇ ನೀರಕೊರತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು." ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಬತ್ತಿಹೋದ ಏಳು ಲಕ್ಷ ನೀರಾವರಿ ಬಾವಿಗಳ ಪೈಕಿ ಮೂರು ಲಕ್ಷ ಬಾವಿಗಳ ಒಡೆಯರಾದ ಬಡ ಹಳ್ಳಿಗರು ಈ ಮಾತಿನ ಸತ್ಯ ಕಂಡುಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟ ಮಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ದಿಗ್ವಿಜಯ ಸಿಂಗರಿಗೂ ಈ ಸತ್ಯ ಅರ್ಥವಾಗಿದೆ. ತಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಅವರು ಅಂಟಾಲನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ!

ಬ್ಯಾರೋಮೀಟ್ರಿಯ ಸಲಹೆ ಕೇಳುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನೀವೇ ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕಲು ಸುರುಮಾಡಿದರೆ ಮಾತ್ರ ನಿಮಗೆ ಉತ್ತರ ಸಿಗಬಲ್ಲದು. ನೀರು ನಿರ್ವಹಣೆಯ ವಿಹೀಂದ್ರೀಕರಣ ಎಂದರೆ ಅಧಿಕಾರದ ನಷ್ಟ. ಅಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಪಕ್ಷ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿ ಮತ್ತು ಬಹಳಷ್ಟು ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಗಳಿಗೆ 'ಪಾಕೆಟ್ ಮನಿ'ಯ ನಷ್ಟ ಎಂದರ್ಥ. ಕನ್ಸ್ಟ್ರಕ್ಷನ್ ಚಟುವಟಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿಹೆಚ್ಚು 'ಕೆಟ್' ಸಿಗುತ್ತದೆಂಬುದು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಹೀಗಾದ ಕಾರಣ ನೀವೇ ನೇತೃತ್ವ ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಭಾರತದ ಜನರೊಂದಿಗೆ ನೀವು ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದೇಶವನ್ನು ಆಳುವ ನಿಮ್ಮ ಸರಕಾರವಾಗಲಿ, ನಿಮ್ಮ ರಾಜಕೀಯ ಸಹೋದ್ಯೋಗಿಗಳಾಗಲಿ ಜನರಿಗೆ ಸುಸ್ಥಿರ ಮತ್ತು ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ವಿತರಿಸಲು ಅಸಮರ್ಥರಾದ ಹೇಳಬೇಕು. ನಿಮ್ಮ ಸರಕಾರ ಮಾನವಹೃದಯದ್ದೆಂದರೆ, ಸ್ವಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಜನರಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು."

—'ಡ್ರಿನ್ಸ್ ಟು ಆರ್ಥ್'ನಲ್ಲಿ ಅನಿಲ್ ಆಗರ್ವಾಲ್, ಪ್ರಧಾನಿ ವಾಚನೆಯ ಅವಧಿಗ ಬಹಿರಂಗ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ.

ಬರತೆಯೇ ಇಲ್ಲ ದಿದ್ದ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಲೇನ್ ಧಾರಾಳ ನೀರು

ಬಾವಿಗೆ ಪಂಪು ಜೋಡಿಸಿದರೆ ನೀರು ಪೋಲಾದೀತು ಎನ್ನುವುದು ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ದಂಪತಿಗಳ ಭಯ.

ಅತ್ತ ಬಯಲು ಸೀಮೆ, ಇತ್ತ ಮಲೆನಾಡು. ಇವೆರಡರ ನಡುವಣ ಮಧ್ಯವಲಯ (transitional zone)ಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಸೊರಬಿ. ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆ 2,000ದಿಂದ 2,100 ಮಿ.ಮೀ.

ಇಲ್ಲಿನ ಕೃಷಿ ಕುಟುಂಬದ ಹೆಚ್.ಜಿ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಭಟ್ಟರಿಗೆ ಕರ್ನಾಟಕ ವಿದ್ಯುಚ್ಛಕ್ತಿ ಮಂಡಳಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ಯೋಗ. ಜೂನಿಯರ್ ಇಂಜಿನಿಯರ್. ಮನೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದರಬಾಸ್ತು ಭೂಮಿ. ಎರಡೆಕೆ, ಪೂರ್ವದಿಂದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಇಳಿಜಾರು ಬೀಳು ಗುಡ್ಡ. ಎರಡು ಮೂರು ಪದರ ಕೆಂಪು ಮಣ್ಣು. ಕೆಳಗೆ ಎಂಟಿಯಿತ್ತು ಜಂಬಿಟ್ಟಿಗೆ (laterite, ಮುರ) ಮಣ್ಣು. ಅದಕ್ಕೂ ಕೆಳಗೆ ಕೆಂಪು ಮಿಶ್ರಿತ ಜೇಡಿ.

ಏನಾದರೂ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡೋಣ ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷದ ಹಿಂದೆ ಬಾವಿ ತೆಗೆಸಲು ಹೊರಟರು. 15 ಅಡಿಗೇ ನೀರು ಸಿಗುತ್ತದೆ

ಎಂದಿದ್ದರು 'ನೀರು ಹೇಳದವರು'. ಒಟ್ಟು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಅಡಿ ತೆಗೆಯಲು ಗುತ್ತಿಗೆ. 20 ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಷ್ಟು ತೇವಾಂಶ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೇ ಮಣ್ಣು ಕುಸಿದುಬೀಳತೊಡಗಿತು. ಸಿಮೆಂಟಿನ ರಿಂಗ್ ಇಳಿಸುತ್ತಾ ಕೆಲಸ ಮುಂದುವರಿಯಿತು. 25 ಅಡಿಗಾಗುವಾಗ ನೀರು ಸಿಕ್ಕಿತು - ಆದರೆ ಬಹು ಕಮ್ಮಿ. ಒಂದು ಬಾಲ್ಕಿಯಷ್ಟು ನೀರು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತಿತ್ತು, ಅಷ್ಟೇ ಮುಂದುವರಿಯಬೇಕೋ ಬೇಡವೋ ಎಂಬ ಸಂದಿಗ್ಧ. ಕೊನೆಗೆ, ಗುತ್ತಿಗೆ ಹಿಡಿದವರ ಸಲಹೆ ಮೇರೆಗೆ ಮತ್ತೂ ಐದಡಿ ತೋಡಿಸಲು ನಿರ್ಧಾರ.

ಮೂವತ್ತು ಅಡಿಗ ತಲುಪಿದಾಗ ನೀರು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾದರೂ ಪ್ರಯೋಜನ ಇಲ್ಲ. ಒಂದಡಿ ನೀರು. ಕೊಂಡ ಮುಳುಗಲಿಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟ. ಬೇಸರದಿಂದ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರರೂ ಒಪ್ಪಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಕಡಿಮೆ ಹಣ ಸಾಕು ಎಂದರು.

ಬಾವಿ ಬಹುತೇಕ ಬರಡು ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರೊಬ್ಬರ ಹೊರತು. ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುಸ್ಥಿರ ಕೃಷಿ, ಮಳೆನೀರ ಕೊಯ್ತಿನ ಬಗ್ಗೆ ಓದಿ ಪ್ರಭಾವಿತರಾಗಿದ್ದ ಇವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಬಾವಿಯ ಒರತೆ ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬ ಆತ್ಮವಿಶ್ವಾಸ ಇತ್ತು. ಆದರೆ ಮನೆಯವರು ಈ ಬಾವಿ ನಿರುಪಯುಕ್ತ ಎಂಬ ಗಟ್ಟಿ ತೀರ್ಮಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಹಾಗಾಗಿ ರಿಂಗ್ ಇಳಿಸುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಎಂಟಡಿ ಇದ್ದಾಗ ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕಾಯಿತು.

ಬೇರೆ ಬಾವಿ ತೆಗೆಸೋಣ ಎನ್ನ ತೊಡಗಿದರು ಮನೆಯವರು. ನೀರಿಂಗಿಸುವ ಯತ್ನದಿಂದ ಏನೇನೂ ಉಪಯೋಗವಾಗದು ಎಂದು ನೆರೆಕರೆಯವರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟರು. ಆದರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಿಗೆ ಮನದಾಳದ ಹಟ.

ಅದೇ ವರ್ಷ ಸೆಪ್ಟೆಂಬರಿನಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಮಳೆನೀರಿಂಗಿಸಲು ಹೊರಟರು. ಮೊದಲು ಸಮತಳ ರೇಖೆ (ಕಿಂಟಿಂಗ್ ಲೈನ್, ರೆಬ್ಬರ್ ಗಿಡ ನೆಡುವಾಗ ಗುರುತಿಸುವ ಹಾಗೆ) ಗುರುತಿಸಿ ಅಗಲ (trench) ತೆಗೆಸಿದರು. ಒಂದೂವರೆ ಅಡಿ ಅಗಲ, ಅಷ್ಟೇ ಆಳ. ಜಮೀನಿನ ಅಗಲ ಇದ್ದಷ್ಟೂ ಉದ್ದ. ಒಂದು ಅಗಲಿನಿಂದ ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು 60 - 70 ಅಡಿ ಅಂತರ. ಹೆಚ್ಚು ಕಮ್ಮಿ 1,100 ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚು.

ಅಗಲಗಳು ನೀರನ್ನು ಓಡಲು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಜಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಬಹುಪಾಲು ಮಳೆಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲೇ ಇಂಗಿತು. ಮಣ್ಣು ಕೊಚ್ಚಣೆ ಪೂರ್ತಿ ನಿಂತಿತು. ಮುಂದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆಯಲ್ಲೇ ಎಲ್ಲರೂ 'ಲೆಕ್ಕದಿಂದ ಬಿಟ್ಟ' ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಅಡಿ ನೀರು ಉಳಿಯಿತು. ಉಳಿಯಿತು ಅಂದದ್ದೇಕೆಂದರೆ, ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಆ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಮಾವು, ತೆಂಗು ಸಪೋಟ, ಪೇರಳೆ, ದಾಳಿಂಬೆ, ಅಂಜೂರ, ಸೀತಾಫಲ ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಿದ್ದರು. ಗಿಡಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ ನೀರ ಮೂಕಿ ಇಟ್ಟು ಅವುಗಳಿಗೆ ತೇವ ಸಿಕ್ಕುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಕೆಲವು ಗಿಡಗಳ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಪಿಪಿ ಹೈಪನ್ನು ಲಂಬವಾಗಿ ಹುಗಿದು ಅದರ ಮೂಲಕ ಅಲ್ಪ ನೀರು ಉಳಿಸಿ. ಅಗತ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟೇ ನೀರು.

ಗಿಡನೆಟ್ಟ ಜಾಗ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದಡೆ ದಟ್ಟವಾದ ಹುಲ್ಲು ಬೆಳೆಯಿತು. ಬೇಳೆಗಯಲೂ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ

ತೇವಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಿತು. ನೆಟ್ಟ ಗಿಡಗಳ ಬುಡಕ್ಕೆ ದರಕು (ಓಣಿ ಎಲೆ) ಅಥವಾ ಒಣಹುಲ್ಲಿನ ಮುಚ್ಚಿಗೆ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವವರು ಈ ಬಾವಿಯಿಂದಲೇ ನೀರು ಒಯ್ಯುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಸುಮಾರು 900 - 1,000 ಲೀಟರ್ ನೀರು ಖರ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ 99ರ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಕೊನೆಗೆ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ 16 ಅಡಿ ನೀರಿತ್ತು!

ವಿದ್ಯುಚ್ಚಕ್ತಿ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲೇ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿದ್ದ ರೂ ಇವರು ಬಾವಿಗೆ ಮೋಟಾರ್ ಜೋಡಿಸಿಲ್ಲ. ಕೈಬಾಳಿತ 'ಕಾರ್ಟ್' ಪಂಪು ಜೋಡಿಸಿ ಮನುಷ್ಯ ಯತ್ನದಿಂದ ನೀರತ್ತುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಆರೋಗ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದಾಗ ಇವರೇ ನೀರುಳಿಸುವ ಕೆಲಸ ಸಂತಸದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. "ವಿದ್ಯುತ್ ಪಂಪ್ ಇದ್ದರೆ ಬೇಕಾದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಎತ್ತಿ ಹಾಳು ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಗಿಡಗಳ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಸಿಗಬಹುದಾದ ಸಹಜ ಋಷಿ ಕಳಿಸಿಟ್ಟು ತೇವೆ" ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ವಿವರಣೆ.

ಸುಮಾರು 2000ರಿಂದ 220 ಹಣ್ಣಿನ ಗಿಡಗಳಿವೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ದಿನಾ ತಲಾ ಒಂದೂವರೆ ಲೀಟರ್, ತೆಂಗಿಗೆ 250ರಿಂದ 30 ಲೀಟರ್ ನೀರು. "ನೀರಿಲ್ಲವೆಂಬ ಒಂದೇ ಕಾರಣದಿಂದ ಜಮೀನನ್ನು ಹಾಳುಬಿಡುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ತೀವ್ರ ಆಸಕ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ನೀರು ಸಮಸ್ಯೆಯೇ ಅಲ್ಲ. ಮಳೆಯನ್ನು ಇಂಗಿಸಿ ನೀರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು" ಎಂಬುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ಯಾರೂ ಈ ವಿಚಾರ ಕಿವಿಗೆ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿಲ್ಲ. "ಬೆಂಕಿ ಕಾಲು ಸುಡುವ ವರೆಗೆ ಜಾಗೃತವಾಗುವ ಜಾಯಮಾನ ನಮ್ಮಲ್ಲಿಲ್ಲ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ.

"ಜಮೀನಿನ ಗುಣಲಕ್ಷಣ ನೋಡಿ, ಒದಗುವ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ಅನುಸರಿಸಿ ಬೆಳೆಯ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಬ್ಯಾಂಕ್‌ನಿಂದ ತೆಗೆದ ಸಾಲವನ್ನು ಬಡ್ಡಿ ಸಮೇತ ಮರಳಿಸುವಂತೆ ಮೇಲೆತ್ತಿದ ನೀರನ್ನೂ ಇಂಗಿಸಬೇಕು. ಪರಿಸರದಿಂದ ಪಡೆದ ಸೊಪ್ಪು, ಗೋಡುಮಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅರಣ್ಯ ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಗಿನ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತಲಿರಬೇಕು" - ಇದು ಇವರ ವಿಚಾರಧಾರೆ.

ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳು :

- ನನಗೆ ಏನು ಬೇಕು?
- ಎಷ್ಟು ಬೇಕು?
- ಏತಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕು?
- ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು?

ಈ ಅನನ್ಯ ಯಶೋಗಾಥೆ, ನಾವು ಈ ವರೆಗೆ ಒಡ್ಡಿ ಕೊಂಡಿರದ ಇನ್ನೂ ಹಲವು ಮೂಲಭೂತ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ನಮ್ಮೆದುರು ಒಡ್ಡುತ್ತದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ -

- ಒರತೆ ಎಂದರೇನು?
 - ಒರತೆ ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುವುದು ಹೇಗೆ?
 - ಇದ್ದ ಒರತೆ ಉಳಿಯಲು, ಬಲವಾಗಲು ನಾವು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?
- ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಒರತೆಯನ್ನು ಹೀರಲು, ಆಚೀಚೆಯ ಒರತೆಯನ್ನು ಹಿಂದಿರಿಸಲು, ಅದನ್ನೇ ಶ್ರಮಪಡಿಸುವ ಮಂದಿ ನಮ್ಮ ನಡುವೆ ಇದ್ದಾರೆ. ಅಂಥವರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ತಮ್ಮ ದೂರದ ಈಗ ಮೇಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾದ ಕಾಲ ಬಂದಿದೆ.

"ಒರತೆ ಎಂದರೇನು? ಮುನ್ನೆಲ್ಲ ಹಿಂದೆ ಇಂಗಿದ ಮಳೆನೀರು ತಗ್ಗಿ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಹರಿಯಲು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಶಾಟ್‌ಕೆಟ್."

ಮರಕಾಲಿನ ಬಾವಿಯಲ್ಲೂ ನೀರ ಹುಚ್ಚಿಲ್ಲ

ಇದ್ದ ಗಿಡಗಳನ್ನು ಕತ್ತಿಯಾಡಿಸದ ಉಳಿಸಿರುವ ನಾರಾಯಣ ನಾಯಕ್.

ಕಾಲಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪೆರ್ಲೆ ಸಿಂಡಿಕೇಟ್ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಸಮಾನಾಸಕ್ತ ಸಂಸ್ಥೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ 1996 ಮತ್ತು 97 - ಎರಡು ವರ್ಷವೂ ಜಲಮರುಪೂರಣದ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ದೊಡ್ಡ ವಿಚಾರಸಂಕರಣ ಏರ್ಪಡಿಸಿತ್ತು. ಎರಡನೇ ವರ್ಷ ನಿಲಿಂಗಿಸುವ ಏನಾದರೂ ಚಿಕ್ಕ ಪ್ರಯೋಗ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಮಾತು ಬಂದಾಗ ಬ್ಯಾಂಕಿನ ಗ್ರಾಮೀಣ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಅಧಿಕಾರಿ ಕರುಣಾಕರರಿಗೆ ಹೊಳೆದದ್ದು ನಾರಾಯಣ ನಾಯಕರ ಜಮೀನು.

"ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಸಾಲ ಪಡೆದು ಬಾವಿ ತೆಗೆದರೂ ನೀರು ಸಿಗದ ಸಾಲ ಮನ್ನಾ ಮಾಡಿದ ಕೆಲವು ಬಡವರ 'ವಿಫಲ' ಬಾವಿಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲೇನಾದರೂ ನೀರಿಂಗಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವಾದರೆ ಅದು ದೊಡ್ಡ ಕೊಡುಗೆ." ಕರುಣಾಕರ ಸೂಚಿಸಿದರು. ಎಲ್ಲರೂ ಒಪ್ಪಿದರು. ಮರುದಿನವೇ ನಾರಾಯಣ ನಾಯಕರನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿ ಮನವೊಲಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲೂ ನೀರಮುಟ್ಟಿ ವಿರದ, ಬಿರುಕುಗಳೇ ಇಲ್ಲದ ಮುರಕಲ್ಲಿನ, ಬ್ಯಾಂಕ್ ವಿಫಲವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದವ ಬಾವಿಯಿಲ್ಲದ ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನಿಧಾನವಾಗಿ ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ.

ನಾರಾಯಣ ನಾಯಕರಿಗೆ ಆಗ ಹೊಚೆಲಿನ ಕೆಲಸ. ಈಗ ಕೃಷಿ ಕಾರ್ಮಿಕ ಸೇವೆ ದೇಹ. ಬಜೆಟ್‌ನಲ್ಲಿ ದೇವಸ್ಥಾನ ರಸ್ತೆಯ ಕೆಳಗೆ ಒಂದೆಡೆ ದರಖಾಸ್ತು. ಮುರಳಿ ನೆಲ. ಮೇಲ್ಕುಣ್ಣಿನ ಆಳ ತುಂಬಾ ಕಮ್ಮಿ. ನಾಯಕರು ಇಲ್ಲಿ ಮನಕಟ್ಟಿ ಕುಳಿತು ವರ್ಷ ಆರು ಸಂದಿವೆ. ಆಗಲೂ ಇಡೀ ಜಮೀನು ನೆರೆಯ ಗುಡ್ಡದಂತೆ ಪೂರ್ತಿ ಬೋಳು. ಕಾಟುಕಲ್ಲಿನ ಕೋಟೆ ಎಬ್ಬಿಸಿ ದನಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಣೆ ಕೊಟ್ಟ ನಂತರ ಒಂದಷ್ಟು ಕುರುಳಲು ಗಿಡಗಳು ಮೇಲೆ ತೆರವಾಗಿದವು.

ಬಾವಿ ತೋಡಲು ಬ್ಯಾಂಕಿನಿಂದ 10,000 ರೂಪಾಯಿ ಸಾಲ. 16 ಕೋಲು (40 ಅಡಿ) ತೋಡಿದರೂ ನೀರಿಲ್ಲ. ಬ್ಯಾಂಕ್ ತನ್ನ ನಿಯಮಾನುಸಾರ ಈ ಬಾವಿಯನ್ನು ವಿಫಲ ಬಾವಿಯೆಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಸಾಲ ಮನ್ನಾ ಮಾಡಿತು. ಆದರೆ ನಾಯಕರಿಗೆ ನೀರು ಬೇಕಲ್ಲಾ? ಹತ್ತಿರ ಎಲ್ಲೂ ನೀರಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಕೈಸಾಲ ಮಾಡಿ ಮತ್ತೂ ಕೆಲಸ ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. 23 ಕೋಲಿಗೆ ತಲುಪಿತು. ಮಣ್ಣು ಜರಿದು ಬಿಳಲು ಸುರು. ನೀರು ಸಿಕ್ಕಿತು. ಕೊಡ ಮುಳುಗಲೂ ಕಷ್ಟ ಆಗುವಷ್ಟು!

ತೊಂಭತ್ತೇಳರ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಸಂಕರಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದ ಕೆರಳದ ಅನುಭವಿ ಮಣ್ಣು ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ ಶಶಿಧರನ್, ನಾಯಕರ ಜಮೀನು ನೋಡಿದರು. ಕೆಲವು ಇಂಗುಗುಂಡಿ ತೆಗೆಯುವಂತೆ ಸೂಚಿಸಿದರು. "ಇಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಸಾಧ್ಯವೋ ಅಷ್ಟು ಸನ್ಮಾವಣಾ ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕು," ಎಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಿದರು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ಬಾವಿ ಯಾರಿಗೂ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಗಿಂತಲೂ ನಿರಾಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲೂ ಆದರಲ್ಲಿ ನೀರು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ! ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮುರಳಿ ನಲ್ಲಿರುವ ಸರ (ಬಿರುಕು, 989) ಗಳು ಬಾವಿಯ ಸುತ್ತ ಎಲ್ಲೂ ಇಲ್ಲ. "ಇಂಥ ಕೆಲಸ ಹಿಂದೆ ಕಂಡಿದ್ದೀರಾ? ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನ ಸಿಕ್ಕೇತೇ?" ಒಂದಷ್ಟು ಸಂಶಯದಿಂದಲೇ ಕೇಳಿದವು. "ಪ್ರಾಬ್ಲೆಮ್ಸ್ ಆರ್ ದೇಲ್, ಬಟ್ ದಿಸ್ ಈಸ್ ದಿ ಓಪ್ಷನ್ ಫೋರ್ ಹಿಮ್ಸ್ ವರ್ಕ್ಸ್ ವಿಥ್ ಪೇಶೆನ್ಸ್" (ಸಮಸ್ಯೆಗಳಿವೆ. ಆದರೆ ಇಲ್ಲಿ ನೀರು ಸುಧಾರಣೆಗೆ ಇದೊಂದೇ ದಾರಿ. ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿ), ಶಶಿಧರನ್ ನಿರ್ವಹಾರಚಿತ್ತರಾಗಿ ಹೇಳಿದರು.

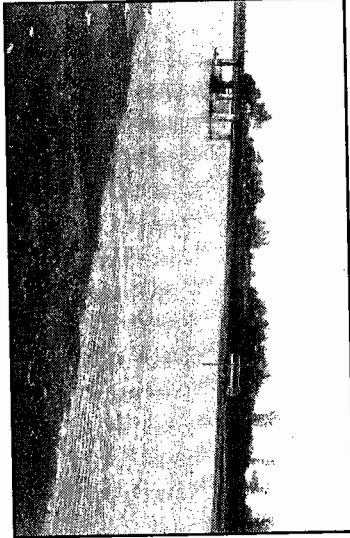
ನಾಯಕರ ಅಂತರಿಕ ಉತ್ಸಾಹ, ಅವರ ಮುಖಭಾವ, ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಸಲಹೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆಳಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಈಗ ಹಸಿರಿದ್ದಿದೆ. ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನೂರಾರು ಗಿಡ ನಾಟ. ಬಹಳಷ್ಟು ಸಾಯುತ್ತವೆ. ಹುಟ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕಸಿಪ್ರಯೋಗವೂ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮರಗಳಿಗೆ ಕತ್ತಿಪ್ರಯೋಗ ಇಲ್ಲವೆನ್ನುವಷ್ಟು ಕಮ್ಮಿ. ಮೊನ್ನೆ ಮೊನ್ನೆ ಸುಮಾರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿ ಮನೆಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಸೌದೆ ದೂರದಿಂದ ತಂದಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇನ್ನಾರೇ ಆದರೂ ಈ ಬಡತನದಿಂದಾಗಿ ತನ್ನ ನೆಲದಿಂದಲೇ ಒಂದಷ್ಟು ರಿಂದೆ - ಕೊಂಬೆ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಮರುವ, ಗೇರು, ಉಪ್ಪುಳಿಕೆಯಿಂದ ತೊಡಗಿ ಮಾಂಜಿಯಂ ಮರೆಗೆ ಹಲವು ಮರಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಏಳುತ್ತಿವೆ. ಅತಿ ನಿಧಾನ, ಆದರೂ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಮಟ್ಟು ಏರುತ್ತಿದೆ. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ 3000ದ 40 ಕೋಡ ನೀರಿನ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. ತೆಂಗು, ಅಡಿಕೆ, ಕರಿಮೆಣಸಿನ ಬಳ್ಳಿಗಳೂ ಇವೆ. ಮೂರು ಋತುಗಳ ನಂತರ, ಅವರ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಮೊನ್ನೆ ಬೇಸಿಗೆಯ ಕೊನೆಗೆ 4 ಅಡಿ ನೀರಿತ್ತು. "ನಣಲಾ ಜಾಸ್ತಿ ಆವು, ಮರ ಕಡ್ಡುಜ್ಜಿ. ಮೂಲ್ ಒಂಜಿ ಕಾಡ್ ಆವಾಡ್" (ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ದೀತು, ಮರ ಕಡಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಡು ಆಗಲಿ) ಎಂದು ವಿಚಾರಿಸಬಂದವರಿಗೇ ಅವರಿಗೆ ಧೈರ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಇಂಥ ದರಖಾಸ್ತು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ವಿಫಲವಾದ ಬಾವಿಗಳು ಅನೇಕ ಇವೆ. ತುಂಬಾ ಆಳವವರೆಗೆ ತೋಡಿದ ಬಾವಿಗಳನ್ನು ಇನ್ನೂ ತಗ್ಗಿಸುವ ಬದಲು, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮಳೆನೀರು ಕೊಯ್ಯುವ ಕಾರ್ಯ ಶುರು ಮಾಡಬೇಕು. ಬೇಸಿಗೆ ಕೊನೆಗೆ ಬೇರಬೇರೆ ಯೋಜನೆಗಳನ್ನು ಬಡಜನರ ಕುಡಿನೀರ ಬಾವಿ ಅಳಮಾಡಲು ಸಹಾಯಧನ ಕೊಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಯೋಜನೆ ರೂಪಿಸುವವರು ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸುವವರು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಏಕೆ ಚಿಂತಿಸಬಾರದು? ಸಾಕಷ್ಟು ಆಳ ಮಾಡಿರುವ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಬಾವಿಯ 'ಒಳಗೆ' ಕೆಲಸಮಾಡುವುದರ ಬದಲು 'ಮೇಲೆ' ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯತ್ನ ನಡೆಸಬೇಕು. ಅಂತರ್ಜಲಮಟ್ಟವನ್ನೇ ಮೇಲಕ್ಕೆ ತರುವ ಯತ್ನ. ಜಲಮಟ್ಟ ಕುಸಿಯುತ್ತಾ ಹೋಗುವಲ್ಲಿ ಬಾವಿ ಆಳ ಮಾಡುವ ಯತ್ನಕ್ಕೆ ಕೊನೆಯಿಲ್ಲ. ಬದಲಿಗೆ ನೀರಮಟ್ಟ ಏರಿಸುವ ಕಾರ್ಯ ಸುಸ್ಥಿರ, ಸುಭದ್ರ.

'ವಿಫಲ ಬಾವಿಗಳೆಂದು ಈಗಾಗಲೇ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಸಾಲಮನ್ನಾ ಮಾಡಿದ ಉದಾಹರಣೆಗಳಲ್ಲಿ, ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಬಡಜನರಿಗೆ ಸೂಕ್ತ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಕೊಟ್ಟು ಬ್ಯಾಂಕ್‌ಗಳು 'ಬಾವಿ ಪುನರ್ಜನ್ಮ' ಯತ್ನ ಮಾಡಿಸೋಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಭೇಟಿ ಕೊಟ್ಟು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಪರಿಶೀಲಿಸಿಯೇ ನಿರ್ಧಾರ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದು ಮುಖ್ಯ. ಏನಿದ್ದರೂ ಬಾವಿ ತೆಗೆಯುವ ಖರ್ಚಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ, ಈ ನೀರಿಂಗಿಸುವ ವೆಚ್ಚ ಏನೂ ಅಲ್ಲ. ಪ್ರಯೋಗಾರ್ಥವಾಗಿರುವುದರೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಬ್ಯಾಂಕ್ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಒಂದು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಬಾರದು?

ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಸದಾಹಸಿದು ಅರಣ್ಯ 2.5 ಲಕ್ಷ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಇಂಗಿಸಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡ ಬಲ್ಲುದು. ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದು ಇರುವ 11% ಕಾಡಿನಿಂದಾಗಿ 80 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಮೀಟರ್ ನೀರು ಇಂಗುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟೊಂದು ನೀರನ್ನು ಮನುಷ್ಯ ಯತ್ನದಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಬೇಕಾದರೆ ಕನಿಷ್ಠ 40,000 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ ಬೇಕಾದೀತು.

ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿಯು 'ಪಳ್ಳಿ' ಮದಕವಾಗಿಯೇ ಉಳಿಯಲಿ

ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿಯು ಈ ಮದಕ ಇಡೀ ಊರಿಗೇ ಉಪಕಾರ.

ಈ ಮದಕದ ನೀರಿನಿಂದಾಗಿ ಒಂದೂವರೆ ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರದ ಅಟ್ಟಿಗೂಲೆಯು ಬಾವಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ.

ಪೈವಳಕೆ, ಮುಂಜಲಾದೋಡಿ ಬಯಲುಗಳ ಭತ್ತದ ಕೃಷಿಗೂ ಇಂಥ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನೀರಭಂಡಾರವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಡವೇ?

ನಮ್ಮ ಅಚ್ಚಂದಿರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಳೆನೀರು ಇಂಗಿಸುವ ಆಗತ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲ, ಆದರೆ ನೀರಿನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಅಮರು ಅರಿತಿದ್ದರು. ನೀರಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಇದ್ದರು. ಎಷ್ಟೋ ಕಡೆ ಊರವರೆಲ್ಲಾ ಒಂದಾಗಿ ಜಲದವತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಕ್ರಮ ಇತ್ತು.

ಕೆರೆಗಳು, ಮದಕಗಳು ಮತ್ತು ತೋಡಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಲಾಗಿ ಕಟ್ಟುವ 'ಕಟ್ಟಿಗಳು' (ಓಡ್ಡುಗಳು) ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ನೀರು ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಬಾಣಕ್ಕೆ ಗೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆಗಳು. ಹುಡುಕುತ್ತಾ ಹೋದರೆ, ಇಂಥ ಇನ್ನೂ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಿಗಬಲ್ಲವು. ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಯೋಜನೆ ಮಾಡುವಾಗ ಇಂಥ ಪಾರಂಪರಿಕ ಜಲನಿರ್ವಹಣಾ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳಿಗೂ ತಕ್ಕ ಮನ್ನಣೆ ಕೊಡಬೇಕು.

'ಮದಕ' ಎಂದರೇನು? ಹೆನ್ನೂಲು, ಕಾಲೇಜಿನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿಸೋಡಿ. ಹೆಚ್ಚು ನವಂಗೂ ಈ ಶಬ್ದವೇ ಹೊಸತು. ಅದು ಅವರ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ಹಿರಿಯರು ಅವರಿಗೆ ಮದಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ

ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ನೋಡಿದರೆ ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯ ಪೀಳಿಗೆಯೂ ಮದಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮರೆತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಈ ಅತ್ಯಪೂರ್ವ ಜಲನಿರ್ವಹಣಾ ರಚನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವ, ಎಳೆ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡುವ ಕೆಲಸ ಖಂಡಿತ ಅಗತ್ಯ.

ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ಧಾರಾಳ ಮದಕಗಳಿದ್ದವು. ಕೆರೆಗೂ ಮದಕಗಳಿಗೂ ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸ? ನೀರಿನ ಒರತೆ ಇದೆ ಎಂದು ಅನಿಸಿದಲ್ಲಿ, ನೀರಾವರಿಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಲು, ಆ ಒರತೆಯನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ತೋಡಿದ ಹೊಂಡವೇ ಕೆರೆ. ಆದರೆ ಮದಕಗಳು ನೀರಿನಿಂದಲೇ ಬದಲು, ಮಳೆ ನೀರನ್ನು ಕಾಪಿಡಲು ಮಾಡಿದ ಪಾತ್ರೆ (ಹೊಂಡ)ಗಳು. ಮದಕಗಳಲ್ಲಿ ಒರತೆಯ ನೀರು ಇರುತ್ತಿದ್ದುದು ಬಲು ಅಪರೂಪ.

ಮದಕಕ್ಕಾಗಿ ಅತಿ ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಆಯುಕಟ್ಟಿನ ಜಾಗವನ್ನು ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊದಲನೇ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಬಹು ವಿಶಾಲವಾದ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಮಳೆನೀರು ಹರಿದಿಳಿಯುವಂಥ ಜಾಗ ಆಗಿರಬೇಕು. ಮೂರೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾದ ಏರುಗಳಿದ್ದು, ನಾಲ್ಕನೇ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಯತ್ನದಿಂದ ಒಡ್ಡು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುಲಭ ಶ್ರಮದಿಂದ ಒಡ್ಡು ಕಟ್ಟಲು ಆಗುವಂಥ ಸ್ಥಳವನ್ನಷ್ಟೇ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಳೆನೀರಿನ ಕೊಯ್ಲುಗೆ (rainwater harvesting) ಇದು ಒಳ್ಳೆಯ ಉದಾಹರಣೆ.

ತೋಟದ ಬೆಳೆ, ನಾಣ್ಯದ ಬೆಳೆಗಳು ಇಂದಿನ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಪಡೆಯುವ ಮೊದಲು ಇಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದುದು ಭತ್ತದ ಬೆಳೆ ಮಾತ್ರ. ಅಂಥ ಕಾಲದಲ್ಲೇ ಮದಕಗಳ ರೂಪಕಲ್ಪನೆ ಆಗಿರಬೇಕು. ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಗೂ ಮದಕಕ್ಕೂ ತುಂಬ ನಂಟು. ಮಳೆಗಾಲದ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಸುರಿಯದೆ ಗದ್ದೆಗೆ ನೀರಿನ ತೊಂದರೆ ಆದರೆ ಮದಕದ ತೂಬು ತೆಗೆದು ನೀರನ್ನು ಕೆಳಗಿನ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ಹರಿಯುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎತ್ತರದ ಆಯುಕಟ್ಟಿನ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಕಾರಣ ಮದಕ ಒಂದು ಇಂಗುಕೊಳೆ(percolation tank)ದಂತೆಯೂ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಳಗಿದ್ದ ಬಾವಿ, ಕೆರೆಗಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಊಣಿಕೊಡುತ್ತಿತ್ತು. ಮದಕದ ಈ ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ನಮ್ಮ ಜನ ಮರೆತೇಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ಹಣದ ಬೆಳೆ ಬಂತು; ಜತೆಗೆ ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳ ಅಭಾವ. ಭತ್ತ ಬೆಳೆಯುವುದು ಅರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸೋತಿತು. ಭತ್ತದ ಬೆಳೆಯ ಅವನತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮದಕಗಳು ನಿರ್ವಹಣೆ, ಗಮನ ಇಲ್ಲದೆ ಸೊರಗಿದವು. ಈಗ ಅದು ಬಹುತೇಕ ಜನಮನದಿಂದ ಮರೆತೇ ಹೋಗಿದೆ.

ಗಡಿನಾಡು ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಮೀಯುಪದವಿನಲ್ಲಿ ಈ ವರ್ಷ ಒಂದು ಸಂಘಟನೆ ರೂಪು ಪಡೆದಿದೆ. ಸಮೃದ್ಧಿ ಎಂಬ ಈ ಪ್ರಕ್ರಮದ ಜನಕೂಟ ಮುಖ್ಯ - ನೀರು ಸಂರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ವಿಶೇಷ. ಸಮತಳ ಆಗಲು ರಚನೆ, ಗಿಡ ನೆಡುವ ಮಾಮೂಲಿ 'ಮಳೆನೀರಿಂಗಿಸುವ' ತಂತ್ರಗಳೊಂದಿಗೆ ಈ ಸಂಘಟನೆ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮದಕಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಮಹತ್ವಕೊಡಲು ಟೊಂಕ ಕಟ್ಟಿದೆ. ಸಮೃದ್ಧಿ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿ ಕಳಿಸಿದ ಬಾಯಿ ಕಟ್ಟಿ ಮದಕದ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ ವಿವರಗಳು ನನ್ನದುರು ಇವೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಹೆದ್ದಾರಿ 17ರಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಉಪ್ಪಳದಿಂದ ಪುತ್ತೂರಿಗೆ ಹೋಗುವ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ 5 ಕಿ.ಮೀ. ದೂರ. ರಸ್ತೆಯ ಬುಲಭಾಗದ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಕೆರೆ ಆವರಿಸುವ ಈ ಮದಕಕ್ಕೆ ಊರವರ

ಹೆಸರು 'ಪಳ್ಳಿ'. ಬಲಗಡೆ ಪೈವಳಕೆಯ ಬಯಲುಗದ್ದೆಗಳು, ಎಡಗಡೆ ಮಂಜಲ್‌ದೋಡಿ. ಪಳ್ಳದ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಸುಮಾರು 75 ಮೀಟರ್‌ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಮುರಕಲ್ಲಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಒಡ್ಡು ಇದೆ. ದೊಡ್ಡ ಮದಕದ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಮದಕ. ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಎರಡೂ ಮದಕಗಳಲ್ಲಿ ಫೈಬ್ರವರಿ - ಮಾರ್ಚ್ ವರೆಗೂ ನೀರು ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಸುಮಾರು 40 - 50 ಎಕೆ ಜಾಗದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮಳೆನೀರು ಹರಿದುಬರುತ್ತಿತ್ತು.

ಮೇಲಿನ ಮದಕ ಈಗಲೂ ಪೈವಳಕೆ ಬಯಲಿನ ಏಣಿಲ್ ಭತ್ತದ ಬೇನಾಯಕ್ಕೂ, ಕೆಳಗಿನ ಮದಕ ಮಂಜಲ್‌ದೋಡಿ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೂ ನೀರುಸೇರುತ್ತದೆ. ಈಗಲೂ ಇಲ್ಲಿ ಜನವರಿ ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ನೀರುರುತ್ತದೆ. ಮುಂಗಾರುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಳೆಯಾದರೆ ಸಾಕು, ಈ ಮದಕಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತಮುತ್ತಲ ಬಾವಿ - ಕೆರೆಗಳಿಗೂ ಅದು ನೀರುಡಿಹೊಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಇಲ್ಲಿನ ಕೃಷಿಶಾಖೀಕ ಮಾಧವ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯುವ ನೀರಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ತೊಂದರೆ ಇಲ್ಲದಿರಲು ಕಾರಣವೂ ಈ ಪಳ್ಳವೇ ಇರಬಹುದು.

ಮಳೆ ಬೆನ್ನಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿರುವಾಗ ದೊಡ್ಡ ಮದಕದಲ್ಲಿ 4 - 5 ಅಡಿ ನೀರು ನಿಂತಿರುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ 7 - 8 ಅಡಿ ಆಳ ಇತ್ತಂತೆ. ಸಾಕಷ್ಟು ಮಣ್ಣು ತುಂಬಿಕೊಂಡ ಕಾರಣ ಈಗ ಆಳ ಕೆಮ್ಮಿಯಾಗಿದೆ. ಎರಡು ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ ಪೈವಳಕೆ ಪಂಚಾಯತ್ ವತಿಯಿಂದ 15,000 ರೂ. ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕೆಳಗಿನ ಮದಕದ ರಿಪೇರಿ ಕೆಲಸ ನಡೆದಿತ್ತು, ಆದರೆ ಏನೂ ಪ್ರಯೋಜನ ಆಗಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಊರ ಕೃಷಿಕರು. ಮೇಲಿನ ಮದಕಕ್ಕೆ 50,000 ರೂ. ಮಂಜೂರಿಯೂ ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಇವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಮೇಲಿನ ಮದಕದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಮೂರ್ತಿ ದೈವಸ್ಥಾನ, ಒಂದು ಅರಳೇಮುರ ಮತ್ತು ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಿ ಇದೆ. ಏಪ್ರಿಲ್ ಕೊನೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಒತ್ತೆಕೋಲ ಜಾತ್ರೆ ನಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮದಕದ ಜಾಗದಿಂದ ಒಂದೂವರೆ ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ಅಟ್ಟಿಗೋಳಿ ಮಹಾಲಿಂಗ ಭಟ್ಟರ ಮನೆಯಿದೆ. "ಬಾಯಿಕಟ್ಟಿಯ ಮದಕದಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿದರೆ, ಅಟ್ಟಿಗೋಳಿಯ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲೂ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೆ ವಾಹನ ಸೌಕರ್ಯ ಇಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ, ಸುಳ್ಳು ಸಂಪಾಜೆ ಕಡೆಗಳಿಂದ ಶ್ರಾವಣ ಆಮಾವಾಸೆಯಂದು ಉಪ್ಪಳಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರಕ್ಕಾನಕ್ಕೆ ಬಂದವರು ಬಾಯಿಕಟ್ಟಿಯ ಮದಕ ಕಂಡು ಇಲ್ಲೇ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು," ಎಂದು ಇವರು ನೆನಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. "ಪುಣ್ಯವಂತರಾದ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು, ಜೀವಜಲದ ಅಶ್ರಯಗಳನ್ನು ತೀರ್ಥ ಎಂದು ಆರಾಧಿಸುವ ಒಳ್ಳೆ ಸಂಪ್ರದಾಯ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು," ಎಂದು ಸಮೃದ್ಧಿಯ ಅಧ್ಯಯನ ಡಾ. ಚಂದ್ರಶೇಖರ ಚೌಟ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಎತ್ತಿಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

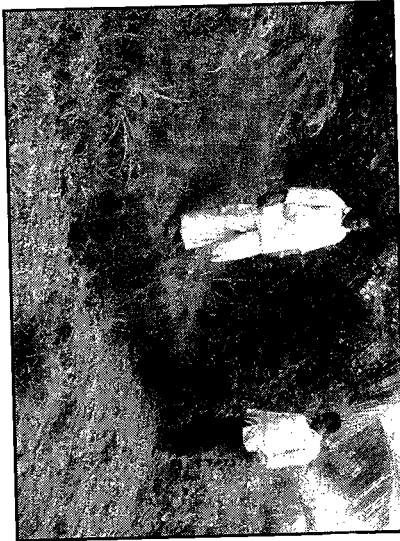
ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೆಲ್ಲೂ ಇಂಥ ಇನ್ನೂ ಊರ್ಜಿತದಲ್ಲಿರುವ ಇಷ್ಟು ವಿಶಾಲ ಮದಕ ಇಲ್ಲ. ಈ ಮದಕ ಮತ್ತು ಪರಿಸರದ 14 ಎಕರೆ ಜಾಗ ಸರಕಾರದ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದೆಯಂತೆ. ಪೈವಳಕೆ ಪೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಮದಕದ ನಡುವೇ ರಸ್ತೆ ಮಾಡಿದ ಕಾರಣ ಆ ಮದಕ ಹಾಳಾಗಿದೆ. ಬಾಯಿಕಟ್ಟಿಯ ಮದಕವನ್ನು ದರ್ಶಿಸಲು ಕೊಂಡೆ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಉಪಯೋಗ ಮತ್ತು ಮುಂದಿನ ಜನಾಂಗಕ್ಕೆ ಶೈಕ್ಷಣಿಕ ಮಾದರಿಯಾಗಿ ಜಿಲ್ಲಾ ದಳಿತ ಉಳಿಸಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಊರವರೂ ಒತ್ತಾಯ ತರಬೇಕಿದೆ.

ಹಿಂದಿನ ಕಾಲದ ಎಲ್ಲಾ ಮದಕಗಳನ್ನೂ ಇಂದು ಜೀರ್ಣೋದ್ಧಾರ ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಹೋಗಬಹುದು; ಆದರೆ ಉಳಿಸಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡಬಹುದಾದ ಮದಕಗಳು ಸಾಕಷ್ಟಿವೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಮಿಗಿಲಾಗಿ ಮದಕಗಳ ಮಹತ್ವ, ತತ್ವಗಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಜನರಿಗೆ, ಎಳೆಯರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಡುವುದು ಆಗಲೇಬೇಕಾದ ಕೆಲಸ. ಶಾಲಾಕಾಲೇಜುಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲಸ ನಡೆಯಬೇಕು. ಮದಕಗಳ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ರಚಿಸಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಆ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿಹೇಳುವ ಯತ್ನಗಳಾಗಬೇಕು. ಮದಕಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪ್ರಬಂಧ, ಲೇಖನ ಬರೆಯುವ ಸ್ಪರ್ಧೆಗಳು ವಿಶಾಗಬಾರದು?

ಮೀಯಪವು - ಬೆಡ್ಡ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ವಿಶಾಲವಾದ ಮದಕ ಇದ್ದು ಜಾಗವೊಂದಿದೆ. ಜೋಕುಳಕಟ್ಟಿ. ಎಷ್ಟೋ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇಲ್ಲಿನ ಮದಕ ಊರ್ಜಿತ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ರಲಿಲ್ಲ. ಈ ವರ್ಷ ಮೀಯಪವಿನ ನೆಲ - ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಸಂಘಟನೆ ಸಮೃದ್ಧಿ ಮದಕದ ಒಡ್ಡು ಕಟ್ಟಿತು. ಅನುಭವದ ಕೊರತೆ ಮತ್ತು ಇತರ ಕಾರಣದಿಂದ ಒಡ್ಡು ನೀರು ತಡೆಯಲು ಪೂರ್ತಿ ಸಮರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಮದಕದ ಬಳಿ ಅದರ ಮರುರಿಪೇರಿಗಾಗಿ ಹೋದ ಸಮೃದ್ಧಿ ಸದಸ್ಯರಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಕಾದಿತ್ತು. ಕೆಳಗಿನ ಬಯಲಿನ ಕೆಲವು ಕೃಷಿಕರು - ಗೋವಿಂದ ಹೆಗ್ಡೆ, ರಘುರಾಮ ಶೆಟ್ಟಿ - ಮುತ್ತಿತ್ತರರು ಇವರ ಭೇಟಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರು ತಿಳಿಸಿದ ಸುದ್ದಿ ಸಂತೋಷದ್ದು. ಹಿಂದೆಲ್ಲಾ ಒಂದು ವಾರ ಕಾಲ ಮಳೆ ಬೀಳದಿದ್ದರೆ ಇವರ ಗದ್ದೆಗಳಿಗೆ ನೀರಿನ ತೊಂದರೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿತ್ತಂತೆ. ಈ ವರ್ಷ ಮದಕ ಕಟ್ಟಿದ ಕಾರಣ ಮೂರು ವಾರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಶೂನ್ಯ ಮಳೆಯಾದರೂ ಸಮಸ್ಯೆ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ! ಮಾತ್ರವಲ್ಲ - ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ದಿಂದ - ಸುದ್ದಿ ತಿಳಿಸಿದರೆ ಸಾಕು, ತಾವೂ ಮದಕ ಕಟ್ಟಲು ಸೇರುತ್ತೇವೆ ಎಂಬ ಹೃದಯ ತುಂಬಿದ ಮಾತನ್ನೂ ಅವರು ಹೇಳಿದರು. ಅದೀಗ ನಿಜವಾದ ಸ್ಥಳೀಯ ಸಹಭಾಗಿತ್ವ!

ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲೇ ಒಳ್ಳೆಯ ಫಲಿತಾಂಶ

ಶಮ್ಶು ಸಮತಳದ ಅಗಲಿನ ಬಳಿ ರಾಜಾರಾಮ ಶರ್ಮ ಮತ್ತು ಮಗ ಶಿವಪ್ರಸಾದ್.

ಬೆಳೆಗಳ - ಕಲ್ಲು, ರಾಜ್ಯ ಹೆದ್ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಪರ್ಲ ಸಿಗುತ್ತದೆ.
ಇಲ್ಲಿಂದ ಎರಡು ಕಿ.ಮೀ. ದೂರದಲ್ಲಿ ನಲ್ಕು. ನಲ್ಕುಕ್ಕೆ ತಲುಪುವಾಗ ರಸ್ತೆಯ ಎಡಗಡೆ ಒಂದು ಗುಡ್ಡ ಮೈದಿ ಆವರಿಸಿದ ತೆಂಗಿನ ತೋಟ ಕಾಣಿಸಿಗುತ್ತದೆ. ಪಳನೀರು ರಾಜಾರಾಮ ಶರ್ಮರದು.

ಶರ್ಮ ಅಡಿಕೆ ಕೃಷಿಕರು. ಜೊತೆಗೆ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ಕೊರಸುವ ವಿಜನ್ಯಿ. ತೆಂಗಿನ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಈಗಷ್ಟೇ ಫಲ ಬರತೊಡಗಿದೆ. ತೋಟ ಇರುವ ಗುಡ್ಡ ಮತ್ತು ರಾಜರಸ್ತೆ ಹಾದುಹೋಗುವ ನೆರ ಗುಡ್ಡದ ನಡುವಿನ ಕೊಳ್ಳದಲ್ಲೇ ಒಂದು ಕೆರೆ. ಇಲ್ಲಿಂದ ನೀರು ಪಂಪ್ ಮೂಡಿ ತೆಂಗಿನ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಉಣಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾರ್ಚ್ ನಂತರ ನೀರಿಗೆ ಕೊರತೆ. ಒಂದು ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ಕೊರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ವಿದ್ಯುತ್ ಸಂಪರ್ಕ ಅಗಬೇಕೆಷ್ಟೇ.

ಮಾರ್ಚ್ ನಂತರ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಮಟ್ಟ ತೀರಾ

ಇಳಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಂತೂ ಹತ್ತು ಅಶ್ವಶಕ್ತಿಯ ಡೀಸೆಲ್ ಇಂಜಿನಿಗೆ ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟು ಒಂದು ಗಂಟೆ ನೀರು ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತಷ್ಟೇ. ಬೋರ್‌ವೆಲ್‌ಗೆ ಪಂಪ್ ಜೋಡಿಸಬೇಕು, ಕರೆಂಟ್ ಕನೆಕ್ಟ್‌ನಾಗಾಗಿ ಯುತ್ಸಾಹವು ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಕಾಲಘಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಪರಿಚಿತರಿಂದ ಮಳೆನೀರ ಕೊಯ್ತುನ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ.

ಗುಡ್ಡದ ಅರ್ಧ ಭಾಗಮೈದಿ ತೆಂಗಿನ ಗಿಡಗಳು ಆವರಿಸಿವೆ. ನೆತ್ತಿಯಿಂದ ಅರಂಭಿಸಿ ಇಳಿಜಾರಿನ ಕೊಳ್ಳದವರೆಗೂ. ಒಟ್ಟು 500 ಗಿಡಗಳು. ಗಿಡದಿಂದ ಗಿಡಕ್ಕೆ 27 ಅಡಿ ಅಂತರ. ಸುಮಾರು ಆರಕ್ರಿಯ ತೋಟ. ತುಂಬಾ ಇಳಿಜಾರು ಎಡೆಬಿಳಿ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ತೆಂಗಿನ ಗಿಡಗಳ ನಡುವಡುವಿನಿಂದ ಧಾರಾಳ ಮಳೆನೀರು ಇಳುವ ಹಾಳಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ನೀರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇಂಗುವಂಥ ಕೆಮ್ಮಿಲ್ಲ. ಹತ್ತಿರದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಬೇರೆ ನೀರಾಶ್ರಯ ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನ ಭೌಗೋಳಿಕ ಸ್ಥಿತಿ ಹೇಗಿದೆಯೆಂದರೆ ಮಳೆನೀರನ್ನು ಇಂಗಿಸಿದರೆ ಅದರ ಬಹುಪಾಲು ಇವರ ಕೆರೆಯಲ್ಲೇ ಸಿಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇತ್ತು.

ಪರಿಚಿತರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಕಳೆದ ಅಗಸ್ಟ್ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜಾರಾಮರ ಜಲ ಮರುಪೂರಣ ಅರಂಭಿಸಾಯಿತು. ತೆಂಗಿನ ಸಾಲುಗಳ ಎಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಮತಳದ ಅಗಲು (contour trench) ತೆಗೆಸಿದರು. ಸುಮಾರು ಮೂರು ಮೀಟರ್ ಉದ್ದ, ಮುಕ್ಕಾಲು ಮೀಟರ್ ಅಗಲ ಮತ್ತು ಆಳ. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ 2500ಂದ 30 ಅಡಿಗಳ ಅಂತರ. ಗುಡ್ಡದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಿಂದ ಅಗಲು ತೆಗೆಯುವ ಕೆಲಸ ಸುರು. ಆರಕ್ರಿಯ ಮೂರರೆ ರಡು ಭಾಗ ಹೀಗೆ ನೀರಿಂಗಿಸಲು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು.

"ನಾನಂತರ ಬಂದ ಮಳೆಗೆ ಈ ಗುಡ್ಡೆಯಿಂದ ನೀರು ಹರಿದುಹೋಗಲಿಲ್ಲ." ಮಗ ಶಿವಪ್ರಸಾದ್ ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ. ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಬಹುಶಃ ಮೂರರಲ್ಲೊಂದು ಮಳೆಯನ್ನಷ್ಟೇ ಇಂಗಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಾದರೂ ಈ ವರ್ಷ ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ಗಣನೀಯ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಕಂಡುಬಂತು. ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಗಂಟೆ ನೀರು ಸಿಗುವಲ್ಲಿ ಈ ಸಾರಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದೂಮುಕ್ಕಾಲು ಗಂಟೆ ನೀರು ಸಿಕ್ಕಿತು! ತೆಂಗಿನ ನೀರು ಅಷ್ಟು ಕೊರತೆ ಅನಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದೇ ಅಳತೆ ಸುಮಾರು 150 ಅಗಲುಗಳು, ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ಕನಿಷ್ಠ 1,500 ಲೀಟರ್ ನೀರು ಹಿಡಿಸುವಂಥವು. ತಗಲಿದ ಒಟ್ಟು ಖರ್ಚು 8,000 ರೂಪಾಯಿ.

ಇನ್ನೂ ಮೂರರಲ್ಲೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಳೆನೀರಿಂಗಿಸುವ ಸಾಧ್ಯತೆಯಿದೆ. ಕಳೆದ ಸಾಲಿನ ನೀರ ಹೆಚ್ಚಳದ ಅನುಭವ ನೋಡಿ ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿಗೆ ಇನ್ನೂ ನೀರು ಹೆಚ್ಚು ಬಹುದು ಎಂದು ಶರ್ಮರಿಗೆ ನಂಬಿಕೆ ಇತ್ತು. ದುರದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಈ ವರ್ಷ ಕಾಸರಗೋಡಿನ ಒಳನಾಡಿನಲ್ಲಂತೂ ಮಳೆ ತುಂಬಾ ಕಮ್ಮಿಯಾಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಕಳೆದ ವರ್ಷ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಮುಂದಿನ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಗಬೇಕು ಎಂಬ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಅವರದು.

ಜಲ ಮರುಪೂರಣದಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ವಿಶ್ವಾಸ ಕುದುರಿದೆ. ಈ ವರ್ಷ ಜಮೀನಿನ ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಬುರುಡು ಬಾವಿ, ಕಲ್ಲುಕೊಳೆಗಳ ಮಳೆನೀರು ಒಡ್ಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ವರ್ಷ ತೆಂಗಿನ ಗುಡ್ಡದ ಇನ್ನೊಂದು ಮಗ್ಗುಲು ಪೂರ್ಣ ನೀರಿಂಗಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿದ್ದಾರೆ. "ಮೊದಮೊದಲು ಜನ ಗುಡ್ಡೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಂಡ ತೆಗೆಯುವುದು ಯಾವೆಂದು ಹಗುರವಾಗಿ ಆಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನನಗೀಗ ಒಳ್ಳೆಯ ಸಂತ್ಕೃತಿ

ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮೂರು ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಗಂಟೆ ನೀರು ಸಿಕ್ಕಲ್ಲಿ ಈಗ ದಿನಕ್ಕೆ ಒಂದೂ ಮುಕ್ಕಾಲು ಗಂಟೆ ಸಿಕ್ಕಿತು.

ಇದ್ದು ಈ ಹುಚ್ಚನ್ನು ಊರಿಗಿಡೀ ಹಬ್ಬಿಸಬೇಕು. ಖಂಡಿತಾ ಪ್ರಯೋಜನವಿದೆ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ನೀರಿಂಗಿಸಲು ತಗಲುವ ಖರ್ಚು, ಸಿಗುವ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕೆ ಹೋಲಿಸಿದರೆ ಏನೂ ಅಲ್ಲ ಎಂದು ಮಗ ಶಿವಪ್ರಸಾದ್ ದನಿಗೂಡಿಸುತ್ತಾರೆ.

ಭಾರತದ ಎಲ್ಲಾ ಅಣೆಕಟ್ಟುಗಳು ಯಾವುದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಿಲ್ಲಿಸುವ ಒಟ್ಟು ನೀರಿಂದರೆ ಅವುಗಳ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವ ಮಳೆಯು 800ದ 12 ಶೇಕಡಾ ಮಾತ್ರ. ವಿವಾದಿತ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸರೋವರ ಅಣೆಕಟ್ಟು ಕೂಡಾ ತನ್ನ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ನೀರಿನ 20 ಶೇಕಡಾಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೊಂದಿಲ್ಲ.

ಶಾಸೇ! ಗಳಿಸಿದ! ನೀರು ಬಳಸುವ ತೋಟ

ರಿಚಾರ್ಡ್‌ರವರ ಹಳೆ ಬಾವಿ ಈಗ ಸದ್ದಿದ್ದು.

ರಿಚಾರ್ಡ್ ರೆಬೆಲ್ಡೋ ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರು. ದಶಕದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಂಧು ಮಿತ್ರರು 'ನಿಮಗೆ ಹುಚ್ಚು' ಎಂದು ಮೂಗು ಮುರಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಅದೇ ಜನ, ಮೂಗಿನ ಮೇಲೆ ಬೆರಳಿಡುತ್ತಾ, 'ಈ ಆದ್ರುತೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸಿದಿರಿ' ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾರೆ.

ದಶಕದೊಳಗೆ ನಿಕಟ ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಹೀಗೆ ಇರುಳು ಹಗಲುಗಳಷ್ಟು ಬದಲಾಗಲು ಕಾರಣ ಕುಂದಾಪುರ ತಾಲೂಕು ಹೇರೂರಿನ ಇವರ ಜಮೀನು. ಅಲ್ಲಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ಇವರು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ನೀರು.

ಬೆಸತ್ತು ಭೂಮಿ ಮಾರುವುದು ನುಮಗಲ್ವಾ ಗೊತ್ತು. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇವರದು ಸರಿ ವಿರುದ್ಧ. ಸ್ನೇಹಿತರ ನೀರಿಲ್ಲದ ಆಸ್ತಿ, ಮಾರಲು ತೀವ್ರ ಯತ್ನ. ನೋಡಬಂದವರಾರೂ ತಲೆ ಒಡ್ಡಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೂಮ್ಮೆ ರೋಸಿಹೋಗಿ, 'ಹೋಗಲಿ ಇಷ್ಟಕ್ಕಾದರೆ ನನಗೇ ಇರಲಿ ಬಿಡಿ' ಎಂದು ಖರೀದಿ. "ಏನಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೂ ಗೇರು ಗಿಡ

ಬಾಹ್ಯ ಒಳಸುರಿಗಳಿಲ್ಲದ
ಗೊಟ್ಟುರ
ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ
ತೋಟಗಳೆರಬಹುದು,
ಆದರೆ ತಮ್ಮಗೆ
ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನೀರನ್ನು
ಆಕಾಶದಿಂದ
ಕೊಯ್ದು ಕೊಳ್ಳುವ ಇಂಥ
ಫಾರ್ಮ್‌ಗಳು
ಅಪೂರ್ವ.

ವಾದರೂ ಬೆಳೆಯಬಹುದಲ್ಲಾ" ಎಂಬ ಆಲೋಚನೆ. "ಎಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಈ 'ಪೋಟ್ಟು' (ಹೊಟ್ಟು, ಬರಡು) ಗುಡ್ಡ ಕೊಂಡು ಯಾಕೆ ತಲೆ ಹಾಳು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಯಾ?" ನೆಂಟರಿಷ್ಟರ ಪ್ರಶ್ನೆ.

ಈ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಎತ್ತರದ ಜಾಗ. ಮೇಲ್ಮಣ್ಣು ತೀರಾ ಕವಿ. ಕೆಲವೆಡೆ ಒಂದೆರಡು ಅಡಿ ಮಾತ್ರ. ಉಳಿದಂತೆ ಗಡನು ಮುರಕಲ್ಲು ಪಾದ. ಸತತ ಸವಕಳಿ. ನೋಡಿದವರಾರೂ ಇದು ಗೇರು ಬಿಟ್ಟರೆ ಯಾವ ಕೃಷಿಗೂ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂಥ ಒಣಭೂಮಿ. ಹಿಂದಿನ ಒಡೆಯರು ಷಟ್ಪ ಪಾಡು ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲ. ಹನ್ನೆರಡು ಅಡಿ ವ್ಯಾಸ, ನಲವತ್ತು ಅಡಿ ಅಳದ ಬಾವಿ ಏಕೆಕೆ ಆಶ್ರಯ. ಇನ್ನೆರಡು ಬಾವಿ ತೋಡಿದರೂ ನೀರು ಸಿಕ್ಕಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀರುಂಟು ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಚ್ ಬಂದರೆ ತಿಪ್ಪ ಕೊರೆತೆ. ಅಲ್ಲಿಂದಲಿಗಿ ಕೊಡ ಮುಳುಗುವಷ್ಟೇ ಒರೆತೆ. ಮೇ ವರೆಗೆ ಸಿಗುವ ನೀರು ಜನ - ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೇ ಮುಗಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ನೆಟ್ಟ 195 ತೆಂಗಿನ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಹನಿಯೂ ಇಲ್ಲ.

1970ರಲ್ಲಿ ಖರೀದಿಸಿದ ಜಮೀನಿಗೆ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳ ಹಣ ಮುಗಿದಿತ್ತು. ಬ್ಯಾಂಕ್, ಇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳಿಂದ ಸಾಲ. ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸೊನ್ನೆ. ಬಡ್ಡಿ ಸೇರಿ ಬೆಳೆವದ್ದು ಸಾಲ ಮಾತ್ರ. ಕೊನೆಗೊಮ್ಮೆ ಜಾಗ ಮಾರಿಯಾದರೂ ಸಾಲದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗುವ ನಿರ್ಧಾರ.

ಜಮೀನು ಕೊಂಡಕೂಡಲೇ ರೆಬೆಲ್ವೋ ಮತ್ತೆ ರಡು ಬಾವಿ ತೋಡಿಸಿದರು. ನೀರು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ತೆಂಗಿನ ಗಿಡಗಳು ಆಗಲೇ ಸೊರಗಿದ್ದವು. ಕೊಲ್ಲಲು ಮಳುಸ್ಸಾಗಲಿಲ್ಲ. "ಒಯ್ಯ ನಡುವವರಿಗೆ ಪುಕ್ಕಟೆಯಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು. ಯಾರೂ ಮುಂದೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಬೋರ್ಡ್‌ವರ್ಡ್ ತೆಗೆಸೋಣವೆಂದರೆ ನೀರೆತ್ತಲು ಕರಂಟ್ ಸೌಕರ್ಯ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ತೆಂಗಿನ ಗಿಡವನ್ನು ಕಡಿಯುವುದೆ? ಮನ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಉಪಾಯ ಕಾಣದ ಸಾಕುವ ನಿರ್ಧಾರ. ಇಂತಹದೇ ಒಣಜಾಗದಲ್ಲೆಲ್ಲಾದರೂ ಮಾಹಿತಿ ಸಿಗಬಹುದು ಅನಿಸಿತು. ಸುತ್ತಾಡಿದರು. ಮೂಡಬಿದ್ರೆಯ ಸೋನ್ಸಾ ಫಾರ್ಮ್‌ನಿಂದ ಒಂದಷ್ಟು ಸುಳಿವು. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಆರಡಿವ್ಯಾಸ, ಎರಡಡಿ ಅಳಕ್ಕೆ ತೆಂಗಿನ ಬುಡ ಬಿಡಿಸಿದರು. ನಾಲ್ಕಾರು ಜೈವಿಕ ಗೊಬ್ಬರ, ತರಗಲೆ, ಸೊಪ್ಪು, ಮಡಲು, ಕಸಕಡ್ಡಿ ತುಂಬಿ ಮುಚ್ಚಿಸಿದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ರಸಗೊಬ್ಬರವೂ. ಮೂರು ವರ್ಷ ಹೀಗೆಯೇ ಆರಕ್ಕೆ. ಸಾವಯವ ರಾಶಿ ತೇವಾಂಶ ಹಿಡಕೊಂಡಿತು. ಬೇಸಗೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಸಿಗದಿದ್ದರೂ ತೆಂಗು ಚೇತರಿಸತೊಡಗಿತು. ಕೆಲವು ಮರಗಳು ಜೊಬ್ಬಲ ಗೊನೆ ಇಳಿಸತೊಡಗಿದವು.

ಈ ಮಧ್ಯೆ ಪತ್ತಿಕೆಗಳ ಮೂಲಕ ಮಳೆನೀರಿಂಗಿಸುವ ವಿದ್ಯೆಯೊಂದಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ನೋಡಿ ಕಲಿಯುವಂಥ ಮಾದರಿ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಹುಡುಕಾಟಕ್ಕೆ ಶುರು. ಕೊಲ್ಲೂರಿನ ರಬ್ಬರ್ ಕೃಷಿ, ಮೂಡಬಿದ್ರೆಯ ಕ್ಷಯರೋಗ ಆಶ್ರಮಗಳ ಭೇಟಿ. ಹೊಸ ತಿಳಿವಳಿಕೆ. 95ರ ಮಳೆಗಾಲದಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಆರಂಭ.

ಹಂತಹಂತದಲ್ಲಿ ಜಲ ಮರುಪೂರಣದ ಗಂಭೀರ ಯತ್ನ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಮತಳದ ಕಣೆ (contour trench)ಗಳು. ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗೆ ಬಿಡುವಿದ್ದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಇದೇ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದ್ದು ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ತಿ ಮಳೆನೀರು ಇಂಗುವ ಹಾಗೆ, ರಸ್ತೆಯಿಂದ ಹರಿದೂಡುವ ನೀರನ್ನೂ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಇಂಗಿದ ನೀರು ಕೈಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಮೂರನೇ ವರ್ಷದಲ್ಲೇ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೂ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿದಿನ ಮೂರು ಅಶ್ವಶಕ್ತಿಯ ಮೋಟಾರಿಗೆ ಎರಡು ಗಂಟೆ ನೀರು ಸಿಗತೊಡಗಿತು. ಸ್ವೇಚ್ಛೆ ಮೂಲಕ ತೆಂಗುಗಳಿಗೆ ನೀರುಣಿಸಲು ಶುರು.

ಜಮೀನಿನ ನಡುವೆ ಮಳೆನೀರು ಹರಿದು ಬರುವ ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಕೋಳಿ ಇದೆ. ಮೇಲಿನಿಂದ ಕೆಳಗಿನವರೆಗೆ ಹಲವಾರು ತಡೆಗಟ್ಟುಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ. ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಮುರಕಲ್ಲುಗಳ ಬಳಕೆ. ಜತೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಲಿಂದ ಗಿಡಗಳನ್ನು ತಂದು ನೆಟ್ಟರು - ಗೇರು, ಮಾವು, ಸಾಗುವಾನಿ, ಅಕೇಸಿಯದ ಎರಡು ಪ್ರಭೇದಗಳು - ಅರಿಕ್ಕುಲಿಫೋರ್ಮಿಸ್ (ಸಾಮಾಜಿಕ ಅರಣ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ರಸ್ತೆ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಂಥದ್ದು) ಮತ್ತು ಮಾಂಜಿಯಂ. ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಯತ್ನ - ಹನಿಗೂಡಿ ಹಳ್ಳ.

ಈ ವರೆಗೆ ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ಎಕರೆ ತುಂಬ ರಚನೆಗಳು ಆಗಿವೆ. ಸಾವಿರಾರು ಖಚ್ಚಿ ಆಹಾರದ ಮಳೆನೀರು ತಡೆಯುವ ತಗ್ಗುಗಳು. ಇಂಗುಗುಂಡಿ, ಕಣೆ, ಅಗಲು ಇತ್ಯಾದಿ. ವೊವೊವೊವೆಲು ತೋಡಿದ ಕಣೆಗಳು ಮೇಲಿನಿಂದ ಬಂದ ಮಣ್ಣು, ಎಲೆಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚತೊಡಗಿವೆ. ಇಂಥವನ್ನೂ ರಿಟಾರ್ಡ್ ಹಾಗೆಯೇ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವಾದರೆಲ್ಲಾ ಅನಾನಾಸು, ಕುಳುಮೇಣಸು, ಸುವರ್ಣ ಗಡ್ಡೆ, ತರಕಾರಿ ಕೃಷಿ.

ವರ್ಷದಿಂದ ವರ್ಷಕ್ಕೆ ನೀರಿನ ಸುಧಾರಣೆ. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು 'ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ' ವಿದ್ಯೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದೊಂದು ದೂಡ್ಡ ಅಶ್ವಾಸ. ರೆಬೆಲ್ವೋ ಕೃಷಿ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಾ ಹೋದರು. ಈಗ ತೆಂಗು 185 ಕ್ಕೆ ಏರಿದೆ. 750 ವೆನ್ಲಾ ಬಳ್ಳಿ, ಕರಿಮೇಣಸು, ಅನಾನಾಸು, ಅರಿಶಿನ, ಮರಗೆಣಸು - ಜತೆಗೆ 9,000 ಮಾಂಸದ ಕೋಳಿ ಫಾರ್ಮ್, 25 ಜಾನುವಾರುಗಳು.

'ಬೋರ್ಡ್‌ವರ್ಡ್ ಕೊರೆತಿ' ಎಂಬ ಸಲಹೆಗೇನೂ ಕೊರೆತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಆಡಳಿತಗಳಿಂದ ಬೇಡವೆಂದು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಬರಬರುತ್ತಾ ಅಳದ ನೀರೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೀರುವುದು ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಮನದಟ್ಟಾಯಿತು. ಈಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕರಂಟ್ ಬಂದಿದೆ. ಕಳೆದ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಅದೇ ಹಳೆ ಬಾವಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಮೂರು ಅಶ್ವ ಶಕ್ತಿಯ ಮೋಟಾರಿಗೆ, ಮೂರು ಗಂಟೆ ನೀರು ಒದಗಿಸಿದೆ! "ಇನ್ನೂ ನೀರೊಂದಿಗಿಸುವ ಕೆಲಸ ಬಾಕಿ ಇದೆ," ಎನ್ನುತ್ತಾ ರಿಟಾರ್ಡ್ ಆ ಕೆಲಸ ಮುಂದುವರಿಸುತ್ತಲೇ ಇದ್ದಾರೆ.

ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ ಈ ಹಿಂದೆ ತೋಡಿಸಿ ಕೈಬಿಟ್ಟ ಬಾವಿಯಲ್ಲೂ ಸ್ವಲ್ಪ ನೀರು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂಗಿದ ನೀರು ಕೆಳಗೆ ಓಡುವುದು ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಭೂಮಿಯ ಕೆಳ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿ ನೋಡಿಸುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಹೊಸಯೋಜನೆ ಹುಟ್ಟು. ಆಯುಕಟ್ಟಿನ ಜಾಗ ನೋಡಿ, 20 ಅಡಿ ವ್ಯಾಸ, 40 ಅಡಿ ಅಳದ ಒಂದು ಹೊಸ ಬಾವಿ ನಿರ್ಮಾಣ. ಕಳೆದ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಬಂದ ಕಾರಣ ಕೆಲಸ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ದಿನಕ್ಕೆ ಐದಡಿ ನೀರು ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ನೀರಿಂಗಿಸಿದ್ದರೆ ಗುಣ ಕೆಳಗಿನವರ ಜಮೀನಿನಲ್ಲೂ ಸಿಗತೊಡಗಿದೆ. ಮುಂದಿನ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲೇ ತಮ್ಮ ತೋಟಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ನೀರು ಸಿಗುವ ದೃಢವಿಶ್ವಾಸ ರೆಬೆಲ್ವೋ ಅವರದು.

ಕಳೆದರೆಂದು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ತೆಂಗಿನ ನೀರ ಕೊರೆತೆಯಿರಲಿಲ್ಲ. ಮರಗಳ ಸಂಕ್ಷೇಪಿಯನ್ನು ಘನಲಿನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿವೆ. ಕಳೆದ ವರ್ಷ 20,000 ತೆಂಗು - ಮರವೊಂದರ ಸರಾಸರಿ 100ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು - ಬೆಳೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕೃಷ್ಣತ್ವನ್ನಗಳ ಲೆಕ್ಕ ಸೇರಿಸಿದರೆ ಸುಮಾರು ಮೂರು ಲಕ್ಷ ರೂ. ಐನ್ ಆದಾಯ. ಕೋಳಿ ಫಾರ್ಮಿನದು ಬೇರೆ.

ನಿವೃತ್ತ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕರಿಗಾದರೋ, ತನಗೆ ಫಲ ಕೊಟ್ಟ ವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಇತರರಿಗೂ ಹಂಚುವ ತುಡಿತ.

ಆದರೆ 'ಬೋರ್' ಮೋಟೊಗಳನ್ನು ಈ ವಿಚಾರದತ್ತ ಸೆಳೆಯುವುದು ಸುಲಭವಲ್ಲ. ನಿವೃತ್ತಿಗೆ ಮೊದಲೇ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳ ಹಲವು ತಂಡಗಳನ್ನು ಸ್ವಂತ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕರೆತಂದು ತೋರಿಸತೊಡಗಿದ್ದರು. ಸಂದರ್ಭ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಆಸುಪಾಸಿನವರನ್ನು ತೋಟಕ್ಕೆ ಆಮಂತ್ರಿಸಿ ಸಲಹೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ನೀರಿಗೆ ಕಷ್ಟಪಡುವ ನೆರೆಯ 15 ಎಕರೆ ಖರೀದಿಸಿದ ಮಹನೀಯರಿಗೂ ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ತೋಟ ಸಂದರ್ಶಿಸಿದ ಮಂದಿ ಮಳೆನೀರ ಕೊಯ್ಯಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧರಲ್ಲ. "ಇವರಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳ ಕೋಳಿಗೊಬ್ಬರ ಇದೆ. ಅದರಿಂದ ತೋಟ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಹೆಚ್ಚಿನವರ ಅನಿಸಿಕೆ. ನೋಡಿ ಮಾಡಿದವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ," ರಿಟಾರ್ಡ್ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾರೆ.

ಎಕೆಗೆ ಸುಮಾರು 15,000 ರೂಪಾಯಿಯಂತೆ ಈ ವರಗೆ ನೀರಿಗಿಸುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸುಮಾರು ರೂ. 75,000 ಖರ್ಚಾಗಿದೆ. ಒಟ್ಟು ಸುಮಾರು 1,000 ಮಾನವದಿನಗಳು. 'ಈ ಖರ್ಚಿನಲ್ಲಿ ಕೋವಿಬಾಪಿ ತೆಗೆಸಿ ಜನರೇಟರ್ ಕೊಂಡು ಹಾಯಾಗಿ ಓಡಿಸಬಹುದಿತ್ತು' ಎನ್ನುವವರರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುವವರು ಯಾವುದು ಸುಸ್ಥಿರ - ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಬಾಳುವಂಥ ಕೆಲಸ - ಎಂಬುದನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಕೃಷಿಕರು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಆಸಕ್ತರಲ್ಲ ಅಧ್ಯಯನ ಪೂರ್ವಕ ಹೋಗಿಬರುವಷ್ಟು - ಎ.ಆರ್.ಫಾರ್ಮ್, ಆನಗಳ ರೆಬೆಲ್ವೋ ಫಾರ್ಮ್ - ಎಂಬ ಈ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಶಗಳು ಆಡಗಿವೆ. ಗೊಬ್ಬರವನ್ನಾದರೂ ಬಾಹ್ಯ ಅವಲಂಬನೆಯಲ್ಲದೆ ತಯಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ತೋಟಗಳಿರಬಹುದು; ಆದರೆ 'ತಾನೇ ಗಳಿಸಿದ' ನೀರು ಬಳಸುವ ಫಾರ್ಮ್‌ಗಳೆಷ್ಟಿವೆ?

ಇಡೀ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ತೆರದ ಬಾವಿಗಳ ಸಾಂದ್ರೀಕರಣ ಇರುವುದು ಕೆರಳದಲ್ಲಿ. ಓಂದು ಚದರ ಕಿಲೋಮೀಟರಿಗೆ ಸರಾಸರಿ 200 ಬಾವಿಗಳು.

'ನೋಡಿ ಕಲಿತ' ಪಾಠದಿಂದ ಸುಲ - ಜಲ ಸಮೃದ್ಧಿ

ಆರಸೀಕರಿಯ ಡಾ.ಟಿ.ಆರ್. ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ ವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪಶುವೈದ್ಯರು. ಪಶುಪಾಲನಾ ಇಲಾಖೆಯಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕ ನಿರ್ದೇಶಕರಾಗಿ ದುಡಿದು ನಿವೃತ್ತಿ. ಈಗ ಕೃಷಿಕರು. ನಿವೃತ್ತಿಯ ನಂತರದ ಹೊಸ ವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾರಂಪರಿಕ ರೈತರಿಗೂ ಇಲ್ಲದ ಉತ್ಪಾಹ. ಹೊಸತರ ಅನ್ವೇಷಣೆ.

ಎಂಟು ವರ್ಷದ ಓಂದ ತೆಂಗಿನ ತೋಟ ಖರೀದಿ. ನಾಲ್ಕು ಮುಕ್ಕಾಲು ಎಕರೆ. ಸುಮಾರು 35 - 40 ವಯಸ್ಸಿನ 167 ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳು. ಸರಾಸರಿ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಮರವೊಂದರ 70ರಿಂದ 80 ಕಾಯ. ಒಟ್ಟು 150ಂದ 16,000.

ಆಗ ತೋಟಕ್ಕೆ ನೀರಿನ ಕೊರತೆ ಇತ್ತು. ಹಿಂದಿನವರು ಒಂದು ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ತೋಡಿಸಿದ್ದರು. 80 ಅಡಿ ಆಳ. ಆದರೆ ಜರಿದುಬಿದ್ದ ಕಾರಣ 50 ಅಡಿಗಿಂತ ಕೆಳಗೆ ಪಂಪ್ ಇಳಿಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನೀರಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೂ ಕಮ್ಮಿ.

ಚಂದ್ರಶೇಖರ್ 'ನೋಡಿ, ಕೇಳಿ' ಕಲಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಪುಣ. ತೆರದ ಮನಸ್ಸು, ವಿಚಾರ ಸಂಕಿರಣ, ಸಾಧಕರ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುವ ಹವ್ಯಾಸ. 1999ರಲ್ಲಿ ಹಾಸನದ ರೈತರ ಬತೆ ಮೈಸೂರು ಪ್ರವಾಸ. ಅಲ್ಲಿ ಕೆಕ್ಕೇರಿ ರಮೇಶರ ತೆಂಗಿನ ತೋಟದ ಅಧ್ಯಯನ. ಈಗ ನನೆಯುತ್ತಾರೆ, 'ರಮೇಶ್ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಮಳೆ ಇಂಗಿಸಲು ಕೃಷಿ ತೋಟಗುಂಡಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ಈ ಕೆಲಸ ಆರಂಭಿಸಿದ ನಂತರ ನೀರಿಲ್ಲದೆ ಒಣಗಿದ್ದ ಅವರ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಹೆಚ್ಚಾದ ಬಗ್ಗೆ ಅವರಿಂದ ತಿಳಿಸಿರಬೇಕೆ.'

ಎ.ಪಿ. ಚಂದ್ರಶೇಖರರ ತೋಟದಲ್ಲಿ ಇನ್ನೊಂದು ಪಾಠ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಸುಲಿದ ನಂತರ ತೆಂಗಿನ ಸಿಪ್ಪೆ, ತೆಂಗಿನ ಗರಿ, ಹೊಂಬಾಳೆ,

ತೋಟದ ತೋವಾಂಶ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ ಈ ಕೃಷಿಕರಿಗೆ ತೆಂಗಿನ ಮರಗಳಿಗೆ ನೀರೇನಿಸುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬದು ವರ್ಷಗಳಾಗಿವೆ. ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ಲುಕ್ಕಾನಿಲ್ಲ.

ಪರಂಬಾಳೆ ಮತ್ತು ತರ ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳನ್ನು ಅವರು ತೆಂಗು - ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಬಿದ್ದ ನೀರನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೀರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಆಗಿತ್ತು. ಈ ತ್ಯಾಜ್ಯವಸ್ತುಗಳು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಕೊಳೆತು ಒಳ್ಳೆ ಗೊಬ್ಬರವೂ ಆಗುತ್ತಿದ್ದವು ಎರೆಹುಳದ ಸಮೃದ್ಧಿಗೂ ಅವಕಾಶ. ಹೀಗೆ ಬಹು ಉಪಯೋಗಿ ಈ ಕ್ರಮ.

ಪ್ರವಾಸದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಚಂಶೇ ಆದರ ಲಾಭ ತೆಗೆಯ ಹೊರಟರು. ರಮೇಶ್, ಎ.ಪಿ.ಚಂಶೇ ಇಬ್ಬರ ಕ್ರಮಗಳ ಅನುಷ್ಠಾನ. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಅರಸೀಕೇರಿಯ ಸುತ್ತಮುತ್ತ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಸಿಗುವ ತೆಂಕಿಹುಡಿ (ತೆಂಗಿನ ಸಿಪ್ಪೆ ಹುಡಿ)ಯ ಮೇಲೆ ಚಂಶೇ ಕಣ್ಣು ಬಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಲಾರಿಗೇರಿಸಿ ತೆರಿಸಿ ಮರಗಳ ಬುಡಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸತೊಡಗಿದರು. ಈ ಕೆಲಸ ಕಳೆದ ಆರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ.

99 ನವೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಚಂಡಮಾರುತದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಅರಸೀಕೇರಗೂ ಮಳೆಯು ಪ್ರಸಾದ. ನೀರಿಂಗಿಸುವ ಹೊಸ ವಿಚಾರ ಚಂಶೇ ಮನದಲ್ಲಿ ಅಗಷ್ಟೇ ಗರಿಕೆದರಿದ ಸುರು. ತುಂಬು ಉತ್ಸಾಹ. ಪಕ್ಕದ ಚೈರವಾಯಕನ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕೂಲಿಯಾಳುಗಳ ತಂಡ ಜಿಡುವಾಗಿತ್ತು. ಅವರನ್ನು ಬರಹೇಳಿ ಗುಂಡಿ ತೆಗೆಸುವ ಕೆಲಸ ಒಪ್ಪಿಸಿದರು. ತೆಂಗಿನ ಮರದಿಂದ ಮೂರು ಅಡಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ತೊಟ್ಟಿಲಗುಂಡಿ. ಮೂರು ಅಡಿ ಉದ್ದ, ಒಂದು ಅಡಿ ಅಗಲ, ಅರ್ಧ ಅಡಿ ಅಳ. ತಲಾ ನಾಲ್ಕು ರೂಪಾಯಿಗೆ ಗುತ್ತಿಗೆ. ಒಟ್ಟು 300 ಗುಂಡಿ. 1,200 ರೂ. ವೆಚ್ಚ.

ತಾವೇ ನೆಟ್ಟಿದ್ದ ಅಡಿಕೆ ಮರವಾಗಿತ್ತು. ಬೇಸಗೆ ಅಂತ್ಯ (2000 ಮೇ)ದಲ್ಲಿ 1,600 ಅಡಿಕೆ ಮರಗಳ ಹತ್ತಿರವೂ ಇದೇ ರೀತಿಯ ಹೊಂಡ. ಮರಗಳಿಂದ ಎರಡು ಅಡಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಅಡಿ ಅಗಲ, ಅರ್ಧ ಅಡಿ ಅಳದ ಹೊಂಡ. ಪ್ರತಿ ಹೊಂಡಕ್ಕೆ ಮೂರು ರೂಪಾಯಿಯಂತೆ 1,800 ರೂ. ಬಿತ್ತು. ಇವರ ಅದ್ವಷ್ಟಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಇಂಗುಗುಂಡಿ ತೆಗೆಸಿದ ಕೂಡಲೇ ಮಳೆಯುನೂ ವರ ಕೊಟ್ಟಿ. ಒಳ್ಳೆಯ ವರ್ಷದಾರ. ಹೊಂಡಗಳಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿ ಅಲ್ಲೇ ಇಂಗಿತು; ಹೊರಗೆ ಹರಿದು ವೃದ್ಧವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಚಂಶೇ ನೀರಿನ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಜತೆಗೆ ಭೂಸಾರ ಕಾಪಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ, ಮುಳ್ಳಿನ ಆರೋಗ್ಯ ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ಬಗ್ಗೆಯೂ ಗಮನ ಕೊಟ್ಟರು. ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ರೈತರು ಉಳುಮೆ ನಡೆಸದ ಅರ್ಧ ದಶಕ ಸಂದಿದೆ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆಯುವ ಕಳೆಹುಲ್ಲನ್ನು ಕಸಕಡ್ಡಿಗಳ ಮುಚ್ಚಿಗೆ ನಿಯಂತ್ರಿಸುತ್ತದೆ. ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವ ಕಳೆಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ಮರದ ಬುಡಕ್ಕೆ ಉಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರೂ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಮುಳ್ಳಿಲ್ಲದ ನಾಟಗೆ ಗಡ (Mimosa invisa) ನೆಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದೇ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಗೋಸಿನ ಬಳ್ಳಿ, ಸ್ವೆಲ್‌ಲೋಕಾಂತ್ಸಾ ಹವವಾಟಗಳ ಆಶ್ರಯವೂ ಇದೆ. ಮೊದಲ ಮತ್ತು ಮೂರನೆಯ ಗಡ ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸಾರಜನಕವನ್ನು ಕೂಡಿಸಿಕೊಡುತ್ತದೆ. ನೀರಿಂಗಿಸಲೂ ಸಹಾಯಕವಾಗುತ್ತದೆ. ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಉಜೀವಿಗಳ ಚಟುವಟಿಕೆಗೂ ಕುಮ್ಮಕ್ಕು. ಮಣ್ಣು ಸಡಿಲವೂ, ಫಲವತ್ತೂ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಜಮೀನು ಕೊಂಡ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ತೆಂಗು ಮಾತ್ರ ಇತ್ತು. ಆಗ ಹಿಂದಿನ ರೈತನಂತೆ ಚಂಶೇ ಕಾಲುವೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನೀರಾವರಿ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ನಂತರ ಅಡಿಕೆಗಾಗಿ ತೆಂಗನ್ನು ನಿರ್ಲಕ್ಷಿಸಿದರು. ತೆಂಗಿಗೆ ನೀರು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅಡಿಕೆಗೆ ಹನಿ ನೀರಾವರಿ. ಇಂಗುಗುಂಡಿಗಳಲ್ಲದೆ ತೋಟದ ಜಮೀನಿನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಮಳೆ ಹರಿದು ಆಚೆ ಹೋಗದಂತೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಕ್ರಮದ ಉದಿ, ಬದುಗಳನ್ನೂ

ಹಾಕಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಕೊಳವೆ ಜಮೀನುಗಳಿಗೆ ನೀರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಎಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಗಳಿಗೂ ತುಂತುರು ನೀರಾವರಿ. ಭಾಷ್ಪಿಭವನದ ನಷ್ಟ ಲೆಕ್ಕಹಾಕಿ ನೀರು ಸಾಕಾಗದೇ ಇರಬಹುದು ಎಂದು ಕೃಷಿ ಸಲಹೆಗಾರರು ಎಚ್ಚರಿಸಿದರು. ಆದರೆ ಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟು ಬೇಕೋ ಅಷ್ಟೇ ನೀರು ಉಳಿಕೆ. ಈಗ ಸಸ್ಯಸಂಪ್ತ್ಯ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಏರಿತು. ಕಾಫಿ, ಕೊಕ್ಕೋಳಿ, ಕಾಳುಮೆಣಸು, ಏಲಕ್ಕಿ, ನಿಂಬೆ, ಪೇರಳೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ತೆಂಗಿನ ಉತ್ಪನ್ನವೂ ಈಗ ಗಣನೀಯವಾಗಿ ಏರಿತು. ವರ್ಷಕ್ಕೆ 2000 ರಿಂದ 21,000 ಕಾಯಿ. ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ಶೇ. 33ರಷ್ಟು ಏರಿಕೆ! ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ನಾಲ್ಕೈದು ವರ್ಷಕಾಲ ನೇರವಾಗಿ ನೀರುಣಿಸದಿದ್ದರೂ ತೆಂಗಿನ ಬೆಳೆ ಕಡಿಮೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ! ಅದ್ವಷ್ಟವಶಾತ್, ಪಕ್ಕದ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ 30 - 40 ಅಡಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇತರರು ಇಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಒಂದು 120 ಅಡಿ ಅಳದ ಕೊಳವೆವಾವಿ ತೋಡಿದ್ದರೂ ಚಂಶೇ ಕೊಳವೆವಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ಪ್ರಮಾಣ ತಗ್ಗಿಲ್ಲ.

"ಹಿಂದಿನ ಒಡೆಯರು ಸಾಕಷ್ಟು ನೀರಿಲ್ಲ ಎಂದು ಪಂಪ್ ಬೇರೆಡೆಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಬಯಸಿದ್ದ ಅದೇ ಕೊಳವೆವಾವಿ ಈಗ ಎಷ್ಟು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದೆ ನೋಡಿ, " ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಚಂದ್ರಶೇಖರ್. "ಆದರೆ ನಮ್ಮ ರೈತಮಿತ್ರರು ಹಲವರು ಈ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಲ್ಲಿ ಬಿಗಿ ನಿಲುವು ತೋರುತ್ತಾರೆ. ಮೆಚ್ಚುಗೆಯುದರೂ ಅನುಸರಿಸಲು ಹಿಂಜರಿಯುತ್ತಾರೆ. ತೋಟದಲ್ಲಿ ಕಸಕಡ್ಡಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಹಾವುಕೊಡಿಕೆಳು ಮನೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ; ತೋಟ ಆಚೆ ಕಡ್ಡಿಗಿರಬೇಕು, ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರು ಅನುಸರಿಸಿದ ಕ್ರಮೇ ಸರಿ. ಅದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸುವುದು ತಪ್ಪು ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ."

ಮಣ್ಣಿಗೆ ಹೆಚ್ಚೆಚ್ಚು ಸಾವಯವ ತ್ಯಾಜ್ಯ ಸೇರಿದಂತೆ ಆದರೆ ನೀರು ಹಿಡಿದಿಡುವ ಮತ್ತು ತನೂಲಕ ನೀರನ್ನು ಭೂಮಿಯೊಳಗೆ ಹೋಗಲು ಬಿಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಸಾವಯವ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳು ಕೊಳೆತಾಗ ಉಂಟಾಗುವ ಹ್ಯೂಮಸ್ ಗರಿಷ್ಟ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಹಿಡಿದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲದು. ರೈತರು ನೆನಪಿಡಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ನಾವು ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ, ಜಮೀನಿನ ಸಾವಯವ ಅಂಶ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಾ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ತುಂಬಿಸಿಕೊಡುವುದು ನೆಲ-ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ಮೊತ್ತ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸಾವಯವ ಅಂಶ ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದರಿಂದೇ ಇದಕ್ಕೆ ರುವ ಮಾರ್ಗ. ಇದನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡುವುದೆಂಬುದು ಅವರವರ ಜಾಣತನಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟದ್ದು!

ಇನ್ನೊಂದು ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಅಂಶವೆಂದರೆ, ಬಯಲುಸೀಮೆಯಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬರುವ ಕಾರಣ ಅಡಿಕೆಗೆ ಮಹಾಳೆ ಎನ್ನುವ ಶಿಲೀಂಧ್ರದ ಕಾಯಿಲೆ ತುಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ತೋಟದೊಳಗೆ, ನೀರು ನಿಂತು ಬೇರುಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಆಗದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಮಳೆನೀರು ಇಂಗಿಸಬಹುದು. ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ತೊಂದರೆ ಆಗುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಹೆಚ್ಚು.

ಕೆರಳ ಕೃಷಿಕರ ಅನುಶೋಧನೆ : ಕಬ್ಬಿಣದ ತಗಡಿನ ' ಕಟ್ಟಿ '

ಮುನ್ನ ನ ಪದರ ಬೇಡ ಎನ್ನುವುದು ಈ ಕಟ್ಟಿದ ಮುಖ್ಯ ಅನುಕೂಲತೆ.

- ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ
- ಹೊಸಮಣ್ಣು
- ಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ರುವ
- ತಲೆನೋವು ಮಾಯ;
- ಆದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ
- ಮಾನವ ದಿನಗಳ
- ಉಳಿತಾಯ.

ತೆಲೋಡು (rivulet)ಗಳಿಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಕಟ್ಟುವ ಕಟ್ಟಿ (temporary dam, check dam)ಗಳದ್ದು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಲೆತಲಾಂತರದಿಂದ ಬಂದ ಒಂದು ಜಲಸಂರಕ್ಷಣಾ ತಂತ್ರ. ದೇಶದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಕಟ್ಟಾವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಬಳಸಿ ಈ ರೀತಿಯ ಒಡ್ಡುಗಳನ್ನು ರಚಿಸುತ್ತಾರೆ. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಒಡ್ಡು ನಿರ್ಮಾಣ ಕೌಶಲ ಇನ್ನೂ ಇದೆ. ಕಟ್ಟಿಗಳ ರಚನಾ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಇದೆ ಎಂದರೆ ಯಾರಾದರೂ ಅಸಹಜರು ಈ ಬಗ್ಗೆಯೇ ಒಂದು ಪಿಎಚ್.ಡಿ. ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಬಹುದು.

ಕರ್ನಾಟಕದ ದಕ್ಷಿಣಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಕೇರಳದ ಕಾನರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಕರು ಇಂತಹ ಸಾವಿರಾರು ಕಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದರು. ಇದು ದಶಕದ ಹಿಂದಿನ ಕತೆ. ಸರಕಾರದಿಂದ ಯಾವುದೇ ಸಬ್ಸಿಡಿ ಕಾಯಿದೆ ಅವರು ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಈ ಕೆಲಸ

ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಲ್ಪುಮಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಕಟ್ಟಿ ಅವರವರ ತೋಟಗಳಿಗೆ ನೀರೂಡುವುದರ ಬತೆಗೆ ಇಡೀ ಊರಿನ ನೀರ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಕಟ್ಟಿಗಳು ಅಂತರ್ಜಲ ಮರುಪೂರಣಕ್ಕೆ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದ ಕೊಡುಗೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆಳ ಅಧ್ಯಯನಗಳಾಗಲಿ, ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರಿವಾಗಲಿ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲದಿರುವುದೊಂದು ಬೇಸರದ ವಿಷಯ.

ಬರಬರುತ್ತಾ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳ ಆಗಮನದೊಂದಿಗೆ ಕೃಷಿಕರು ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟುವುದನ್ನು ಕೈಬಿಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಬಹುತೇಕ ಕಟ್ಟಿಗಳು ಹಲವು ಕುಟುಂಬಗಳು ಕೈಗೊಂಡಿ ಸಿಟ್ಟಿಬೇಕಾದ 'ಪಾಲಿನ ಕಟ್ಟಿ'ಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಪಾಲಿಗಾರಿಕೆ ಹಲವು ಕಡೆ ಕಾಗದಪತ್ರ ಅಥವಾ ಬಾಯಿಮಾತಿನಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಬಂದಿಬ್ಬರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಟ್ಟಿದ ವೆಚ್ಚ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಿಳುವ ಪರಿಷ್ಕಿತಿ ಇತ್ತು. ಕಟ್ಟಿ ಕಟ್ಟಲು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಳುಗಳು ಸಿಗದಿರುವುದು, ಕುಶಲ ಕೆಲಸಗಾರರ ಕೊರತೆಯೂ ಕಟ್ಟಿಗಳು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗಿವೆ.

ಇನ್ನೊಂದು ಸಮಸ್ಯೆ ಹೀಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಬಹುತೇಕ ಕಟ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಅರ್ಧ - ಒಂದು ಲೋಡು ಅಥವಾ ಕೆಲವಕ್ಕೆ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಣ್ಣು ಬೇಕು. ಕಲ್ಪುಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪವಾಗಿ ಜೋಡಿಸಿ ಅದರ ಹಿಂಬದಿಗೆ ತೋಡಿನ ತಳಭಾಗದಿಂದ ಹೊಯಿಗಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಎಳೆದುತೆಗೆದು ಮಣ್ಣಿನ ಪದರ ಏರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಲಿನಲ್ಲಿ ತುಳಿದು ಹಂತ ಹಂತವಾಗಿ ಏರಿಸುವ ಈ ಮಣ್ಣಿನ ಗೋಡೆಗೆ 'ಮಲಿಪ್ಪು' ಎಂದು ಹೆಸರು. ಹೀಗೆ ಹಾಕುವ ಮಣ್ಣು ಸಾಕಷ್ಟು ಹುಳಿಬಂದು ಒಂದರಡು ಬಾರಿ ಕಲಸಿಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿಯೇಕು. ಹಿಂದಿನ ವರ್ಷದ ಮಣ್ಣನ್ನು (ಅಂದರೆ, ಉಳಿದು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು) ತೆಗೆದು ತೋಡಿನ ಬದಿಯಲ್ಲೇ ಠಾಪಿ ಹಾಕಿಟ್ಟು ಉಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಕ್ರಮವೂ ಇದೆ.

ಹಿಂದೆಲ್ಲಾ ಮಣ್ಣು ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ತೋಡಿನ ಅಂಚಿನಲ್ಲೇ ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಕೃಷಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಗಿ ಕಟ್ಟಿಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣು ಹೊಂದಿಸುವುದೇ ಸಮಸ್ಯೆ ಆಗುವ ಎಡೆಗಳು ಹಲವಿವೆ.

ಕಾನರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಹಳ್ಳಿಮೂಲೆಯೊಂದರ ಕೃಷಿಕ ಗೋವಿಂದನಾ ನಂಬೀಶನ್ ಕಟ್ಟಿಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಕಾಲಕ್ಕೆನುಗುಣವಾಗಿ ಸುಧಾರಣೆ, ಸಂಶೋಧನೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಾರೆ. ಕಾಂಗಾಂಗಾಡಿನಿಂದ ಎರಡು ಗಂಟೆ ದೂರದ ಇವರ ಊರಿನಲ್ಲಿ, ಇತ್ತೀಚಿನ ಇವರ ಪ್ರಯೋಗ ಕೆಳದ 9 ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಯಶಸ್ವಿ ವನಿಸಿದೆ.

ಇವರ ತೋಡು ಸುಮಾರು 10 ಮೀಟರ್ ಅಗಲವಿದೆ. ನಂಬೀಶನ್ ಕಟ್ಟಿಕಟ್ಟಲು ಮರಕ್ಕೆ (ಅಡಿಕೆ ಮರ ಇತ್ಯಾದಿ) ಬದಲು ಗ್ಯಾಲ್ವನೈಸ್ಡ್ ತಗಡುಗಳನ್ನು ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಉಳಿದ ಕ್ರಮ ಹಳೇ ಕಟ್ಟಿಗಳಂತೆಯೇ ತೋಡಿನ ತಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಾಯದಿಂದಲೇ ಕಲ್ಲಿನ ಚಿಕ್ಕ ಕಟ್ಟಿ (ಕಾಲರಾ) ಏರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದರ ಕೆಳವಲುಗಳಿಗೆ ಸಿಮೆಂಟ್ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. ಒಂದರಿಂದ ಒಂದೂಕಾಲು ಮೀಟರ್ ಎತ್ತರದ ಗ್ಯಾಲ್ವನೈಸ್ಡ್ ಶೀಟುಗಳನ್ನು ಇದರ ಅಂಚಿಗೆ ವಾರಿಯಾಗಿ ಇರಿಸಿ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಮರದ ಗೂಟ, ಹಲಗೆಗಳ ಆಧಾರ. ಈ ಕಟ್ಟಿದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವೆಂದರೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಮಣ್ಣಿನ ಮಲಿಪ್ಪು ಬೇಡ. ಶೀಟುಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸೇರುವಲ್ಲಿ ಸಿಮೆಂಟು - ಮರಳಿನ ತೆಳು ಲೇಪ ಹಾಕಿ ಒಂದು ದಿನ ಇರಿಸುತ್ತಾರೆ, ಅಷ್ಟೇ.

ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಬ್ಲಾಕ್ ಜಾಪಾನ್ (ತಾರು) ಬಳಿಯಿರುವುದರಿಂದ ಬಾಳಿಕೆ ತಕ್ಕ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಈ

ವರೆಗೆ ತಮಗೆ ಎರಡು ಸಲ ಶಿಲುಬೆಗಳನ್ನು ಬದಲಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ ಅಷ್ಟೇ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಗೋವಿಂದನ್ ಅವರ ಮಗ ಶ್ರೀಕುಮಾರ್. ಶ್ರೀಕುಮಾರ್ ಈ ಕಟ್ಟಿದ ವಿನ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಜಲಾನಯನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿಗೆ ಸಲ್ಲಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಈ ಕಟ್ಟಿ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಗೋವಿಂದನ್ ಅವರಿಗೆ 10 ಮಾನವದಿನಗಳು ಸಾಕಾಗುತ್ತವೆ. ಹಿಂದೆ 30 - 40 ದಿನ ಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಮರುದಾ ಎಂದು ಮಲೆಯಾಳದಲ್ಲಿ ಕರೆಯುವ ಸೊಪ್ಪಿನ (Terminalia arjuna) ಪದರದ ಕಟ್ಟಿ, ಮಾವಿನ ಮರದ ಹಲಗೆ, ಪೆನಮರದ ಹಲಗೆ, ಅಸ್ಪೆಸ್ಪಾಸ್ ಶೀಟ್ - ಹೀಗೆ ಹಲವಾರು ಪ್ರಯೋಗಗಳ ಸಿಹಿಕೊ ಕಂಡ ಇವರು ಈಗ ಗ್ಯಾಲ್ವನೈಸ್ಡ್ ತಗಡಿನ ಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ.

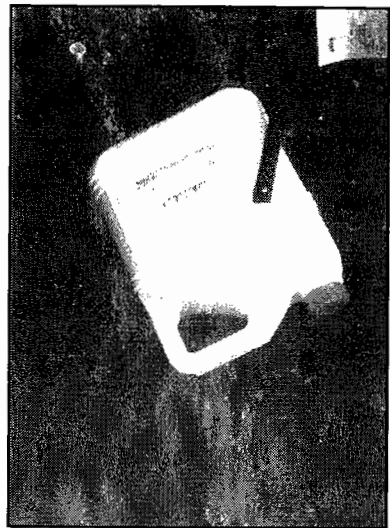
ಏಡಿ ಕಾಟ ಹೇಗೆ? 'ಅಯ್ಯೋ, ಏಡಿಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ ಅನ್ನಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ. ನಾವು ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಕಟ್ಟುವ ಕಟ್ಟುವನ್ನು ಮೊದಲು ಉದ್ಘಾಟಿಸುವವನೇ ಆತ' ಎಂದು ಶ್ರೀಕುಮಾರ್ ಚಟಾಕಿ ಹಾರಿಸುತ್ತಾರೆ.

ನೀಲಾಂಬರ ಅಗತ್ಯವೇ ಇಲ್ಲ ದಿದ್ದರೂ, ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾಗುವಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಕಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದರಿಂದ ಪಕ್ಕದ ತೋಟಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಗುಡ್ಡದ ತುದಿಯಲ್ಲಿನ ಬಾವಿನೀರಿನ ಮಟ್ಟ ಉಳಿಸಲು, ಸುತ್ತಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ನೀರ ಲಾಭ ಖಂಡಿತ ಖಂಡಿತ ಇದೆ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕಟ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ, ಶ್ರಮ ಉಳಿತಾಯದ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಗೋವಿಂದನ್ ನಂಬಲನರಂತೆ ಇತರ ಕೃಷಿಕರೂ 'ಜನವಿಜ್ಞಾನಿ'ಗಳಾಗಬೇಕಿದೆ.

ಕಟ್ಟಿಗಳ ಬಗೆಗಿನ ತಮ್ಮ ಅನುಭವ, ಪ್ರಯೋಗ, ಮಾಡಿಮೋಡಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾದ ಅಂಶಗಳು, ಕಟ್ಟಿಗಳಿಂದ ಆಗುವ, ಆಗುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರಯೋಜನ, ಈಗ ಬದಲಾಗಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು - ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ರೈತರು ಪರಸ್ಪರ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಯಾರಿಗೆ ಗೊತ್ತು? ನಿಮ್ಮ ನೆರೆಯ ಯಾರೋ ಒಬ್ಬರ ತಲೆನೋವಿಗೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮುದ್ದಿರಲಿಂಬಹುದು!

ಯೋಜನಾ ಆಯೋಗದ ಅಂದಾಜಿನಂತೆ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ನೆರೆಯಿಂದಾಗಿ ಆಗುವ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಷ್ಟ 768 ಕೋಟಿ ರೂಪಾಯಿ. ಅಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನಷ್ಟ ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು.

ನೀರ ವಾರ್ಷಿಕವು 'ಟಿಪ್ಪಿ ಟ್ಯಾಪ್'

ಶಾಲೆ ಶ್ಯಾಂಟೇಮಗಳಿಗೆ ನೀರುಳಿಸುವ ಈ ಸಲ್ಲಿ ಉಪಕರಣ.

ನೀರಿಗೆ ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟವಿರಲಿ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅದರ ಎಚ್ಚರದ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಬಗ್ಗೆ ತಲೆ ಓಡುವುದು ಬಹಳ ಕಷ್ಟ. ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಆಗುವ ನೀರಿನ ಫೋಲು ಕಂಡರೆ ಅಯ್ಯೋ ಅನಿಸುತ್ತದೆ. ಹತ್ತರಲ್ಲಿ ಅದು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ನಲ್ಲಿಗಳೂ ಸೋರುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತವೆ.

ನೀರುಳಿಸುವ ನಲ್ಲಿಗಳ ತಯಾರಿಯ ಬಗ್ಗೆ ನಮ್ಮ ಉದ್ಯಮಗಳು ಇನ್ನೂ ಚಿಂತಿಸಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ಜನರೇ ಆ ಬಗ್ಗೆ ಜಾಗೃತರಾಗಿಲ್ಲ. ಚಿನ್ನೆಯಲ್ಲಿ ನೀರಿಗೆ ತುಂಬ ತೊಂದರ ಇರುವಲ್ಲಿ, ಕಡಿಮೆ ನೀರು ಬಳಸುವ ಕಕ್ಕಿಸಿನ ಫೈವ್‌ಗಳು ಮಾತ್ರ ಬಿಕರಿ ಆಗುತ್ತವಂತೆ. ಅಂಥ ಸ್ಥಳಗಳಿಗಾಗಿ ಕಂಪೆನಿಗಳು ನೀರುಳಿಸುವ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ನಮ್ಮ ಹೋಟೆಲ್, ಕಲ್ಯಾಣ ಮಂಟಪ, ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ನಲ್ಲಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ. ಅಗತ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಸುರಿಸುತ್ತವೆ. ಬಳಸುವವರಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಿದ್ದರೆ ನೀರ ಧಾರೆಯನ್ನು ಸಪ್ತರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ನೀರುಳಿಸಬಹುದು ಎಂದು ನೀವು ವಾದಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಎಷ್ಟು ನಾಗರಿಕರಲ್ಲಿದೆ ಹೇಳಿ.

ನಳದ ಟ್ಯಾಪ್ ತಿರುಗಿಸಿದಾಗ ನೀರನೊಂದಿಗೆ ಗಾಳಿಯನ್ನೂ

ಶಾಲೆ,
ಕ್ಯಾಂಟೀನುಗಳಿಗೆ
ಹೇಳಿ ಮಾಡಿಸಿದ ಈ
ನೀರುಳಿಸುವ
ನಲ್ಲಿಯು ಗುಟ್ಟು
ಹೆಚ್ಚು
ನೀರಿಳಿಸದಿರಬಹುದು.

ಹೊರಹೊಮ್ಮಿ ಸುತ್ತಾ ಧಾರಾಳ ನೀರು ಸರಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುವ, ಅದರ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ನೀರು ಹೊರಬಿಡುವ ಒಂದು ಮಾದರಿಯ ನಲ್ಲಿಗಳ ಕು ಈಗ ಸಿಗುತ್ತಿದ್ದು, ಕೆಲವು ಹೋಟೇಲುಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಜೋಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅದರ ಇದರ ಬೆಲೆ ತುಸು ಹೆಚ್ಚು.

ಮೈಸೂರಿನ ಯುಕ್ತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರದವರು (CAPT) 'ಟಿಪ್ಪಿ ಟ್ಯಾಪ್' ಹೆಸರಿನ ನೀರುಳಿಸುವ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿ ಪ್ರಚಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅದು ಬಹಳ ಅಗ್ಗು. ಯಾರೂ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದಾದ್ದು. ನೀರಿನ ಕೊರತೆ ಇರುವ ಶಾಲೆ, ಪಾನಿಪುರಿ ಸ್ಟಾಲ್‌ಗಳು, ಜಾತ್ರೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಬಯಲಾಟ, ಕೋಳಿ ಅಂಕ ಮೊದಲಾದವೆಡೆ ತೆರೆಯುವ ಕ್ಯಾಂಟೀನ್ ಮೊದಲಾದವೆಡೆ ಬಳಸಲು ಸೂಕ್ತ.

ಹಿಡಿಕೆ ಇರುವ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕ್ಯಾನಿಗೆ ಒಂದಿಷ್ಟು ಜೋಡಣೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ 'ಟಿಪ್ಪಿ ಟ್ಯಾಪ್' ಸಿದ್ಧ. ಇದನ್ನು ಬೆಕಾದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಮೊಳೆ ಹೊಡೆದು ಸಿಕ್ಕಿಸಬಹುದು. ಒಂದು ಬಾರಿ ತುದಿ ಬಗ್ಗಿಸಿದರೆ, ಕ್ಯಾನಿನಿಂದ ನೀರು ಹಿಡಿಕೆಯೊಳಗೆ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಬಂದ ನೀರು ಪುನಃ ಕ್ಯಾನಿನೊಳಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗದಂತೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಿಡಿಕೆಯೊಳಕ್ಕೆ ತೂರಿಸಿದ ಸಪೂರ ಕೊಳವೆ ಮೂಲಕ ನೀರದವಾರ ಹೊರಸೂರಿಯುತ್ತದೆ. ಒಂದು ಬಾರಿಗೆ ಸುಮಾರು 50ರಿಂದ 70 ಎ.ಲೀಟರಿನಷ್ಟು. ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಐದು ಲೀಟರ್ ಕ್ಯಾನಿನಿಂದ ಸುಮಾರು 40 ಮಂದಿ ಕೈತೊಳೆಯಬಹುದು.

ಈಗಾಗಲೇ ಮೈಸೂರು ಬಳಿಯ ಸಾಗರಕಟ್ಟೆ ಸರಕಾರಿ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆ ಮತ್ತು ಹುಣಸೂರಿನ ಬಳಿಯ ಅಂಪಾಪುರದ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಟ್ ಸಂಸ್ಥೆ ಇಂಥ ಟಿಪ್ಪಿ ಟ್ಯಾಪ್‌ಗಳನ್ನು ಅಳವಡಿಸಿದೆ. "ತುಂಬಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆ ಬಂದಿದೆ. ಪಾನಿಪುರಿ ಸ್ಟಾಲ್‌ನವರು ತಮಗೆ ಇಂಥ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಬೇಕೆಂದು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ," ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕಾರ್ಟ್ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಉ.ನಾ. ರವಿಹುಮಾರ್.

ಆಸಕ್ತರು ತಾವೇ ಟಿಪ್ಪಿ ಟ್ಯಾಪ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವ ಕರಡುತ್ಸವನ್ನು ಸಂಸ್ಥೆ ಮುಂದಿಡಿದೆ. ವಿಧಾನ ಹೀಗಿದೆ: ಟಿಪ್ಪಿ ಟಿಪ್ಪಿ ಇರುವ, ಸುಮಾರು 50ರಿಂದ 70 ಎ.ಲೀಟರ್ ನೀರು ಹಿಡಿಕೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಬಬಲ್ಲ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕ್ಯಾನ್ (ಹಳೆಯದಾದರೂ ಸಾಕು) ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳಿ. ಹಿಡಿಕೆಯ ಬುಡಭಾಗವನ್ನು ಅಡ್ಡಕ್ಕೆ ಕೊಂದು ಅಷ್ಟೇ ಗಾತ್ರದ ಒಂದು ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ತುಂಡನ್ನು ಒಳತೂರಿಸಿ ಅಂಟಿಸಿ. ಈಗ ಮೇಲ್ವಿಧಿಯಿಂದ ಹಿಡಿಕೆಯ ಒಳಸೇರಿದ ನೀರು ಅಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುವಂತೆ ಆಯಿತು.

ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್ ಕೊಳವೆಯ ಒಂದು - ಒಂದುವರೆ ಇಂಚು ಉದ್ದದ ಒಂದು ತುಂಡು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ಇದನ್ನು ಹಿಡಿಕೆಯ ತಳಭಾಗಕ್ಕಿಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಮೇಲೆ ಒಂದು ರಂಧ್ರ ಕೊರೆದು - ತುಂಬಿದ ನೀರು ಹೊರಬರುವಂತೆ - ತೂರಿಸಿಬಿಡಿ.

ಈಗ ಕ್ಯಾನಿನ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ, ತೂಗಾಡಿಸಿದಾಗ ಕ್ಯಾನು 45 ಡಿಗ್ರಿ ಕೋನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಎರಡು ರಂಧ್ರಗಳನ್ನು ಎದುರುಬದುರಾಗಿ ತೆಗೆಯಿರಿ. ಇದಕ್ಕೆ ಟಿಪ್ಪಿ ಟಿಪ್ಪಿ ಸೈಕಲ್ ಟ್ರ್ಯಾಬಿನ ನೆಕ್ ತೂರಿಸಿ. ಕಬ್ಬಿಣದ ಎರಡು ಚಿಕ್ಕ ಚಪ್ಪಟೆಯ ತುಂಡು ಮತ್ತು ಮೊಳೆ ಬಳಸಿ ಈಗ ಕ್ಯಾನಿಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿಸಿ ಜೋತಾಡಿಸಬಹುದು. ಇದು ಶಾಲೆಯ ಹತ್ತಿರದ ಒಂದು ಮರಕ್ಕಾದರೆ ಇನ್ನೂ ಉತ್ತಮ. ಕೈತೊಳೆದಾಗ ನೀರೆಲ್ಲಾ ಮರಕ್ಕೆ ಸಿಗುತ್ತದೆ.

ಒಂದು ಸಾರಿ ಬಗ್ಗಿಸಿದರೆ ನಿಮ್ಮ ಕೈತೊಳೆಯಲು ಬೇಕಾದಷ್ಟೇ ನೀರು ಹಿಡಿಕೆ ಸೇರಿ ಹೊರ ಹರಿಯುತ್ತದೆ. ಟಿಪ್ಪಿ ಟ್ಯಾಪ್ ಪುನಃ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಖಾಲಿಯಾದಾಗ ಮರಳಿ ಕ್ಯಾನಿಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನೀರು ತುಂಬ ಬಳಕೆಯಾಗುವ ಜಾಗವಾದರೆ ಅದು ಹೊಂದು ಹೋಗಿ ಒಂದೆಡೆ ಇಂಗುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಹೆಚ್ಚು ಅಸಲು ಹಾಕಿದ ಅಕ್ಕಿ ವೆಚ್ಚದಲ್ಲಿ ಅವರವರು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕಾರ್ಟ್ ಹೀಗೆ ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ಕ್ಯಾನ್ ಬಳಸಿ ಟಿಪ್ಪಿ ಟ್ಯಾಪ್ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತಿದೆ. ಈ ಕ್ಯಾನಿಗೆ ಒಂದು ಆಕರ್ಷಕ ಮುದ್ದು ಹಕ್ಕಿಯ ರೂಪ, ಬಣ್ಣ ಕೊಟ್ಟು ಅದರ ಕೊಕ್ಕಿನಿಂದ ನೀರು ಹೊರಹರಿಯುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಅದು ಶಾಲಾ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಸೆಳೆಯಬಹುದು. ನೀರು ತುಂಬಿಡುವ ಮಳೆನ ಹೂಜಿಯಲ್ಲಿ, ಬಗ್ಗಿಸಿದಾಗ ದನದ ಬಾಯಿಯ ಮೂಲಕ ನೀರು ಹೊರಹರಿಯುವ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆಲ್ಲಾ, ಹಾಗೆ, ಯಾರಾದರೂ ಇಂಥ ಟಿಪ್ಪಿ ಟ್ಯಾಪ್ ತಯಾರಿಸಿ ಹಗುರ ಬೆಲೆಗೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ ಒಳ್ಳೆಯದು.

ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಟಿಪ್ಪಿ ಟ್ಯಾಪ್ ಮೂಲಕ ನೀರನ್ನು ಉಳಿಸಬಹುದು, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀರುಳಿತಾಯದ ಪ್ರಚ್ಛೆಯನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಬಹುದು. ಒಂದೇ ಕಲ್ಲಿನಲ್ಲಿ ಎರಡು ಹಕ್ಕಿ ಹೇಗಿದೆ?

ಹೆಚ್ಚಿನ ವಿವರಗಳಿಗೆ : ಯುಕ್ತ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಕೇಂದ್ರ,
ದಿ ನ್ಯಾಶನಲ್ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಆಫ್ ಇಂಜಿನಿಯರಿಂಗ್,
ಮೈಸೂರು - 570 008.

ಕೇಂದ್ರ ಅಂತರ್ಜಾಲ ಪ್ರಾಧಿಕಾರದ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಕಾರ ದೇಶದ 900 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿನ ನೀರು ಕುಡಿಯಲು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ನೀರಿನ ಬಗೆಗಿನ ಜಾಗತಿಕ ಆಯೋಗದ ಪ್ರಕಾರ ಗಂಗಾನದಿಯು 97% ನೀರು ಕುಡಿಯುವ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುರಕ್ಷಿತವಲ್ಲ.

ಸೆನೆಗಲ್ : ನೀರ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ಸಮಿತಿ

ಇಲ್ಲಿ ನೀರು ಪೋಲು ಮಾಡಿದರೆ ದಂಡ ತೆರಬೇಕು.

**ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ನೀವು
ತಿಂಗಳಿಗೆ 3 ರೂ.
ಉಳಿಯುವವರಾದರೆ
ನೀರಿಗಾಗಿ ನಿರ್ವಹಣಾ
ಶುಲ್ಕ ತೆರಬೇಕು.
ತಕ್ಷಿದರೆ ನೀರಬಳಕೆಗೆ
ಕತ್ತರಿಸಿ.**

ಆಗಾಗ ಮರುಕಳಿಸುವ ಫ್ಲಾಮ ಆಫ್ರಿಕಾವನ್ನು ಕಂಗಡಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಎಂಭತ್ತರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ಮತ್ತು ಸರಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆಗಳು ಸೇರಿ, ಇಲ್ಲಿನ ಕೊರತೆ ನೀಗಿಸಲು ಅಣೆಕಟ್ಟು ರೂಪಿಸಿದವು. ಆದರೆನು, ವರ್ಷಗಳು ಉರುಳಿದಾಗ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಕೊರತೆ ಅಥವಾ ನಿರ್ಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದಾಗಿ ಉಪಯೋಗ ಹೀನವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿನ ಸೆನೆಗಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಳೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮೂರು ವಲಯಗಳಿವೆ. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ 1,800 ಮಿ. ಮೀ., ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ 300 ಮಿ. ಮೀ., ಮಧ್ಯ ವಲಯದಲ್ಲಿ 800 ರಿಂದ 1,000 ಮಿ. ಮೀ. ಆದರೆ ಇದು ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಮಾತ್ರ. ಮಳೆ ಅಂದರೆ ಅದೃಷ್ಟ. ನೀರಿನ ಕೊರತೆ ತುಂಬಾ ತೀವ್ರ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯಿಂದಾಗಿ ಎಲ್ಲಾ ಬೋರ್‌ವೆಲ್‌ಗಳ ಬಳಕೆವಾರದೂ ಅಲ್ಲಿ ನೀರಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಸಮಿತಿ ರಚಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸೆನೆಗಲ್‌ನ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಇಂಥ ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ಸಮಿತಿಗಳು ಇವೆ.

ಬೋಂಬೋರ್ ಎಂಬಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಹಳ್ಳಿಗಳ ಎರಡು ಕಿ.ಮೀ. ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವುದು ಒಂದೇ ನೀರಾಶ್ರಯ. ಜಪಾನ್ ಮತ್ತು ಸೆನೆಗಲ್ ಸರಕಾರ ಸೇರಿ ಇಲ್ಲಿ ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ತೆಗೆಸಿ ಪಂಪ್, ಪಂಪ್‌ಹೌಸ್, ಪೈಪ್ ಜೋಡಣೆ ಮೊದಲಾದ ಅಡಿಕಟ್ಟು ಸೌಕರ್ಯ ಒದಗಿಸಿವೆ. ನಾಲ್ಕು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು ಮನೆಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 48. ಇಲ್ಲಿನ ಜನ ಸೇರಿ ಸ್ಥಳೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಉಪಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಒಂದು ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಮಿತಿ ರಚಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಸಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅಧ್ಯಕ್ಷ, ಉಪಾಧ್ಯಕ್ಷ, ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ, ಖಜಾಂಚಿ ಸೇರಿದಂತೆ ಒಟ್ಟು 11 ಮಂದಿ ಚುನಾಯಿತ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಇದ್ದಾರೆ.

ಐದು ವರ್ಷ ಮೀರಿದ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಊರಿನ ಪೊರಸೂ ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ತಿಂಗಳಿಗೆ 100 ಸಿನಿಫಾವ (ಸೆನೆಗಲ್‌ನ ಕರೆನ್ಸಿ), ಅಂದರೆ ಸುಮಾರು ಎರಡು ಅಮೆರಿಕನ್ ಡಾಲರ್ ತೆರಬೇಕು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದು ಒಂದು ತಿಂಗಳಿಗೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಾಲ ಉಳಿಯುವ ಸಂದರ್ಶಕರೂ ಇವು ದೇಶೇಗೆ ಬಿಟ್ಟಬೇಕು.

ಕರಂಟಿನ್ ಇಲ್ಲದ ಕಾರಣ ಡೀಸೆಲ್ ಇಂಜಿನ್ ಬಳಕೆ. ಜನವರಿಯಿಂದ ಜೂನ್ ವರೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಒಣ ಕಾಲ. ಬಾವಿಗಳು ಬತ್ತುವುದು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲೇ. ಇವರ ಓಮ್‌ಹೆಡ್ ಟಾಂಕಿ ಒಂದು ಎಲ್ಕೆ ಲೀಟರಿನದು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು 3-4 ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ತುಂಬಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಾದರೆ ವಾಕೆಟ್ಲಿಮ್ಪ್. ಬೋರ್‌ವೆಲ್‌ನಿಂದ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ದಿನಕ್ಕೆ ಒಟ್ಟು 20,000 ಲೀ., ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ 13,000 ಲೀ. ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಾರೆನ್ನಬಹುದು.

ಕೆಲವು ಮನೆಯವರಿಗೆ ತೆರಕಾರ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಬಳಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೃಷಿ ಉದ್ದೇಶದ ನೀರ ಸಂಪರ್ಕ ಇರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಮೀಟರ್ ಜೋಡಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಮೀಟರ್ ನೋಡಿ ಬಿಲ್. ಗೃಹ ಉದ್ದೇಶ ಅಥವಾ ಕೃಷಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಸಂಪರ್ಕ ಇಲ್ಲದವರು ನಲ್ಲಿಯಿಂದ 20 ಲೀಟರ್ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ 05 ಸಿನಿಫಾವ (ಅಂದಾಜು 2 ರೂ.) ಶುಲ್ಕ ತೆರಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ನಲ್ಲಿಯ ಬಳಿ ನೀರು ಹಾಳಾಗದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. 1,000 ಲೀಟರಿನ ಸುಮಾರು 100 ರೂ.ಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹವಾದ ಹಣದಲ್ಲಿ 25 ಶೇ. ಇವರಿಗೆ.

ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳ 10ನೇ ತಾರೀಖಿನ ನೊಂದಲು ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ನೀರ ಶುಲ್ಕ ಪಾವತಿಸುವುದು ಕಡ್ಡಾಯ. ತಪ್ಪಿದರೆ, ಅವರಿಗೆ ನೀರು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ನಲ್ಲಿಯ ಬಳಿ ಈ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯಕ್ತಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಾನೆ. ನೀರ ಸಂಪರ್ಕ ಇದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಬೀಗ ಹಾಕುತ್ತಾರೆ. "ಮಾತ್ರವಲ್ಲ" ಇಲ್ಲಿನ ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ನಿರ್ವಹಣಾ ಸಮಿತಿಯ ಕಾರ್ಯದರ್ಶಿ ಅಬ್ದು ಯಾಬಾ ದುಬೋನ್ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ, "ಈ ನಿಷೇಧ ಹಾಕುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಏಕೆಂದರೆ ಇಡೀ ಗ್ರಾಮ ಅದರ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ಒತ್ತಾಯಿಸುತ್ತದೆ."

ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಇಂಜಿನ್ ಚಾಲನಾ ಮಾಡಲು ಒಬ್ಬರು ಅಪರೇಟರ್ ಇದ್ದಾನೆ. ಇವನಲ್ಲದೆ, ಅಗತ್ಯವಾದಾಗ ದುರಸ್ತಿ ಮಾಡಲು ಒಬ್ಬ ಮೆಕ್ಯಾನಿಕರ ಸೇವೆ ಸಿದ್ದವಿದೆ. ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಸಮಿತಿ ಸಭೆ ಸೇರಿ ಆಯು-ಷ್ಯಯದ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೀಲನ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ಮೀಟಿಂಗ್ ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಕ್ತ.

ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಸದಸ್ಯನೂ ನೀಲಾಗಿ ಹಣ ಕೊಡಬೇಕಾದುದರಿಂದ ಅವರು ನೀರನ್ನು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಬಳಸುತ್ತಾರೆ. "ಸೆವೆಲ್‌ನಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ಸಮಿತಿಗಳು ಹಲವಿದ್ದರೂ ಕೆಲವೆಡೆ ಎಚ್ಚರ ಇಲ್ಲದ ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ಬತ್ತಿಹೋಗಿ, ಇದ್ದ ಹಣವೂ ಖರ್ಚಾಗಿ ಜನ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ನಾವು ಇಷ್ಟೊಂದು ಜಾಗೃತಿಯಿಂದ ಇರುವ ಕಾರಣ 15 ವರ್ಷ ಕಾಲದಿಂದ ಬಳಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ನಮ್ಮ ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ನೀರು ಚಿನ್ನದಂತೆ ಬಹು ಅಮೂಲ್ಯ ಎಂಬುದೀಗ ನಮ್ಮ ಪರಿಗಲ್ಪಾ ಮನದಟ್ಟಾಗಿದೆ," ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅಬ್ದು.

ಸಮಿತಿ ನೀರು ಪೂರೈಕೆಯ ಮುಖ್ಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಆಗಿ ಮಿಗುವ ಹಣವನ್ನು ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದೆ. ಕಳೆದ ಐದು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಧಾನ್ಯ, ನೆಲಗಡಲೆಗಳಿಗೆ ಬೆಲೆ ಕಡಿಮೆ ಇದ್ದಾಗ ಇವನ್ನು ಖರೀದಿಸಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದೆ. ಈ ಉತ್ಪನ್ನಗಳ ಬೆಲೆ ಏರಿದಾಗ, ಸಮಿತಿ ಇವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಲಾಭ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಮಾರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ, ಸಮಿತಿಯ ಬೆಲೆ ಆಗಿನ ಮಾರುಕಟ್ಟೆ ಬೆಲೆಗಿಂತ ಎಷ್ಟೋ ಕಮ್ಮಿ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಲಾಭದ ಹಣದಿಂದ ಸಮಿತಿ ಊರವರಿಗೆ ಶೇ. 10ರ ಬಡ್ಡಿಗೆ ಮೂರು ತಿಂಗಳ ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಸಾಲ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಖೊಂಬೋಲಾನ್ ಬೋರ್‌ವೆಲ್ ಸಮಿತಿಯಂತೆ ಒಕ್ಕೊಕ್ಕೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳುವುದಿರಲಿ, ನೀರಿನ ನಿಯಂತ್ರಣವನ್ನು ಬಳಕೆದಾರರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ ಎಲ್ಲವೂ ಸುಗಮ ಎಂದಲ್ಲ. ಜಾಗೃತ ಮಂದಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅದು ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೆವೆಲ್‌ನ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಸಾರಿಹೇಳುತ್ತವೆ.

ಮಳೆನೀರ ಕೊಯ್ತನ ಬಗ್ಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟೊಂದು ತಿಳಿವಳಿಕೆ ತಲುಪಿದಂತಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಲಭ್ಯ ನೀರಿನ ಕಟ್ಟಿಟ್ಟ ರದ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಇವರಿಂದ ಕಲಿಯಬೇಕಿದೆ.

ಒಂದು ಚಿಳಿದು ನಿಂತ ಮುರ 200 ಜನರಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.

ನೀವೂ ಬಾಸಗಿ ಕಾಡಿನ ಒಡೆಯರಾಗಬಾರದೇ ?

ಶ್ರತಮಾನಗಳ ಹಿಂದಿನ ಕತೆ ಇದು. ನಾಗರಿಕತೆ ಇಷ್ಟು ಮುಂದುವರಿಯದಿದ್ದ ಕಾಲ. ರಾಜ ತನ್ನೂರ ಸಮಗಾರನನ್ನು ಕರೆಸಿದ. 'ನೋಡಪ್ಪಾ, ಊರಲ್ಲಿ ನಡೆವಾಡುವಾಗ ನಮ್ಮ ಕಾಲಿಗೆ ಧೂಳು ಸೋಂಕಬಾರದು, ಹಾಗೆ ಊರಿಡೀ ನೆಲಕ್ಕೆ ಚರ್ಮ ಹೊದಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ. ಸಮಗಾರ ಜಾಣ. 'ಸ್ವಾಮೀ, ಇದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಬಳಿ ಇನ್ನೂ ಕಡಿಮೆ ಖರ್ಚಿನ ಉಪಾಯ ಇದೆ. ಊರಿಡೀ ಚರ್ಮ ಹೊದಿಸುವ ಬದಲು ಅವರವರ ಪಾದದ ಕೆಳಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೊದಿಸಿದರೆ ಸಾಕು' ಎನ್ನುತ್ತಾ ಚಪ್ಪಲಿ ತಯಾರಿಸಿ ತೋರಿಸಿದ. ರಾಜನಿಗೂ ಖುಷಿ, ಸಮಗಾರನಿಗೂ.

ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಈಗ ಹೇಳಹೊರಟ ಕಾರಣ ಬೇರೆ. ಯಾವುದೇ ಭೂಭಾಗದ ಮಣ್ಣು - ನೀರು - ಪ್ರಾಣಿ - ಹಕ್ಕಿ - ಸಸ್ಯಸಂಕುಲ ಸುಗಮ, ಸುಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಇರಬೇಕಾದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ಮೂರರಲ್ಲೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ (33%) ಅರಣ್ಯ ಇರಬೇಕೆಂಬುದು ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ಬಂದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ. ಅದೇ ಪಶ್ಚಿಮ ಘಟ್ಟದಂಥ ಪರ್ವತ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗ (66%) ಇರಬೇಕು. ಆದರೆ, ಇಂದು ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಒಟ್ಟು ಅರಣ್ಯ ಹೊದಿಕೆ ಎಷ್ಟು ? ಸುಮಾರು 10% ಮಾತ್ರ.

ಈ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಕಾಡು ಕಡಿಯುವವರ ಕಂಟ ಕಾಡು ಬೇಕೆನ್ನುವವರ ಕಾಡನ್ನು ಕಾಯುವವರದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಬಲವಾಗಿದೆ. ಬೇಲಿಯೇ ಹೊಲ ಮೇಯುವುದೂ ಸಾಮಾನ್ಯ. ಬಹುಶಃ ಊರಿನ ಜನರಲ್ಲೂ ಒಂದಾಗಿ ಕಾಡು ಉಳಿಸುವ ಬೆಳೆಸುವ ಕಷ್ಟಸಾಧ್ಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಬದಲು, ಈಗ ಅಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಶ್ರತಮಾನದ ಹಿಂದಿನ ಜಾಣ ಸಮಗಾರನಂತೆ ಯೋಚಿಸ ತೊಡಗಿದ್ದಾರೆ. ಊರಿಡೀ ಕಾಡೆಬ್ಬಿಸುವ ಬದಲು ನಂನಮ್ಮ ಜಮೀನುಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿಕೊಂಡರೆ / ಉಳಿಸಿಕೊಂಡರೆ ಹೇಗೆ ? ಖಾಸಗಿ ಕಾಡುಗಳ ಪರಿಕಲ್ಪನೆ ಬಹುಶಃ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಹೀಗೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ - ಕೆರಳಗಳಲ್ಲೇ ಈಗ ಇಂಥ ಉದಾಹರಣೆಗಳೆಷ್ಟಿವೆ ನೋಡಿ.

ನಮ್ಮ ಈ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮೂಡಬಿದರೆಯ ಡಾ. ಲಿವಿಂಗ್‌ಸ್ಟನ್ ಸೋನ್ಸ್ ಅವರು ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟ ಉದಾಹರಣೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವಂಥದ್ದು. ಅದು ಜಮೀನಿನ ಒಂದೆಡೆ ಒಂದೆಡೆ ಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮರಗಿಡವೊಂದಕ್ಕೂ ಅವರು ಕೆತ್ತಿ ತೋರಿಸಿಲ್ಲ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅಲ್ಲಿ ಸಮತಳ ಕಣ, ತಡೆಗಟ್ಟುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು. ಇಂದು ಈ ಸಹಜ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೆರ ಅವರ ಜಮೀನಿಗೆ ನೀರು ತಗ್ಗಿಸಿ ಕೊಡುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅವರು.

ಕೆರಳದ ಪಾಲಕ್ವಾರ್ಡ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಸಾರಂಗ್‌ನಲ್ಲಿ ನಾಶವಾಗಿದ್ದ ಅರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಬೆಳೆಯಲು ಬೇಕಾದ ವಾತಾವರಣ ಕಲ್ಪಿಸಿದ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣನ್ - ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ದಂಪತಿಗಳ ಯಶೋಗಾಥೆ ಯಾರಿಗೂ ಸ್ಪೂರ್ತಿ ಹುಟ್ಟಿಸುವಂಥದ್ದು. ಬತ್ತಿಹೋಗಿದ್ದ ಅಲ್ಲಿನ ಏಕೈಕ ನೀರಿನ ಊಟ 6 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಸಮೃದ್ಧವಾಯಿತು. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಇವರೇ ನೆಟ್ಟ ಗಿಡಗಳು ಈ ಎಂಟೆಕೈಯ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಎಂಟೋ - ಹತ್ತೊಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ, ಉಳಿದಲ್ಲವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿತು. ಕಾಡು ಬೆಳೆಯುವುದರೊಂದಿಗೆ ಮೇಲ್ಮಣ್ಣು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಯಿತು, ನೀರು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.

ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಆನಕಲ್ ಬಳಿ ನವದರ್ಶನಂ ಎಂಬ ಸರಕಾರೇತರ ಸಂಸ್ಥೆ ನೂರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಎಕ್ರೆ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಸಾರಂಗ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಾಡುತ್ತಲಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಜಲಮಟ್ಟ ತುಂಬಿ ಬಂದಿದೆ. ಸಾಗರದ ಗೋರ್ಮನೆಯ ಕೃಷಿ ಸೋದರರು - ಮಹಾಬಲಯ್ಯ ಮತ್ತು ಮಂಜುನಾಥಯ್ಯ - 60ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ತಾವು ಇಲ್ಲಿ ಖರೀದಿಸಿದ ನಲವತ್ತು ಎಕರೆ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಮೂವತ್ತರಲ್ಲೂ ಅಡವಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಪ್ರತಿವರ್ಷ 2 - 3 ಎಕರೆಯಲ್ಲಿ ಗಿಡ ನೆಡುತ್ತಾ ಬಂದದ್ದು ಈಗ ದಟ್ಟರಣ್ಯವಾಗಿದೆ. ಉದ್ದರಿಂದ ತರಗಲೆಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತರಲ್ಲೊಂದಂತೆ ತೋಟ, ಗದ್ದೆ ಗೆ. ಇವರ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ಮೇ ತಿಂಗಳ ಕೊನೆಯಲ್ಲೂ ಎಂಟಡಿ ನೀರಿಗೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ.

ಕೆರಳದ ಪಯ್ಯನ್ನೂರಿನ ಬಳಿ ಎಟಾಟ್ ಎಂಬ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರಾಸಕ್ತರು ಒಂದು, ಎರಡು, ಹತ್ತು ಎಂದು ಸೆಂಟ್ಸ್ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಖರೀದಿಸಿದ ಕಾಂಡ್ಲಾ ಕಾಡು ಇದೆ. ಈ ಜನಾರಣ್ಯದ ಮೂಲ ಆಶಯ ಸ್ವಾರಸ್ಯಕರ. ಮನವಿ, ಪ್ರತಿಭಟನೆ, ಹೋರಾಟ ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಬಹುತೇಕ ಫಲಶೂನ್ಯವಾಗುವ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಮಾನವನ ಮತ್ಸು ಹಣ ವ್ಯಯಿಸುವುದಕ್ಕಿಂತ ಅದೇ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಕ್ರೋಢೀಶರಿಸಿ ಕಾಡನ್ನೇ ಕೊಂಡು ಉಳಿಸೋಣ ಎಂಬುದು ಈ ಚಿಂತಕರ ದೃಷ್ಟಿ.

ಇದ್ದ ದಟ್ಟ ಕಾಡನ್ನು ಬೋಳಿಸಿದ ಶಿರಸಿಯ ಮನೆಮನೆಯ 250 ಕುಟುಂಬಗಳು ಮೂರು ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ಯಾರಾದರೂ ಸತ್ತರೆ ಸುಡಲು ಮೂರು ಕೆರೋಮೀಟರ್ ದೂರ ಹೋಗಿ ಕಟ್ಟಿಗೆ ಕೊಂಡು ತರಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ದುರ್ದೈವ ಕೆಂಡು ಅಲ್ಲಿನ ಕೆಂಪು ಬಡಿಯ ಲಿಂಗಿ ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ಮನಸ್ಸಿನ ಹಳ್ಳಿಗರೊಬ್ಬರು ಶಮಸೂರಿನಲ್ಲಂದೇ ಒಂದು ಅರಣ್ಯ ಬೆಳೆಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಊರ ಜನ ಒಂದಾದರು. ಗಿಡ ನೆಟ್ಟು ಕಾದರು. ಇಲ್ಲಿನ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದ ದನಕರು ಮೇಯಿಸುವುದಕ್ಕೋ, ಮರದಡಿ ಬಿದ್ದ ತರಗಲೆ ತರುವುದಕ್ಕೋ ಅಭ್ಯಂತರ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಟ್ಟಿಗೆ, ಸೊಪ್ಪು, ಗಿಡ ಕಡಿಯುವುದು ನಿಷಿದ್ಧ. ಒಣಗಿ ಬಿದ್ದ ಟೊಂಗಿಯನ್ನೂ ತರಕೊಡದು. ನಿಯಮ ತಟ್ಟಿದರೆ ಪಂಚಾಯ್ತಿ ತೀರ್ಮಾನ; ದಂಡ. 50 ಎಕರೆಗಳ

ಕಾಡು ಸೊಂಪಾಗಿಯೇ ಉಳಿದಿರುವುದರ ಗುಟ್ಟು ಇದು.

ಒಣ ಊರಾದ ಬಾಗಲಕೋಟೆಯ ಜಮಖಂಡಿ ತಾಲೂಕಿನ ಕಲ್ಮಳಿಯ 400 ಕುಟುಂಬಗಳು 1,000 ಎಕರೆ ಕಾಡನ್ನು ಕಾಯ್ದುಟ್ಟು ಕಾಡೆಂದು ಘೋಷಿಸಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿವೆ. 15 ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ ಬಟಾಬಯಲಾಗಿದ್ದ ಇಲ್ಲಿ ಈಗ ಊರವರ ಸಂಘಟಿತ ಯತ್ನದಿಂದ ಹಸಿರುಡುಗೆ ಎದ್ದಿದೆ. ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ನವಿಲು, ಮೊಲ, ತೋಳಗಳು ಬೀಡುಬಿಟ್ಟಿವೆ.

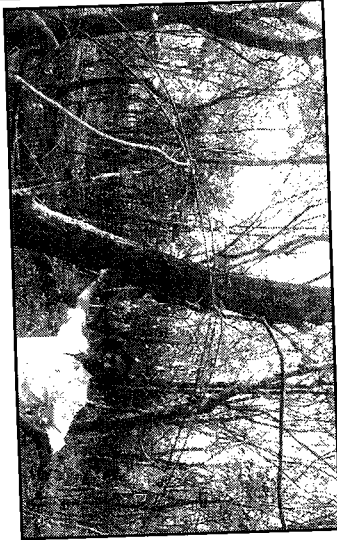
ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ನೇಹಿಯಾಗಿರುವ ಮಂಗಳೂರಿನ 'ಆತ್ಮಿ' ಜಿ. ಎನ್. ಅಶೋಕವರ್ಧನ್ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಪುಟ್ಟ ಅಭಯಾರಣ್ಯ ಉಳಿಸಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. "ಇದು ದುಷ್ಟ ಶಾಸನದ ಕಾಲ. ಕೋಲಾಹಲ, ಕಾನೂನಿನ ದಂಟೆ ಹಿಡಿದು ಪರಿಸರ ಮೇಯುವ ತೊಂಡುಗಳನ್ನು ಬಡಿದು ನಿರುತ್ತೇಜನಗೊಳಿಸುವುದು ಕಷ್ಟ. ಬದಲು ತಾಕತ್ತು ಇದ್ದಷ್ಟು ಆಯುಕಟ್ಟಿನ ನೆಲವನ್ನು ಕೊಂಡು ಕಾಪಿಡುವುದು ಸುಲಭ; ಸಂತೋಷದಾಯಕ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅವರು.

ಖಾಸಗಿ ಕಾಡುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಾತನಾಡುವಾಗ, ಗಮನಿಸಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯ ಅಂಶವೊಂದಿದೆ. ಮಳೆನಾಡು ಮಳೆನಾಡೂ ಹೌದು. ಇಲ್ಲಿ ಗಿಡ ನೆಟ್ಟೇ ಕಾಡು ಎಬ್ಬಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇದ್ದ ಗಿಡ - ಮರಗಳನ್ನು ದನ - ಜನಗಳಿಂದ ದೂರವಿಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಅರಣ್ಯ ಏಳುತ್ತದೆ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ ಅರಣ್ಯ ಪ್ರಸಾರಣವೆನ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಬೋಳುಜಾಗದಲ್ಲೂ ಒಂದಷ್ಟು ಮಳೆ ಇಂಗುವಂತೆ ಮಾಡಿ, ಭದ್ರಬೇಲಿ ಹಾಕಿಕೊಟ್ಟರೆ ದಶಕದೊಳಗೆ ಕಾಡು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗುತ್ತದೆ.

ತುಳುನಾಡಿನ ಹಿರಿಯರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು. ಹಿಂದೆ ಹಳ್ಳಿಮನೆಗಳ ಬಳಿ 'ಕಾಪಿಕಾಡು' ಎಂಬ ಮರಿಕಾಡು ಇರುತ್ತಿತ್ತು. ಕಾಪಿಕಾಡು ಎಂದರೆ ತುಳುವಿನಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದು ಕೊಳ್ಳುವ ಕಾಡು ಎಂದರ್ಥ. ಮನೆಯ ಬಳಿ ಇದ್ದ ಗಿಡ - ಮರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಡಿದು ನಾವು ಈಗ ಕಾಡು ಕೊಡುವ ಮರಗಳಿಂದ ವಂಚಿತರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಮನೆಯ ಹಿಂಭಾಗದಲ್ಲೋ, ಹಿತ್ತಿಲಲ್ಲೋ ಅಲ್ಲಸಲ್ಲ ಬೋಳು ಸ್ಥಳ ಇರುವವರು ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ಮೊದಲ ಮಳೆಗೆ ಕೆಲವು ಅರಣ್ಯ ವೃಕ್ಷವೋ, ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಿನ್ನಲು ಬೇಕಾದ ಫಲವೃಕ್ಷಗಳನ್ನೋ ನೆಟ್ಟರೆ ಅದು ತಂಪು ನೀರು ಮತ್ತಿತ್ತರ ಪರೋಕ್ಷ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಮನೆಮಂದಿಯ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರ ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಗಿಡ ಏಳಲಿ. ಸಾಧ್ಯ ಇರುವವರೆಲ್ಲಾ ಒಂದೊಂದು ಪುಟ್ಟದಾದರೂ - ಅಡವಿಯ ಒಡೆಯರಾಗೋಣ. ಅದು ನಿನ್ನಮ್ಮ ಕೃಷಿಗೆ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ವಿಮಾಯೋಜನೆ. ಕುಡಿನೀರಿಗೂ ಕೂಡ.

ಅಬ್ಬಿ ಕೋವರ ಬಾಸಿಗೆ ಕಾಡು

ಶಸ್ತು ಉದ್ಧಾರದ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಅಬ್ಬಿ ಕೋವರ.

ಮುರಕಲ್ಲಿನಲ್ಲೇನು ಗಿಡ ಬೆಳೆಸಲು ಸಾಧ್ಯ? ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವರೆಂದೆಮ್ಮೆ ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆಯ ಪುಳಿಯಂಕುಲಂಗ ಹೋಗಿ ನೋಡಬೇಕು.

20 ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ 'ಬೆಕ್ಕು ಓಡಿದರೂ ಕಾಣುವಂತಹ' ಗುಡ್ಡ. ಏನೂ ಬೆಳೆಯದು ಅನಿಸುವಂತಹ ಆತ್ಮಲ್ಪ ಮುರಮಾಣಿ (ಜಂಬಟ್ಟಿಗೆ, laterite); ಅಲ್ಲ, ಕಲ್ಲಿನ ಪದರ. ಅಲ್ಲಿದ್ದೆಂದು - ಇಲ್ಲೆಂದು ಹಸಿರ ಚುಕ್ಕೆಯಂತೆ ಕಾಣುವ ಗಿಡ, ಪೊದರುಗಳ ಉಳಿಕೆಗಳು.

ಆಗ ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಈಗ ಈ ಗುಡ್ಡದ ಗುರುತೇ ಸಿಗದು. ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರಲ್ಲಿ ಅರಣ್ಯವೃಕ್ಷ, ಪೊದರು, ಬಿಳ್ಳೆ, ಗಿಡ, ಕುರುಚಲು, ವಿಶಾಲ ಉದರುಲೆ ಕಾಡು. ಮಳೆಗಾಲ ಕಾಲಿಟ್ಟರೆ, ಹಸಿರೇ ಹಸಿರು.

ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ, ಈ ಅರಣ್ಯ ಮನವ್ಯಯಕ್ಕೆ ದಫಲ. ಅದೂ ಏಕಪ್ಪಕ್ಕೆಯಿದು. ಪುದಿಯಪಾರ್ಟ್ ಇಲ್ಲದ ಅಬ್ಬಿ ಕೋವರ (51) ಇಲ್ಲಿ ಐದೆಕರೆ ಜಮೀನು ಖರೀದಿಸಿದ್ದು 1978ರಲ್ಲಿ. ಬೆಲೆ 32,000 ರೂ. ಅನುಭವ ಇಲ್ಲ. ಮನದಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಕನಸು ಮಾತ್ರ.

ಕಾಡೆಬ್ಬಿಸುವ ಕನಸು. ಬೇಲಿ ಹಾಕಿ, ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯಿಂದ ಗಿಡ ತಂದು ನಟ್ಟರು. ಕಾಡಿನ ಗಿಡಗಳಲ್ಲದೆ ನಟ್ಟು ಬೆಳೆಸುವ ಜಾತಿಯ (cultivated species) ದಕ್ಕೆ ಮನ ಸೋಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಕಾಡೆಬ್ಬಿಸಿ ಮರ ಕಡಿದು ಮಾರುವ ವ್ಯಾಪಾರ ದೃಷ್ಟಿ ಇರಲಿಲ್ಲ.

ಕೊಳ್ಳುವಾಗಲೇ ಒಂದು ನೀರಿನ ಹೊಂಡ ಇತ್ತು. ಕೊಡ ಮುಳುಗುವಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ನೀರು. ಕೆರಂ ಹೊಂಡವನ್ನು ಇನ್ನಷ್ಟು ಆಳವಾಗಿಸಿದರು. ನೀರು ಹೊರಿಸಿ ನಟ್ಟ ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಎರಿಸಿದರು. ತಿಂಗಳಿಗೆ ಮೂರು ಬಾರಿ. ವೊದಲ 2 - 3 ವರ್ಷ ನೀರುಂಡ ಗಿಡಗಳು ಮತ್ತೆ ಬಿಸಿಲಿಗೆ ಸೋಲಿಲ್ಲ.

ನೋಡುಗರಿಗಲ್ಲಾ ತಮಾಷೆ. 'ರಬ್ಬಿರಣ್ಯ ತೆಂಗೋ ಆದರೆ ಸರಿ. ಎಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಕಾಡುಮರ ನಟ್ಟು ಇಷ್ಟು ಖರ್ಚು ಮಾಡಿ ನೀರುಳಿಸುತ್ತಾರಲ್ಲಾ? ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥಕ್ಕೆ? ಈ ಮನುಷ್ಯ ನಿಗೇನು ಹುಚ್ಚೇ?' ಜನ ಅಡಿಹೊಂಡು ನಕ್ಕರು.

ವರ್ಷಗಳುಳಿದುವು ಬೋಳುಗುಡ್ಡವನ್ನು ಹಸಿರು ಮರಮಾಡಿತು. ಬೆಕ್ಕು ಬಿಡಿ, ದನ ಹೊಕ್ಕರೂ ಕಾಲದಷ್ಟು ಸಸ್ಯಹೊದಿಕೆ ಮೂಡಿತು. ಉತ್ಪಾದ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಕೆರಂ ಹಂತಹಂತವಾಗಿ ನೆರೆಕರೆಯ ಜಾಗ ಖರೀದಿಸಿದರು. ಸಮುದ್ರಮಟ್ಟದಿಂದ 2,000 ಅಡಿ ಎತ್ತರದ ಕರಾವಳಿ ಭೂಮಿ ಗುಡ್ಡ ಶಿಖರದ ಇಳಿಜಾರು. ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಗಿಡ ನೆಡದ, ಈ ಹಿಂದೆ ಎದ್ದ ಕಾಡಿನಿಂದಲೇ ಸುತ್ತಲೂ ಇನ್ನಷ್ಟು ಸಸ್ಯವರಣ ಹಬ್ಬಿತು. ಈಗ 32 ಎಕರೆಯ ತುಂಬೆಲ್ಲಾ ಕಾಡು. ರಸ್ತೆ, ಕಟ್ಟಡ, ಬಾವಿ, ಕೆರೆಗಳು, ಏನೂ ಬೆಳೆಯದ ಜಮೀನಿನಂತೆ ಅಳವೆಯುರ - ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ 20 - 25 ಎಕರೆ ಅಡವಿ. ಪ್ರಾಯಶಃ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ, ಪ್ರಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಅರಣ್ಯ ಬೇರೆ ಸಿಗದು.

ಬಾಣ್ಣು, ಚಿರುವೆ, ಪುಳಿವಾಜಿ ಎಂದು ನಾವು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವ, ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆ ಗಿಡ ಮಾಡಿಹೋದವ ಮರಜಾತಿಗಳಲ್ಲದೆ ತಾನೇತಾನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಯುವ ಕುಂಟಾಲು, ಕೊಡಸಿಗೆ, ಮಧುವಾತಿನಿ ವೊದಲಾದ ಹತ್ತುಹಲವು ಬಗೆಯ ಗಿಡಮರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ. ನೇರಳೆ ಬಣ್ಣದ 'ಪೊನ್‌ಪುಳಿ' ಮರಕ್ಕೆ ಹಬ್ಬುವ ಬಿಳ್ಳೆ. ಆಗಸ್ಟ್ - ಸೆಪ್ಟೆಂಬರ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾಗುವ ಈ ಹಣ್ಣು ಹುಳಿ - ಸಿಹಿ ಮಿಶ್ರ; ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತುಂಬ ಇಷ್ಟ. ಬೀಜದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ಪಾದನೆ. 'ಕೊಟ್ಟಪುಳಿ' ಮರದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬುಗರಿ ಜಾತಿಯ ಬಿಳಿಯ ಹಣ್ಣಿನಿಂದ ಒಳ್ಳೆ ಡ್ರೈಫ್ರೂಟ್ ತಯಾರಿಸಬಹುದು.

ಇಲ್ಲಿ ಧಾರಾಳ ಇರುವ ಕಾಡುಕೋಳಿಗಳಿಗಾಗಿ ಕೆರಂ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರರಂದು ಇಡುತ್ತಾರೆ. ಅವು ಇಲ್ಲೇ ಸಂತತಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತವೆ. ಪುನುಗು ಬೆಕ್ಕು, ಉಡ, ವೊಲು, ಈ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಕಾಣಿಸಿಗದ ಮುಂಗುಸಿ - ಹೀಗೆ ಹಲವು ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿವೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಕಾಡಿನ ಅಂಚಿನಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಅಂಗಡಿಯಲ್ಲಿ ಅಂದದ ಹಕ್ಕಿಯೊಂದು ಬಂದು ವೊಟ್ಟೆ ಇಟ್ಟದ್ದು. ಅಲ್ಲೇ ಅದು ಮರಿ ಆದದ್ದನ್ನು ಕೆರಂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಕಳೆದವರು ದಶಕಗಳಿಂದ, ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಎಷ್ಟು ಸಸ್ಯ - ಪ್ರಾಣಿ ಸಂತತಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆಂಬುದನ್ನು ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಿಸಬಹುದು. 'ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಲ್ಲಾ ಈಗ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿದೆ, ಅವುಗಳ ಮರಿಗಳಿಗೆ ತೊಂದರೆ ಮಾಡುವವರು ಈ ಕಾಡೊಳಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ಅಂತೆ.'

ತನಗೆ ಗುರುತಿಸಿದ ಅನೇಕ ಹಕ್ಕುಗಳು, ಗಿಡಮರಗಳು ಇಲ್ಲಿವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಅಬ್ಬುಲ್ ಕರೀಂ. ಈ ಕಾಡಿನ ನಡುವೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಓಟಾಡುತ್ತಾ ಮಾದರಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾ ಜತೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಮೂಲಕಾತ್ಯಾ ಮಹಿಳೆಯರು ದೈತೋಟ ಉದ್ಭವಿಸಿದರು. 'ಇಲ್ಲಿ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ 700 - 800 ಟೋನ್‌ನಷ್ಟು ಸಸ್ಯಗಳಿರಬಹುದು.' ಶಾಲಾಮಕ್ಕಳ ದಶಕಕ್ಕೂ ಮೀರಿದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಿಂದಾಗಿ ಬೋಳುಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿದ ಅಂಜಿ ಪ್ರದೇಶದ ಮದನಪಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ರಿಶಿವಾಳಿಯ ಉದಾಹರಣೆ ನೆನಪಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ ಅಪೂರ್ವ ಹಕ್ಕಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಸರಕಾರ ಆದನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕೇಂದ್ರವೆಂದು ಘೋಷಿಸಿದೆ. ಇಬ್ಬರು ಹಕ್ಕಿಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞರು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವ 250ಕ್ಕೂ ಮಿಕ್ಕ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿ 'ರಿಶಿವಾಳಿಯ ಹಕ್ಕಿಗಳು' ಎಂಬ ಪುಸ್ತಕವನ್ನೇ ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ. ಇಂಥ ಹಕ್ಕಿ ಮತ್ತು ಸಸ್ಯಜಾತಿ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಕರೀಮರ ಕಾಡಿನಲ್ಲೂ ಒಳ್ಳೆಯ ಅವಕಾಶವಿದೆ.

ಕಾಲ್ಟಿಲ್ಲ್ಯಾ 'ಪರಕ್ - ಪರಕ್' ಎಂಬ ಸದ್ದು. ನೆಲದ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಇಂಚು ತೆರಗಲೆಯ ಹಾಸು. ಇದನ್ನು ಬದಿಗೆ ಸೆರಿಸಿದರೆ ನುಸುಲಾಗಿರುವ ಮಣ್ಣು ಎರಡೂ ಮಳೆನೀರು ಇಂಗಲು ಸಹಾಯಕ. ಒಂದು ಚಾಪೆಯಷ್ಟು ಜಾಗದಿಂದ ಬಾಟಿದರೆ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ ಮೂರು ಬುಟ್ಟಿ ತೆರಗಲೆ ಸಿಗಬಹುದು. ಒಂದು ಗೋಣಿ ತೆರಗಲೆಗೆ ಇಲ್ಲಿ 25 ರೂ. ಬೆಲೆಯಿದೆ. ಇಡೀ ಕಾಡಿನಿಂದ ಸೊಪ್ಪು ಕಡಿಯಲು ಬಿಟ್ಟರೆ ಒಂದೂವರೆ ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತೇವೆ ಎನ್ನುತ್ತಾ ಯಾರೋ ಬಂದರಂತೆ. 'ಮರಗಳು ಉಳಿದಷ್ಟೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಬದುಕೂ ಉಳಿದೀತು. ಮರ ಇದ್ದರಷ್ಟೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ಸಿಗುತ್ತದೆ. ಅಪೂರ್ಣ ಕೈಕಾಲು ಕತ್ತರಿಸಿದರೆ ಮತ್ತೆನು ಉಳಿದೀತು?'

ಹೊಸದುರ್ಗ ಕ್ಷಾಮಪೀಡಿತ ತಾಲೂಕು. ಅದರಲ್ಲೂ ಪುಳಿಯಂಕುಲು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನೀರಿಗೆ ಭಾರೀ ಕೊರತೆ. ಮೂರು ಕಿ. ಮೀ. ದೂರದ ಪರಪ್ಪದಲ್ಲಿ ರಕ್ಕಿತ್ತಾರಣ್ಯ ಇದೆ ಅಂತ ಲೆಕ್ಕ. ಈಗ ಅಲ್ಲಿರುವುದು ರಕ್ಕಿತ್ತಾರಣ್ಯದ ಬೋರ್ಡ್ ಮಾರ್ಚ್. ಬೇಸಿಗೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ, ತೆರೆದ ಬಾವಿ ಎಲ್ಲದರಲ್ಲೂ ನೀರು ಬುತ್ತುತ್ತದೆ. ಅಬ್ಬುಲ್ ಕರೀಂ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ಅಗೆದರೂ ಆರೇಳು ಕೋಲಿನಲ್ಲಿ (ಒಂದು ಕೋಲು - 2.5 ಅಡಿ) ನೀರಿದೆ. ಬೇಸಿಗೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲೂ ಕನಿಷ್ಠ 1,20,000 ಲೀ. ನೀರು ಇಲ್ಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಕೊಳ ಮತ್ತು ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಇದ್ದೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಸುತ್ತಲಿನ 50 ಬಡಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ಸದಾಕಾಲ ನೀರು ಕೊಡುವುದರಲ್ಲಿ ಇವರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಿದೆ.

ಇಲ್ಲಿ ನೀರು ಸಿಗಲಿಲ್ಲವೆಂದಾದರೆ ನೆರೆಯ ಕಾಲೋನಿಯವರು ಒಂದು ಕಿ. ಮೀ. ದೂರದ ಬಾವಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕು. 'ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮಿಗತೆ ಇರುವುದನ್ನು ಒಂದಷ್ಟು ಸುತ್ತಲಿನವರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು' ಎನ್ನುವುದು ಕರೀಂ ನಂಬಿದ ತತ್ವ. ಸಾರ್ವಜನಿಕರಿಗಾಗಿ, ತನ್ನ ಇನ್ನೊಂದು ಕೆರೆಯಿಂದ ಪಂಪ್ ಮಾಡಿ, ಅವರು ಒಂದು ನೀರಿನ ನಲ್ಲಿಯನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಸರಕಾರ ರಕ್ಕಿತ್ತಾರಣ್ಯದ ಅಂಚಿನ ಪೇಟೆ ಪರಪ್ಪದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಜೇಟಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿಸಿ ಒಯ್ಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕಾಲೋನಿಯವರು ನೀರೂಯ್ಯುವ ಬಾವಿ ಜಮೀನು ಖರೀದಿಸುವಾಗಲೇ ಇದ್ದದ್ದು. ಗಿಡಮರಗಳು ಮೇಲೆ ಬಂದಂತೆಲ್ಲಾ ಬಾವಿಯಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಪರಿಶುದ್ಧ. ನಂತರ ಒಂದು ಬಾರಿ ಅಳ ಮಾಡಿಸಬೇಕಾದ ಸಂದರ್ಭ ಬಿಟ್ಟರೆ 83ರಲ್ಲಿ ಊರಿಡೀ ಕ್ಷಾಮ ಬಂದಾಗಲೂ ಈ ಬಾವಿ ಬತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಇಲ್ಲಿನ

ಯಾವ ನೀರಾಶ್ರಯದಲ್ಲೂ ನೀರು ಬತ್ತುವುದಿಲ್ಲ. ಕೂಗಲೆತ್ತೆ ದೂರದಲ್ಲಿರುವ 23 ಕೋಲು ಅಳದ ಬಾವಿ ಬುತ್ತುತ್ತದೆ.

83ರಲ್ಲಿ ತೆಗೆಸಿದ ಕೊಳದಿಂದ ಇವರು ಪುತಿದಿನ 20,000 ಲೀಟರ್ ನೀರನ್ನು ತ್ತಾರೆ. ಓಪರ್‌ಹೆಡ್ ಟ್ಯಾಂಕ್‌ನಲ್ಲಿ ಶೇಖರಣೆ. ಊರಿಗೆ ಬರುವ ಬಸ್ಸು ತೊಳೆಯಲು ಇದೇ ನೀರು. 'ಬಾವಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬತ್ತಿದರೂ, ನೆರೆಯವರಿಗೆ ಟ್ಯಾಂಕ್‌ನ ತುಂಬಿದ ನೀರು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಒಂದಷ್ಟು ಸೀಮೆ ಎಣ್ಣೆ ಖರ್ಚು, ಅಷ್ಟೇ ಪರಿವಾಗಿಲ್ಲ.'

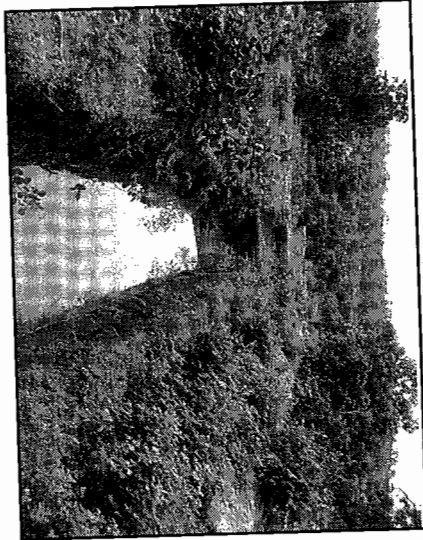
ಎಂಥಾ ಬೇಲಿ ಹಾಕಿದರೂ ಬದಿಬದಿಯಿಂದ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟಿ ಸೆಂವ್, ಮುಳುಹುಲ್ಲು ಕೆದ್ದೊಯ್ಯುವುದು ಇಂಥ ಅರಣ್ಯ ಉಳಿಸಿದ ಮಂದಿಗೆ ದೊಡ್ಡ ಸವಾಲು. ಇಲ್ಲಿ ಈ ಸಮಸ್ಯೆ ಇಲ್ಲದಿರುವುದು ಅಶ್ಚರ್ಯ. ಕರೀಮರ ಉದಾರತೆ ಈ ರೀತಿಯ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಗೆ ತಡೆ ಹಾಕಿರಬೇಕು. ಕುಡಿಯುವ ನೀರಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದ ಮುಳುಹುಲ್ಲಿನ ಒಂದಂಶವನ್ನು ಇವರು ಸುತ್ತಲಿನ ಬಡವರಿಗೆ ಮುಫತ್ತಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ಹೊಸಹೊಸ ಕಾಡುಗಿಡ ಸಿಕ್ಕರೆ ತಂದು ನೆಡುವ ಪರಿಪಾಠ ಈಗಲೂ ಮುಂದುವರಿದಿದೆ. ಒಂದೊಮ್ಮೆ ಇವರಿಗೆ 'ಹುಚ್ಚು' ಎಂದಿದ್ದ ಜನ್, ಈಗ ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಒಂದು ಕಿ. ಮೀ. ದೂರದ ಕಾಳಿಯಾನಂನ ಕೈಕೆಕರು ಕಳೆದ ಏಳು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಗಿರುವ ಜಲವೃದ್ಧಿಗೆ ಈ ಕಾಡೇ ಕಾರಣ ಎಂದು ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸೂಚಿಸುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ.

- ❖ ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಕಾಡು ಪ್ರತಿವರ್ಷ 27.6 ಕ್ಯೂಬಾಲ್ ಕಂಪೋಸ್ಟ್ ಮಾಡಲಾದ ಸಾವಯವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತದೆ.
- ❖ 1951 ರಿಂದ 76 ರ ವರೆಗಿನ ಕಾಲ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ದೇಶ ಕೃಷಿ ಎಸ್ಟಿಮೇಟ್‌ಗಾಗಿ 25 ಲಕ್ಷ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡಿದೆ.

ಕಾಡಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಕಂದಕ : ಆಂಧ್ರದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಕ್ರಮ

ಕಾಡಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಓಣೊಂದು ಕಂದಕ ತೋರಿಸಿದ ಬಹುಮುಖ ಪ್ರಯೋಜನ.

**ಕಾಡಿನ ಸುತ್ತಲೂ
ಅಗಲ ತೋರಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ?
ಮಳೆನೀರೂ ಇಂಗುತ್ತದೆ,
ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿ — ತಾಲಿಗಳ
ಸಂಚಾರ**

**ಅಸಾಧ್ಯವಾದಾಗ
ಕಾಡುಗಳ್ಳ ತನ
ಇಳಿಯುತ್ತದೆ. ಆದರೆ
ಉದರವರು ಕಾಡಿನ ಮೇಲೆ
ನಿಗಾ ಇಡುತ್ತಿರಬೇಕು.**

"ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ನೀರಿನ ಸೃಷ್ಟಿ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಬಳಸುವುದು ಅತಿಹಿಂದೆ ತೈನೊಸಾರಸಗಳ ಕುಡಿದ, ಪ್ರಾಚೀನ ಗ್ರೀಕರು ಮತ್ತು ಕೊಲಂಬಸ್ ಯಾನ ಮಾಡಿದ ಅದೇ ನೀರನ್ನೇ. ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗಳೂ ಉಪಯೋಗಿಸುವುದೂ ಇದೇ ನೀರನ್ನು."

ಜಾಣ ಅಮೆರಿಕನನೊಬ್ಬನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಉದ್ದರಿಸುತ್ತಾ ಆಂಧ್ರಪ್ರದೇಶದ ವಾರಂಗಲ್ ವೃತ್ತದ ಅರಣ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾಧಿಕಾರಿ ಪಿ. ರಘುವೀರ್ ಹೀಗೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ: "ನೀರು — ಮೀರು (ನೀರು — ನೀವು) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಈಗಷ್ಟೇ ಸುರುವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ಜನರು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಸಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಫಲಿತಾಂಶದ ಬಗ್ಗೆ ನಿಗುತ್ತಿರುವ ವಿವರ ಏನಾದರೂ ಸೂಚನೆ ಹೌದಾದರೆ, ಇನ್ನೇನು ದೇಶ ನೀರಿನ ಬಳಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಆಂಧ್ರದಿಂದ ಕಲಿಯುವ

ದಿನ ಬಂದಿತು."

ಇದು ಉತ್ತೇಜ್ಜೆ ಎಂದು ಹೈಸ್ಕೂಲು ಹುಡುಗನೂ ಹೇಳಬಲ್ಲ. ಸರಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ಲೋಪಗಳು ಇದರಲ್ಲೂ ಇರಬಹುದಾದರೂ ಇತರರಿಗೆ ಹೋಲಿಸಿನೋಡುವಾಗ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಂಥ ಅಂಶಗಳು ಆಂಧ್ರದ ನೆಲ — ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಯಲ್ಲಿದೆ. ವಾರಂಗಲ್ನಿಂತಹ ಒಣಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ (ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆ 1,050 ಮಿ. ಮೀ.) ಕೆಲಸ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುವಂತಿದೆ.

ನೆಲಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲನೆಯದು ಸಮತಳ ಅಗಲ (contour trench). ಮಳೆನೀರು ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗಿ ಆದ ಕಂದಕಗಳಿಗೆ ಕಲ್ಲಿನ ಒಡ್ಡು (rockfill dam) ಕಟ್ಟುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ರಮ. ತಡೆಗಟ್ಟು (check dam) ಮತ್ತು ಇಂಗುಕೊಳ(percolation pond)ಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮೂರನೆಯ ವಿಧಾನ. ಜತೆಗೆ ಅರಣ್ಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ, ಕಾಡಿನ ಮರಗಳ ಜೀವ ಬಿತ್ತನೆ.

ಹೊರಪರಿಧಿಯ ನಿರಂತರ ಅಗಲ (continuous peripheral trench, ಸಿ.ಪಿ.ಟಿ) ಎನ್ನುವುದು ಇವರು ಅನುಸರಿಸಿರುವ ಬಹುವಿದ್ಯಾಶೌಚ ಇನ್ನೊಂದು ಮಣ್ಣು — ನೀರು ಉಳಿಸುವ ಉಪಾಯ. ಸರಕಾರಿ ಕಾಡಿನ ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದಷ್ಟೂ ಎಡಬಿಡದಂತೆ ಅಗಲ ತೋರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದು 1.5 ಮೀ. ಅಳ ಮತ್ತು ಮೇಲ್ಮೈಯಲ್ಲಿ 1.25 ಮೀ. ಕೆಳಬದಿಯಲ್ಲಿ 1 ಮೀ. ಅಗಲ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮೂರು ವರ್ಷ ಹಿಂದೆ, ಪ್ರಕಾಶಂ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರದೀಪೋಕುಮಾರ್ ಎಂಬ ಅರಣ್ಯಾಧಿಕಾರಿ ಹಾಳುಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ಸಿ.ಪಿ.ಟಿ (continuous contour trench) ತೋರಿಸಿದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ನೋಡಿದರು. ಮಳೆನೀರು ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಅಗಲನ್ನು ಕಂಡು ಚಂದ್ರಬಾಬು ನಾಯ್ಡು ಅವರಿಗೆ ಖುಷಿಯಾಯಿತು. ಸರಕಾರಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಧಾನಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಡಲು ಸೂಚನೆ ಹೊರಟಿತು.

ಕಾಡುಗಳೆಲ್ಲಾ ಬೋಳಾಗುತ್ತಿರುವುದು ಎಲ್ಲೆಡೆ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಅವನತಿ ತಾನೆ. ಬೋಳುಜಾಗದಿಂದ ಹರಿದೋಡುವ ಮಳೆನೀರನ್ನು ಸಿ.ಪಿ.ಟಿ ತಡೆಯುತ್ತದೆ. ಮೇಲ್ಮಣ್ಣು ಕೊಚ್ಚಿಹೋಗಲೂ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಅಗಲನ ಒಡಲು ತುಂಬಿದ ನೀರು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಅಲ್ಲೇ ಇಂಗುತ್ತದೆ. ಇವಿಷ್ಟು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಾಣುವ ಗುಣಗಳು.

ಈ ಅಗಲ ಕಾಡುಗಳ್ಳದನ್ನೂ ತಡೆಯುತ್ತದೆ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಈ ಅರಣ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮರಗಳ್ಳದ ಮರ ಕಡಿದು ತುಂಡರಿಸಿ ಒಳ್ಳೆಯ ರಸ್ತೆ ಬರುವ ವರೆಗೆ ಅವನ್ನು ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆಂತೆ. ಅಲ್ಲಿಂದ ನಂತರ ಲಾರಿ. ಸಿ.ಪಿ.ಟಿ ಎತ್ತಿನ ಗಾಡಿಯ ಪಯಣಕ್ಕೆ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಹೇಗಿದೆ ಐಡಿಯಾ ?

ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಜಾನುವಾರುಗಳ ಅತಿ ಮೇಯುವಿಕೆ ಅರಣ್ಯನಾಶಕ್ಕೆ ದಾರಿ. ಅಂಜು ಸತತವಾಗಿ ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿದರೆ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹುಲ್ಲಿನ ಹೊದಿಕೆ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಇದ್ದ ಗಿಡ-ಗುಟಗಳ ಚಿಗುರಲು ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಈ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನೂ ಸಿ.ಪಿ.ಟಿ ಪರಿಹರಿಸುತ್ತದೆ.

ಸಿ.ಪಿ.ಟಿಯಲ್ಲಿ ಲೋಪಗಳೇ ಇಲ್ಲವೇ? "ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಇಲ್ಲ," ರಘುವೀರ್ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯಿಸುತ್ತಾರೆ.

"ಆದರೆ ಒಳ್ಳೆಯ ಹಸಿರು ಹೊದಿಕೆ ಇರುವಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ತೋಡುವುದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಆದರಿಂದಾಗಿ ಆಚೀಚೆ ಇರುವ ಮರಗಳು ನೆಲಪಾಲಾಗಬಹುದು." ಬಹುಶಃ ಅಂದ್ರದ ಹೆಚ್ಚಿನಂತೆ ಇಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆ ಇಲ್ಲ.

ಅರಣ್ಯ ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದಿನಿಂದಲೇ ಅಂದ್ರದಲ್ಲಿ ವನಸಂರಕ್ಷಣಾ ಸಮಿತಿಗಳ (ವಸಂಸ, VSS) ರಚನೆ ಆಗಿತ್ತು. ವಸಂಸ ಅರಣ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿ ರಚಿಸಿದ ಆಯಾ ಸ್ಥಳನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಯೋಜನೆಯ ಪ್ರಕಾರ ಕಾಡನ್ನು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸಿ, ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡ ಅರಣ್ಯದಿಂದ ನಿಯಮಾವಳಿಗನುಸಾರ ಪಡೆಯುವ ಅರಣ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನಗಳಲ್ಲಿ ವಸಂಸಕ್ಕೆ 100% ಪಾಲು. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಅರಣ್ಯಗಳ ಭವಿಷ್ಯದ ನಿರ್ವಹಣೆಗೆ ಸಂಪನ್ಮೂಲ ಬತ್ತದಿರಲು ನಾಟಾ, ಬಿದಿರು ಮತ್ತು ಬೀಡಿ ಎಲೆಗಳಿಂದ ಬರುವ ಆದಾಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಪಾಲು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಪುನಃ ಬಳಸಲು ಸರಕಾರ ಅನುಮತಿ ಇತ್ತಿದೆ.

"ಜಂಟಿ ಅರಣ್ಯ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಉನ್ನತ ಅದರ್ಶಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದರಿಂದಲಷ್ಟೇ ಬಡ ಹಳ್ಳಿಗರ ಒಲವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಕಷ್ಟ. ಲಾಭಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ, ಜೀವನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಅನಿವಾರ್ಯತೆಯಿಂದಾಗಿ ಅವರು ಅರಣ್ಯದ ಉತ್ಪನ್ನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಾಗಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಲು ಒಂದು ಉಪಾಯ - ಪರ್ಯಾಯವಾಗಿ ಇವು ಅವರಿಗೆ ಸಿಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಇನ್ನೊಂದು, ಅರಣ್ಯದಿಂದ ಕಳ್ಳ ಸಾಗಾಟ ನಡೆಸುವುದು ಕಷ್ಟವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು. ಮೊದಲನೆಯ ಉದ್ದೇಶ ಸಾಧನೆಗೆ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಾವರಿ ಸೌಕರ್ಯ ವೃದ್ಧಿ ಮತ್ತು ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಸುಧಾರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಎರಡನೆಯದಕ್ಕೆ ಸಿ.ಪಿ.ಟಿ ಬಿಲ್ಡಿಯ ಮಾರ್ಗ, "ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಇಲ್ಲಿನ ಅರಣ್ಯಾಧಿಕಾರಿಗಳು. ಹಾಗೆಂದು ಸಿ.ಪಿ.ಟಿಯೇ ಕಳ್ಳಸಾಗಣೆಯನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಬಹುದೆಂಬ ಭ್ರಮೆ ಇವರಿಗಿಲ್ಲ. "ವನಸಂರಕ್ಷಣಾ ಸಮಿತಿ ಚುರುಕಿನಿಂದ ಇದ್ದರೆ ಅವರ ಮತ್ತು ಅರಣ್ಯ ಸಿಬ್ಬಂದಿಯ ಕಾಡು ಕಾಯುವ ಯತ್ನಗಳಿಗೆ ಸಿ.ಪಿ.ಟಿ ತನ್ನ ಕೊಡುಗೆ ಕೊಡಬಲ್ಲದು," ಎನ್ನುವುದು ಇವರ ಹಾಡಿಕೆ.

ಸಿ.ಪಿ.ಟಿಯಂತೆ ಕಂದಾಯ ಭೂಮಿ ಮತ್ತು ಗುಡ್ಡಗಳ ಮೇಲೆ ನಿರಂತರ ಸಮತಳ ಅಗಲು ತೋಡುವುದು ಇನ್ನೊಂದು ಉಪಕ್ರಮ. ಪಾರಂಗಲ್ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಕೋತಪಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮದ ವಸಂಸ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ಕೆ. ಬುಚ್ಚರಾಜ್ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ. "ನಮ್ಮದು ಮೂಲತಃ ಕ್ಷಾಮಪೀಡಿತ ಹಳ್ಳಿ. ನೀರು - ಮೀರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ನಂತರ ಅಂತರ್ಜಲದ ಮಟ್ಟ ಏರಿತೊಡಗಿದೆ. ಹೆಚ್ಚಿನ ಪಾಳುಭಸೂಮಿಯಲ್ಲೂ ಈಗ ಕೃಷಿ ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಏಪ್ರಿಲ್ ತಿಂಗಳ ವರೆಗೆ ಜಾನುವಾರುಗಳಿಗೆ ಕುಡಿನೀರು ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. ನಮ್ಮ ಕುಡಿನೀರು ಸಂಕಟ ಮಾಯವಾಗಿದೆ. ಕೊಲಿಯಾಳುಗಳ ವಲಸೆಯ ಗತಿ ಇಳಿದಿದ್ದು, ಆರ್ಥಿಕ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾಣತೊಡಗಿದೆ."

ಕರೀನಗರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ನೀರು - ಮೀರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮದ ನಂತರದ ಅಂಕಿ - ಅಂಶ ಗಮನಿಸಿ. ಭತ್ತದ ಉತ್ಪನ್ನ: ಹೆಕ್ಟೇರ್ಗೆ - 22 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ (ಹಿಂದೆ 16 ಕ್ವಿಂ.); ಜೋಳ - 16 ಕ್ವಿಂ. (ಹಿಂದೆ 14); ನೆಲಗಡಲೆ - 6.5 (5); ತರಕಾರಿ - 2.5 (2); ನಗರಕ್ಕೆ ವಲಸೆ - 50 ಮಂದಿ (70); ಕುಟುಂಬದ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯ - ರೂ. 10,000 (8,000) ಕುಡಿನೀರು - 10% ಬಾವಿಗಳು ಮಾತ್ರ ಜನವರಿ 2001ಕ್ಕೆ ಬತ್ತಿವೆ (ನವೆಂಬರ್ - ದಶಂಬರದಲ್ಲಿ 50% ತೆರದ ಬಾವಿಗಳು ಬತ್ತಿದ್ದವು).

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸಿ.ಪಿ.ಟಿ. ಸಿ.ಪಿ.ಟಿ.ಗಳನ್ನು ಸರಕಾರವೇ ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತದೆ. ಪೋಕ್ಲೆನ್ ಯಂತ್ರದಿಂದ ಈ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೆ ಘನಮೀಟರಿಗೆ ರೂ. 17 ತಗಲಿದರೆ, ಮನಷ್ಯ ಬಲದ್ದಕ್ಕೆ ರೂ. 25 ಬೇಕು. ಪಾರಂಗಲ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಳೆದೊಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 4,32,558 ಘ.ಮೀ. ಸಿ.ಪಿ.ಟಿ ತೋಡಲಾಗಿದೆ.

ಕಾಡನ್ನು ಅಗಲಿನ ಮೂಲಕ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಒಂದು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಪ್ರಯೋಜನವೂ ಆಗಿದೆ. ಪೆನುಗೊಂಡ ವಸಂಸ ಅಧ್ಯಕ್ಷ ವೆಂಕಟೇಶ್ ಪ್ರಕಾರ, "ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ವಸಂಸ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅರಣ್ಯ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ಕಾಡುಹಂದಿಯ ಕಾಟ ಸುರುಪಾಯಿತು. ಈಗ ಸಿ.ಪಿ.ಟಿ ತೋಡಿದ ನಂತರ ಕಾಡು ಹಂದಿಗಳು ರಕ್ಷಿತಾರ್ಥದಲ್ಲೇ ಉಳಿದು, ಊರಿಗೆ ಬಾರದ ಸ್ಥಿತಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿದೆ." ಈ ವಸಂಸದ ಸದಸ್ಯ ಪೊಂಚ ರಾಮವಾಸರಿಗೆ ಕಾಡುಹಂದಿಗಳಿಂದಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದ 30% ನೆಲಗಡಲೆ ಬೆಳೆಯ ನಾಶ ನಿಂತಿದೆ.

"ಹಿಂದೆಲ್ಲಾ ಎಲ್ಲ ವಸ್ತು ಸರಕಾರವೇ ಮಾಡಬೇಕು ಅಂತಿದ್ದ ಜನ ಈಗ ತಾವು ನೀರು - ಮೀರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಕ್ಕೆ ದೇಶಿಗೆ ಕೊಡಲು ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಕಳೆದ ಸಾಲಿನಲ್ಲಷ್ಟೇ ಆರಂಭವಾದ ಈ ಯೋಜನೆಯ ಫಲವು ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಲು ಕಾಲ ಪಕ್ಕಾಗಿದೆ. ಆದರೂ, ಕಳೆದ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ 7% ಮಳೆ ಕಮ್ಮಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದರೂ ಈ ಬೇಸಿಗೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಲದ ಮಟ್ಟ ಹಿಂದಿನ ಸಾಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ದೂರಸಂವೇದಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮುಖಾಂತರ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿದ ವಿವರದಂತೆ, ಅರಣ್ಯದ ಸ್ಥಿತಿ ಸುಧಾರಿಸಿದೆ; ಬೀಳುಜಾಗದಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಕಾಣಿಸತೊಡಗಿದೆ." ರಘುವೀರ್ ತಿಳಿಸುತ್ತಾರೆ, "ನಾವು ಸಭೆ, ತರಬೇತಿ ಶಿಬಿರ, ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯದ ಮೂಲಕ ಜಾಗೃತಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿದರೆ ದಿನಪತ್ರಿಕೆಗಳು ಆಗಾಗ ಯಶೋಗಾಢಗಳಿಗೆ ಬೆಳಕುಬೆಳೆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸುತ್ತಿವೆ. 40% ಮಳೆನೀರನ್ನು ಇಂಗಿಸುವ ವರೆಗೆ ನೀರು - ಮೀರು ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಮುಂದುವರಿಸುವುದು ಸರಕಾರದ ಇರಾಜೆ."

ಬಹುತೇಕ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸರಕಾರದ ಮೂಲಕ ಮಾಡಿಸಿದರೂ, ವಸಂಸ, ನೆಲ - ಜಲ ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಕಾಡಿನೊಂದಿಗೆ ಸಂಬಂಧ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಅರಣ್ಯ ಸಂವರ್ಧನೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವುದು ಅಂದ್ರದ ಜಲಾನಯನ ಯೋಜನೆಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಸ್ವತಃ ರೇಡಿಯೋ, ಟೀವಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ನೀರಿನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ, ಪ್ರಶೋತ್ತರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿ ಈ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆ ತಂದುಕೊಟ್ಟು ಜನನಾಮಾನ್ಯರೂ ನೀರು - ಮಣ್ಣುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುವಂತೆ, ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ.

ಜಲಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಜೊಂಕ ಕಟ್ಟಿದ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿ

ದೇವಾಸ್ ಮಧ್ಯಪ್ರದೇಶದ ಒಂದು ಜಿಲ್ಲೆ. 1997ರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೋಹನ್ ರಾವ್ ಎಂಬವರು ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದರು.

ಬಂದ ಮೊದಲ ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲಿನ ನೀರ ಬವಣೆ ಆವರ ಗಮನ ಸೆಳೆಯಿತು. ನೀರಕೊರತೆ ಆದರಂತೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದಿನ ಆಡಳಿತ ಕೊಳವೆಬಾವಿ ಕೊರೆಸುತ್ತಲೇ ಬಂದಿತ್ತು. 1990ರಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 3,887. ಎಂಟೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಇದು 14,172ಕ್ಕೆ ಏರಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಉದ್ಯಮಗಳೂ ನೀರಿಗಾಗಿ ಕೊಳವೆಬಾವಿಯನ್ನೇ ಅವಲಂಬಿಸಿದ್ದವು. ಪಿ.ಹೆಚ್.ಇ.ಡಿ. ಇಲಾಖೆಯ ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳು ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ 2,398ರಿಂದ 5,416ಕ್ಕೆ ಏರಿದ್ದರೆ, ಖಾಸಗಿ ಮನೆಯವರು ಕೊರೆಸಿದ ಬೋರ್‌ವೆಲ್‌ಗಳ ಸಂಖ್ಯೆ 3500ರಿಂದ 1,486ಕ್ಕೆ ತಲುಪಿತ್ತು.

ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 187 ಕೆರೆಗಳಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಹೂಳು ತೆಗೆಯುವತ್ತ ಗಮನ ಹರಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. 90% ಕೆರೆಗಳೂ ಜನವರಿ - ಫೆಬ್ರವರಿಯಲ್ಲೇ ಬಿತ್ತುತ್ತಿದ್ದವು. ಐದೇ ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ, ಕೇಂದ್ರ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಂಡಳಿಯು ಲೆಕ್ಕಗಳ ಪ್ರಕಾರ, ಇಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟ 6 ಮೀಟರಿನಷ್ಟು ಕೆಳಗಿಳಿದಿತ್ತು. ವಾಣಿಜ್ಯ ನಗರ ಇಂದೋರಿಗೆ ಹತ್ತಿರ ಇದ್ದ ಕಾರ್ಹೂ, ದೆವಾಸಿನಲ್ಲೂ ಉದ್ದಿಮೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು. ಇಲ್ಲಿನ ಜನಸಂಖ್ಯಾ ಹೆಚ್ಚಳ ರಾಜ್ಯದ ಸರಾಸರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು. 1991ರ ಜನಗಣತಿಯ ಪ್ರಕಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದ್ದ 10,33,807 ಮಂದಿ 2001ನೇ ವರ್ಷದ ಹೊತ್ತಿಗೆ 13,10,968 ಆಗಬಹುದು ಎಂಬ ಅಂದಾಜು ಇತ್ತು. ನೀರಿನ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತುಂಬ

ದುರ್ಗತೆ ಇದೆಯೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾದ ದೇಶದ 12 ರಾಜ್ಯಗಳ 71 ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ದೇವಾಸ್ ಒಂದು.

ಇಲ್ಲಿನ ಭೌಗೋಳಿಕ ರಚನೆ ಹೇಗೆದ ಎಂದರೆ, ಸಹಜವಾಗಿ ಅಗುವ ಅಂತರ್ಜಲ ಮರುಪೂರಣ ಕಡಿಮೆ. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲ್ವದರದ ಮೇಲಿರುವ ಜಿಗುಟಾದ ಕಪ್ಪು ಹತ್ತಿ ಮಣ್ಣು ಮಳೆನೀರನ್ನು ಭೂಮಿಯೊಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಕೃತಕ ಮರುಪೂರಣ ಒಂದೇ ದಾರಿ.

ಮೋಹನ್ ರಾವ್ ಜಲಕ್ಷಾಮ ಪರಿಹಾರದ ಬಗ್ಗೆ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು, ಆಸಕ್ತರು ಮೊದಲಾದವ ರೊಂದಿಗೆ ವಿಚಾರ ವಿನಿಮಯ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ನೀರಿನದು ಆದ್ಯತೆ ಕೊಡಬೇಕಾದ ವಿಷಯ ಎಂದು ಎಲ್ಲರಿಂದ ಒಪ್ಪಿಗೆ, ಸಹಕಾರ. 'ಆಕಾಶ್ ಫಾನಿ ರೋಕೇಂಗೇ, ಫಾತಾಳ್ ಫಾನಿ ಬುಫಾಯೇಂಗೇ' (ಮಳೆನೀರನ್ನು ತಡೆಯುತ್ತೇವೆ, ಅಂತರ್ಜಲವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತೇವೆ) ಎಂಬ ಘೋಷಣೆಯು 'ಭೂಜಲ್ ಸಂವರ್ಧನ್ ಮಿಷನ್' 1999ರ ಮೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಿತ್ವಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ.

ಇಡೀ ಆಡಳಿತ ಯಂತ್ರವನ್ನು ಈ ಬಗ್ಗೆ ಚುರುಕುಗೊಳಿಸುವುದೆಂದಿಗೇ, ಮೋಹನ್‌ರಾವ್ ಜನರ ಬಳಿಗೆ ಹೋದರು. ಪುರುಸೊತ್ತಾಧಿಗಾಲೆಲ್ಲಾ ಮೊಹಲ್ವಾ ಹಳ್ಳಿಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ಮಾತಾಡಿದರು; ಭಾಷಣ ಮಾಡಿದರು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳೂ ಜನರೂ ಒಂದಾಗಿ ಶ್ರಮದಾನ ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದರು. ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ರೈತರು ಟ್ರಾಕ್ಟರ್, ಗುರ್ದಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಕೆರೆಗಳ ಹೂಳೆತ್ತಲು ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಪೇಟೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಲೇಜು ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು, ಊರ ಹಿರಿಯರ ಮುಖಾಂತರ ಜನಸಹಾಯ ಕೊರಲಾಯಿತು. ಪತ್ರಿಕಾ ಪ್ರಚಾರ, ಪರಿಚಾಯತ್, ಬ್ಲಾಕ್ ಮೆಟ್ಟಿಗಳ ಸಭೆಗಳು ನಡೆದವು. ರಾವ್ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, "ಜನಜಾಗೃತಿ ಉಂಟುಮಾಡಲು ಇಂಥದೇ ಕ್ರಮ ಅನುಸರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೆ ಸಂಬಂಧಪಡುವ ಹಾಗೊಂದು ವಿಧಾನ ಹೇಳಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಅದು ಆಯಾ ಊರಿನ ವಿಷಯದ ಅಗತ್ಯ, ಜನರ ಆರ್ಥಿಕ ಮಟ್ಟ, ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟಳೆ, ಬದುಕುವ ರೀತಿ, ಶಿಕ್ಷಣ ಮಟ್ಟ ಹೀಗೆ ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತವೆ. ಇಡೀ ಜಿಲ್ಲೆಗೆ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಒಂದೇ ಕ್ರಮ ಅಳವಡಿಸಬರುವುದಿಲ್ಲ."

ಮುಂದೆ ಕೆಲಸ ಹೇಗೆ ನಡೆಯಿತು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ 'ಮಂಡ್ಯ ಚುಕ್' ಹೆಸರಿನ ಕೆರೆಯ ಒಂದು ಉದಾಹರಣೆ ಸಾಕು. ಮೂರೂವರೆ ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಜಾಗ ಆವರಿಸಿದ ಬೃಹತ್ ಕೆರೆ ಹೂಳು ತುಂಬಿ ಹಾಳುಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಬದಿಯ ಕಟ್ಟೆಗಳು ಕರಗಿಹೋಗಿದ್ದವು. ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲಿ ಇಡೀ ತಂಡ ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಜನರೊಡನೆ ಮಾತಾಡಿದ್ಧೇ ತಡ, ಊರವರು ತುಂಬು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಸ್ಪಂದಿಸಿದರು. "ಒಂದು ಜೆಸಿಬಿ ಮೆಷಿನ್ ಕೊಡಿಸಿ!" ಎಂಬುದಷ್ಟೇ ಅವರ ವಿನಂತಿ. ನಗರಪಾಲಿಕೆ ಇದನ್ನು ಕೊಡಿಸಿತು. ಊರವರು 8 ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರ್, ಹಲವು ಟ್ರಾಲಿಗಳನ್ನು ಎಳೆಸಿಕೊಂಡು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹಾಜರಾದರು. ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಮಗಾರಿ ಆಗದೆ ತೆಗೆದ 12,000 ಟ್ರಾಲಿ ಮಣ್ಣೂ ದಂಡೆ ಏರಿಸಲು ಬಳಕೆ. ತಾಂತ್ರಿಕ ಸಮಿತಿಯವರು ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಅಂದಾಜು ಖರ್ಚು 18 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ. ನಗರಪಾಲಿಕೆಗೆ ಬಿದ್ದ ವೆಚ್ಚ ಅಂದರೆ - ಜೆಸಿಬಿಗೆ ಡೀಸೆಲ್ ತುಂಬಿಸಿದ್ದು - ಒಟ್ಟು 24 ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ. ಹೇಗೆಂದೆ ?

1999ರಲ್ಲಿ ಮೋಹನ್ ರಾವ್ ಸಬ್-ಡಿವಿಶನ್‌ಲ್ ಮ್ಯಾಜಿಸ್ಟ್ರೇಟರ ಅನುಮತಿ ಇಲ್ಲದೆಯೇ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳವೆ ಬಾವಿ ನಿರ್ಮಾಣವನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿದರು. ನಗರಪಾಲಿಕೆಯ ಕಮಿಷನರಿಗೆ ಪತ್ರ ಬರೆದು ಚಾವಣಿನೀರ ಕೊಯ್ತಿನ (roofwater harvesting) ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಮಾಡದ ವಿನಃ ಹೊಸ ಕಟ್ಟಡ ಕಟ್ಟಲು ಅನುಮತಿ ನೀಡದಂತೆ ತಿಳಿಸಿದರು. ಇದರಂತೆ ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಬಿತ್ತು.

ಪುರುಸೊತ್ತಾಧಿಗಾಲೆಲ್ಲಾ ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಗಳು ಹಳ್ಳಿ-ವೊಹಲ್ವಾಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಜನರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿ ಏಜಕಾರ ವಿನಿಮಯ ನಡೆಸಿದರು. ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ಮತ್ತು ಜನ ಒಂದಾಗಿ ಶ್ರಮದಾನ ಮಾಡುವಂತೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಆದ 139 ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ನೀರ ಕಾಮಗಾರಿಯಲ್ಲಿ ಊರವರ ಪಾಲೇ ಶೇ. 90ರಷ್ಟು.

ದೇವಾನ್‌ನಲ್ಲಿ ವರ್ಷಕ್ಕೆ 100 ಸಂ. ಮೀ. ಮಳೆ ಸುರಿಯುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಮನೆಗಳ ಚಾವಣಿಯ ವಿಸ್ತೀರ್ಣ 1,500 ಚ. ಅಡಿയിಂದ 3,000 ಚ. ಅಡಿ ವರೆಗೆ ಇದೆ. 1,500 ಚ. ಅಡಿ ವಿಸ್ತೀರ್ಣದ ಚಾವಣಿಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಸಂ. ಮೀ. ಮಳೆ ಬಿದ್ದರೆ 1,500 ಲೀಟರ್ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದನ್ನು ಕೊಳವೆಬಾವಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಕಳಿಸಬಹುದು. ಈ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕಾಗಿ ಮೋಹನ್ ರಾವ್ ಒಂದು ಪಿವಿಸಿಯು, ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಬಹುದಾದ ಶೋಧಕ (filter)ವನ್ನು ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದರು. 800-900 ರೂಪಾಯಿ ಅಸಲು ಬೀಳುವ ಈ ಫಿಲ್ಟರಿಗೆ ದೇವಾನ್ ಫಿಲ್ಟರ್ ಎಂದೇ ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಬೇಸಿಗೆಯ ಕೊನೆ ತಲುಪಿದ್ದರೂ 21 ಮಂದಿ ನಾಗರಿಕರು ತಮ್ಮ ಚಾವಣಿ ನೀರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಲು ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ಒಟ್ಟು 75,000 ಚ. ಅಡಿ ಚಾವಣಿಯಲ್ಲಿ ಸಂಗ್ರಹವಾದ 60 ಲಕ್ಷ ಲೀಟರ್ ನೀರು (ಬಿದ್ದ ಮಳೆ 94 ಸಂ. ಮೀ.) ಜಲಮಟ್ಟ ಸೇರಿತು.

ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ತೋಡುಗಳಿಗೆ ಅಡ್ಡವಾಗಿ ಪ್ರಾಸ್ಪಿಕ್ ಚೀಲದ ಒಡ್ಡು ಕಟ್ಟಿದರು. ಒಂದೇ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 700 ಒಡ್ಡುಗಳು ಎದ್ದವು. ಇದು ಅಂತರ್ಜಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ ಸುತ್ತಲಿನ ಗದ್ದೆಗಳ ತೇವಾಂಶವನ್ನೂ ಏರಿಸಿತು. ರೈತರಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಚೈತನ್ಯ ಬಂತು. "ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ಇಂಥ 2,000 ಒಡ್ಡು ನಿರ್ಮಾಣವಾಗಬಹುದು," ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ರಾವ್. ಈ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ 187 ಕೆರೆಗಳ ಹೂಳೆತ್ತಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವಲ್ಲಿ ಮರುಪೂರಣ ಕೊಳವೆಬಾವಿ ಕೊರೆದು ಸಜ್ಜೆಕೊನೆಸೇಕೆಂದು ಇವರ ಆಸೆ. ದೇವಾನ್ ನಗರದಲ್ಲಿನ 1,481 ಕೊಳವೆ ಬಾವಿಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ 1,000 ಮನೆಗಳಲ್ಲಾದರೂ ಚಾವಣಿ ನೀರ ಕೊಯ್ಲು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಯೋಜನೆ ಇದೆ. "ಇದು ನಮ್ಮ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಜಲಾನಯನ ವರ್ಷ ಆಗಲಿದೆ," ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಈ ಉತ್ಸಾಹಿ.

1999ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕೆಲಸ ನೋಡಿ : ಕೆರೆಗಳ ಶುಚೀಕರಣ ಮತ್ತು ಕೆಸರೆತ್ತುವುದು -176, ಐದು ಹೊಸ ಕೆರೆ ನಿರ್ಮಾಣ, 1,855 ಇಂಗು ಕೊಳಗಳು, ತೆರೆದ ಬಾವಿಗಳ ಶುಚೀಕರಣ -200, ಚಾವಣಿನೀರ ಕೊಯ್ಲು -75,000 ಚದರ ಅಡಿ ಇತ್ಯಾದಿ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ಕಾರ್ಯಗಳ ಒಟ್ಟು ಅಂದಾಜು ವೆಚ್ಚ 139 ಲಕ್ಷ. ಈ ಪೈಕಿ 126 ಲಕ್ಷ, ಅಂದರೆ, ಸುಮಾರು 90 % ಭಾಗ ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಫಾಲಿಗಾರಿಕೆ ಯಿಂದಲೇ ಬಂದಿದೆ ಎನ್ನುವಾಗ, ಜಿಲ್ಲಾಧಿಕಾರಿಯಂಥವರು ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಗಿ ಮುಂದಿನಂತಾಗ ಅದು ಎಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಕೊಡುಗೆ ಆಗಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ಅರ್ಥವಾಗುತ್ತದೆ.

ರೈತರು ತಂತಮ್ಮ ಜಮೀನಿನಲ್ಲಿ ಕೆರೆ-ಕೊಳಗಳ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವಂತೆಯೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ತೆರೆದ ಬಾವಿಯ ಮರುಪೂರಣಕ್ಕೆ ಸಲಹೆ ಕೊಡುವುದೂ ನಡೆದಿದೆ. ಒಂದು ವೇಳೆ ನಿಮಗೆ ವರ್ಗವಾದರೆ ಅಂತರ್ಜಲ ವರ್ಧನೆಯ ಈ ಚಳವಳಿಗೆ ಏನಾಗಬಹುದು? ಎಂದು ಕೇಳಿದರೆ, "ನಾವು ಇದಕ್ಕಾಗಿ 'ಜಲ ಪ್ರಬಂಧನ್ ಟ್ರಸ್ಟ್' ರೂಪೀಕರಿಸಿದ್ದೇವೆ. ಈ ಟ್ರಸ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲದೆ, ಚುನಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಜನಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳು ಮತ್ತು ಗಣ್ಯ ನಾಗರಿಕರು ಇದ್ದಾರೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಕೆಲಕೈರುಗಳು ಬರಬಹುದು, ಹೋಗಬಹುದು, ಆದರೆ ಈ ಟ್ರಸ್ಟಿನ ಜಲಸಂರಕ್ಷಣೆ ಕೆಲಸ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಲೇ ಇರಬಹುದು ಎನ್ನುವುದು ನನ್ನ ನಂಬಿಕೆ," ಎಂದು ರಾವ್ ಉತ್ತರಿಸುತ್ತಾರೆ.

(ಸಂದರ್ಶನವನ್ನು 1999ರ ಜೂನ್‌ನಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಲಾಗಿದೆ - ಲೇ.)

❖ ❖ ❖

"ಒಬ್ಬಳುಮಿಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತೋರಿದ್ದೆ ಸಾಕು, ಉಳಿದದ್ದೆನ್ನ ಜನ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಾರೆ."

ಇಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷಿ ಹೊಂಡಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕವಿದೆ.

"ಮುತ್ತಿಗೆಗಳಿಗೆ ಹಾರ ಹಾಕಿ ನಾವು ಸುಸ್ತಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತುಗಿದೆ, ಸರಕಾರದ ಹಿಂದೆ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಯೋಜನ ಇಲ್ಲ. ಅಂತ : ನಮ್ಮ ಕೆಲಸ ನಾವೇ ಮಾಡ್ಬೇಕು." ತಿಮ್ಮ ಬೇಲಿಯರು ಈ ಮಾತು ಅವರ ಅನುಭವವನ್ನು ತಮ್ಮ ಹೆಂಡಿರು.

ಹಾಸನ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಅರಸೀಕೆರೆ ತಾಲೂಕು. ಒಣಭೂಮಿ. ಮಳೆಯಾಧಾರಿತ ಬೆಳೆ. ವಾರ್ಷಿಕ ಮಳೆ 6000ರಿಂದ 650 ಮಿ. ಮೀ. ಇಲ್ಲಿನ ಆದಿಹಳ್ಳಿಯ 700 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಬೈಷ್ ಗ್ರಾಮಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥೆ (ಕರ್ನಾಟಕ) ಕಳೆದ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಇಳಿಮೇಡು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ (watershed development) ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಡೆಸುತ್ತಿದೆ.

ಯೋಜನಾ ಪ್ರದೇಶ ನಾಲ್ಕು ಗ್ರಾಮಗಳಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ: ಮೈಲಾನಹಳ್ಳಿ, ಅದಿಹಳ್ಳಿ, ಹುಣ್ಣೆಕಟ್ಟೆ ಮತ್ತು ಹೊನ್ನಶೆಟ್ಟಿಹಳ್ಳಿ. ಚಿಕ್ಕ ಹಿಡುವಳಿದಾರರ ಸುಮಾರು ನಾಲ್ಕುನೂರು ಕುಟುಂಬ. ಜಮೀನಿಗೆ ಕೈ ಮತ್ತು ವೊದಲು ಬೈಫ್ ಈ ಹಳ್ಳಿಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಹದ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿತು. ಇತ್ತುವ ವೊದಲು ಬೈಫ್ ಈ ಹಳ್ಳಿಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಹದ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿತು. ಇತ್ತುವ ವೊದಲು ಬೈಫ್ ಈ ಹಳ್ಳಿಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಹದ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿತು. ಇತ್ತುವ ವೊದಲು ಬೈಫ್ ಈ ಹಳ್ಳಿಗರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅದಕ್ಕೆ ಹದ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿತು.

ಮುಂದಿನದು ಮಣ್ಣು - ನೀರು ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ ಯಾವ ವಿಧಾನ ಸೂಕ್ತ ಎಂಬ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತನೆ. ಸಮತಳ ಬದುಗಳು (contour bunds) ಬೀಳುವ ಮಳೆಯ ಬಹುಪಾಲು ಹಿಡಿದಿಡಲು ಸಾಕಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ಅನಿಸಿತು. ಕೃಷಿಹೊಂಡ (farm pond)ಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಶೀಲನೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹೆಚ್ಚುಕಮ್ಮಿ ಒಂದು ಗುಂಟೆ ಜಾಗ ಬೇಕು ಅಂದಾಗ ಆ ಜಾಗ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುತ್ತದಲ್ಲ ಎಂಬ ಕಾರಣದಿಂದ ಕೃಷಿಕರು ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೃಷಿಹೊಂಡದ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೇವು, ಹಸಿರು ಗೊಬ್ಬರ, ಮುದ್ದಿನ ಗಿಡ ಇತ್ಯಾದಿ ಬೆಳೆದು, ಆದ ನಷ್ಟ ಸರಿದೂಗಿಸಬಹುದು ಎನ್ನುತ್ತಾ ಅವರ ಮನವೊಲಿಸುವ ಯತ್ನ.

30 ಅಡಿ ಉದ್ದ ಮತ್ತು ಅಗಲ, 10 ಅಡಿ ಆಳದ ಕೃಷಿ ಹೊಂಡ. ಇದನ್ನು ಮನವೊಲಿಸುತ್ತ ದಿಂದ ತೆಗೆಯಬೇಕೇ, ಯಂತ್ರಗಳಿಂದಲೇ ಎಂಬುದು ಮುಂದಿನ ಜಿಜ್ಞಾಸೆ. ಅಭ್ಯುದಯ ಪಂಡಿತರು ಮಾನವಯುತ್ಪತ್ತಿ ಆದ್ಯತೆ ಕೊಟ್ಟರು. ಅದರಿಂದ ಉದ್ಯೋಗ ಸೃಷ್ಟಿ, ಜನರ ಪಾಲುಗಾರಿಕೆ ವೊದಲಾದ ಲಾಭಗಳಿವೆ ಎನ್ನುವುದು ಅವರ ವಾದ.

ಆದರೆ ಸ್ಥಳೀಯ ಜನಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಳಿದ ಬೈಫ್‌ನ ಎದುರು ಇನ್ನೂ ಕೆಲ ಗುಣ-ದೋಷದ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರಗಳಿದ್ದವು. ಒಟ್ಟು 300ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೃಷಿಹೊಂಡ ತೋಡಬೇಕು. ಮಾನವಯುತ್ಪತ್ತಿದಿಂದ ತೆಗೆಯುತ್ತಾ ಹೋದಾಗ ಒಂದು ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಹೊಂಡಗಳಷ್ಟೇ ಸಾಧ್ಯ. ಅಂದರೆ, ತಾವು ಬಾಯಿಮಾತಿನ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ಮನವೊಲಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಮಂದಿಗೂ ಮುಂದಿನ ವರ್ಷವೇ ಕೃಷಿಹೊಂಡದ ನೈಜಲಾಭ ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಾಣಿಸಿಗದು. ಊರಿನೊಳಗೆ ಇಂಥ ವಿಚಾರಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಋಣಾತ್ಮಕ ಬಲಗಳೂ ತಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವ ಬೀರುತ್ತಿರುತ್ತವೆ. ಇಂಥವರು ಈ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಜನರ ಮನಸ್ಸು ಹಾಳು ಮಾಡಲು ಹೆಚ್ಚು ಅವಧಿ ಕೊಡಬಾರದು. ಈ ಚಿಂತನಗತಿಯಿಂದಾಗಿ ಯಂತ್ರಗಳಿಂದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಒತ್ತು ಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಎರಡು ಹೆಕ್ಟೇರಿಗೊಂದರಂತೆ ಕೃಷಿಹೊಂಡ ಪ್ರತಿ ತುಂಡು ಜಮೀನಿನಲ್ಲೂ ಕಣಿ - ಬದುಗಳು. ಇದರ ಮೂಲಕ ಹರಿದುಬಂದ ಮಳೆನೀರು ಕೃಷಿಹೊಂಡ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಹೆಚ್ಚಾದ ನೀರು ಆಡ್ಡ ಕಣಿ ಮೂಲಕ ಇನ್ನೊಂದು ಹೊಂಡಕ್ಕೆ. ಹೀಗೆ 4 - 5 ಕೃಷಿಹೊಂಡಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಂಪರ್ಕ. ಪ್ರತಿ ಕೃಷಿಹೊಂಡದಲ್ಲೂ 2.5 ಅಕ್ಷ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಹಿಡಿಸುತ್ತದೆ. ವರ್ಷದಲ್ಲಿ 3 - 5 ಬಾರಿ ತುಂಬಿದಾಗ ಏನಿಲ್ಲವೆಂದರೂ 7.5ರಿಂದ 10 ಅಕ್ಷ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಇಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ. ಇಂಥ 350 ಹೊಂಡಗಳಿವೆ. ವಿಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲೂ ಬೈಫ್‌ನ ಈ ಪ್ರಯೋಗ ವಿಶಿಷ್ಟ. "ಒಣಭೂಮಿಗಳ ಇಳಿಮೇಡು

ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮಳೆನೀರು ಕೊನೆಗೆ ಸೇರುವ ತೊರೆ - ತೋಡುಗಳಿಗೆ (drainage line) ಪ್ರಾಧಾನ್ಯ ಕೊಡುವುದು ಹೆಚ್ಚು. ಅಲ್ಲಿ ತಡೆಗಟ್ಟುಗಳ ರಚನೆ. ಹೀಗಾಗಿ ಆಗುವ ನೀರ ಹೆಚ್ಚಳ ಮತ್ತಿತರ ನೈಸರ್ಗಿಕ ಸಂಪನ್ಮೂಲಗಳ ವೃದ್ಧಿಯ ಲಾಭವೂ ಕೇಂದ್ರೀಕೃತವಾಗುತ್ತದೆ." ಬೈಫ್‌ನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ನಿರ್ದೇಶಕ ಡಾ. ಜಿ. ಎನ್. ಎಸ್. ರೆಡ್ಡಿ ವಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. "ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಇನ್ನಷ್ಟು ವಿಕೇಂದ್ರೀಕೃತ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಯೋಜನೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಇಲ್ಲಿ ನಾವು ತೊರೆ - ತೋಡುಗಳಂತೆಯೇ ಅವುಗಳ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲೂ ಮಣ್ಣು - ನೀರು ಸಂರಕ್ಷಣೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದೇವೆ. ತಡೆಗಟ್ಟುಗಳು ಇವೆಯಾದರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಎಲ್ಲೆಡೆಯಿಂದ ಹೂಳು ಬಂದು ತುಂಬುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಇಲ್ಲ."

ಯೋಜನೆ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿ ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ ಅದಿಹಳ್ಳಿಯ ರೈತರಿಗೆ ಇದರ ಪ್ರಯೋಜನದ ರುಚಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯತೊಡಗಿದೆ. "ಕೃಷಿಹೊಂಡಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಗುಂಟೆ ಜಾಗ ಹೊಲಿದ್ದು ಪರವಾಗಿಲ್ಲ. ಈಗ ಭೂಮಿ ಹೆಚ್ಚು ತಣವು (ತಂಪು) ಆಗಿದೆ. ಬೆಳೆಯೂ ಜಾಸ್ತಿ ಬರತೊಡಗಿದೆ," ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ 4.5 ಎಕರೆ ಜಮೀನು ಹೊಂದಿರುವ ಹೊನ್ನಪ್ಪ. ಕೃಷಿಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿದ ಹೂಳನ್ನು ಆಯಾ ಕುಟುಂಬದವರೇ ವರ್ಷಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಎತ್ತಿ ಆಚೆ ಹಾಕಬಹುದು. ಅದು ಬೆಳೆಗಳಿಗೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಪೋಷಕಾಂಶ ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ.

ಹಸಿರುಹೊದಿಕೆ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೂ ಬೈಫ್ ಒತ್ತು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಬದು ಮತ್ತು ಇತರದೊಳಗಿಲ್ಲ ಒಟ್ಟು ಒಂದು ಹೆಕ್ಟೇರಿನಲ್ಲಿ 500 - 600 ಗಿಡ ನೆಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಗ್ಲಿರಿಸಿಡಿಯಾ, ಸೀಮೆ ತಂಗಡಿ, ನೀಲಗಿರಿ, ತೇಗ, ಅಕೇಸಿಯ, ಬಿದಿರು, ಕಟಪೇವು, ಅಂಟುವಾಳ, ಸುಬಾಬುಲ್ ವೊದಲಾದ ಗಿಡಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲದೆ ಆದಾಯ ತರಬಲ್ಲ ಮಾವು, ಗೋಡಂಬಿ, ಹುಣಿಸೆಹುಳಿ, ತೆಂಗು ವೊದಲಾದ ತೋಟಗಾರಿಕಾ ಬೆಳೆ ತಲಾ ಒಂದಕ್ಕೊಮ್ಮೆ. ಈಗ ಈ ಗಿಡಮರಗಳಿಂದಾಗಿ ಭೂಮಿಗೆ ಹೊದಿಕೆ ಸಿಗತೊಡಗಿದೆ.

ಅದಿಹಳ್ಳಿ ಈಗ ಚಿಗುರತೊಡಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿನ ಒಂದು ತೋಡಿನಲ್ಲಿ ಈಗ ಬಹುತೇಕ ನೀರ ಹರಿವು ಆರಂಭವಾಗಿದೆ. ಹಲವು ಹೊಸಹೊಸ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಬರತೊಡಗಿವೆ. ತೆಗ್ಗಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೃಷಿಹೊಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ತಿಂಗಳೂ ನೀರು ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ನೀರ ಮುಟ್ಟಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು, ಕೆಲವು ಕೊಳವೆಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ದಶಲೇಖದ ವರೆಗೆ ನೀರು ಓವರ್‌ಫ್ಲೋ ಆಗತೊಡಗಿದೆ. ಎಲ್ಲದಕ್ಕಿಂತ ಗಮನಾರ್ಹ ಅಂಶವೆಂದರೆ ಹೊಲಗಳಿಂದ ದೂರ ಮನೆ ಇದ್ದ ಕುಟುಂಬಗಳು ಈಗ ಇಲ್ಲೇ ಮನೆ ಕಟ್ಟಿ ವಾಸಿಸುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾರೆ. ಊರಿನ ಇಳಿಮೇಡು ಸಮಿತಿ ಸ್ವಸಹಾಯ ಸಂಘಗಳು 6 ಅಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿ ಉಳಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾವೆ. ಅದೊಂದು ಇದೊಂದು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಗದ ಜಮೀನು ದೃಷ್ಟಿಬೋಧನೆಯಂತೆ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ ರೂ, ಅದಿಹಳ್ಳಿಯ ಒಟ್ಟಾರೆ ಮಾರ್ಪಾಡು ಮೆಚ್ಚುವಂಥದ್ದು. ಮುಂದೆ, ಬೈಫ್ ಈ ಯೋಜನೆಗೆ ತೆರೆ ಎಳೆದು ಹೊರಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಇಲ್ಲಿನ ತೋಡು ವರ್ಷವಿಡೀ ಮೈತುಂಬಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು.

ಸರಕಾರಿ ವಿಸ್ತರಣಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳನ್ನು ನಾಚಿಸಬಲ್ಲ 'ಸಾಧಿಸಿ ಮಾತಾಡುವ' ತಿಮ್ಮ ಬೋವಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, "5 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ರಾಗಿ ಬೆಳೆ ಕೊಡುವ ಒಂದೆಕರೆ ಭೂಮಿ ಈಗ 8 - 10 ಕ್ವಿಂಟಾಲ್ ಕೊಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಪಡೆದಿದೆ." "ಒಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಇಂಥ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಹೇಗಾಗುತ್ತೋ ಎಂದಿದ್ದವು

ಈಗ ಧೈರ್ಯ ಬಂದಿದೆ," ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ ಸಮನ್ವಯಕಾರ ಸಿ. ದೊರಸ್ವಾಮಿ ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. "ಈ ಜನರಿಗೆ ನೀರು ತೋರಿದ್ದೆ ಸಾಕು, ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ಅವರೇ ಮಾಡ್ಕೊಳ್ಳಾರೆ."

ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ, ಅಧಿಪತಿಯ ಇಳಿಮೇಡು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯೊಡನೆ, ಈ ರಂಗದಲ್ಲಿ ಹಲವು ರಚನಾತ್ಮಕ ಹೊಸತುಗಳ ಅದಿಯೂ ಆಗುವಷ್ಟು ಸತ್ಯ ಹೊಂದಿದೆ.

(ಹಿಂದಿನ) ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಎಲ್ಲಾ ನದಿಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಷವೊಂದರಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಒಟ್ಟು ನೀರು 2,9561 ಮಿಲಿಯ ಘನ ಮೀಟರ್. ಈ ನದಿಗಳ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಳುವ ಒಟ್ಟು ಮಳೆ 36,797 ಮಿ. ಘ. ಮೀಟರು. ಅಂದರೆ ಬಿದ್ದ ಮಳೆಯು 80.34 ಶೇಕಡಾವೂ ನೀರೊಟವಾಗಿ ಹರಿದುಹೋಗಿ ಸಾಗರ ಸೇರುತ್ತದೆ.

(ಮೂಲ : ಡೋನಾ ಮತ್ತು ಕರ್ನಾಟಕ ಸರಕಾರದ ಆರಣ್ಯ ಮತ್ತು ಪರಿಸರ ಅಭ್ಯಯನ ಬಳಗ ಹೊರತಂದ ಪುಸ್ತಕ Sustainable Development Management.)

❖ ❖ ❖

ಕೆರೆಗಳ ಮೂಲಕ ಹಳ್ಳಿಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ

ಕೆರೆಯ ಹೂಳಿತ್ತು ಪುನರೊಂದಿಗೆ ಕಾಲುವೆಗಳ ರಿಪೇರಿ.

ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಿಗಂತೂ ಕೆರೆಗಳು ಊರಿನ ಜೀವಾಳ. ಕೃಷಿಗೆ, ಬಾಯಾರಿಕೆಗೆ ನೀರು ಒದಗಿಸುವುದಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಅವು ಅಂತರ್ಜಲ ಮರುಪೂರಣ ನಡೆಸಿ ಊರನ್ನೇ ಸುಭಿಕ್ಷವಾಗಿಡುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ಈ ಪರೋಕ್ಷ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಜನ ಮನಗಾಣುವಾಗ ಕೆರೆ ಅತಿ ದುಸ್ಥಿತಿಗೆ ತಲುಪಿರುತ್ತದೆ.

ಕರ್ನಾಟಕ, ತಮಿಳುನಾಡು ಮತ್ತು ಆಂಧ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 1,40,000ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಕೆರೆಗಳಿವೆ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಅಂದಾಜು. ಇವು ಮಣ್ಣಿನ ಒಡ್ಡು ಹಾಕಿದ ಜಲಾಶಯಗಳು. ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಿಂದಾಗಿ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ 7000ದ 80 ಶೇಕಡಾ ಕೆರೆಗಳೂ ಇಂದು ತುಂಬ ಹಾಳಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಬೇಡುತ್ತಿವೆ.

ಮದುರೈಯಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ ಕಚೇರಿ ಇರುವ 'ಧನಾ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ' ಎಂಬ ಸ್ವಯಂಸೇವಾ ಸಂಘಟನೆ ಒಂದಿದೆ. ಕಳೆದ ಎಂಟು

ಕಡಿಮೆ ಮಳೆಯು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಗಳು ಜೀವನಾಧಾರ. ಕೆರೆಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಎಂದರೆ ಹೂಳಿತ್ತು ಪುನರು ಮೂತ್ರವಲ್ಲ. ಒಡ್ಡು - ಕಾಲುವೆಗಳ ಪುನರ್ರಚನೆ, ನೀರ ಬಳಕೆ - ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ಊರಜನರ ಸಂಘಟನೆ, ಕೃಷಿಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ - ಹಿಣ್ಣೆ ಕೆರೆಸಂಬಂಧಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕವಸ್ಥೆಯ ಸಂಪೂರ್ಣ ಕಾಯಕಲ್ಪ ಎನ್ನುತ್ತದೆ 'ಧನಾ'.

ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಜನಸಹಭಾಗಿತ್ವದೊಂದಿಗೆ ಕೆರೆಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನವೇ ಇವರ ಮುಖ್ಯ ಚಟುವಟಿಕೆ. ಈ ಸಂಘಟನೆಯ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರ ತಮಿಳುನಾಡು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ನೆರೆಯ ಆಂಧ್ರ, ಮತ್ತು ಪಾಂಡಿಚೇರಿಗೂ ಹಬ್ಬಿದೆ. ಇಷ್ಟರೊಳಗೆ ಅದು 250 ಕೆರೆ, ಕುಡಿನೀರಿನ ಕೊಳ ಮತ್ತು ಸಾಮುದಾಯಿಕ ಬಾವಿಗಳ ರಚನೆ - ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದೆ.

ಧನ್ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆರೆಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಎಂದರೆ ಅದರ ದುರಸ್ತಿ ಅಥವಾ ಹೊಳೆತ್ತುವುದು ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಲ. ಒಡ್ಡು ಮತ್ತು ಕೆರೆಯಿಂದ ನೀರು ಹರಿಸುವ ಕಾಲುವೆಗಳ ಪುನರ್ರಚನೆ, ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ನಂತರ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ನೀರು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ಸುಗಮ ಸೂತ್ರ, ನೀರು ಬಳಸಿ ಕೃಷಿ ಮಾಡಲು ಸಲಹೆ - ಹೀಗೆ ಸಮಗ್ರ ಅಭ್ಯುದಯದ ನೀಲನಕಾಶೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದು ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಇಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಪುನರುಜ್ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಕೆರೆಯನ್ನು ಗುರುತಿಸಿದ ತಕ್ಷಣ ಅದು ಕೆಲಸ ತೊಡಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೊದಲಿಗೆ ಈ ಬಗ್ಗೆ ವ್ಯಾಪಕ ಜನಜಾಗೃತಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮ. ಪಾದಯಾತ್ರೆ, ಮನಮನೆ ಸಮಿಲೆಕ್, ಸಮಾಲೋಚನೆ ಇತ್ಯಾದಿ. ಜನ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸ್ಪಂದಿಸಿದರೆ ಈಗಾಗಲೇ ಕೆರೆ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ನಡೆಸಿದ ಊರಿಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ಯಾತ್ರೆ, "ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಊರಿನವರು ಒಂದಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬರುವವರೆಗೆ ನಾವು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸುರು ಮಾಡುವುದೇ ಇಲ್ಲ," ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಧನ್ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರು. ಊರವರು ಸಿದ್ಧರಾದರೆ ಕೆರೆ ರೈತರ ಸಂಘ ರಚನೆ. ನಾಯಕತ್ವ ತರಬೇತಿ. ಮುಂದಿನ ನೇತೃತ್ವ ಇವರದೇ. ಕೆರೆ ಪುನರುಜ್ಜೀವನದ ಮುಕ್ತಾಯ ಅರ್ಥಿಕ ಭಾರ ಈ ಸಂಘ ವಹಿಸಬೇಕು. ಉಳಿದ ಪಾಲು ಧನ್‌ನದು.

ಪುರಾತನ ಕೆರೆಗಳ ರಚನೆಯ ಹಿಂದಿನ ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಜರ ಜಾಣ್ಮೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಧನ್ ಹೇಳುವುದು ಹೀಗೆ: "ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಬಹಳ ವಿಚ್ಛಿದ್ರದಿಂದ ಕೆರೆಗೆ ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಜಾಗ ಆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆರೆಗಳೂ ಸರಪಳಿ ಕೆರೆಗಳಾಗಿದ್ದು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಪರ್ಕ ಇತ್ತು. ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಳೆನೀರನ್ನು ತಡೆಯುವ ಉಪಾಯ ಇದು. ನೆರೆ ಸಾಧ್ಯತೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವ ತಂತ್ರವೂ."

ತಮಿಳುನಾಡಿನ ತೇಲೆ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಧನ್ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆ ಮರಳಿ ಜೀವ ಪಡೆದಿದೆ. ಭುವನೇಶ್ವರದ ಒಂದು ಸಂಸ್ಥೆ ಈ ಕೆಲಸದ ಫಲಿತಾಂಶಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಅಧ್ಯಯನ ನಡೆಸಿದೆ. ಇವರು ಕಂಡುಕೊಂಡ ಹಾಗೆ "ಇಲ್ಲಿ ರೈತರ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ಮೀಟರ್ ವರೆಗೆ ನೀರು ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ, ಪ್ರತಿ ವರ್ಷ ಇವರು ಬಾವಿ ಆಳಗಳಿಗಳೆಲ್ಲ ಮೂರರಿಂದ ಆರು ಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿ ಖರ್ಚು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗ ಈ ವೆಚ್ಚವೇ ಇಲ್ಲ. ಹಿಂದೆ ದಿನಕ್ಕೆ ಎರಡು ಗಂಟೆ ಪಂಪ್ ಮಾಡಲು ನೀರು ಸಿಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈಗ ಆರು ಗಂಟೆಗೂ ಜಾಸ್ತಿ ಸಿಗುತ್ತಿದೆ. ಸುಮಾರು ಒಂದರಿಂದ ಒಂದೂವರೆ ಕಿ.ಮೀ. ಪುಸಲೆಯೊಳಗಿನ ರೈತರ ಕೈಮ್ಮಿತ್ತಾದನೆ ತುಂಬಾ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದೆ."

ಕೆರೆಯಲ್ಲಿ ನೀರು ತುಂಬಿದ ನಂತರ, ಇಲ್ಲಿನ ರೈತರು ಒಂದು ಬೆಳೆಯನ್ನು ಧೈರ್ಯದಿಂದ ತೆಗೆಯುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮದ್ಯ ಮತ್ತು ರಾಮನಾಥಪುರಂ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಕೆರೆಗಳಿಂದಲೂ ಹೊಸ ಆದಾಯವೊಂದು ಬರುತ್ತಿದೆ. ಮೀನುಸಾಕಣೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ಕೆರೆ ರೈತ ಸಂಘಗಳಿಗೆ 15000 ರಿಂದ 60,000 ರೂಪಾಯಿಗೆ ಪಂಚಾಯತ್‌ಗಳೊಂದಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಈ ಬಗ್ಗೆ ಒಪ್ಪಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿವೆ.

ಧನ್ ಮುಂಚೂಣಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕೆರೆಗಳಿಗೆ ಮರಳಿ ಜೀವ ಕೊಡುವ ಕೆಲಸದ ಬಗ್ಗೆ ಈಗ ಈ ಮೂರೂ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಲವು ಹೆಚ್ಚಿದೆ. ಇನ್ನಿತರ ಸರಕಾರೇತರ ಸಂಘಗಳೂ, ರಾಜ್ಯ ಸರ್ಕಾರವೂ ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿವೆ. ಆಡಳಿತ ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಧನ್ ಸಂಸ್ಥೆಯ ಸಲಹೆ ಪಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಕೆರೆ ಪುನರ್ರಚನೆಯ ನಂತರವೂ ಪ್ರತಿವರ್ಷವೂ ಒಂದಷ್ಟು ನಿರ್ವಹಣಾ ಕೆಲಸ ಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಒಡ್ಡಿನ, ಕಾಲುವೆಗಳ ರಿಪೇರಿ, ಜಲೀಯ ಸಸ್ಯಗಳ ನಾಶ ಮತ್ತು ನೀರು ಹಂಚಿಕೆಗೊಂದು ನಿರ್ವಹಣಾ ವಿವರಗಳು. ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಯಾ ಸಂಘಟನೆಗಳು ದಕ್ಷವಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತವೆಯೇ? "ಮುಕ್ತಾಯ ಪಾಲು ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ. ಉಳಿದಲ್ಲಿ ಸಾಲದು. ಹೀಗೆ ನಿರ್ವಹಣೆಯಲ್ಲಿ ಸೊಲೆಯಿರುವುದು ಚೆನ್ನೆ ಮತ್ತು ಪಾಂಡಿಚೇರಿ ನಗರಗಳಿಗೆ ಸಮೀಪ ಇರುವ ಸಂಘಗಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಅಲ್ಲಿನವರಿಗೆ ಸನಿಹದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ನೌಕರಿಯ ಅವಕಾಶಗಳು ಸಿಗುತ್ತಿರುವುದು. ಇಂಥಲ್ಲಿ ಸಾಮುದಾಯಿಕ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಒಲವು ಬರುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆಗಾಗ ಧನ್ ಮಧ್ಯೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಪ್ರೇರಣಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ."

ತಮಿಳುನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಕೆರೆ ರೈತರ ಸಂಘಟನೆ ಅಲ್ಲದೆ ಈ ಸಂಘಟನೆಗಳ ಒಕ್ಕೂಟ (ಕೆರೆ ರೈತರ ಒಕ್ಕೂಟ) ಮತ್ತು ಸರಪಳಿ ಕೆರೆಗಳ ಸಂಘಟನೆಗಳಿವೆ. ಒಕ್ಕೂಟ ಪ್ರತಿವರ್ಷ ನಡೆಸುವ ಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಯಕ್ತಕ ಸಂಘಗಳು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತವೆ. ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಾರೆ. 10,000ಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆದಾಯ ಇರುವವು ಹೊರಗಿನವರಿಂದ ಲೆಕ್ಕ ಪರಿಶೋಧಿಸಿ ಸಭೆಯ ಮುಂದಿಡುತ್ತಾರೆ.

ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿನ ಕೆರೆ ಸಂಪತ್ತು ಏನೂ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲ. ಕಡಿಮೆ ಆಗಿರುವುದು ಆ ಬಗೆಗಿನ ಕಾಳಜಿ. ನಮ್ಮ ಕೋಲಾರ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ 'ಹೂತಿಯವ ನಿಧಿ' (ಹೂತು ತುಂಬಿದ ಕೆರೆ) ಎಷ್ಟಿಲ್ಲ? ಸಾಗರ ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕೆರೆಗಳೇ 700ಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿವೆ. ಕೆರೆಗಳ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ ಮಹತ್ವಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಾವು ಕೆಲಸ ಚುರುಕಾಗಿ ಸೆಪೇಟಾಗಿದೆ. 'ಧನ್' ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಊರವರಲ್ಲಿ ಉಮೇದು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಪ್ರೇರೇಪಿಸಿದಲ್ಲಿ, ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕ ಹಂಗಿಲ್ಲದೆಯೂ ನಮಗಿದನ್ನು ಸಾಧಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ?

15 ವರ್ಷಗಳ ನಂತರ, ರಾಳೆಗಾಂವ್ ಸಿದ್ದಿಯಲ್ಲಿ ಜನರೂ ಅವರೇ, ಜಮೀನೂ ಅದೇ. ಯಾವುದೇ ವಿದೇಶೀ ಸಹಾಯ ಅಥವಾ ದೇಶಿಗಳಲ್ಲದೆ ನಾವು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ್ದು ಜನರನ್ನು ಜಾಗೃತಗೊಳಿಸಲು ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಧುರ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಲು. ಪರಿಣಾಮ ಕಾಣುವಂತಿದೆ. ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕುಡಿಯಲು ನೀರಿಲ್ಲದ, ನಿರುದ್ಯೋಗ ತಾಂಡವವಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಊರು ಈಗ ಕುವೆಂಪ್, ಮುಸ್ತಾಫಾಗೆ ತರಕಾರಿ ರಫ್ತು ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಜನರ ತಲಾ ವಾರ್ಷಿಕ ಆದಾಯ 200 ರಿಂದ 225 ರೂಪಾಯಿ ಇದ್ದುದು ಈಗ 2100 ರೂಪಾಯಿಗೆ ಏರಿತಿದೆ. 70 - 80 ಎಕೆಯಿದ್ದ ನೀರಾವರಿ ಭೂಮಿ 1200 ಎಕೆಗಳೆಂದೆ. "

- ಅಣ್ಣಾ ಹಜಾರ

ಮತ್ತೆ ರೂಪಾರಲ್ ಬತ್ತಲಿಲ್ಲ...

'ಪುನರ್ಜನ್ಮ' ಪಡೆದ ರೂಪಾರಲ್

500ರಿಂದ 600 ಮಿ.ಮೀ.
ಮಳೆ ಬರುವ ಅಲ್ಪಾರ್
ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಐದು
ನದಿಗಳು ಮರುಹುಟ್ಟಿ

ಪಡೆದರೆ, ಅದಕ್ಕೂ
ಎಷ್ಟೋ ಹೆಚ್ಚು ಮಳೆ
ಸುರಿಯುವ ನಮ್ಮ
ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಇದು
ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ? ಐದಾರು
ಪಟ್ಟು ಮಳೆ ಸುರಿಯುವ
ಮಲೆನಾಡಿನ ಹೊಳೆಗಳೇ
ಫೆಬ್ರವರಿಯಲ್ಲೇ
ಬತ್ತ ಬೇಕು?

ಹಣದ ದುರಾಸೆಯ ಕೆಲವರು ದಟ್ಟ ಕಾಡನ್ನು ಬೋಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ನಾಟಾಗಳು ದೂರದೂರದ ಊರುಗಳಲ್ಲಿ ಸಿರಿವಂತಿಕೆ ಪ್ರದರ್ಶನದ ವಸ್ತುಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ವೋಟಿನ ಲಾಜಿಗೆ ದಿಢೀರ್ ಲಾಘು; ಬೆರಳೆಣಿಕೆಯ ಬಲ್ಲಿದರಿಗೆ ಪೊಳ್ಳು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮರೆದ ಸಂತಸ. ಆದರೆ ತಮ್ಮ ಕಾಡೆಣೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಆ ಊರಿನ ಬಡಪಾಯಿಗಳಿಗೆ?

ಊರಿಗೆ ಊರೇ ದಿವಾಳಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ಕೃಷಿ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಬಡತನದಲ್ಲೂ ಸಂಕೈಯಿಂದಿರುವ ಕುಟುಂಬಗಳು ದಿಕ್ಕೆಡುತ್ತವೆ. ಹೊಟ್ಟೆಪಾಡಿಗಾಗಿ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ 'ಗುಳೆ ಹೊಲುವುದು' (ಗಾಮೀಂಕ ವಲಸೆ) ಅವಿವಾರ್ಯ. ಬೂಟ್‌ಪಾಲಿಶೋ, ಕಟ್ಟು ಹೊರುವ ಕೆಲಸವೋ ಮಾಡಿ ಊರಿಗೆ ರೊಕ್ಕೆ ರವಾನೆ. ಎಂದೂ ಚಿಗುರದ ಬದುಕು. ಅದು ಬದುಕಲ್ಲ, ಉದರಂಭರಣೆ. ಸುಲಭ ಪರಿಹಾರ ಇಲ್ಲದ ಅವನತಿ.

ರಾಜ್ಯಾನದಿ ಅಲ್ಪಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯದು ಇದಕ್ಕೊಂದು ಜ್ವಲಂತ ಉದಾಹರಣೆ. ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕರಾವಳಿ ಕರ್ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಪಶ್ಚಿಮ

ಘಟ್ಟಗಳು ಹೇಗೆಯೋ, ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ಜನರಿಗೆ ಅರಾವಳಿ ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿ. 30ರ ದಶಕದಲ್ಲಿ ಜನಒಡೆತನದ ದಟ್ಟ ಕಾಡು, ಹುಲಿ, ಸಿಂಹಗಳಂತಹ ವನ್ಯಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಸಮೃದ್ಧ.

1985ರ ಒಂದು ಸಂಜೆ ಐದು ಮಂದಿ ಯುವಕರ ಒಂದು ತಂಡ ಈ ಊರಿಗೆ ಬಂದಿಳಿಯಿತು. ಮುಖಂಡ ರಾಜೇಂದ್ರ ಸಿಂಗ್ ಉತ್ತಮ ಆದಾಯವಿದ್ದ ಆಯುರ್ವೇದ ವೈದ್ಯರು. ಹಳ್ಳಿಗೆ ಹೋಗಿ 'ಏನಾದರೂ' ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ತುಡಿತ ಎಲ್ಲರದು. ಇವರ ಸಂಘಟನೆಗೆ ಹೆಸರಿತ್ತು. ತರುಣ ಭಾರತ ಸಂಘ (ತಭಾಸಂ). ಆದರೆ ಇರದೇ ಇದ್ದದ್ದು ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆ.

ತಭಾಸಂನ ತರುಣರಿಗೆ ಇಲ್ಲಿನ ಕಟಿವಾಸ್ತವ ತಿಳಿಯಲು ಹೆಚ್ಚುಕಾಲ ಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೀರು ಹೊತ್ತು ತರುವುದು, ಅದುಗೆ ಬಿಟ್ಟರೆ ಊರಿನ ಹೆಣ್ಣು ಕೆಳಗೆ ಬೇರೆ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಮಯ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ನಿರಾಶ್ರಯ ಏಳೆಂಟು ಕಿಲೋಮೀಟರ್ ದೂರ. ಹೆಳವರೋ ಕುರುಡರೋ ಬಿಟ್ಟರೆ ಇಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ ಚೈತನ್ಯ ಇರುವ ಗಂಡಸರು ಇರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಪಾಪ, ತಂತಮ್ಮ ಮನೆಗಳ ಒಲೆ ಉರಿಸಲು ಅವರು ದೂರದ ದೆಹಲಿ, ಸೂರತ್, ಅಹಮದಾಬಾದುಗಳಲ್ಲಿ ದಿನಗೂಲಿಗಳಾಗಿ ಹೆಣಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಕಾರಣ ಇಷ್ಟೇ. ರಾಜರ ಆಡಳಿತ ಬಂದಾಗ ಕಾಡು ಅವರ ವಶಕ್ಕೆ. ಧಾರಾಳ ಮರ ಕಡಿಯಲು ಅವನುಮತಿ. ಅನಂತರ ಬ್ರಿಟಿಷರಿಂದ ಇನ್ನೂ ಸಲಿಸು. ರೈಲ್ವೇ ಸ್ಥಿಪಾರ್ಗಳಿಗೆ, ಅದಕ್ಕೆ - ಇದಕ್ಕಿಂದು ಕಾಡು ಪೂರ್ತಿ ಬೋಳು. ಬಿದ್ದ ಮಳೆಯಲ್ಲಾ ಇಂಗದ ಓಡಿತ್ತು. ಜಲಾಶಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೂಳು. ಭೂಮಿ ಬರಡು. ಕೃಷಿ ದುಸ್ತರ, ಕ್ಷಾಮ, ಬಡತನ.

ನೀರಿನ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಈ ಊರು - ಭಿಕಾಂಪುರದ ಮೊತ್ತಮೊದಲ ಆದ್ಯತೆ ಎಂಬುದು ಸಿಂಗ್ ಮಿತ್ರರಿಗೆ ಮನದಟ್ಟನೋ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಹೇಗೆ? ಸಿಂಗ್ ಸಂಗಡಿಗರ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಒಂದು ದಿನ ಆ ಊರಿನ ಹಿರಿಯರೊಬ್ಬರು, ಮಂಗುಲಾಲ್ ಪಟೇಲ್ ಇವರನ್ನು ಕರೆದು ಭೇಟಿಸಿದ್ದು ಹೀಗೆ: "ನೀರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಏನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ನೀವು ಹೆಚ್ಚಿಚ್ಚು ಮಾತಾಡಿ ಫಲ ಇಲ್ಲ. ಕೆರೆ ತೋಡಿ ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ. ತನ್ನಿಂದ ತಾನೇ ನೀರು ತುಂಬಿತ್ತು."

ಏನಿದು, ಈ ಜೊಹಾಡ್? ಅಲ್ಲಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ತಿಳಿದ ಕೆಲವೇ ಕೆಲವು ಹಳೆತಲೆಗಳಿದ್ದವು. ಗುಡ್ಡಗಳ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಷ್ಟೆ ಎತ್ತಿಗಟ್ಟಲೆ ಜಾಗದಿಂದ ಮಳೆನೀರು ಹರಿದುಬರುವ ಆಯುಕ್ತನ ಮೂರೂ ಬದಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಜ ಇಳಿಜಾರು ಇರುವ ಜಾಗ ಇರುತ್ತದೆ. ಇಂಥಲ್ಲಿ, ನಾಲ್ಕನೇ ಬದಿಯನ್ನು ಕಲ್ಲು - ಮಣ್ಣುಗಳ ಒಡ್ಡಿನ ಮೂಲಕ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಇದುವೇ ಜೊಹಾಡ್. ದಕ್ಷಿಣ ಕನ್ನಡ, ಕಾಸರಗೋಡುಗಳ ಮದಕವನ್ನು ಹೋಲುವ ಪಾರಂಪರಿಕ ಮಳೆನೀರ ಕೊಯ್ಲಿನ ರಚನೆ.

ಸಂಸ್ಕಾ ಗುಡ್ಡಗಳ ಏರುಪುರೇಶದ ತೊಲಾವ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿ ರೂಪಾರಲ್ ನದಿಯ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನ. ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದು ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಕೆಳು ಮಾತ್ರ. ಗ್ಯಾರ್ಸಿ ಮತ್ತು ಪುಲಾ. ತಭಾಸಂ ಕಾರ್ಯಕರ್ತ ಇವರನ್ನು ಜೊಹಾಡ್ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕೆ ಹುರಿದುಂಬಿಸಿದ. ತಾನೂ ಹೆಗಲುಕೊಟ್ಟು, ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಜೊಹಾಡ್ ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು! ಆ ವರ್ಷ ಮಳೆಗಾಲಾನಂತರದ ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಮಾತ್ರ ಹೊಸ ಜಾಹಾಡ್‌ನಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಂತಿತು. ಆದರೆ ಬರಬರುತ್ತಾ, ವರ್ಷವಿಡೀ ನಿಂತ ನೀರು ಬತ್ತಲಿಲ್ಲ.

ಕೆಳಗಿನ ಬಾವಿ, ಕೆರೆಗಳಲ್ಲೂ ನೀರೆದ್ದಿತು. ಸುದ್ದಿ ಬಾಯಿಯಿಂದ ಬಾಯಿಗೆ ಹಬ್ಬಿತು. ಎಲ್ಲೆಡೆ ಜೊಹಾನ್‌ಗಳ ಕೂಗೇದ್ದಿತು. ಒಂದು ದಶಕದೊಳಗೆ 150 ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ 1,200 ಜೊಹಾನ್ ಮತ್ತು ತೆಪೆಗಟ್ಟುಗಳು ಎದ್ದವು - ಎಲ್ಲ ಊರ ಜನರ ಉಮೇದು, ಪಾಲುಗಾರಿಕೆಯಿಂದ!

ಮಳೆ ಕಡಿಮೆ ಆದರೂ ಬಿದ್ದ ನೀರು ಇಂಗತೊಡಗಿತು. 1980ರಲ್ಲಿ 'ಕಪ್ಪು ಪ್ರದೇಶ' ಎಂದು ಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ತಾನಾಗಾಜಿ ಬ್ಲಾಕ್ 'ಬಿಳಿ ಪ್ರದೇಶ'ವಾಯಿತು! ನಗರಕ್ಕೆ ವಲಸೆ ಹೋದ ಜನ ಮರಳತೊಡಗಿದರು. ಹಾಲಿನ ತಿಂಡಿ ಇಲ್ಲಿನ ಮುಖ್ಯ ಉತ್ಪನ್ನ. ಊರಲ್ಲಿ ನೀರು ಸಮೃದ್ಧವಾದಾಗ ಆದಾಯ ಹೆಚ್ಚಿತು. ಹಾಲು ಉತ್ಪಾದನೆ, ಧಾನ್ಯದ ಬೆಳೆ ಹತ್ತುಪಟ್ಟು ಏರಿತು.

ಆಶ್ಚರ್ಯಕರ ಬದಲಾವಣೆ ಆದದ್ದು ಅನಂತರ. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿನ ಎಲ್ಲಾ ನದಿಗಳೂ ಆರೆಂಟು ತಿಂಗಳಷ್ಟೇ ಹರಿದು ಬಿತ್ತುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಂತರ್ಜಲ ಮಟ್ಟ ಏರುವುದರೊಂದಿಗೆ, 1995ರಿಂದ ಐದು ನದಿಗಳು ಬಿತ್ತುವುದನ್ನೇ ಮರತವು! ರೂಪಾರಲ್, ಅರ್ದರಿ, ಜಹಜ್ವಾಲಿ, ಸರ್ನಾ ಮತ್ತು ಭಗನಿ - ಟೆರೆಟ್. ಕೃಷಿಯ ಜೀವನಾಡಿಯಾಗಿರುವ ನದಿ ವರ್ಷ ಏಡಿ ಹರಿಯತೆಂದರೆ ಅದಂಥ ಭಾಗ!

36 ಗ್ರಾಮಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಅಧ್ಯಯನದ ಪ್ರಕಾರ ಜಲಮಟ್ಟ ಹಿಂದಿಗಿಂತ 6 ಮೀಟರ್ ಏರಿರುವುದು ತಿಳಿಯಿತು. ಜೊಹಾನ್‌ಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಯಿಸಿದ ಪ್ರತಿ 100 ರೂಪಾಯಿ 400 ರೂಪಾಯಿಗಳ ಉತ್ಪಾದನೆ ತಂದಿದೆ. ನೀರು ಸಂಗ್ರಹದ ಕಾರ್ಯದ ನಂತರವೂ ಹೆಣ್ಣು ಕೆಳಗೆ ಸಮಯ ಉಳಿಯಿತು.

ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ "ನಮ್ಮ ಎಲ್ಲಾ ರಚನೆಗಳು ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ಸುರಕ್ಷಿತ. ಏಕೆಂದರೆ ಇವುಗಳ ಕೊನೆ ಬಳಕೆದಾರರೇ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಸರಕಾರ ಕೆಲಸಗಳಂತೆ 'ಟಾರ್ಗಟ್' (ಗುರಿ) ಗಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಕೆಲಸವೂ ಇದರಲ್ಲಿಲ್ಲ." ರಾಜೇಂದ್ರ ಸಿಂಗ್ ಎತ್ತಿ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

"ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವಾಗ ಓಲೆಗೆ ನದಿಗಳ ಪುನರ್ಜನ್ಮ ಆಗಬಹುದೆಂದು ನಾವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಿಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ." ಅವರು ನೆನೆಯುತ್ತಾರೆ, "ನದಿಗಳ ಮರುಹುಟ್ಟು ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆಗೆ ಆದದ್ದೂ ಅಲ್ಲ." 90 ಕಿ.ಮೀ. ಉದ್ದದ ರೂಪಾರಲ್ ನದಿಯ ಜಲಾನಯನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟು 354 ಜೊಹಾನ್‌ಗಳಂಥ ನೀರಿಂಗಿಸುವ ರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಮೊದಲ ವರ್ಷ ಆಕ್ಟೋಬರ್ ವರೆಗೆ ನೀರು ಹರಿಯಿತು. ಮುಂದಿನ ವರ್ಷ ದಶಂಬರದಲ್ಲೂ ನೀರಿತ್ತು. ಓಲೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಸುಧಾರಣೆ ಆಗಿ, ಕೊನೆಗೆ ನದಿಯ 'ಬುಳುಬುಳು' ನಿಲ್ಲದಂತಾಯಿತು.

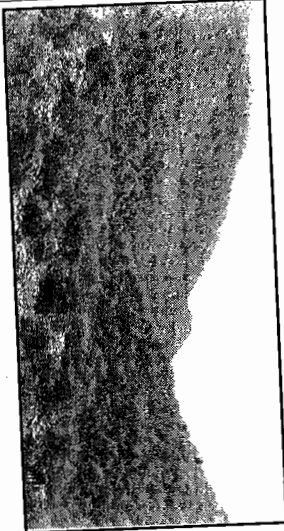
"ಈ ವರ್ಷ ಆ ನದಿ ಬಿತ್ತಿತು, ನನ್ನ ಜ್ಜ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, ಅವರ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಹಿಣ್ಣಾಗಿರಲಿಲ್ಲವಂತೆ." "ನಮ್ಮೂರ ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬಾರಿಯಂತೆ ನೀರು ಆರಿದ್ದೇ ಇಲ್ಲ" ಎಂದೆಲ್ಲಾ ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತೇವೆ. ಆದರೆ, ಮರುಳುಗಾಡೆಂದೇ ಕುಖ್ಯಾತಿ ಇರುವ ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಜನ ಐದು ನದಿಗಳಿಗೆ ಮತ್ತೆ ಚೈತನ್ಯ ತುಂಬಿ ದೇಶ ಏಕೆ, ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲೇ ದೊಡ್ಡ ಸುದ್ದಿ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. 5000ರಿಂದ 600 ಮಿ. ಮೀ. ಮಳೆ ಬಿಳುವ ಅಲ್ಲಿ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಾದರೆ, ಅದರ ಆರೆಂಟು ಪಟ್ಟು ಜಲಧಾರೆ ಸುರಿಯುವ ಮಲೆನಾಡಿನಲ್ಲಿ ಏಕೆ ಇದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ? ನಮ್ಮ ನದಿಗಳು ಏಕೆ ಘ್ರಮರಿಯಲ್ಲೇ ಬಿತ್ತಬೇಕು? ರಾಜೇಂದ್ರ ಸಿಂಗರ ಇನ್ನೊಂದು ಮಾತನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳಲೇಬೇಕು. "ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಗರ ಪಾರಂಪರಿಕ

ಜ್ಞಾನಭಂಡಾರದ ಸಹಾಯ ಸಿಕ್ಕ ಕಾರಣ ಇಷ್ಟು ಚಿಕ್ಕ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಪ್ರಗತಿ ಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು." ಪೇಟೆಯ ತಜ್ಞರನ್ನೂ, ಸರಕಾರದ ಸಹಾಯವನ್ನೂ ಯಾಚಿಸದೆ, ಹಳ್ಳಿಗರೇ ದೈಹಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಈ ಸಾಧನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂದ ಮೇಲೆ, 'ಮೇರಾ ಗ್ರಾಮೀಣ ಭಾರತ್ ಮಹಾನ್' ಎನ್ನಲಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ, ಅಲ್ಲವೇ?

ನೂರ ಅರುವತ್ತು ಚದರ ಮೀಟರು ಹಸಿರು ಕೊಡೆ (canopy) ಹೊಂದಿರುವ ಒಂದು ಅಶ್ವತ್ಥ ಮರ ಗಂಟೆಗೆ 2252 ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಅಂಗಾರಾವ್ತು ಬಳಸಿಕೊಂಡು 1712 ಕಿಲೋಗ್ರಾಂ ಅಷ್ಟು ಜನಕವನ್ನು ಉತ್ಪಾದಿಸುತ್ತದೆ. ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣವಾಯು ತಯಾರಿಸುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಬೇರೆ ಯಾವ ಮರಕ್ಕೂ ಇಲ್ಲ.

ಬಲಸಂರಕ್ಷಣೆಯಿಂದ 'ಜಲ' - ಜಂಗಲ್ - ಜಮೀನ್ ಬಚಾವೋ! ದತ್ತು...

ಪುನಃ ಚಿಗುರತೊಡಗಿದ ಅರಣ್ಯ ಪರ್ವತ ಶ್ರೇಣಿ.

ಹೊಸದಾಗಿ
ರಚಿಸಿದ
ಜೊಹಾಡಿನಲ್ಲಿ
ಹುಳು

ತುಂಬತೊಡಗಿದಾಗ
ಊರವರಿಗೆ ಕಾಡಿನ
ಸಂಬಂಧ
ಅರ್ಥವಾಗತೊಡಗಿತು.

ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳೇನೋ ನಿರ್ಮಾಣವಾದುವು; ನೀರಿನ ಸಮಸ್ಯೆ ಕುಗ್ಗತೊಡಗಿತು. ಆದರೆ ಹೊಸ ಚಿಂತೆ ಸುರುವಾಯಿತು. ಈ ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳಿಗೆ ಮಳೆ ನೀರಿನೊಂದಿಗೆ ಬೆಟ್ಟಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಮಣ್ಣು ಬಂದು ತುಂಬತೊಡಗಿತು. ಆಗ ಊರ ಹಿರಿಯರು ಹೇಳಿದರು: "ನೋಡಿ, ಇದು ಕಾಡು ಇಲ್ಲದ್ದರ ತೊಂದರೆ" ಅಂತ. ಊರವರಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆಯ ಬುಡ ಎಲ್ಲಿದೆ ಎಂದು ತಿಳಿಯಿತು.

ಇದರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಪಾರಿನ ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ ನೆಲ - ಜಲ - ಅರಣ್ಯಗಳ ನಡುವಣ ದಟ್ಟ ಸಂಬಂಧ ಅರ್ಥವಾಯಿತು. ಬೆಟ್ಟಗುಡ್ಡಗಳಲ್ಲಿ ಹಸಿರ ಕೊಡೆ ಎಬ್ಬಿಸುವುದು ಅನಿವಾರ್ಯವಾಯಿತು. ಇಲ್ಲವಾದರೆ ಇಡೀ ಊರಿನ ನೀರಾಧಾರ - ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳು - ಓಂದ ಆದಂತೆ ದಶಕಗಳೊಳಗೆ

ಹೂಳಿನಿಂದಾಗಿ ಕುಗ್ಗುತ್ತಾ ಬಂದು ಮತ್ತೆ ಕ್ಷಾಮದ ಭೂತ ತಲೆ ಎತ್ತುವ ಅಪಾಯವಾಗುತ್ತೆ ಇತ್ತು. ಸರಿ, ಹೊಸದೊಂದು ಆಂದೋಲನಕ್ಕೆ ನಾಂದಿ. 'ಜಲ' - ಜಂಗಲ್ - ಜಮೀನ್ ಬಚಾವೋ! ಈ ಬಗ್ಗೆ ಎಚ್ಚರ ಹುಟ್ಟಿಸಲು ತರುಣ ಭಾರತ ಸಂಘ (ತಭಾಸಂ) ಬೀದಿನಾಟಕ, ಪಾದಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಸಂಘಟಿಸತೊಡಗಿತು.

ಸಂರಕ್ಷಣೆಯ ರೀತಿರಿವಾಜುಗಳು ಆ ಊರ ಚಿತ್ರೆಯಲ್ಲೇ ಇತ್ತು. ಹಿಂದೆ, ಜನಒಡತನದಲ್ಲಿ ಕಾಡುಗಳಿದ್ದಾಗ ಜನರೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಿಯಮಗಳಿದ್ದವು. ಅರಣ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಂಕಡ್‌ಬನಿ, ರಖತ್ ಬನಿ, ದೇವ ಅರಣ್ಯ ಎಂಬ ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳಿದ್ದವು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ರಖತ್ ಬನಿಯಿಂದ ವ್ಯಾಪಾರೋದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಮರ ಕಡಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬರಗಾಲ ಬಂದಾಗ ಊರವರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ಸೌದೆ, ಮರ ತರಬಹುದು - ಅತ್ಯವಶ್ಯಕ್ಕೆ.

"ಹೊಸದಾಗಿ ಗಿಡ ನೆಟ್ಟೇ ಅರಣ್ಯ ಎಬ್ಬಿಸುತ್ತೇವೆ ಎಂದರೆ ಅದು ಸುಲಭದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಮಾತಲ್ಲ, " ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ತಭಾಸಂ ನೇತಾರ ರಾಜೇಂದ್ರ ಸಿಂಗ್. ಇವರ ಒತ್ತು ಸಂರಕ್ಷಣೆಗೆ. ಜನ - ದನಗಳಿಂದ ಕಾಪಾಡಿದರೆ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕಾಂಡಾವಶೇಷ, ಉಳಿಕೆ ಮರಗಳು ಬೆಳೆದು, ಗಾಳಿ, ಹಕ್ಕಿ, ಪ್ರಾಣಿಗಳು ತಂದುದುರಿಸುವ ಬೀಜಗಳಿಂದ ಆಡು ವಿಳುತ್ವದ ಎಂಬ ತತ್ವ. ಈ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗೆ 'ಅರಣ್ಯ ಪುನರುಜ್ಜೀವನ' (forest regeneration) ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಜನಸಹಾಯ, ಅವರ ಒಲವು ಇಲ್ಲದೆ ಈ ಕೆಲಸ ಆಗದು.

ಅಲ್ಪಾರಿನ 650 ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲೂ ಇಂದು ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳದೇ ಕಾರುಬಾರು. ಇದು ಪಂಚಾಯತ್ ಕರೆಯುವ ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳಲ್ಲ; ಬದಲಿಗೆ ಜನರೇ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪರ್ಯಾಯ ಸಂಘಟನೆ. ಇವು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಎರಡು ಬಾರಿ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ಮತ್ತು ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಯಂದು - ಅಥವಾ ಕನಿಷ್ಠ ಅಮಾವಾಸ್ಯೆಗೊಮ್ಮೆ ಸೇರುತ್ತವೆ. ಊರಿನ ಪ್ರತಿಮನೆಯ ಒಬ್ಬ ಸದಸ್ಯ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾನೆ. ಊರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಹತ್ತು ಹಲವು ವಿಚಾರಗಳ ತೀರ್ಮಾನ ಆಗುವುದು ಇಲ್ಲಿ. ಬಹುಮತಕ್ಕೆ ಬೆಲೆ.

ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಕಾಡು ಚಿಗುರಬೇಕೋ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಡು, ಒಂಟೆಗಳನ್ನು ಮೇಯಲು ಬಿಡದಿರುವುದು ಗ್ರಾಮಸಭೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ನೋದಲ ಕ್ರಮ. ಚಾನುವಾರುಗಳು ಅತಿಯಾಗಿ ಮೇಯುವುದರಿಂದ ಕಾಡು ಮತ್ತೆ ಚಿಗುರುವ ಅವಕಾಶವನ್ನೇ ಕಳೆಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಒಂದೆರಡು ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಆಡುಗಳನ್ನು ಸಾಕುತ್ತಿದ್ದ ಶ್ರೀಮಂತರಿದ್ದರು. ಜನ ಅವರ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ವಿಷಯ ವಿವರಿಸಿದರು. ಆಡುಗಳನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆ ಬಿಡಬಾರದೆಂಬ ವಿನಂತಿ. ಕೊನೆಗೆ ಈ ಶ್ರೀಮಂತರು ಆಡುಗಳನ್ನು ಮಾರಿಯೇಬಿಟ್ಟರು.

ಅಲ್ಪಾರಿನ ಹಳ್ಳಿಹಳ್ಳಿಗಳೂ ಇಂದು ವನಮಹೋತ್ಸವ ಆಚರಿಸುತ್ತವೆ. ಆದರೆ, ಅವರದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ. ಆ ದಿನ ಈ ಜನ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿನ ಗಿಡಮರಗಳಿಗೆ ನಾಂಕೀತಿಕವಾಗಿ ರಕ್ಷೆ ಕಟ್ಟುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುವ ನಾಮಒಂಟೆ ಪ್ರತಿಷ್ಟೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಒಣ ಸೌದೆ, ತರಗಲೆಯ ಹೊರತು ಹಸಿಯದೆನನ್ನು ತರಬೇಕಿದ್ದರೂ ಗ್ರಾಮಸಭೆಯ ಪೂರ್ವಾನುಮತಿ ಬೇಕು. ಅಸೆಮ್‌ಟ್, ಇದು ಇಲ್ಲದೆ ಹಸಿ ಗೆಲ್ಲು - ಮರ ಕಡಿದರೆ ದಂಡ. ತಪ್ಪನ್ನು ಗ್ರಾಮಸಭೆಯಲ್ಲಿ ತಾವೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡರೆ ಮಿತವಾದ ದಂಡ. ಇತರರು ತಪ್ಪು ಕಂಡುಹಿಡಿದದ್ದಾದರೆ ಹೆಚ್ಚು ದಂಡ.

ನೆಯ, ಜಲ, ಅರಣ್ಯಗಳ ಮಹತ್ವ ಈ ಮರುಳುಗಾಡಿಗೇ ಇಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನದಟ್ಟಾಗಿದೆ. ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಇವರು ಜೀವದಯೆ, ಪ್ರಾಣಿದಯೆಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಬಹುತ್ವದ್ದು ಐದು ನದಿಗಳು ವರ್ಷದುದ್ದಕ್ಕೂ ಹರಿದಾಗ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವದ ಉಗಮ ಆಯಿತು. ಉದ್ದುದ್ದ ಮೀನುಗಳು ಹುಟ್ಟಿದವು. ಆಗ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವುದನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ ಗುತ್ತಿಗೆದಾರ ಜಾಗಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ಊರವರು ಅದ್ಭುತವಾಯಿತು. "ಇದು ನಾವು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಜೀವಂತವಾಗಿಸಿದ ನದಿ. ಇದರಿಂದ ಮೀನು ಹಿಡಿಯಬಾರದು" ಎಂದರು. ಸರಕಾರ ಬಲಪ್ರಯೋಗಕ್ಕೆ ಇಳಿದಾಗ ಊರವರ ರೋಷ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಗುತ್ತಿಗೆದಾರನ ದೋಷಗಳಿಗೆ ಬೆಂಕಿ. ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಸರಕಾರ ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ನ್ಯಾಯಾಲಯಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ಹಿಂದಿನಿಂದಲೂ ತಾನು ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವುದನ್ನು ಗುತ್ತಿಗೆಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆನೆ ಎಂದಿತು. ಆದರೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ, ಆ ವಾದವನ್ನು ಕಾಗದಪತ್ರಗಳಿಂದ ಪುಷ್ಟೀಕರಿಸಲು ಅದಕ್ಕೆ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಬಹುತ್ವದ್ದು ನದಿಯ ಮೀನು ಹಿಡಿಯುವ ಹಳೆಯ ಕರಾರುಪತ್ರವನ್ನು ಅದು ಎಲ್ಲಿಯ ತರಬೇಕು?

ಅಲ್ಲಾರಿನ ಅಂದೂಳನ ಉಳಿದಡೆಯಂತೆ ಕೇವಲ ಅರಿವಿಲ್ಲದ ಆದ 'ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅವನತಿಯ ವಿರುದ್ಧ' ಮೂತ್ರ ಆಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಕುಮ್ಮಕ್ಕು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದ ಸರಕಾರದ ವಿರುದ್ಧ ಬಲವಾದ ಹೋರಾಟವೇ ಬೇಕಾಯಿತು. ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಭಾರೀ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಗಣಿಗಾರಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಚಳವಳಿಗಳೂ ಸಾಲದ ಸರ್ವೋಚ್ಚ ನ್ಯಾಯಾಲಯದ ಮೊರೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ಮೊದಲ ಜೊಹಾಡ್ ನಿರ್ಮಿಸಿದಾಗ ಸರಕಾರ ವಹಿಸಿದ ನಿಲುವು ಎಂದರೆ, "ಅದು ಅರಣ್ಯ ಇಲಾಖೆಯ ಜಾಗರಣೆಗಳಿಗೆ ಅನಧಿಕೃತ ರಚನೆ, ಅದನ್ನು ಒಡೆಯಬೇಕು" ಎಂಬ ಆದೇಶ ಹೊರಡಿಸಿದ್ದು. ನಿಜವಾಗಿ, ಈ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಮರಗಿಡಗಳೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಜೊಹಾಡ್‌ನಲ್ಲಿ ನೀರು ನಿಂತರೆ, ಹಸಿರು ಚಿಗುರಲು ಆನುಕೂಲ. ಜನ ಬೆದರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕದೆ ಊರಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಧೈರ್ಯದ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ನೀರಾವರಿ ಇಲಾಖೆ ಇದು ತನ್ನ ನೀರು ಎಂದು ಹಕ್ಕು ಸ್ವಾಧೀನಹೊರಟಿತು. ಜನಶಕ್ತಿ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮೀರಿ ಮುಂದುವರಿದದ್ದು ಅಲ್ಲಾರಿನ ವಿಶೇಷ.

'ವನಪಾಲಕ' ಇಲಾಖೆ ಲಂಚ ಕೊಡದ ಹಳ್ಳಿಗರನ್ನೆಲ್ಲ 'ವನಪಾಲಕ' ಹೆಸರಿನ ಬೋಳು ಕಾಡಿನಿಂದ ಹೊರದಬ್ಬಿತು. ಈ ಜನರ ಛಲ ಎಷ್ಟೆಂದರೆ, ಅವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ಅಭಿಯಾನರಣ್ಯವೊಂದನ್ನು ಭಾವತಾ - ಕೊಯ್ಯಾಲಾ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಸಿ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಈಗ ಹುಲಿ, ಜಿಂಕೆಗಳಂಥ ವನ್ಯಮೃಗಗಳು ಬಂದು ಸೇರಿಕೊಂಡಿವೆ!

ಪರ್ವತಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ 66% ಕಾಡು ಇರಬೇಕು ಎಂಬುದು ವೈಜ್ಞಾನಿಕ ಲೆಕ್ಕ. ಆರಾವಳಿ ಬೆಟ್ಟಗಳಲ್ಲಿ ಅದು 6%ಕ್ಕೆ ಇಳಿದಿತ್ತು. ತಭಾಸಂ ಪ್ರೇರೇಪಣೆಯಿಂದ ಹಳ್ಳಿ ಮಂದಿ ಎಚ್ಚತ್ತು 15 ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಡಿನ ಕೊಡೆಯನ್ನು 40%ಕ್ಕೆ ಏರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಫಲರಾಗಿದ್ದಾರೆ. ದೆಹಲಿಯಿಂದ ಹಿಮ್ಮೆತ್‌ನಗರದ ನಡುವೆ 2,400 ಕಿ.ಮೀ.ನ ಆರಾವಳಿ ಪರ್ವತ ಸಾಲಿದೆ. ಇದರಲ್ಲಿ 290 ಕಿ.ಮೀ.ನಲ್ಲಿ ಊಗ ಗಿಡಗಳು ಮೇಲೇಳುತ್ತಿವೆ. ಈ ಬೆಟ್ಟಗಳು ನಮಗೆ ಹಾಲೂಡುವ ತಾಯಿಯ ಮೊಲೆಯಂತೆ 'ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ರಾಜೇಂದ್ರ ಸಿಂಗ್'.

ಅಲ್ಲಾರಿನ ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳಲ್ಲಿ ಈಗ ಹುಕ್ಕಾದ ಹೊಗೆಯೊಂದಿಗೆ ಕೇಳಿಬರುವ ಹೊಸ ಮಂತ್ರ ಇದು : "ಲೂಟ್‌ಪೂಟ್ ಕೇ ಬರ್ತಾದಿ ನೆ ಅಷ್ಟಾ ಗಾಂವ್ ಬಚಾಯೇಂಗ್." (ಕೊಳ್ಳೆ ಹೊಡೆದು ನಾಶ ಮಾಡುವವರಿಂದ ನಮ್ಮ ಹಳ್ಳಿಯನ್ನು ನಾವು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತೇವೆ.) ಹೌದು, ಈ ಬಡಪಾಯಿಗಳಿಗೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಿರುವ ಸಂಗತಿ ಎಂದರೆ, ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ನುಸುಗುತ್ತಾ ಉಳಿಸಿದರಷ್ಟೇ ಅದು ನಮ್ಮನ್ನೂ ಹಾಗೆ ಇರಲು ಬಿಡುತ್ತದೆ; ಇಲ್ಲವಾದರೆ, ಜಮೀನು - ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಲ್ಲವೂ ಇದ್ದರೂ, ತುತ್ತು ಕೂಲಿಗಾಗಿ ಕೈಯೊಡ್ಡಿ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲೋ ಅಲೆದಾಡಿ ಪರದೇಶಿಗಳ ಪಾಡು ಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಪತಿ ಭವನದಲ್ಲಿ ಮುಳಿನೀರಿಂಗಿಸುವ ರಚನೆಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಯೋಜನೆ ಮಾಡಲು ಹೋದ ತಂಡದಲ್ಲಿ ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಗೋಪಾಲ್ ಸಿಂಗ್ ಎಂಬ ಹಳ್ಳಿಗನೂ ಇದ್ದು. ಸಿಂಗ್ ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳ ನಿರ್ಮಾಣದಲ್ಲಿ ನಿಪುಣ. ಈ ತಂಡ ಒಂದೆಡೆ ನಿಂತು ಚರ್ಚಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಇಳಿಜಾರು 2.5 ಅಡಿ ಇರಬಹುದೆಂದು ಗೋಪಾಲ್ ಸಿಂಗ್ ಹೇಳಿದ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಲು ಆತ ಯಾವುದೇ ಉಪಕರಣವನ್ನು ಬಳಸಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಿಂಗ್ ಮಾಡಿದ ಅಂದಾಜನ್ನು ತಂಡದಲ್ಲಿದ್ದ ಹಿರಿಯ ಎಂಜಿನಿಯರ್ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಡಿಂಪಿ ಲೆವೆಲ್ ಬಳಸಿ ಇಳಿಜಾರನ್ನು ಅಳೆದು ನೋಡಿದರು. ಗೋಪಾಲ್ ಸಿಂಗ್ ಮಾಡಿದ ಅಂದಾಜು ಅಷ್ಟು ಸರಿಯಾಗಿತ್ತು!

ಧನುವನ ಊರಲ್ಲಿ ಗ್ರಾ ಪ್ರಜೆಗಳೇ ಪ್ರಭುಗಳು

ಊರಿನ ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಇರುವುದು ಈ ಗ್ರಾಮಸಭೆಗಳ ಕೈಯಲ್ಲಿ.

"1947ರಲ್ಲಿ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದಾಗ ನಮಗೆದು ಬದಲಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾದುದು 95ರಲ್ಲಿ. ನನ್ನ ದೇ

ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ದಶಕಾನಂತರ ಮತ್ತೆ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದಾಗ. ನಮಗೆ, ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಂದರೆ ಬಡತನದಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ" ಎನ್ನುತ್ತಾನೆ ಈ ಆಜ್ಞೆ

ರಾಜಸ್ಥಾನದ ಆಲ್ವಾರ್ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿದೆ ಭಾವತಾ - ಕೊಯ್ಲಾಲಾ ಗ್ರಾಮ. ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲೊಬ್ಬ ಹೆಣ್ಣು ಹೆಣ್ಣು ಮುದುಕ ಇದ್ದಾನೆ - ಧನುವ. ಪ್ರಾಯ 80. ಈ ಹಳ್ಳಿಗ, ಪಾಪ, 1948ರಲ್ಲಿ ಗಾಂಧೀಜಿ ಹತ್ಯೆಯಾದಾಗ ದೆಹಲಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುಹೊತ್ತು ಬದುಕು ಸೆವೆಸುತ್ತಿದ್ದ.

ಜಮೀನುದಾರನಾಗಿದ್ದ ಧನುವ ಕೂಲಿಯಾಳಾಗಲು ಕಾರಣ ಕಾಡು ಬೋಳಾಗಿ ದಶಕದೊಳಗೆ ಆತನ ಹೊಲ ಬರಡಾದದ್ದು. 86ರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ನೀರು ತುಂಬಿ ಊರು ಚಗುರುತೊಡಗಿದ ಮೇಲೆ ಧನುವ ಮತ್ತೆ ದೆಹಲಿಯ ಮುಖ ನೋಡಲಿಲ್ಲ. ಊರಲ್ಲೇ ಉಳಿದು ಜನರನ್ನು ಸಂಘಟಿಸಿ ಜೊಹಾಡ್ ಕಟ್ಟಿದ. ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಒಂದಿಷ್ಟು ಕೇಳಿ:

"1947ರಲ್ಲಿ ದೇಶಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದಾಗ ನಮಗದು ಬರಲಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಕಾಡನ್ನು ಬೋಳಿಸಿದ ನಗರವೆಂದಾಗ ಕೈ

ಬಿಟ್ಟು, ಕಾಡು ಕಡಿದ ಅದೇ ಮಂದಿಯ ಗುಲಾಮನಾಗಿದ್ದ. ನಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನಾದುದು 1995ರಲ್ಲಿ; ನನ್ನದೇ ಹೊಲದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ದಶಕಗಳ ನಂತರ ಮತ್ತೆ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆದಾಗ. ನಮಗೆ ಹಳ್ಳಿಗರಿಗೆ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಂದರೆ, ಬಡತನದಿಂದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ಅದು ಸ್ವಯಂಪೂರ್ಣತೆಯಿಂದ ಬರುವಂಥದ್ದು."

ಸರಕಾರದ ಅಧಿಕ ಸಹಾಯ ಇಲ್ಲದೆ, ಬಹುತೇಕ ಅನಕ್ಷರಸ್ವರೇ ತುಂಬಿದ ಆಲ್ವಾರಿನ ಹಳ್ಳಿಗರು 750 ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ 3,500 ಮಳೆನೀರು ಇಂಗಿಸುವ ರಚನೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಈ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಶಹರದ ಸಿವಿಲ್ ಇಂಜಿನಿಯರುಗಳನ್ನು ಆವಲಂಬಿಸಲಿಲ್ಲ; ಬದಲಾಗಿ ಪಾರಂಪರಿಕ ಕೌಶಲಗಳನ್ನು ಬಳಸಿದ್ದಾರೆ.

ಆಲ್ವಾರಿನಲ್ಲಿ ಇಂದು ಹಳ್ಳಿಗಳು ಮತ್ತೆ ಜೀವಂತವಾಗುತ್ತಿವೆ. ಜನರ ಆತ್ಮಾಭಿಮಾನ ಪ್ರಚೇದಿಸುತ್ತಿದೆ; ಗಾಂಧೀಜಿ ಕನಸು ಕಂಡ ಗ್ರಾಮ ಸ್ವರಾಜ್ಯ ನನಸಾಗುತ್ತಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಈಗ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಕಾರ್ಯಗಳ ನಿರ್ಧಾರ, ಅನುಷ್ಠಾನ ಎಲ್ಲವೂ ಊರವರಿಂದ. ಜನರಿಂದ, ಜನರಿಗಾಗಿ. ತಭಾಸಂ ಇಲ್ಲಿ ಮಹತ್ವಾಕಾಂಕ್ಷಿ ಮೂಡಿದ್ದರೂ, ಅದು ರಾಜೇಂದ್ರ ಸಿಂಗ್ ಮೂತಿನಂತ್, "ಒಂದು ವೇಗವರ್ಧಕವಾಗಿ ಉಳಿಯುತ್ತದೆಯೇ ಹೊರತು ಎಂದೂ ಹಳ್ಳಿಗರ ಮೇಲೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೆರುವುದಿಲ್ಲ."

ಒಂದು ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ ಜೊಹಾಡ್ ಅಥವಾ ತಡೆಗಟ್ಟು ಕಟ್ಟುವ ನಿರ್ಣಯವನ್ನು ತಭಾಸಂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅಗತ್ಯವಿರುವ ಹಳ್ಳಿ ಗ್ರಾಮಸಭೆ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಈ ಬಗ್ಗೆ ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕು. ಕನಿಷ್ಠ 25% ಖರ್ಚನ್ನು ನಗದು ಅಥವಾ ಶ್ರಮದಾನದ ರೂಪದಲ್ಲಿ ತುಂಬಲು ತಯಾರಾಗಬೇಕು.

ಜೊಹಾಡ್ ಬೇಕು ಎಂದು ಬಹುಮತದ ನಿರ್ಧಾರ ಆದರೆ, ಎಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದರೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗ? ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಲಸ ತಿಳಿದವರು ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದನ್ನೂ ಗ್ರಾಮಸಭೆ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತದೆ. ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಅತಿಹೆಚ್ಚು ನೀರು ಹರಿದುಕೊಂಡು ಬರುವ ಜಾಗದ ಆಯ್ಕೆ. ಎಷ್ಟು ನೀರು ಬರಬಹುದು ಎಂಬ ಲೆಕ್ಕಾಚಾರ ಆಧರಿಸಿ ಜೊಹಾಡ್‌ನ ಗಾತ್ರ ನಿರ್ಣಯ.

ಯಾವ್ಯಾವ ಕುಟುಂಬಗಳಿಗೆ ನೇರ ಪ್ರಯೋಜನ ಎಂಬುದರ ಪಟ್ಟಿ. ಈ ಜನರು ಶ್ರಮದಾನದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅಗತ್ಯವಿದ್ದರೆ ಜೊಹಾಡಗಾಗಿ ಭೂಮಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಆದರೆ ಕೃಷಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಈ ರಚನೆ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಗ್ರಾಮಸಭೆ ಆದಷ್ಟು ತಟ್ಟಿಸುತ್ತದೆ.

ಜೊಹಾಡಿನ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ಬಗ್ಗೆಯೂ ರಚನೆಯ ಮೊದಲೇ ವಿಷಯ ತೀರ್ಮಾನ. ವಾರ್ಷಿಕ ರಿಪೋರ್ಟ್, ನೀರು ವಿತರಣೆಯ ನಿಯಮಾವಳಿ - ಅನುಷ್ಠಾನ, ವಿವಾದ ಪರಿಹಾರ - ಈ ಬಗ್ಗೆಯೂ ನಿರ್ಧಾರ ಆಗುತ್ತದೆ. ರಿಪೋರ್ಟ್‌ಯ ವೆಚ್ಚದ ಹಂಚಿಕೆ.

ತಭಾಸಂ ಯಾವುದೇ ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಪೇಟೆಯಿಂದ ತರಬೇತಾಗದ ಒಳಸುರಿಗಳಿಗೆ - ಮಣ್ಣು ಸಾಗಿಸಲು ಟ್ರ್ಯಾಕ್ಟರ್, ಡೀಸೆಲ್, ಸಿಮೆಂಟ್, ಇಟ್ಟಿಗೆ, ಮೆಟ್ಟಿಲುಜಾರಿ - ಮಾತ್ರ ಹಣ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಉಳಿದವುಗಳನ್ನು ಊರವರೇ ಹೊಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮೊದಮೊದಲು ಇಲ್ಲಿನ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಮದಾನ ಮಾತ್ರ ನೀಡುವ ಚೈತನ್ಯ ಇತ್ತಷ್ಟೆ. ಈಗ ಹಾಗಲ್ಲ, ಊರುಗಳು ಸಮೃದ್ಧವಾದಂತೆ ಹಣವೂ ಬರುತ್ತಿದೆ.

ಭುಜ್ ಗ್ರಾಮದ ಗೋಪಾಲ ಜೊಹಾಡಿಗೇ 1,90,510 ರೂ. ಖರ್ಚು ಬಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿ ಊರವರೇ 1,76,000 ರೂ. (90%) ಹಾಕಿದರು. ತಫಾಸಂ ಉಳಿದ ಅಂಶಕ್ಕೆಷ್ಟೇ ಹೆಗಲು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸಾಕಾಯಿತು.

ರಾಜೇಂದ್ರ ಸಿಂಗ್ ಈ ತೆರನ ಪಾಲುದಾರಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳುವುದು ಓಗೇ: "ಈ ರಚನೆಗಳನ್ನು ತಫಾಸಂ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟರೆ ಜನ ಅದರ ಮುಂದಿನ ನಿರ್ವಹಣೆ ಮಾಡಲಾರರು. ಅವರೇ ಅದನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲಾವಕಾಶ ಹಚ್ಚು ಬೇಕಾದೀತು. ಆದರೆ ಇದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಅವರಲ್ಲಿ ಸುಪ್ತವಾಗಿದೆ. ಈಗ ನೋಡಿ, ಹಳ್ಳಿಗರು ಕಟ್ಟಿದ ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳೆಲ್ಲಾ ನೂರಕ್ಕೆ ನೂರು ಸುರಕ್ಷಿತ. ಏಕೆ ಗೊತ್ತೇ? ಈ ರಚನೆಗಳ ನಿರ್ಮಾತ್ಮಗಳೇ ಅದರ ಬಳಕೆದಾರರು ಕೂಡಾ. ಸರಕಾರ ಕೆಲಸಗಳಂತೆ ಗುರಿ (target) ತಲುಪಲು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಇದಲ್ಲ. ತಾವು ಬೆವರು ಸುರಿಸಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಹಳ್ಳಿಗರು ಎಂದೂ ಹಾಳಾಗಲು ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ."

ಸಿಂಗ್ ಮಾತನ್ನು ಜೆ.ಡಿ. ಆಗರಾಲಾಲ್ ಎಂಬ ಇಂಜಿನಿಯರ ಸ್ವತಂತ್ರ ಅಧ್ಯಯನ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. 95-96ರ ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಸರಕಾರ ಕಟ್ಟಿದ ನೂರಾರು ತಪೆಗಟ್ಟು ಮತ್ತಿತರ ನಿಲಿಂಗಿಸುವ ರಚನೆಗಳು ನೆರೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಚ್ಚಿಹೋದವು. ಆದರೆ ಹಳ್ಳಿಗರ ಕಟ್ಟಿಗಳಿಗೆ ಏನೂ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಊರವರ ಜೊಹಾಡ್‌ಗಳ ಸ್ಥಳದ ಆಯ್ಕೆ, ರಚನಾ ಕೌಶಲ ತುಂಬಾ ಸೂಕ್ತ ಎಂದು ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯದ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರೊಫೆಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಮಳೆನೀರ ಕೊಯ್ಲಿನ ರಚನೆಗಳು ಬಂಡುಹಾಕಿದ 4 ಪಾಲು ವರಮಾನ ತಂದಿತ್ತಿವೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನ ತಿಳಿಸುತ್ತದೆ.

ಮತ್ತೆ ಧನುವನಿಗೊಮ್ಮೆ ಕಿವಿ ಕೊಡೋಣ. ಕೂಳಿನ ಬೇಟೆಗಾಗಿ ದಶಕಗಳ ಹಿಂದೆ ರಾಜಧಾನಿಗ ಹೊರಟು ನಿಂತಾಗ ಅವನ ಅಪ್ಪ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದ್ದನಂತೆ. "ಮಗಾ, ಜಮೀನು ಉಳ್ಳವರೂ ಭಿಕ್ಷಾರಿಗಳಾಗಿರುವ ಈ ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ನೀನೊಂದು ಪರಿಹಾರ ಹುಡುಕಬೇಕು" ಅಂದಿದ್ದನಂತೆ. ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ, ಧನುವ ಈಗ ಉದ್ಧರಿಸುತ್ತಾನೆ, "ನಿಜವಾದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಏನೆಂದು ಅರ್ಥವಾಗಲು ನನಗೆ 80 ವರ್ಷ ಬೇಕಾಯಿತು. ನನ್ನಷ್ಟೆ ಹುಡುಕಲು ಹೇಳಿದ ಪರಿಹಾರ ಕೊನೆಗೂ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು ಇಲ್ಲಿ, ಹಳ್ಳಿಯಲ್ಲಿ. ಹೊರತು ಇಲ್ಲೇಯಲ್ಲ."

ಇತ್ತೀಚೆಗೆ, 24 ಕೆ.ವೀ. ಉದ್ದ, 11 ಕೆ.ವೀ. ಅಗಲದ ಪರ್ಫಾರ್ಮ್ ಎಂಬ ಹೊಸ ದ್ವೀಪವೊಂದು ಬಂಗಾಳಕೊಲ್ಲಿಯ ಬಳಿ ನೀರಿನಡಿಯಿಂದ ತಲೆಯೆತ್ತಿತು. ಇದು ಬೇರೆನೂ ಅಲ್ಲ, ನಮ್ಮ ಎರಡು ದೊಡ್ಡ ನದಿಗಳು - ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರ, ಮತ್ತು ಗಂಗಾ ತಮ್ಮೊಂದಿಗೆ ಹೊತ್ತು ತಂದ ಹೊಳಸ ಪರಿಣಾಮ.

ಬೇವಜಲ ಮೃತ್ಯುವಾಹಕವೂ ಆಗಬಹುದು

ನಾಲ್ಕೂ ಆಳದಲ್ಲಿ ಬೇವಿಗಯಲ್ಲೂ ಬತ್ತದ ನೀರು. ಪದ್ಮ ಗ್ರಾಮದ 'ಬದಿ' ಎಂಬಲ್ಲಿನ ನೀರ ಸೌಖ್ಯಾಗ್ಗೆ.

ಒಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗ್ರಾಮ ಪರೈ, ಕಾಸರಗೋಡು ತಾಲೂಕಿನಲ್ಲೇ ಜಲಸಮೃದ್ಧ ಊರುಗಳಲ್ಲೊಂದು. ಕಾಲಕ್ರಮೇಣ ಕೃಷಿ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಹಸಿರು ಹೊದಿಕೆ ಬೋಳಾಯಿತು. ನೀರಿನ ಅತಿಬಳಕೆಗೂ ಸುರು. ಈಗ ಈ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಕೃಷಿಗೆ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಒಂದು - ಒಂದೂವರೆ ತಿಂಗಳ ಕಾಲ ನೀರ ಕೊರತೆ ಇರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಹಲವು. ಆದರೂ ಉಳಿವೆಚೆಗೆ ಹೋಲಿಸಿದಾಗ ಇಲ್ಲಿನ ಜನ ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ನೀರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸೋತದ್ದು ಕಡಮೆ. ನಮ್ಮ ತೋಡುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರಹರಿವು ಅಂತರ್ಗಾಮಿನಿಯಾಗಿಯಾದರೂ ಕೊನೆಯ ವರೆಗೆ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಸುರಂಗಗಳು ಪತ್ತೆಯ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷ. ಬಹುಶಃ ಕಾಸರಗೋಡು, ದ.ಕ. ಬಿಟ್ಟರೆ, ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಓದುಗರಿಗೆ ಸುರಂಗ ಎಂದರೆನನಂದು ಗೊತ್ತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಮುರಕಲ್ಲಿನ ನಮ್ಮ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿಗಾಗಿ ತೋಡುವ ಗುಹೆಗಳಿವು. ಗುಡ್ಡದ ಅಡ್ಡೆ ಕೈ ಸುರಂಗ ತೋಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಿಗುವ ನೀರನ್ನು ಒಂದು ಕಿರಿಯಲ್ಲಿ

ಸಂಗ್ರಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ ಸುರಂಗದ ನೀರನ್ನು ಹೊರಹಾಕಲು ಪಂಪೋ ಬೇರೆ ಇಂದ್ರನವೋ ಬೇಡ. ಕೆರೆಗಳಲ್ಲಿ ನೀರೇಕೈದವಷ್ಟು ಒರತೆ ಸಿಗದಿದ್ದಾಗಲೂ ಸುರಂಗ ತೋಡುವ ಕ್ರಮವಿದೆ. ಒಂದು ಅಂದಾಜಿನ ಪ್ರಕಾರ ಪ್ರತಿ ಗ್ರಾಮವೊಂದರಲ್ಲೇ ಸುಮಾರು ಸಾವಿರಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚು ಸುರಂಗಗಳಿರಬಹುದು.

ಶತಮಾನಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಹಾರಾಷ್ಟ್ರದ ಕರ್ನಾಡ್ ಕಡೆಯಿಂದ ಬಂದ ಕರ್ನಾಡ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಮನೆಗಳು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಸ್ತಿ. ಸುರಂಗಗಳಿಗೂ ಇವರಿಗೂ ಇನ್ನಿಲ್ಲ ನಳು. ಇವರ ಬಹಳಷ್ಟು ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಬಾವಿಗಳೇ ಇಲ್ಲ. ಬಾವಿಯ ನೀರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಇವರಿಗೆ ಒಲವಿಲ್ಲ. ಕಾರಣ ಇಷ್ಟೇ, ಸುರಂಗದ ನೀರು ಸದಾ ಸ್ವಚ್ಛ - ಯುವಾಗಲೂ ಹರಿದು ಬರುವಂಥದ್ದು; ಬಾವಿಯದು ಒಂದು ರೀತಿಯ ನಿಂತನೀರು ಎಂಬ ಭಾವನೆ. ಈ ಕೃಷಿ ಕುಟುಂಬದವರಲ್ಲಿ ಹಲವರಿಗೆ ಸುರಂಗ ತೋಡಲು ಗೊತ್ತು. ಇವರೇ ತೋಡಿದ ಸುರಂಗಗಳು ಹಲವು ಇರಬಹುದು. ಬರಬರುತ್ತಾ ಹೊಸ ಸುರಂಗ ತೋಡುವ ಕೆಲಸ ಕಾಲನ ಹೊಡೆತಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಮರೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ಆದರೂ ಗುಡ್ಡದ ತುದಿಯ ದರ್ಬಾರ್ಸ್ತು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಬಡ ಕೃಷಿಕಾರ್ಮಿಕನಿಗೆ, ಇರುವುದರಲ್ಲಿ ಸುಲಭದ ನೀರಾಶ್ರಯ ಸುರಂಗವೇ. ತೋಡಲು ಹೆಚ್ಚು ಜನ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ಸಹಾಯಕ ಇದ್ದರೂ ಸಾಕು. ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲದೂ ಭಗೀರಥ ಯತ್ನವೇ.

ಪ್ರಥಮ ನನ್ನ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಬಹುಶಃ ಅತಿ ಹೆಚ್ಚು ನೀರಶ್ರಮಂತಿಕೆಯ ಜಮೀನನ್ನು ವೊನ್ನೆ ನೋಡಿದೆ. ಬದಿ ಕೆಶವ ಭಟ್ಟರದು. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಕೆರೆ. ಕೆರೆ ಎನು ಬಂತು -ಒಂದು ಹೊಂಡ. ಆರಡಿ ಉದ್ದ ಅಷ್ಟೇ ಅಳ, ಮೂರಡಿ ಅಗಲ. ಇಳಿದು ಹೋಗಲು ಮೆಟ್ಟಿಲುಗಳು. ಹೊಂಡಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸಿದ ಕಾಲು ಅಶ್ವಶಕ್ತಿಯ ಪಂಪು. ಈ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚೆಂದರೆ ಮೂರುಸಾವಿರ ಲೀಟರ್ ನೀರು ಇರಬಹುದು. "ಬೇಸಿಗೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲೂ ಇದರಲ್ಲಿ ನೀರು ಆರುವುದಿಲ್ಲ" ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಕೆಶವ ಭಟ್. ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಾ ಹೋದಂತೆ ಇನ್ನಷ್ಟು ಅಚ್ಚರಿ ಕಾದಿತ್ತು. ಒಮ್ಮೆ ಪಂಪು ಚಾಲನೆ ಮಾಡಿದರೆ 15 ನಿಮಿಷ ಕಾಲ ನೀರು ಕಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಮತ್ತೆ 15 - 20 ನಿಮಿಷ ವಿರಾಮ ಕೊಟ್ಟರೆ ಹೊಂಡದಲ್ಲಿ ಮರಳಿ ನೀರು ತುಂಬುತ್ತದೆ. ಗ್ರಾಮದ ಬಹುಜನ ನಂಬುಗೆಯ ಜಟಾಧಾರ ಭೂತನ್ಯಾನದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಇವರ ಮನೆ. ಇಲ್ಲಿನ ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಸಿಗಾಲುವೆಗಳಲ್ಲಿ ಬೇಸಿಗೆ ಕೊನೆಯಲ್ಲೂ ನೀರಹರಿವು ಬತ್ತುವುದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ ಎಡಮಲೆ ಚಂದ್ರಹಾಸ.

ಕೇಶವ ಭಟ್ಟರ ಮನೆಯಂಗಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಿರುಬಾವಿಯೂ ಇದೆ. ಒಂದಾಳು ಅಳ. ಈ ಬಾವಿಯಿಂದ ನೀರು ಸೇದಲು ರಾಟ್, ಹಗ್ಗ ಬೇಕಿಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ವ್ಯಾಸದ ಈ ಬಾವಿಯ ಅಡಕ್ಕೆ ಒಂದು ಪುಟ್ಟ ಸೇತುವೆ. ಈ ಸೇತುವೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರೆ, ಕೈ ಬಗ್ಗಿಸಿ ಕೊಡಪಾನದಲ್ಲಿ ನೀರೆತ್ತಬಹುದು. ಭಟ್ಟರ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಈ ಬಾವಿಯಿಂದಲೂ ನೀರು ತೆಗೆಯಬೇಕಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮೇಲಿನ ಸುರಂಗದಿಂದ ಹರಿದುಬರುವ ತಾಜಾ ನೀರೇ ಅವರಿಗೆ ಧಾರಾಳ. ಮಗ, ಬ್ಯಾಂಕ್ ಉದ್ಯೋಗಿ ನಾಗರಾಜ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ, "ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಜಂಬು (ಮದುವೆ ಇತ್ಯಾದಿ) ಇದ್ದಾಗ ಕಂಬ ಹಾಕಲು ಹೊಂಡ ತೆಗೆಯಬೇಕೆಂದರೆ ಅದರಲ್ಲೂ ನೀರು ಸಿಗುತ್ತದೆ." ಇಂಥ ಭಾಗ್ಯ ಬೇರಲ್ಲಿ ಸಿಗಬಹುದು?

ಮೊನ್ನೆವೊನ್ನೆಯ ವರಗೂ ಯಾವುದೇ ಮಿನರಲ್ ವಾಟರಿಗಿಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ನಮ್ಮೂರ ಸುರಂಗದ ನೀರು ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ, ಬರೆಯುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೇ ಆದೇ ನೀರು ಕಲುಷಿತವಾಗಿದೆಯೆ ಎಂಬ

ಆತಂಕ ಕಾಡುತ್ತಿದೆ. ಕಳೆದ ಮೂರು ದಶಕಗಳಿಂದ ಸರಕಾರ ಸ್ವಾಮ್ಯದ ಪ್ರಾಯೋಗಿಕ ಕಾರ್ಪೊರೇಷನ್ ಆಫ್ ಕೇರಳ (ಪಿಸಿಕೆ) ವರ್ಷಕ್ಕೆ ಮೂರು ಬಾರಿ ತನ್ನ ಗೇರುತೋಟಕ್ಕೆ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಸುರಿಸಿದ ಎಂಡೋಸಲ್ಪಾನ್ ಮಹಾವಿಷದ ಅವಶೇಷ ಇಲ್ಲಿನ ಮಣ್ಣು ನೀರು, ವಾತಾವರಣದ ಕಣಕಣದಲ್ಲಿ ಇರಬಹುದು ಎಂಬ ಜ್ಞಾನೋದಯ ಆದದ್ದು ಕೆಲವು ತಿಂಗಳ ಹಿಂದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಗಮನಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಖ್ಯೆಯ ಕ್ಯಾನ್ಸರ್, ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಮಣೆ, ಅಪಸ್ಮಾರ, ಉಲ್ಕಾಸ, ಬುದ್ಧಿ ಮಗಂದ್ಯತೆ, ಚರ್ಮರೋಗಗಳು, ಗರ್ಭಪಾತ - ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಮಹಾವಿಷದ ಪಾತ್ರ ಇರಬಹುದೆಂಬ ಗುಮಾನ ದಟ್ಟವಾಗಿದೆ.

ಆರ್ಗಾನೋಕ್ಲೋರಿನ್ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ಎಂಡೋಸಲ್ಪಾನ್ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರಗುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಬಲ್ಲವರು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆದ ಕಾರಣ ನಮ್ಮ ನೀರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಅಂಜಿಕೆ ಬೇಡ ಎಂದೂ ಇವರು ಧೈರ್ಯ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ ನೀರು ಈ ವಿಷಾವಶೇಷಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತೊಯ್ಯಬಲ್ಲದು. ಜಲಾಶಯಗಳ ಅಡಿಯ ಕೆರೆ - ಮಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಬೇಗುಣಿಯಾಕಾರದ ಭೌಗೋಳಿಕ ರಚನೆಯಿರುವ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಗೇರುತೋಟಗಳಿರುವುದು ಗುಡ್ಡದ ಅತಿ ಎತ್ತರದ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ. ಮುಂಜಾಗ್ರತೆಯ ಎಲ್ಲ ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿ ಪಿಸಿಕೆ ವಿಷ ಸುರಿಸಿದಾಗ ಅದರ ಅವಶೇಷಗಳು ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಜಲಾಶಯ, ತೋಟಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರುವ ಸಾಧ್ಯತೆ ಜಾಸ್ತಿ. ಈ ವಿಷ ಮಣ್ಣು ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣಿಶರೀರದ ಕೊಬ್ಬು ಹಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲೇ ನೆಲೆನಿಲ್ಲುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೇ ದಶಕಗಳ ಕಾಲ. ವಂಶವಾಹಿಗಳ ಮೂಲಕ ಕಾಯಿಲೆ ಬರುವ ತಲೆಮಾರಿಗೂ ದಾಟುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ವಿಷಗಳ ಬಗ್ಗೆ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವುದು ಅತ್ಯಲ್ಪ. ಗೊತ್ತಿಲ್ಲದಿರುವುದು ಹೆಚ್ಚು. ವಿಷಗಳ ತಯಾರಿಕಾ ಕಂಪನಿಗಳು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಸುಳ್ಳೇ ಹೆಚ್ಚು. ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಸ್ವಾನದಲ್ಲಿರುವ ಹಲವರು ಈ ಬಿಳಿಸುಳ್ಳನ್ನು ಗಣಿಪಾಠದಂತೆ ಪುನರುಚ್ಚರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಬೇಕಾದ ಎಲ್ಲಾ ಧನಬಲ, ಹುನ್ನಾರಬಲ ಇವರಿಗಿದೆ.

ಮೇಲೆ ತಿಳಿಸಿದ ಪದ್ಧತಿಯ ಜಲಸಮೃದ್ಧ ಜಾಗದಿಂದ ಅನತಿ ದೂರದಲ್ಲೇ ಇಲ್ಲಿನ ಸ್ಪರ್ಗ ತೋಡು ಹುಟ್ಟುತ್ತದೆ. ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗದಿಂದ ಹರಿದುಬರುವ ಕೊಡೆಂಕಿ ತೋಡು ಪೊಯ್ಯೆಯ ಬಳಿ ಈ ತೋಡಿನೊಂದಿಗೆ ಸೇರುತ್ತದೆ. ಈ ಎರಡೂ ತೋಡುಗಳ ಇಕ್ಕೆಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಕಾಯಿಲೆಗಳ ಸಾಂದ್ರತೆ ಹೆಚ್ಚು.

ಮಳೆನೀರ ಕೊಯ್ಲುಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ಮಾತು ಹೀಗಿದೆ: "ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ ಮಳೆನೀರಿನ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲ್ಕು ಶಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಶೋಧಕ ಮಣ್ಣು." ಈ ಮಾತು ಬಹುಶಃ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು ಮಾನವನ ಕೃತಕತೆಗಳು ಇಂದಿನ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ವಿರುವ ಮುನ್ನ. ಏಕೆಂದರೆ, ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾಗಿ ಸೇರಬಹುದಾದ ಹಲವು ಸಾವಯವ ಕಸಕಡ್ಡಿ, ಕೆಸರು ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣು ಸಮರ್ಥವಾಗಿ ನೀಗಿಸಿಕೊಂಡಿಬಲ್ಲದು. ಆದರೆ ಔದ್ಯಮಿಕ ತ್ಯಾಜ್ಯಗಳನ್ನೂ, ರಾಸಾಯನಿಕ ವಿಷಾವಶೇಷವನ್ನೂ ಬೇರ್ಪಡಿಸಲು ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ.

ನಮ್ಮೂರ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ವಿಷ ಕಲಸಿದ ಪಿಸಿಕೆಯವರು ಸಂವಿಧಾನದ 21ನೇ ಪರಿಚ್ಛೇದ ನಮಗೆ ಒದಗಿಸಿದ ಶುದ್ಧ ನೀರು, ಶುದ್ಧ ವಾಯು, ಮಣ್ಣುಗಳ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಭಂಗ ತಂದಿದ್ದಾರೆ ಎಂಬುದೂ ಇಲ್ಲಿ

ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ
ಬೇಡ. ಕೆ
ಅಂದಾಜಿ:

ಶ್ರೀತಮ

ಪೆಡೆಯೇ

ಬಾವಿಗಳೆ

ಸದಾ ಸ್ವ

ಎಂಬ ಣ

ತೋಡಿ

ಹೊಡೆತ

ಬಡ ಕ್ಷೆ

ಬೇಕಿಲ್ಲ

ಪೆ

ನೋಡಿ

ಹೊಂಡ

ಜೋಡಿ

ನೀರು

ಭಟ್.

ನಿಮಿಷ

ನೀರು

ಮನೆ.

ಎನ್ನು:

ಕೆ

ಬಾವಿ

ಪುಟ್ಟ

ಕುಟು

ತಾಜ

ವಿನಾ

ನೀರ

ಉಲ್ಲೇಖನಾರ್ಹ. ನೀರಿನ ಬಗ್ಗೆ ಚಿಂತಿಸುವವರೆಲ್ಲ ಅದರ ಮೂಲಿನ್ನನಾದ್ಯತೆಗಳ ಬಗ್ಗೆಯೂ
ವಿಚ್ಛರವಾಗಿರಬೇಕು. ನಮ್ಮ ನದಿ, ತೋಡು, ಕೆರೆ, ಬಾವಿಗಳು ಕಸದ ತೋಟಗಳಲ್ಲ, ನೀರಿನ
ಅಮೃತನಿಧಿಗಳು. ಅದರ ಸ್ವಚ್ಛತೆಯೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡಿದರೆ ಆ ಹಾನಿ ಇಡೀ ಊರಿಗೆ, ಮುಂದಿನ
ಜನಾಂಗಕ್ಕೂ ತಟ್ಟಬಹುದು ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಉದಾಹರಣೆ ಬೇಕೇ?

ಅಮೆರಿಕನ್ನರು ದಿನವೊಂದಕ್ಕೆ ಪುಶ್ಕೆ ಮತ್ತು ಪೆರೋಕ್ಸಿವಾಗಿ ಬಳಸುವ ನೀರು ಎಷ್ಟು
ಗೊತ್ತೇ? 1,668 ಗ್ಯಾಲನ್ ! ಅಸ್ತೋಲಿಯನ್ನರು 876 ಗ್ಯಾಲನ್, ಗ್ರೀಕ್ ಬ್ರಿಟನ್ನಿನವರು
185 ಗ್ಯಾಲನ್ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರೆ, ಸ್ವಿಡ್ಜರ್ಲ್ಯಾಂಡಿನವರು ಕೇವಲ 77 ಗ್ಯಾಲನ್‌ನಲ್ಲಿ
ದಿನದ ಆಗತ್ಯ ಪೂರೈಸುತ್ತಾರೆ.

ನೀರ

